

קלקראת שבת מלכתא

Dirshu

דרשן ד' ועוזן

קרן עולמית לחיזוק
ועידוד לימוד התורה

אוגדן עלוני השבת

פרשת נצבים וילך

פ"ת	צפת	ב"ש	אלעד	ב. שמש	אשדוד	חיפה	ד"ר.30 מודיעין ע.	בני ברק	ירושלים	עיר
18:06	18:18	18:27	18:16	18:09	18:25	18:18	18:18	18:26	18:09	כניסת שבת
19:21	19:19	19:21	19:21	19:19	19:22	19:21	19:10	19:21	19:19	יציאת שבת
19:57	19:59	19:59	19:56	20:00	19:57	19:59	19:48	19:58	20:00	ר"ת

בס"ד לקראת שבת מלכתא

הלימוד השבועי לנבחני דרשו

Dirshu
דרשו ד' ועוזו

קרן עולמית לחינוך ועידוד לימוד התורה

לפרשת האזינו בו אלול - ג תשרי תשע"ח | דף היומי - סנהדרין | משנה בחרה - סימן רנ"ד אמצע סעיף ה' ואם נתן' עד סימן רנ"ז סעיף ד' | מוסר - תורה אור פרק א' ונה מכל זה' עד פרק ג' וזך נא ראה' | קנין חכמה - ארבעה ועשרים דברים עד 'ואמח רד"ל שאין התשובה'

יום המישי כ"ג אלול תשע"ז | פניני פרשת נצבים וילך | תקציר שבועי ה'דף היומי בהלכה'

ה'חפץ חיים' נכנס למקוה והיה חנוק מאד עד שנפל והתעלף והיה ממש חולה מסוכן, יוסף הבלן חשב שזה שיכור גוי ששוכב על הריצפה ובעט בו עד שראה את ציציותיו מציצים מתחת לבגדים והצילו, והח"ח הכיר לו טובה מאד ונתן לו חצי שכרו בחיבור המשנה ברורה.

מרח הגראי"ל שטיינמן שליט"א, מספר עובדות והנהגות ששמע מעדים נאמנים על בעל ה'חפץ חיים' לרגל יום הארצייט של סבא קדישא רבי ישראל מאיר מראדין בעל החפץ חיים נלב"ע כ"ד אלול תרצ"ג

וזוכה עד היום הזה להעמיד כל כך הרבה תלמידים מהספרים שלו. נתן חצי משנ"ב מעשה בח"ח זצ"ל שנכנס למקוה והיה חנוק מאד עד שנפל והתעלף והיה ממש חולה מסוכן, יוסף הבלן במקוה ניגש אליו (תחילה חשב שזה שיכור גוי ששוכב על הריצפה ובעט בו עד שראה את ציציותיו מציצים מתחת לבגדים) והצילו, והח"ח הכיר לו טובה מאד ונתן לו חצי שכרו בחיבור המ"ב.

ודאי היה מקבל שכר בשמים על הצלת הח"ח, כמו"כ השכר בשמים על הצלה הוא נימדד לפי גדלות ערך הניצול כך השכר בשמים יותר גדול (קב הישר) אבל כהכרת הטוב הוא הוסיף לו חצי שכר מ"ב, הח"ח שבז לעוה"ז וידע מה זה עוה"ב היה מוכן לשלם לו את הכרת הטוב בשכר עוה"ב חצי מ"ב, בכך ביטא הח"ח ג"כ את גודל הכרת הטוב שהוא חייב לו חצי שכר מ"ב.

מזקני הרבנים

עוד סיפר רבנו שנסעו לגרוזיה הגאון רבי משה שפירא ועוד, והבאתי להם מכתב לראש ממשלת גרוזיה (גוי) ואמרתי להם שיגידו לו שאני מזקני הרבנים, ומיד הוא יצר קשר עם אמריקה. כתבתי לו בענין עשית טוב ליהודים. גם הח"ח אמר כך לראש הממשלה שהוא מזקני הרבנים. (ראה מכתבי הח"ח ע' ריז - רלח).

(א"ה ואלו דברי הגרמ"ש לראש ממשלה: אנו נמצאים כאן בשם של ששים ריבוא איש שהתייצבו למרגלות הר סיני קבלו את התורה והתחייבו למסור אותה לדורות הבאים. אני פונה אליך בשם הזקן הגדול שהוא מהאחראים למסירת התורה לדורות הבאים מגדולי מקבלי ומוסרי התורה בדורינו אנו מודים לך על שמתאפשר לנו כיום למסור את התורה והיהדות במדינה הזו ולקיים את התחייבותנו. לא בכל מדינה ולא בכל עת היינו יכולים להעביר את מה שקבלנו

המשך בעמוד 22 <<<

רבנו מרבה לספר אודות הסבא קדישא עובדות והנהגות ששמע מעדים נאמנים, באחת הפעמים שהאריך לספר כמה וכמה עובדות, ואחד הנוכחים רמז שכבר הגיע זמן התפילה, אמר רבנו: אתם חושבים שאנו סתם מספרים כאן עובדות על הח"ח, דעו לכם שכל עובדה ומעשה זה לימוד לדרכי החיים והמשיך עוד לספר כהנה וכהנה.

לא אבל עוף

הח"ח היה אוכל רק תפוזי"א אבל לא עוף, וכל פעם היה מתרץ את עצמו מדוע אינו אוכל כיון שלא היה רוצה לומר "שאינו רוצה לאכול".

שלום עליכם

סיפר לי נכדו ר' הירש זקס זצ"ל שדרכו כשהיה אצלו אורח בסעודת ליל שבת שלא אמר שלום עליכם, ואמר: המלאכים יכולים להתתין אבל האורח אינו יכול להתתין. (ואמר רבנו דיל"ע במי שיש לו ילדים קטנים שרעבים שאולי ג"כ ראוי שידלג)

והגר"א לופיאן אמר בשם הח"ח לפרש מה שאומרים בליל שבת בואכם לשלום, ומיד אומרים להם צאתכם לשלום דלכאו' אינו מובן מדוע משלחים אותם מיד, ואמר דהבואכם לשלום הוא למלאכי שבת. והצאתכם לשלום הוא למלאכי חול. (ולפ"ז בזמן שבינתיים יש לו ד' מלאכים, ולכאו' היה ראוי לומר את זה מיד בקבלת שבת, שאז לכאו' הזמן להתחלפות המלאכים, וי"ל דחוץ לביתו אין אדם יכול לקבל מלאכים או לשולחם). (שיעורי חומש) הח"ח עשה גם ספרים וגם אנשים

הח"ח אמר לסבא מנובהרדוק שהוא עושה ספרים, ואתה עושה אנשים, אבל האמת הוא דהח"ח עשה גם ספרים וגם אנשים. (ימלא פי תהלתך עניני תורה עמ' שע"א)

ובהזדמנות אחרת אמר רבנו: אנשים מוצאים ספרים, אבל לא נעשים תלמידים ע"י הספרים, רק החפץ חיים הוא היחיד דזכה

ואמר אדמו"ר (רבי ישראל סלנטר) בזו הלשון: כאשר עברתי מעל פני האיש חשבתי בלבבי, מה הנני חייב ואשם כי אתה הנך ירא אלוקים ותפחד ותרעד מיום הדין, מה זה נוגע אלי, הלא אתה מחויב להשיב אותי על שאלתי, כי זהו מדרכי הטובה וגמילות חסד

אימת הדין - לא על חשבון אחרים • הדרכה על ההנהגות הנכונות כדי לזכות בדין מומן הגאון רבי גרשון אדלשטיין שליט"א

על כן חובה עלינו קודם יום הדין הבעל"ט לקבל על עצמנו לעסוק בכל השנה במצות עשה דואהבת לרעך כמוך, ובזה יהיה אחדות בין עבדי השי"ת, ויעלה יפה בידינו מלכויות, שנכוון עיקר קיום תקפו של מלכויות, ובזה יבוא זיכרונו לפניו לטובה. ואם ח"ו עוון בידינו של שנאת הבריות, איך לא נבוש ולא ניכלם להיות דובר שקרים ח"ו נגדו ית' לבקש "מלוך על כל העולם כולו בכבודך" ואנחנו לעצמנו לא הכנו עיקר קיום של מלכות שמים עלינו בתקפו, הרחמן יצילנו, ונקבל על עצמנו עסק אהבת הבריות ואחדות. ע"כ מנוסח המודעה.

"ואהבת לרעך כמוך אמר רבי עקיבא זה כלל גדול בתורה" (ירושלמי נדרים ט, ד), היינו כמו שכתב רבי חיים ויטאל בשערי קדושה, שאם חסר לאדם משהו בשלמות המידות, זהו פגם בכל התרי"ג מצוות, וכל מצוה שהוא עושה יש בה פגם, כי המידות הרעות פגם בנפש, וכך כתב רבינו יונה שהמידות יסודות בנפש, היינו מהות הנפש, ומי שיש לו מידות רעות זהו פגם במהות הנפש, וכשעושה מצוה עם נפש פגומה חסר באהבת השם, ואינו עושה מאהבה שלמה, רק מתוך חשבונות ונגיעות שמבקש להרוויח מקיום המצוה.

והנה אמרו (פסחים ח, א) "האומר סלע זו לצדקה בשביל שיחיה בני או שאהיה בן העולם הבא הרי זה צדיק גמור", היינו שגם אדם שעושה מצוה ומתכוון להרוויח בה, הרי הוא נחשב לצדיק, אבל הוא רק "צדיק" ואינו במדרגת "חסיד", כיון שאינו עושה מאהבה לשם שמים, אלא בשביל עצמו, שרוצה להרוויח מקיום המצוה, ומידת חסידות היא לעשות את המצוה מאהבה בלי חשבונות כלל, רק מפני שזהו רצון השם ית', כמו שאמרו (אבות ב, ד) עשה רצונך כרצונו.

וכשנותן צדקה בשביל שיהיה בן העולם הבא, אין זה מאהבת השם, אלא מאהבת עצמו, וזה כמו יראה, שמפחד מהגיהנום ורוצה לזכות לעולם הבא, ואינו עושה לשם שמים אלא בשביל עצמו, וכשנותן צדקה בשביל שיחיה בנו, הרי הוא עושה כן בשביל עצמו, מפני שזהו בנו ורוצה שיחיה, ואינו נותן בשביל שיחיו בניהם של אחרים, ואם יתן בשביל אחרים שיחיו, זה באמת יותר לשם שמים. וכך גם בתפילה, מתפללים בשביל כלל ישראל, ולא רק בשביל עצמו כמו שכתב בספר היראה לרבינו יונה (אות של"א) ויתפלל בכל יום כפי צחות לשונות על כל חולי בני ישראל שיתרפאו וכל הבריאים שלא יחלו וכו', הינו גם אלו שלא ביקשו ממנו שיתפלל עבורם, ואינם קרובי משפחה שלו, יתפלל עליהם שיתרפאו והיו בריאים, ולכן מבקשים רפאנו בלשון רבים, על כל חולי ישראל. ובאמת זה לא פשוט, זהו מדרגה גדולה מאד, לחשוב ברפאנו על הכלל, ולא רק על עצמו, שהוא ברוך השם בריא, וגם בני משפחתו בריאים, אבל יש אחרים הזקוקים לרפואה, והוא מתפלל עליהם שיתרפאו.

אנו עומדים סמוך לראש השנה, וכבר יש התעוררות, מפני שיודעים שעוד מעט יהיה יום הדין, ורוצים לזכות בדין, ועצם הדבר שיש אימת הדין זוהי זכות, שיש אמונה, ויראים מן הדין, וזה גם משפיע על כל הנהגת האדם, שתהיה הנהגה נכונה לפי הדין.

אמנם יחד עם זה יש גם חשש, כשאדם מרגיש את אימת הדין ושרוי במתח, הוא עלול מחמת זה שלא להתחשב בזולתו, כי הוא חושב על עצמו, מה יהיה איתי וכיצד אזכה בדין, ושקוע במחשבות בתוך עצמו, וכשיש איזה צורך לעזור למישהו אינו שם לב אליו, מפני שהוא טרוד באימת הדין, ולא כך היא ההנהגה הראויה, אלא צריך להתייחס בסבר פנים יפות לזולתו, ולעזור לו במה שצריך. בנתיבות אור (עמ' נט) מובא מרבי ישראל סלנטר "כי עוד בטל ילדותו פעם אחת בערב יום כיפור, בהיותו הולך לבית המדרש

להתפלל תפילת מעריב, והנה לקראתו איש אחד מגדולי היראים, פחד וחרדת הדין היה נראה וניכר על פניו ודמעתו על לחיו. אדמו"ר (רבי ישראל) שאל אותו להגיד לו איזה דבר הנחוץ לו, והאיש הירא מגדול עיבובו וחרדתו לא ענה אותו מאומה. ואמר אדמו"ר בזו הלשון: כאשר עברתי מעל פני האיש חשבתי בלבבי, מה הנני חייב ואשם כי אתה הנך ירא אלוקים ותפחד ותרעד מיום הדין, מה זה נוגע אלי, הלא אתה מחויב להשיב אותי על שאלתי, כי זהו מדרכי הטובה וגמילות חסד".

ועוד מסופר על רבי ישראל, שפעם אחת בלכתו להתפלל כל נדרי, שמע תינוק בוכה בעריסה, וניגש להרגיעו עד שיחזרו הוריו. האמא הלכה לתפילת כל נדרי והשאירה את התינוק בבית, אבל רבי ישראל התעכב עם התינוק ולא הלך להתפלל כל נדרי, למרות החשיבות שבתפילה זו, כי יש חיוב של אהבת הבריות, ואהבת לרעך כמוך, ואם תינוק בוכה ומצטער, כיצד אפשר להעלים עין? אבל האמא לא חשבה על זה, ולא הבינה את זה. עד כדי כך יש טעויות מחמת אימת הדין.

וידוע שבקלם בחודש אלול הייתה תלויה מודעה להתחזק באהבת הבריות, וכך היה כתוב שם (נדפס בכתבי הסבא מקלם, פנקס הקבלות סימן ד'): הנה מהידוע אמרו ז"ל אמרו לפני וכו' מלכויות כדי שתמליכוני עליכם, וכאשר נתבונן על תוקף קיום המלוכה של בשר ודם הוא רק כשעבדיו כולם כאיש אחד לעבודת המלך, זהו קיום המלכות, ואם ח"ו ייפול פירוד בעבדי המלך ניתק קשר המלוכה וכו', ואם כן אחדות העבדים הוא קיום המלכות.

האריה התחתן, בא העכבר לומר לו מזל טוב. הביט בו בזלזול: 'מה לי ולך'. אמר לו: 'אל תראה אותי כזה, לפני החתונה גם אני היית אריה'...

הגה"צ רבי יעקב גלינסקי זצ"ל על תפקידנו בימים אלה

"הו, המון!"

כמה כעס הסטיפלר! איך שיפד את המגיד שיעור במבטו: "לזה קוראים שאינו רואה סימן ברכה בלימודו?!". פנה אל הבחור ואמר בהתרגשות: "הלא עשיר אתה! כל עמוד גמרא, זה אוצר! תמשיך ללמוד, ותדע את כל הש"ס!"

ופעם אמר לי: "רבי יעקב, הלא אתם דורשים ברבים! תאמרו ותחזרו ותאמרו, שההצלחה היא עוד תוספות ועוד תוספות! כל ידיעה, מרגלית! כל תוספות, יהלום!"

אני עולה לאוטובוס, מושיט לנהג שטר כסף, ויש לידו כזה מכשיר, עשוי כצינורות דקים. באחד עשרות אגורות, בשני חצאי שקלים ושקלים וחמשה ועשרה. הוא מניח את כף ידו מלמטה, לקלוט, ומוריד באגודל את החישוק המשחרר את המטבעות. מכירים?! חשבתי לעצמי: אילו היו מושיבים אותי ליד כזו מכונה, והצינור מכיל אינספור מטבעות, ואומרים: כל מה שתוציא שלך. הייתי מקבל נקע בכתף, היד היתה נרדמת, באגודל היתה דלקת, בראש האצבע יבלת, ואני הייתי מכה באגודל עוד ועוד ועוד. כל הורדה, עשרה שקלים עשר, מאה, אלף, רבבה. לא הייתי מרשה לעצמי הפוגה לאכילה, לשתייה, לשינה.

וכשכל תיבה בתורה מצות עשה, וכל הבנה בתוספות יהלום, וכל סוגיה כתר משובץ, עטרה לראש "מלכי רבנן" (גיטין סב ע"ב)! אני מדבר בפני בעלי בתים, ואומרים: 'כשהיינו בישיבה, זה היה אלול כהלכתו, "פלצות", ככתוב, אח איזו אוירה! והיום עמלים אנו לפרנסתנו, איפה אנחנו ואיפה אלול!"

ואני אומר להם, הסכיתו ושמעו: האריה התחתן, בא העכבר לומר לו 'מזל טוב', הביט בו בזלזול: 'מה לי ולך?', אמר לו: 'אל תראה אותי כזה, לפני החתונה גם אני היית אריה'. אז מה, אריה בעי בחיי, עכבר לא בעיי בחיי? יש "והגית בו יומם ולילה" (יהושע א', ח') כפשוטו, ויש של פרק אחד ערבית ופרק אחד שחרית (מנחות צ"ט ע"ב)!

כשהגמרא מספרת (יומא ל"ה ע"ב) שעני עולה למרום ומתנצל שלא עסק בתורה כי טרוד היה בפרנסתו, ומביאים לו ראייה מהלל. עשיר עונה שטרוד היה בעושרו, ומוכיחים אותו מרבי אלעזר בן חרסום. לרשע שלא עמד בנסיון מצביעים על יוסף הצדיק- וכי נתבע כל אדם להיות כיוסף וכהלל וכרבי אלעזר בן חרסום? אבל הם בשלומתם, ואנו כאפשרותינו!

נתבונן בדברי המדרש (קהלת רבה א', א'): "רבי חנינא בן דוסא ראה בני עירו שהיו מעלים נדרים ונדבות לירושלים. אמר: הכל מעלים, ואני איני מעלה? (ועני מרוד היה ודי לו בקב חרובין מערב שבת לערב שבת (תענית כ"ג ע"ב)). יצא למדברה של עירו וראה אבן אחת. וסתתה ופתחה ומרקה ועמד להעלותה לירושלים. נזדמנו לו חמישה בני אדם. אמר להם: מעלים אתם לי את האבן הזאת לירושלים? אמרו לו: תן לנו חמישה סלעים ואנו מעלים לך את אבנך לירושלים, ובלבד שתתן אצבעך עמנו. נתן אצבעו עמו, ונמצאו עומדים בירושלים. ביקש ליתן להם את הסלעים,

"אתם נצבים היום בלכם לפני ה'" (דברים כ"ט, ט'-י')

וכבר שאלו: מאחר ונאמר: "אתם נצבים היום כולכם", הכל בכלל. מה צריך לפרט מגדולי הגדולים ועד קטני הקטנים, ובקטני הקטנים לפרט: "מחוטב עציך ועד שואב מימך", הלא שניהם בתחתי הסולם? ודבר גדול שנו כאן, לא בכדי קורין פרשה זו לפני ראש השנה, וככהנה לראש השנה!

אני מדבר לפני בני תורה, ובאים ואומרים: 'מי אני ומה אני. לפלוגי יש כשרונות, הוא יכול להעפיל לגבהים. ונחנו, מה? כשאני רואה את פלוגי שופך נפשו בתפילה, נחלשת דעתי. ואני, ליבי אטום כאבן נוקשה!

וטועים הם טעות מרה וגורלית!

ידועים דברי רבי ישראל סלנטר לתלמידו רבי נפתלי אמסטרדם שקונן בפניו: "אילו היה לי את 'הראש' של ה"שאגת אריה", את הלב של "יסוד ושורש העבודה" ואת המידות של הרבי כי אז..." וענהו: "נפתלי, בראש שלך ובלב שלך ובמידות שלך!"

וכבר אמר הרבי, רבי זושא מהאניפולי זצ"ל: "לא יכוני בשמים מדוע לא הייתי אברהם אבינו, יכוני למה לא הייתי זושא!" אין לנו מושג בתפיסתו המהירה של הסטיפלר, בעומק עיונו, כמה מאירים חידושי, איזו בקיאות ואיזה עיון. ופעם הביא לפניו מגיד שיעור, בחור חלש שרפו ידיו, וביקש לצאת למסגרת אחרת, רופפת יותר. המגיד שיעור תמך בתוכניתו, ציטט דברי הגמרא (חולין כ"ד ע"א) שכל תלמיד שלא ראה סימן ברכה במשנתו חמש שנים שוב אינו רואה.

הסטיפלר קרא את הפתקה, והושיב את הבחור מולו. האיר אליו פניו ושאלו: "באיזה שיעור אתה?"

"בשיעור ג' בישיבה קטנה", ענה בעגמומיות.

"וכשנכנסת לישיבה, ידעת לקרוא ולהבין משנה?", שאל הסטיפלר

התקומם: "משנה, בטח!"

איך חייך הסטיפלר! "ועמוד גמרא?"

"זה, לא"

"והיום?"

"גמרא כן, אבל בתוספות אני מתקשה. כולם מבינים, ואני..." "עזוב את 'כולם'! 'כי הולך האדם אל בית עולמו' (קהלת י"ב, ה'), מלמד שלכל צדיק עולם בפני עצמו (שמות רבה נ"ב, ג'). כמה דפים למדת, בלי תוספות?"

'לא' חברה' גזלנים יושבים למעלה, אלא 'אב הרחמים' יושב בשמים ויש לנו לבטוח בו כי יציל את בניו מן הדין'. - כך היה שגור בפי הרה"ק מסלאנים לכל אלו שהיו מתייראים אימתא יתירא.

הרה"צ רבי אלימלך בידרמן שליט"א על ימי הסליחות

לך שוטה גדול ממנו כי בהנהגה כזאת לעולם לא יגיע לווארשא...
כך נמי לדין - הרוצה לשוב אל ה' לעולם לא יגיע למטרתו אם
יישאר לעמוד על עמדו, בתוך הבוץ, ומאסר תאוותיו ושטויותיו, כל
חד בדיליה. אלא יעזוב דרכו ויתחיל להלך בדרך הנכונה.

כך ביאר הגאון רבי אליהו לופיאן זצוק"ל (הובא ב'חג שמואל'
פיוטים ר"ה ויוה"כ) בשם מדרש על הכתוב (תהלים קמב ח) 'הוציאה
ממסגר נפשי', משל לאדם האוחז ציפור בחוזקה בין שתי ידיו,
וטוען הרי הבריות משבחות ציפור זו שבידה לעוף למעלה, ומדוע
רואה אנוכי כי איננה זזה ממקומה. עבר שם פיקח אחד ואמר לו,
שוטה שבעולם פתח את ידיך וממילא יהיה לציפור דרור ותעוף
כאוות נפשה. כמו כן האדם גופיה הוא המונע מעצמו להתעלות
בעבודת ה' ויראת שמים, כשהוא סוגר ומחזיק עצמו בתאוותיו
והרגליו הנלוזים, ועוד יש לו טענות מרובות מדוע איני יכול לעוף
ולהתעלות, אין לו כי אם לפתוח את ידיו, להוציא את נפשו ממסגר
הרגליו, ואז יוכל לפרוח, ולעלות ממדרגה למדרגה.
ואל יאמר האדם, אם כן, לא אלי הדברים האמורים,
כי אין כוחי במותני 'לשנות' דרכי ומנהגי אשר
הורגלתי בהם, וכיו"ב משאר טענות, תשובתו בפסוק
(תהלים) 'כרחוק מזרח ממערב הרחיק ממנו את
פשעינו' - וכמה הוא המרחק ממזרח למערב - אינו
נצרך לסובב פניו וכבר הוא עומד לצד מזרח, כך
נימ 'הרחיק ממנו את הפשעים' - יסובב עצמו מהם,
וכבר נחשב כמהלך בדרך הנכונה.

אחד מחסידי הרה"ק מקאברין זי"ע התאונן לפניו,
רבי, הנני שקוע מאד בחטאי וה'בלאטע' (בוץ)
גדול מאוד, ענה לו הרה"ק אף הבוץ הגדול ביותר -
אם אין מוסיפין לו מים הרי הוא מתייבש לגמרי,
כיו"ב אתה - עזוב את דרכיך, וממילא תתייבש כל
הבלאטע (הבוץ)...

כללו של דבר, אי אפשר לו לאדם להשאר ב'רכבת' המוליכתו
להיפך מהדרך בה ישכון אור ולומר 'שלום עלי נפשי' כי כבר החזרתי
פני לאחור... אלא ראשית דבר יעזוב כל שייכות וזיקה לדברים
שאינם טובים, ולאחר מכן בחזירת פנים אחת יגיע לתכליתו הנרצית.
במוצאי מנוחה קידמנוך - רוממות ימי הסליחות ובפרט יום א'

המשיך בעמוד הבא <<<

עומדים אנו בפתח השער לימי 'סליחות' - 'שבת סליחות', לעת
כזאת אף לב אבן מתעורר לשוב מדרכיו ומפרי מעלליו, וכדברות
קדשו של הרה"ק ה'חידושי הרי"ם' זי"ע (שש"ק תשובה טז), על
הכתוב (ישעיה מב יח) 'החרשים שמעו והעוורים הביטו לראות',
והלא יפלא, וכי איך ישמע 'החרש' באזניו, והאיך יבוא 'העיוור'
לידי לראות, אלא 'ישנם זמנים כה גבוהים שאפילו החרש שומע
והעיוור רואה'. ולדין הדברים אמורים, בהגיע שבת סליחות, כבר
אין מנוס לומר שלום עלי נפשי, אלא כל אחד יחזיק היטב ב'קרב
ההצלה' - תשובה תפילה וצדקה, 'שובו אלי ושובה אליכם'.

איתא מהרה"ק ה'בית אהרן' זי"ע (ניצבים עמ' קל: ד"ה התחיל), וז"ל. והעיקר
צריך כל אחד ואחד להמשיך עליו היראה באלו הימים באיזה אופן שיהיה -
כשיש דין למטה אין דין למעלה

אף לענין ימים אלו ייאמר כן, המקבלם כפשוטם יינצל מהדין,
וינהגו בו מן השמים בחסד וברחמים ויכתבוהו ויחתמוהו לחיים,
טובים ולשלום, וכך היה שגור בפי הרה"ק מסלאנים לכל אלו שהיו
מתייראים אימתא יתירא כי לא 'חברה' גזלנים יושבים למעלה,
אלא 'אב הרחמים' יושב בשמים ויש לנו לבטוח בו כי יציל את
בניו מן הדין.

וכן מסופר על החזו"א (מעשה איש ח"ד קסג) שהרגיש פעם
על איזה בחור כי מגזים הוא ב'אימת הדין' עד שבא לידי עצבות,
שאלו החזו"א, התדע מדוע אין אומרים 'תשליך' בשבת, השיב
הבחור מה שהשיב, אמר לו החזו"א לך אסור להגיד תשליך כי
הינך מרגיש את עוונותיך כ'משא' כבד על כתפך, נמצא שכשתצא
לאמירת תשליך הרי אתה עובר על
'הוצאה' בשבת... נרגעה רוחו של
הבחור והבין ש'עצבות' איננה
'אימת הדין'.

ובוודאי שהקב"ה יראה ניסים
ונפלאות לבניו עם קרובו, וכה
אמר הרה"ק רבי פנחס מקאריץ
זי"ע, שהפזמון 'במוצאי מנוחה'
של יום א' דסליחות נבנה עפ"י
א' ב', וכל אות חרוז בפני עצמו,
רק אות נ' וס' סמוכים זה לזה -
נא סגבם (שגבם) להסמיק את
הנ' וס' יחדיו, שיעלו לתיבת 'נס'...
כי לניסי הקב"ה אנו מייחלים.
כתב ה'רבינו יונה' (שער השני כו)

אם האדם לא יעורר נפשו, מה יועילוהו המוסרים.

הדבר דומה למי שהחזיק ברשותו 'בית מסחר' שבו מכר אבנים,
חימר וכיו"ב לבניני בתים, וביום מן הימים החליט להפוך לסוחר
של 'רפואות', הרי בראשונה יוריד את השלט המודיע בראש כל
חוצות כי כאן מוכרים כלי בנין, ויתלה שלט גדול המודיע שמהיום
והלאה 'פנים חדשות' באו לכאן, וכל הנצרך לרפואה בגוף או
בנפש יגש הנה. כך נמי, כל הרוצה לשנות דרכו לשוב ולהתקרב
אל ה' עליו לשנות 'מהותו', ל'זוז' ממקומו, להלך מהיום והלאה
בדרכים ישרות...

עוד משל אמרו, לאדם שרצה להגיע לווארשא, וכבר עלה על
הרכבת... אלא שבטעות עלה על הרכבת החוזרת מווארשא, על
אם הדרך פנה אליו ידיד נאמן, ושאלו למחוז חפצו... מששמע כן
אמר לו ידידו הרי הנך נוסע ברכבת הנוסעת לצד ההפוך ממטרת
נסיעתך, הלך הלה ובחכמתו סובב פניו בעודו ברכבת לכיוון ווארשא,
במקום שירד לגמרי מרכבת זו, ויעלה על הרכבת הנכונה - הרי אין

אומר לו 'אנטשולדיקט' - 'סלח לי' - אל תעמוד בדרכי ותן לי לעבור הלאה. כך לענין ימי הסליחות יש ב' כיתות, יש הבאים אל בוראם ומתחננים אליו בהכנעה שיסלח להם על עוונם כשכוונתם היא להתנקות מעוונם, אך יש מי שאינו אלא אומר, אל תעמוד בדרכי, כאומר תן לי לעבור את אלו הימים וכבר יעברו ויחלפו להם כל הימים הנוראים...

וזהו גם כן פירוש הפיוט (סליחות ליום א' אשכנז) 'זוחלים ורועדים מיום בואך... רצה עתירתם בעמדם בלילות', כי 'עתירה' היא מלשון הפצרה מרובה (רש"י פר' תולדות ויעתר לו ה'), כי בסליחות איננו מסתפקים בבקשה גרידא אלא בתחינה והפצרה מרובה, ואל תאמר מי התיר לך להטריח כלפי שמיא, כי כבר אמר הגה"ק ה'חפץ חיים' (שם עולם, נפוצות ישראל פ"ז), וז"ל. וצריך איש כבר בתפלתו לפני השם יתברך, לדבר לפניו כבן קטן לפני אביו... כל זה יבקש מהשם יתברך מעומק ליבו, ובוודאי כשישמע הקב"ה את תפלתו הזו תתקבל ברוב חן ויקצוב לו מזונותיו. וכידוע שחוצפה כלפי שמיא מהניא אפילו בדברים פשוטים וכל שכן בדברים קדושים כאלו שהוא לכבוד השם, עכ"ל.

עוד ביאור אמרו בענין זה 'דלתך דפקנו', כי מדרך העולם בבוא העני לבקש נדבת ממון בביהכ"ס או בביהמ"ד יש מי שיענה כנגדו ויאמר 'אין לי' אין הפרוטה מצויה כעת בכיס... אבל כשמתדפק העני על דלת הבית אין משיבים פניו ריקם - אחר שהעני בא הנה בידעו כי יש לבהע"ב לכה"פ שווה פרוטה אחת ויותר. לזה אנו אומרים דלתך דפקנו כביכול - דוגמת העני שבא אל העשיר במקום שבוודאי יש לו, רבש"ע א"א שתשיב פנינו ריקם, שכן יודעים אנו להדיא שיש לך, והכל בידך - תן לנו שנה טובה ומתוקה, שנת גאולה וישועה 'שמחה לארצך וששון לעירך, וצמיחת קרן לדוד עבדך'.

הגה"צ רבי יעקב לנדא זצ"ל רבה של בני ברק, היה ידוע כאדם אשר מעולם לא הראה בחוץ את רגשות ליבו, אך בהגיע מוצאי מנוחה ליל א' דסליחות היה נכנס לבית הכנסת הגדול בבני ברק לאמירת הסליחות, החל באמירת 'אשרי' כדרכו, בהגיעו ל'תהילת ה' ידבר פי' כבר היה נחנק כולו מבכי עד שלא היה אפשר לשמוע את התיבות יוצאות מפיו מרוב הבכי, וכך בכה ללא הרף עד גמר הסליחות.

יה"ד מלפני אבינו שבשמים שנוכח לשוב בתשובה שלימה להתעלות באמונה ובשמחה, כהכנה הראויה לימים הנוראים, ונבוא לידי סליחה מחילה וכפרה בקרבת ה', ונוכח לשנה טובה ומתוקה שנת גאולה וישועה ברו"ג.

(מתוך באר הפרשה סליחות תשע"ז)

וזה לשון ה'לקט יושר' פ"א בקשתי ממנו (מרבו ה'תרומת הדשן) להתיר לי לאכול בסליחות כדי שאוכל ללמוד כמו בשאר ימים, ואמר גם הקדמונים יודעים זה הטעם (שהתענית מפריע מהלימודים), ומכל מקום תקנו להתענות בסליחות, אף על פי שאינם יכולים ללמוד כמו בשאר יומת השנה, ולכן אינני מתיר לך, עכ"ל. והיינו שאלו הימים שונים הם במהותם משאר ימות השנה, ולדידן יאמר אף כי נשתנו הזמנים וכהיום אין מורים לרבים להתענות, מכל מקום יש לנו דעת שנשתנו אלו הימים מכל ימות השנה, וכל חד וחד בדיליה ישנה דרכיו ויטיבם בתכלית הטוב.

ידוע מנהגן של ישראל שבאשמורת הבוקר בימי הסליחות היה השמש דופק בחלון הבית להעיר את הדרים בו. והנה מי שכבר התעורר מעצמו לא היה נצרך שיקיצו אותו בדפיקות ונקישות על ביתו, ואף מי שלא התעורר מעצמו לשוב בתשובה קודם שיצטרכו מן השמים 'לדפוק' ולהכותו באיזה חלי ומכה ח"ו, ואף מי שלא נתעורר מעצמו יתעורר לכל הפחות מהצרות אשר אירעו את אחרים. ואז ימנע עצמו את כל המכות...

בדומה לזה מסופר על הגאון הגדול רבי יוסף חיים זאנענפעלד זי"ע רבה של ירושלים עיה"ק, שענה למלמד אחד ששאלו, היות ונפסק (יו"ד רמה יז ברמ"א) שאסור למלמד דרדקי להיות ניעור בלילה יותר מידי על כן שאלתו בפיו כדת מה לעשות עם ההשכמה לסליחות, ענהו רבי יוסף חיים, איני מוצא לך שום היתר שלא להשכים לסליחות, כי אלו הימים מאד מיוחדים הם 'לבוא אל המלך ולהתחנן לפניו על נפשו', וכמובן שאין לנו ללמוד מעובדא זו שום היתר להקל בעסקי הקודש של המלמדות, אך מכל מקום עלינו לבדוק היטב ולהבין שאלו הימים קדושים המה ומאד נעלים, וצריך לנצלם לתשובה ולתפילה להעביר את רוע הגזירה.

מרגלא בפומיה דהרה"ק ה'בית אהרן' זי"ע (עיי' בית אהרן קלז): שאין לאדם 'לומר סליחות', אלא עליו 'לבקש סליחות'. והיינו שלא יאמר הסליחות באמירה בעלמא,

מעשה ביהודי שהרבה להצר ולהציק להרה"ק הרבי רבי ברוך ממעזיב' זי"ע, בהגיע ערב יום הקדוש ניגש אליו היהודי וביקש סליחה ומחילה על כל אשר עולל לו במשך כל השנה שעברה, וברוב עזות פניו ונחישות מצח הוסיף ואמר לרבי, האמת היא שאיני מתכוון כלל וכלל לפייס את הרבי, אך מה אעשה ועלי לעשות כך שכן היום ערב יוה"כ, ענהו הרבי בחריפות לשונו: סלחתי כדברך... הדבר דומה לדרכי בני אדם, שהמפייס את חברו יבוא אליו בהכנעה, ובשפה רפה יבקשו 'סלח לי', אך פעמים שכל כוונתו היא רק לעורר את העומד על אם הדרך ומפריעו מלהלך על כן

וגדולה מזו מצינו במשה רבינו שהתפלל על המרים, כמו שכתוב (שמות ה, ח) ויצעק משה אל השם, וכתוב (שם כו) וייעתר אל השם, ופירש רש"י שנתאמץ והרבה בתפילה, ובוודאי שלא הייתה תפילתו מן השפה ולחוץ, אלא התפלל מכל הלב, מפני שריחם עליהם, שגם הם נבראו בצלם אלוקים (עיי' אבות ג, טו).

עלינו להשתדל להשיג מדרגות אלו, וזה שייך על ידי מחשבה והתבוננות, לבקש רחמים על כלל ישראל, השיבנו אבינו לתורתך, וגם הוא בכלל הבקשה, שישוב בתשובה שלמה, כל אחד בתפילתו מבקש על כלל ישראל, וכלל ישראל מבקשים עליו.

(מתוך עלון דרכי החיזוק • אלול תשע"ו)

וכן בברכת השיבנו מבקשים בלשון רבים, והכוונה היא גם על הרחוקים מתורה ומצוות, שיחזרו בתשובה שלמה, כמו שמובא בגמרא (ברכות י, א) על רבי מאיר, שהיו לו שכנים בריונים שעשו לו צרות, וחשב רבי מאיר להתפלל שימותו, אך ברוריה אשתו אמרה לו שכתוב יתמו חטאים ממך הארץ, חטאים ולא חוטאים, וצריך לבקש רחמים עליהם שיחזרו בתשובה, ואכן רבי מאיר ביקש רחמים חזרו בתשובה. ולבקש רחמים הרי צריך שיהיה מכל הלב, שאם אינו מכל הלב, למה יתנו לו מן השמים את מה שהוא מבקש, ותפילתו של רבי מאיר נתקבלה מפני שבאמת ריחם עליהם וביקש עבורם מכל הלב.

מה מתחילים ללמוד עם בעל תשובה, ובמה עדיף להשקיע בקירוב קרובים או קירוב רחוקים

מרן הגראי"ל שטיינמן שליט"א בלקט מיוחד בנושאי תשובה

בשבת ולטענתם, הם פשוט לא יכולים לסגור, ואינם מתכוונים לסגור. האם להמשיך ללמוד איתם?

ת. במה שאתה לומד אתו, אתה לא גורם לו עבירה. אלא מאי? הוא עושה עבירה והוא ממשיך בסורו. יתכן, שבמשך הזמן הוא יפסיק, בעוד שנה, שנתיים, או יותר שנים, אולי הוא יסגור החנות. השאלה האם זה כדאי? כדאי! אולי במשך הזמן יסגור.

שום דבר לא יצא מתלמידים שלומדים בישיבה שלא על טהרת הקודש

ש. יש כאן תלמידים בגילאי 13-20 מבתים של קירוב ומאד קשה להם הלימוד. ואם ימשכו להלחיצם ללמוד כל היום, הם יצאו לתרבות רעה. האם יש אפשרות ללמדם אומנות ויש חשש שמא אחרים גם ימשכו?

ת. יש כאלה שניסו את זה, והעובדה היא שלא יצא מהם כלום. באר"י היה בי"ס כזה שחצי יום למדו וחצי יום עבדו, ושום דבר לא יצא מהם. כולם נשאר איתו הדבר, כמו חילונים. התפקיד שלנו זה רק תורה, לחנך רק על טהרת הקודש, ליסד ישיבות רק על טהרת הקודש.

מדברים אחרים לא יצא כלום. משיטות אחרות, מלבד שאין לעשות כך, לא יצא כלום. הם לא הגיעו למצב של קבלת התורה, לישיבות.

אנחנו עושים רק כמו רצון ד' ומחנכים לתורה בטהרתה בלבד, ומי שייצא ייצא, אנחנו עושים רק את המוטל עלינו. התורה ניתנת בסיני, בטהרתה וכך עלינו למוסרה לדורות הבאים, ואור שבה יחזירם למוטב. וישיבות שיש בהן יחס יותר אישי, לפי רוחו של כל אחד? אם זו ישיבה על טהרת הקודש רק שרמתה נמוכה יותר, זה משהו אחר. מלימוד מקצוע, לא יצא מהם שום דבר. הם יהיו כמעט חילונים.

אמר לו החפץ חיים: אל תדאג, טפשים לא יחסר. אנחנו צריכים את תלמידי החכמים...

מישהו סיפר לי שכשמרן החפץ חיים זצ"ל נסע להיפגש עם ראש הממשלה בפולניה, אמרו כולם שהוא דיבר באידיש. זה נכון, הח"ח דיבר באידיש וראה"מ שקראו לו ברטל והוא ידע גרמנית, ממילא כשהח"ח דיבר באידיש הוא קצת הבין. והיה אחד בשם אשר מנדלסון שהוא שהיה חבר בפרלמנט הפולני (בפולין היה סיים והיה פרלמנט, כמו בארה"ב הסנט ובית הנבחרים) והוא היה ג"כ שם ואמר לחפץ חיים: אתה רואה שצריך ללמד פולנית? השיב לו ח"ח: אל תדאג, טפשים לא יחסר. אנחנו צריכים את תלמידי החכמים...

הרצאות בתערובת גברים ונשים

ש. איזה אמצעים מותר לעשות בשביל קירוב. האם מותר לתת הרצאות וסמינריונים לחילונים לגברים ונשים בתערובת, שאחרת הם לא יבואו...

ת. שלא יבואו! אין היתר לעשות שום עבירה בשביל זה. אסור לעשות עבירה כדי לקיים כביכול מצוה. אנו מחויבים לעשות רצון ה', רק בדרך שהיא רצונו...

(מתוך כאיל תערוג נצבים תשע"ו)

"ואתה תשוב ושמעת בקול ד'" (דברים ל"ה)

מה עדיף קירוב קרובים או קירוב רחוקים

ש. האם עדיף לעסוק בקירוב רחוקים או לעבוד עם ה"קרובים"? ת. בוודאי ש"קירוב קרובים", והכי חשוב לעבוד עם הקרוב ביותר - הוא עצמו, בכל אחד ואחד יש את ה"רחוקים", שבתוכו וחייבים לקרבו...

להשיב בן לאביו

שיחת רבינו בא' מכינוסי לב לאחים: הנה כלל ישראל לדאבוננו בזמן האחרון חלק גדול מכלל ישראל כבר רחוק וכאילו נאבד ח"ו, והרי הם כולם בנים של הקב"ה א"כ צריך להיות הרגש שהקב"ה כביכול איבד את הבנים שלו ואם אבא איבד את בנו ויבוא מישהו ויחזיר לו את הבן איזו שמחה הוא גורם לאבא שלו שמחזיר לו את הילד שנאבד ממנו. וכל אחד שמחזיר ילד לתורה לדאבוננו יש ילדים שהם בבחינה שנאבדו למצוות והוא כאילו מביא להקב"ה את הבן שלו והשמחה שיש להקב"ה אין לשער ואין לתאר ובן אדם שעובד עם מחשבה כזאת שהולך לעבוד למטרה הזו כדי

להחזיר את הבן לאבא שלו את השמחה שהוא גורם להקב"ה אין לתאר וממילא הוא בעצמו צריך להרגיש שמחה שיכולה להיות לו הזכות להחזיר בנים לאביהם שבשמים, ובזכות הזו שאין לך זכות גדולה מזו ושמחה גדולה מזו שהוא גורם להקב"ה, בודאי כל אחד יצליח אם יעשה ברגש כזה וירגיש את זה שהקב"ה יצליח זרכו וכולנו נזכה עי"ז שנגיע למצב שישלב הקב"ה לב בנים וגו' שכל כלל ישראל ישובו אליו, ואז הקב"ה ישמח, וכשהקב"ה ישמח ממילא כולנו נזכה לאור

הגדול מה שע"ז יתקיים ומלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים ונזכה לגאולה שלימה במהרה בימינו אמן.

מה מתחילים ללמוד עם בעל תשובה?

בכינוס בעיני קירוב רחוקים ארגנטינה (אייר תשס"ו) נשאל רבנו: ש. אברך הלומד עם יהודי שמתעניין ביהדות. במה להתחיל ללמוד עם בעל תשובה? עניני אמונה או משהו אחר?

ת. שור שנגח את הפרה! רק ללמוד, ולא להתווכח עמו בשום דבר. אחרי זמן הוא יתחיל להתקדם ולעלות, אבל כ"ז שע"י שהאברך ילמד אתו שור שנגח, בלי שום ויכוח, בלי שום הסברים והוכחות, המאור שבה מחזירם למוטב...

האם ללמוד עם מי שחנותו פתוחה בשבת

ש. יש כאן קבוצה של סוחרים חילוניים שכבר תקופה מסוימת הם באים לשמוע דברי מוסר וללמוד אבל החנויות שלהם פתוחות

למרות המשכורת הדלה שהיתה מנת חלקי, לא נזקקתי מעולם להלוואות, בעוד ששכנים באו תכופות לבקש הלוואה בגמ"ח. זה בא ללמדנו שהכל תלוי בברכה ששורה בממונך. אצלנו היה הכסף פשוט מתברך...

ראש ישיבת פורת יוסף הגאון רבי יהודה צדקה זצוק"ל על הברכה שתשרה על האדם

"וברכך ד' אלוקיך" (דברים ל' ט"ז)

נשמת כל חי

ברכת השיר "נשמת כל חי", שחיבר התנא שמעון בן שטח, היתה מן התפלות האהובות עליו ביותר. ועד זקנה ושיבה, כל הימים שעמד לו כוחותיו, הידר והשתדל לעבור לפני התיבה בשחרית של ש"ק ולומר תפילה זו מלה במלה בלהט ובהתרגשות רבה, בנעימה של דביקות וכיסופין, עד שכל הלבבות רעדו לקולו הבוקע מחביוני הנשמה.

אף לכל אדם שניצל מצרה כלשהי, היה מייעץ לומר תפילה זו במקלות עם ועדה. כשנולד תינוק ראשון לאחד מתלמידי, אחרי שחלפו שמונה שנים מנשואיו, הורה לו להגיד ברבים "נשמת כל חי". אף בברית מילה של אחד מנכדיו, צוה לחזן שליח-הציבור לקרוא בנעימה נשמת - כל-חי..."

המונה מרגליות

כל ימיו השגיב פלאים את ענין הברכות שאדם מישראל מברך לאלקיו. היה אומר: יש הרבה מדינות בעולם, המבורכות בעושר חומרי, ממון ונכסים, אבל שפע של מזון ואוכל אין בהן ולמה? - מפני שאין מברכים שמה די ברכות... הברכה היא צינור השפע להמשיך ברכה....

ואף גם זאת נשמע מפיו בסוד שיח: "למרות המשכורת החדשית הדלה שהיתה מנת חלקי, לא נזקקתי מעולם להלוואות, בעוד ששכנים באו תכופות לבקש הלוואה בגמ"ח כדי להשלים את החסר להם. תופעה זו באה ללמדנו שהכל תלוי בברכה ששורה בממונך. אצלנו היה הכסף פשוט מתברך..." ובענוותנותו זקף את הדבר לזכותה של הרבנית פהימא ע"ה, עקרת הבית, שהיתה זהירה תמיד לברך ברכת המזון בכוונה ולאט, מלה במלה, כמונה מרגליות.

חיכו ממתקים

פרשה מיוחדת במינה היא תוכחתו הנעימה להיזהר במילי דברכות, לברך בניחוחות ובישוב הדעת, כמונה מרגליות, לא בחפזון ובחטיפה. כשראה פעם את אחד מתלמידי מברך ומתפלל במהירות, ניגש אליו והוציא את הסידור מידי וסגרו, אמר: "הרי אתה שוטח עכשיו בקשה מאלקים, וכי כך מבקשים במלים חטופות?!"

ופעם בחג הסוכות, כאשר ארע שהחזן בבית הכנסת מיהר בברכת הלולב, העיר לו אחר כך בלשון ערומים: "כפי הנראה קיבלת השנה את ארבעת המינים במתנת חנם... ועל כל פנים לא טרחת הרבה כדי להשיגם, אלא באו לידיך בנקל..." התפלא האיש ולא ירד לסוף דעתו. הסביר לו רבינו: "מי ששילם וטרח הרבה בשביל הלולב והאתרוג, אינו מברך עליהם כל כך בחפזון..."

ארומוך אלקי המלך

מרגלא בפומיה משמו של רבי ששון מרדכי משה זלה"ה בעל "תהלה לדוד" (מגדולי רבני בגדאד לפני מאתים וחמשים שנה) לדייק בכתוב: "ארומוך אלקי המלך ואברכה שמך לעולם ועד", שקודם-כל יש לו לאדם לחשוב בגדלות הקב"ה ורוממותו, ולזכור לפני מי הוא עומד, רק לאחר-מכן יברך לשמו, או-אז יהיה ערך לברכתו והיא תישאר חלקו לעולם ועד.

ברכה משולשת

יש להוציא מן הפה כל ברכה בשלושה שלבים" נהג להרגיל את העם. פותחים בשלוש תיבות הראשונות בא"י ועושים אתנחתא, כדי לכוין יפה במלים האלו כפשוטן כוונת הלב, שאנחנו קרוצי חומר מברכים בלשון נוכח לעילת כל העילות. אחר ממשיכים

הברכות התמתקו בפיו כצפיחית בדבש ונופת צופים. הוא דיבר אודות הברכה כמי שמזכיר את המעדן המתוק ביותר שבא בפיו מעולם. אם היה מציע לאורח שיאכל ויסעד לבו, והלה התבייש, נהג לשדל אותו באמירה כזו: "כלום אינך רוצה לברך את השם?!" ושוב לא יכול לסרב לו.

כל ברכותיו היה מברך בכובד ראש, יודע למי הוא מברך, ומשמיע לאזניו מה שמוציא מפיו. כאשר אי-מי בישיבת "פורת יוסף" הגיש לו כוס תה, כדי שירוה צמאונו, היה קודם-כל מברך לאלקיו על המשקה ולוגם ממנו. רק לאחר-מכן הודה גם לאיש שהביא עבורו. מחזה מרהיב ומעורר לבבות נגול לעיני הסובבים אותו בבית הכנסת "שאול צדקה" כשהיה מגיע - בימים שאומרים בהם "הלל": ראש חודש, שלוש רגלים, חנוכה - לפסוק "מה אשיב לד' כל תגמלוהי עלי" וכל-כולו מתרומם ומתנשא לגבהים מרוב כיסופים וערגות הנפש להודות ולברך לאלקים על כל גמוליו וחסדיו.

וכבר היה מעשה באחד מקורבי משפחתו, והוא כהן, שביקר פעם בבית רבינו והגישו לפניו כוס שתיה. אמר האיש תודה למי שהגיש את הכיבוד ואחר כך "שהכל" ושתה. העיר לו רבינו: "כלום רצונך שתפסיד את הכהונה?!" משלא הבין הלה מה כוונתו, עמד רבינו ופירש לו: מצינו בחז"ל (נדרים ל"ב ע"ב) שביקש הקב"ה להוציא כהונה משם בן נח, שנאמר (בראשית יד, יח) "ומלכי צדק... והוא כהן לא-ל עליון..." כיוון שהקדים ברכת אברהם לברכת המקום - הוציא את הכהונה מאברהם. דהיינו, בגלל שאמר "ברוך אברם וכו' וברך א-ל עליון" ולא להיפך נלקחה ממנו הכהונה.

"אף אתה" הפטיר "זכור שצריך קודם-כל לברך לאלקים, רק לאחר מכן תגיד תודה לאדם..."

הצדיק רבי דוד מלעלוב זצ"ל הסתגף בתעניות רצופות משבת לשבת במשך שש שנים וחש שעדיין לא בא לשלמות, קם ונסע לליזענסק, אל הרבי רבי אלימלך זצ"ל. כבואו, נשאל: מי הגרוע והשפל בעירך? ענה: "רופא פלוני", פורק עול ומחלל שבת בפרהסיה. הסב ממנו הרבי פניו, ולא נתן לו שלום.

הגה"צ רבי אהרן טויסיג שליט"א על כוונת התקיעות ואהבת ישראל

ישראל? איך אפשר לאהבו!"

הפטיר הרבי באנחה: "הלא זה הדבר אשר דברתי אליך לאמור, שאינך מסוגל להבין כוונת התקיעות, כי אינך בדרגה זו! מדוע אפוא הפצרת בי שאגלה לך".

אין ספק, תורת אמת היתה בפיהו, אבל לא רק בעל התוקע עמד נדהם, גם דעתנו קצרה מהבין איך רמוזות כוונת האר"י ז"ל ביסוד זה של אהבת ישראל ואפילו לירוד ביותר. עבור זה, יבוא מי שדעתו רחבה מדעתנו, יעיין ויבין. לא נאמר אלא מה שגם אנו מבינים. ונפתח, במעשה שהיה.

הצדיק רבי דוד מלעלוב זצ"ל הסתגף בתעניות רצופות משבת לשבת וערך תשובת הקנה במשך שש שנים וחש שעדיין לא בא לשלמות, למרות תורתו ותפילותיו והשגותיו הנעלות. קם ונסע לליזענסק, אל הרבי רבי אלימלך זצ"ל.

כבואו, נשאל: "מאין אתה?"

ענה: "מלעלוב".

נשאל: "ווער איז דער ערגסטער און געמיינסטער אין לעלוב" מי הגרוע והשפל בעירך?

ענה: "רופא פלוני", פורק עול ומחלל שבת בפרהסיה.

הסב ממנו הרבי פניו, ולא נתן לו שלום.

חשב רבי דוד על מה ולמה, והבין: רופא זה אינו יודע כלום, אין לו מושג במי הוא מורד ואת מי הוא מכעים, ואף לא כמה חמורים ומושחתות דרכיו. אבל אני, אבוי, הן יודע אני את בוראי ומורד בו! שב ועמד לפני הרבי, ונשאל: "מי הגרוע והשפל בלעלוב?" אמר בשברון לב: "אני הוא", וקיבל שלום במאור פנים....

ולמעשה, בריתא מפורשת היא (קידושין מ ע"ב): לעולם-לעולם-יראה אדם, כל אדם, יראה עצמו חציו זכאי וחציו חייב. עשה מצוה אחת אשריו, שהכריע עצמו לכף זכות

לא מובן: איך מחייבים את הרשע שבישראל ואת הצדיק שבישראל, שיראו כך את עצמם. איך יכול הרשע שבישראל, שאין עבירה שלא עבר, לראות את עצמו כחציו זכאי. שכף זכויותיו גדושה כמידת חובותיו פשעיו ומרדיו, ואיך יכול הצדיק שבישראל לראות עצמו כחציו חייב, שכף חובותיו ריקה!

והתשובה, שהרי אין אדם צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא (קהלת ז, כ) והקדוש ברוך הוא מדקדק עם הצדיקים כחוט השערה (בבא קמא נ ע"א) שהאדם נתבע לפי הכרתו, ולאור השגתו איך יכול היה לחטוא אף חטא דק מן הדק. מה שאין כן הרשע, מחשיבים כל כך כל תזוזה שלו. ובהיותם במ"ט שערי טומאה נגאלו ממצרים בזכות שתי מצוות.

הכלל, מה היא תקיעת השופר, לב יודע מרת נפשו, שכדלים וכרשים דפקנו דלתיו, ואין לנו במה לבוא אל המלך. וכמו שאמרו בירושלמי (תענית פ"ב ה"א) "למה תוקיעין בקרנות, לומר חשבנו כאלו גועים כבהמה לפניך"-

"בפיך ובלבבך לעשותו" (דברים ל' יד')

בעל תוקע בא לפני ה"שמח ישראל" מאלכסנדר זצ"ל, וביקש שילמדנו כוונת התקיעות. שמע שסודן בגבהי מרומים בחביון בריאת העולם, סוד הדורמיטא והנסירה ובנין המלכות. ואכן, נענה על ידי הרבי: "לא אלמדך, כי אינך עוד בדרגה זו".

מובן שלהטו גבר לידע ולו באפס מה, כמציץ מבין החרכים. לדעת מה נשגבה מעלת התקיעות ומה עצמה פעולתן. הפציר, והרבי בשלו: אינך מסוגל להבין הדברים לאשורם!"

סקרנותו רק גברה, לא נתן לרבי מנוח. התחנן שיאיר עיניו, שיבין מה ענין התקיעות. נעתר לו הרבי: "אלמדך, הסכת ושמע-כוונת התקיעות היא אהבת ישראל!"

נעתקו המילים מפיו. נדהם, מלמל בפליאה: "אהבת ישראל!?" "אכן כן", אישר הרבי. "ושלא תחשוב שכונתי על הצדיקים ועל החסידים, גם לא על יהודי המניח תפילין ומתפלל שלוש פעמים ביום, שומר מצוות וקובע עיתים לתורה.

גם לא יהודי שהתפילין שלו כשרות אך בדיעבד, ותפילתו מקוטעת ובמרובה. שאינו פותח ספר ואינו בקי בדיני שבת. גם לאהוב יהודי כזה, אין זו רבותא.

למי אפוא כונתי באמרי שסוד התקיעות הוא אהבת ישראל! אני מתכוון ליהודי מתבולל, שאינו שומר שבת כשרות וטהרה. אוכל רחמנא לצלן חמץ בפסח ואינו יודע כלל מיום הכיפורים-בבוקרו של היום הקדוש קם כהרגלו, התגלח בתער וירד למכולת לקנות דבר מאכל. לתמהונו, היתה החנות סגורה. הלך לחנות של גוי וקנה מה שקנה, שב לביתו וסיפר שחנותו של היהודי סגורה. "ודאי", ענתה. "הרי זה יום כיפור".

לא הבין מה היא שחה. "מה הוא יום כיפור", תמה.

אמרה: "זה היום בו היהודים מתכנסים לבתי הכנסת להתפלל". הנה, למד דבר חדש. החליט להוכיח במו עיניו. סעד לבו והלך לבית הכנסת. מצאו מלא מפה לפה, כולם עוטי טליתות על בגדי לבן, זועקים ומשועים. לא הבין על מה ולמה, לא ידע מה הם אומרים. הבין שמבקשים דבר מה מהאלוקים, והפטיר גם הוא אנחה. יצא, ועבר דרך חנות לממכר דבר אחר. קנה נתח בשר והביאו לביתו, לצלותו ולאכלו-

לאהוב אותך, נקרא אהבת ישראל. וזה, סוד התקיעות..."

הזדעזע הבעל תוקע, וקרא: "רבי, על אדם כזה יש חיוב אהבת

המוכר בחנות המזכרות בשוויץ, פנה אלי בעברית, "מנין העברית שלך? שאלתי, אתה יהודי? לא, אינני יהודי", באים לכאן אלפי ישראלים, הם גודשים את המקום. הם 'שמים עין' על איזה מוצר בחנות, וכששומעים את המחיר הם מעדיפים להגניב אותו לכיסם ולצאת מהחנות בלי לשלם... כולכם גנבים!"

הגה"צ רבי אריה שכטר שליט"א על הברכה והקללה

בישראל, בית שישרו בו השלום והשלום - 'שלום בית'. השתפפתי בסמינר שנערך בסטטן איילנד שבניו יורק. באמצע ההרצאה קמה אחת המשתתפות והטיחה: "ומה עם שלום בית?" - היא טענה שאם אחד מבני הבית יחזור בתשובה, זה עלול לערער את שלום הבית.

אמרתי לה: "קודם שיהיה לך בית, אחר כך נעשה שלום"... כולם פרוצו בצחוק. הם הבינו כמה צדקתי. כשאינן בית, אין מה לחפש שלום. "חוכמת נשים בנתה ביתה" (משלי יד, א) תחזרי בתשובה, תבני בית יהודי כשר, ואז יהיה אפשר להכניס בו שלום. דבר זה נרמז בפסוק מהפטרות פרשת תצוה (יחזקאל מג, י) "אתה בן אדם הגד את בית ישראל את הבית", אם רוצה אתה להחזיר בתשובה מישוהו, אל תבוא אליו עם גן עדן ועם גהנום, כי הלה יאמר לך: הראה לי מישוהו שחזר משם, אלא אמור לו: 'יש לך בית או אין לך בית?!' ועל כך ממשיך שם הכתוב ואומר: "ויכלמו מעונותיהם ומדדו את תכנית" כלומר, כשישמעו תשובה זו, הם יעשו לעצמם תכנית חדשה לחיים טובים יותר!

ואכן רבים מהחוזרים בתשובה הבינו שאין להם בית, וזה היה אחד הגורמים שהביאו להחלטתם לשנות את כיוון החיים. כל שבת אנו מביאים הביתה את מלאכי השרת, והם מביאים איתם שלום. שבת יהודית ושבת חילונית - אלו שני עולמות, כמו גן עדן וגהנום. הבעל בא הביתה מבית הכנסת, אומר 'שבת שלום' מזמר "שלום עליכם מלאכי השלום",

שר זמירות שבת "אדון השלום, מלך השלום שלו ברכני בשלום ותפקוד אותי ואת כל בני ביתי... לחיים טובים ולשלום". ומה יש שם, בשבת השניה? כלום! מסכנים, רחמנות! ליד הישיבה בלוצרן שבשוויץ יש הר בשם טיטליס. כדי להגיע לפסגת ההר צריך להחליף כמה פעמים רכבל... כשבקרתי שם, נכנסתי לחנות מזכרות.

המוכר פנה אלי בעברית: "מה שלומך?" השבתי: "ברוך ה'" ושאלתי: "מנין העברית שלך? אתה יהודי?" "לא, אינני יהודי", השיב הלה, "פשוט מאוד, באים לכאן אלפי ישראלים, הם גודשים את המקום. יש להם מנהג קבוע, מנהג מגונה: הם 'שמים עין' על איזה מוצר בחנות ומתעניינים במחירו, וכששומעים את המחיר הם מעדיפים להגניב אותו לכיסם ולצאת מהחנות בלי לשלם... כולכם גנבים!"

אמרתי לו: "אל תכליל! הם לא יהודים 'אורגינלים'..." - "מה זה 'יהודים אורגינלים'?" הסברתי: "אלו עם הצורה היהודית המקורית, עם זקן ופאות המשך בעמוד 20 <<<

"והיה כי יבואו עליך כל הדברים הברכה והקללה" (דברים ל, א) 'והיה' לשון שמחה; יש לקבל את הטוב ואת הרע באותה שמחה. וכך אמרו חז"ל במשנה (ברכות נד ע"א): "חייב אדם לברך על הרעה - כשם שמברך על הטובה".

יש לדקדק בלשון הפסוק. על הברכה הוא אומר "כי יבואו עליך", ועל הקללה הוא אומר "אשר נתתי לפניך" - נתתי לפניך אבל לא 'יבוא עליך'. איזה חסד, איזה רחמים! על כך ממשיך הכתוב ואומר: "והשבות אל לבבך". כדי שיהיה אפשר לערוך השוואה בין טוב לרע, צריך ששניהם יהיו לפניך, זה מול זה - ברכה לעומת קללה. תבדוק, תתרשם, תשיב את הדברים אל לבבך, ואז תוכל לבחור איזה מהם מתאים לך יותר, היכן אתה רוצה להיות - בצד של הברכה או חס ושלום להיפך.

יש מחנה שלם של 'ברכה' - עולם של תורה ועבודת ה', עשרות ומאות אלפי משפחות מגדלות את בניהן ובנותיהן בדרך ישראל סבא, עם יראת שמים ושאיפות רוחניות, עם קדושה וטהרה. נכון אין עשירות, אין מותרות. אבל יש צניעות, פשטות. החומריות אינה תופסת מקום. לעומת זאת, יש מחנה של 'קללה': איזו עליבות, איזו ריקנות. משפחות מפורקות, ילדים גדלים בלי אבא, בלי אמא. חיים בלי משמעות, בלי ערכים, בלי מוסר. רודפים אחר ההבל והריק. זה מה שקורה כשלא הולכים בדרך ה'.

על כך ממשיך הכתוב ואומר: אם תראה את שני המחנות אלה מול אלה - הברכה והקללה, לא תוכל להישאר אדיש, ואז - "ושבת עד ה' אלוקיך ושמעת בקולו ככל אשר אנוכי מצווך היום". אתה רוצה לקבל את הטובה? בבקשה, תצטרף אל המחנה של הטובה. תלך בדרך התורה, תקים בית של תורה, תגדל את משפחתך בקדושה ובטהרה. אל תכניס הביתה את הרחוביות, את ההשפעות הזרות. הבית צריך להיות נקי, מוגן מהרחוב.

אין חכמות: תשקיע - תקבל! רמז לכך אפשר למצוא בדרך צחות בדברי הנביא (יחזקאל מג, י): "אתה בן אדם הגד את בית ישראל את הבית". עליך להחליט אם אתה רוצה 'בית': יכולים להיות לך עשרה חדרים על כל הפאר וההדר, אבל אין להם שם של 'בית'. לא כל אוסף של חדרים יוצר 'בית'. "ויכלמו מעונותיהם ומדדו את תכנית", תהיה להם תוכנית חדשה לחיים "ואם נכלמו מכל אשר עשו צורת הבית ותכונתו ומוצאיו ומבואיו וכל צורתו ואת כל חוקותיו וכל תורתו הודע אותם וכתוב לעיניהם וישמרו את כל צורתו ואת כל חוקותיו ועשו אותם". "זאת תורת הבית" - אם ישמרו על חוקי הבית, על המסגרת, על הגבולות והגדרים, כי אז מובטח להם שיזכו להקים בית נאמן

השרשרת ששוזה אלפים רבים נרכשה בכמה עשרות שקלים בודדים, הכיצד?

בראש השנה העולם מתאפס! נברא מחדש! כל קושיי שבעולם יכול להיעלם, בזכות זעקה ותחנון אמתי!
הבה ננצל את ההזדמנות המרגשת הזו לספר לאבינו שבשמים מה אנו רוצים לשנות בחיינו בשנה הקרובה,

הרה"ח ר' אשר קובלסקי שליט"א

"אתם נצבים היום פְּלֶכֶם" (דברים כ"ט, ט')

הרגע הגדול כבר כאן, נישא על גלי ההתרגשות והציפייה לבואו. אנו עומדים בשבת קודש פרשת נצבים, ואת המילה 'היום' - מפרש הזוה"ק כי הכוונה ליום ראש השנה. עוד מעט תאסוף שמש תשע"ז את קרניה האחרונות, ורקיע של שנה חדשה ייפרש מעלינו. כל נפש יהודית רועדת מהתרגשות, דומעת בטהרה. אנו רואים את מראות השנה החולפת עוברים לנגד עינינו, ומתוחים כי מי יודע מה צופן לנו העתיד. הכל פתוח, הכל נמדד, נקבע. החגיגות נוכח בכל פינה, ואנו נכנסים לשתי יממות המכילות את הניגוד הכי לא ברור בעולם:

מצד אחד, זהו יום של חג, עורכים סעודות בבשר ויין. מצד שני, אין ספק כי זהו יום דין, כל באי עולם עוברים כבני מרון, ומקבלים את גזר דינם. כיצד נוכל לחגוג בשמחה ביום כה מתוח? כיצד נוכל לחייך

בשמחה של מצוה, ביום בו מתקיים המשפט המורכב ביותר עבורנו? אך בהתבוננות מעמיקה במהותו של היום, נבין כי אין בכך כל סתירה, ההיפך. במשפט רגיל, הנשפט מוצא עצמו באולם הדיונים, כשליצידו רק עורך הדין שלו, שהשפעתו מוטלת

בספק, כי המכריע הוא רק השופט, והוא - אובייקטיבי לחלוטין, אינו נוטה לאף צד... משפט כזה, בוודאי מלווה במתיחות ודאגה רבה! לעומת זאת, במשפט שאנו עומדים בפניו, מי שניצב לצידנו הוא השופט בכבודו ובעצמו! אין כמוהו מי שרוצה שייגזר דינו לטוב, עד כדי שהוא מגלה לנו כיצד לרצותו, הוא מעניק לנו את הטעונונים כיצד לנצח במשפט, הוא נותן לנו את הכלים לצאת זכאים בדין, כי הוא רוצה בטובתנו!

כשהשופט בעצמו בצד שלך, ככל שאתה מודאג - אתה גם שמח. נכון, בוודאי שיש להיערך למשפט, יש להשתמש בכלים שגילה לנו השופט - התשובה התפילה והצדקה, אך אנו עושים זאת בשמחה, מתוך הבנה כי השופט עימנו, מקווה לגזור דינו לטוב!
דרמה מרגשת בחנות התכשיטים...

היה זה באחת מחנויות התכשיטים היוקרתיות והנודעות, בשעת צהריים. בעל החנות עסק בסידור הויטריות, לפתע, נכנסה אל החנות ילדה קטנה כבת 10 בלבד, בעל החנות הופתע. הוא הביט ב'לקוחה' הצעירה, ושאל אם היא צריכה עזרה. "בהחלט כן", צפצפה הקטנה, "אני מחפשת שרשרת מזהב, עם הרבה יהלומים" - תיארה הילדה. בעל החנות התפלא, אבל נצר את פליאתו בלבנו. הוא הציע לילדה לבחור מתוך סטנד של שרשראות זהב יוקרתיות. הילדה סקרה את השרשראות בעיניה, וכהרף עין בחרה: "את זו אני

רוצה!" - אמרה, והצביעה על אחת השרשראות היקרות ביותר...
"זה לא מתאים לילדה קטנה!" - פסק בעל החנות בפשטות.

"אולי תחפשי משהו יותר קליל?"

"לא, לא, זה לא בשבילי!" - אמרה הילדה, "אני צריכה לקנות שרשרת מתנה לאחותי. היא כבר נערה מבוגרת, בת 18, ומאז שאמא ואבא נפטרו היא כמו אבא ואמא בשבילי" - המשיכה הילדה לתאר, כשעיניה מעלות דמעות געגוע, "היא מחזיקה לנו את הבית, היא מבשלת ומכבסת ומנקה ודואגת לנו".

בשלב הזה כבר הבין בעל החנות, כי הוא עומד בפני משהו לא שגרתי בעליל... "חשבנו ביחד, כל האחים והאחיות, שנחסוך כסף לקנות לה מתנה. כבר יותר משנה אנו חוסכים כל שקל שאנו מקבלים, כל 10 אגורות. לא קנינו כלום כבר יותר משנה, לא סוכריות בקיוסק ולא צעצוע ב'הכל בשקל', כי אנחנו חוסכים את הכסף לקנות לה מתנה... איזו שרשרת מפוארת, כמו שמגיע לה. עכשיו יש לנו כבר כסף, אז באתי לקנות לה מתנה!" - סיכמה הילדה את ה'דיון' המרגש...

"והיכן הכסף?" - שאל בעל החנות הנרגש. "הנה" - שלפה הילדה ארנק קטן, והחלה להוציא מתוכו מטבעות, בשלל סוגים וגוונים... הרבה עשרות אגורות, כמה שקלים בודדים, ואפילו כמה מטבעות של 5 שקלים... בעל החנות הביט בערימת המטבעות, ובמבט קל הבין כי מדובר בסכום של פחות ממאה שקלים, בעוד שמחיר השרשרת 5,000 שקלים ומעלה... "מצוין!" - אמר לילדה, "יש לך מספיק כסף כדי לקנות את השרשרת. הנה, אני כבר עוטף אותה בקופסא יפה, ובינתיים תכתבי לאחותך ברכה, שנוכל להכניסה לתוך העטיפה!" "נפלא!", אמרה הילדה. "זה מספיק כסף, נכון?" - "בהחלט", השיב בעל החנות, "זה ממש מצוין!", הוסיף, וארז את הברכה העליזה עם התכשיט היוקרתי. הילדה אמרה 'תודה' חטופה ויצאה מאושרת מהחנות. בעל החנות היה מאושר לא פחות ממנה, הוא הרגיש שעשה היום מעשה טוב ואצילי, לשמח ליבם של יתומים רכים ועזובים...

בערב, הגיעה בריצה נערה נסערת והשיבה את השרשרת בהתנצלות: "סליחה, אדוני, אבל אחותי היתה כאן היום ולקחה את השרשרת הזו. היא חושבת ששילמה עליה, אבל אני יודעת שהשרשרת הזו שווה כמה אלפי שקלים, וזה פשוט לא יתכן... בבקשה, אל תכעס עליה, היו לה באמת כוונות טובות לשמח אותי, אבל אני ממחרת להחזיר את השרשרת, כי לא יתכן שהיא נרכשה..." - אמרה בגמגום... "היא דווקא נרכשה, כדת וכדין!" - אמר בעל החנות. "אחותך היתה כאן, בחרה בשרשרת ושילמה במיטב כספה. אף אחד עוד לא שילם לי מחיר כזה עבור שרשרת כזו!" "בהחלט", צחקה הנערה המבולבלת, "בוודאי שאף אחד עוד לא שילם כמה עשרות שקלים על שרשרת זהב יוקרתית, משובצת יהלומים... זה מה שהיה לה בארנק, ובמחיר כזה - אי אפשר לקנות שרשרת!" - השיבה הנערה בחוסר הבנה מוחלט...

המשך בעמוד הבא <<<

"כן, היא באמת שילמה לי רק כמה עשרות שקלים, אבל אף אחד עוד לא שילם מחיר כזה... אסביר לך: לחנות הזו, באים בדרך כלל אנשים עשירים, והם קונים תכשיט בכמה אלפי שקלים - אחוז מזערי מכל הונם. זה אולי הרבה יותר כסף, אבל זה חלק קטן מאוד מכל כסף של לקוחותיי... לעומתם, אחותך הקטנה, שילמה לי בכל מה שהיה לה. נכון, אין השוואה בין הכמה שקלים ששילמה למחירה האמיתי של השרשרת, אך היות והיא שילמה במקסימום העומד לרשותה, במעט הכסף אך ברוב המאמץ הטמון בתשלומה - חשתי חובה להתאמץ למענה, ולהעניק לה את השרשרת היקרה בתמורה למאמץ הרב שהשקיעה!"

בעל החנות חיך והוסיף: "לכי לדרך, וכל הכבוד על המסירות הרבה למען אחייך ואחיותייך, היתומים הצעירים. תשתמשי בשרשרת בבריאות ותזכרי, שהיא השרשרת היקרה ביותר בעולם, כי היא נקנתה בכל כספו ובמלוא מאמציו של מי שרכש אותה!". הסיפור הזה, שהינו אמתי, ומופיע בספר 'דורש טוב' בשם הגאון רבי גואל אלקריף שליט"א, ששמעו מבעל החנות, חושף בפנינו טפח מעבודת היום הנפלא שאנו ניצבים בפתחו, יום ראש השנה: ביום זה אנו מבקשים שרשרת יקרה, לא אחת - אלא שרשראות של יהלומים ומרגליות - חיים, בריאות, פרנסה, הצלחה, נחת, רוממות רוחנית, שנה שלימה! רק אנו יודעים, עד כמה יש לנו מעט לשלם... כמה אגורות פה, כמה אגורות שם, מעט זכויות שצברנו. הדרך בה נוכל לקנות את שרשרת המתנות הזו, הכלי שיוביל אותנו לזכות בכל המרגליות הללו, הוא המאמץ לתת את המירב במקסימום שאנו מסוגלים. פשוט לבוא ולומר לאבא שבשמים: 'אין לי הרבה במה לשלם, אבל יש משהו רוחני שאני מאוד מתקשה בו, ואני הולך לרכז בו את מקסימום המאמץ שלי!"

הבה נחשוב באיזו מצוה אנו מתקשים קצת, או שיש לנו חולשה בנושא מסויים שראוי שנקפיד בו יותר. זה ידרוש מאתנו מאמץ מרוכז, אך כזה שנוכל לעמוד בו, כמו לבוא מוקדם יותר לתפילה, להיזהר יותר מלשון הרע, להתחזק בקביעת עתים לתורה, לטפח יותר את כיבוד הורינו, או כל קבלה אחרת. נבחר בקבלה אחת הממצה את כל היכולת שלנו, ועמה נבוא לאבא שבשמים ונאמר: 'אבא יקר, החותך חיים לכל חי! אנו כמו אותה ילדה קטנה, אין לנו הרבה במה לשלם. יש לנו קצת, אבל הקצת הזה הוא הקצת היקר בעולם, הוא שיא המאמץ שלנו. אבא טוב ואהוב! אנו מקבלים על עצמנו קבלה טובה אחת שנעמוד בה, והיא כל מה שיש לנו וכל האפשרויות שלנו. וברחמיך וחסדיך הרבים, תערב הקבלה הטובה הזו לפניך, ותזכה אותנו בשנה טובה ומבורכת!' מהפך גורלי ביום גורלי

הסיפור הלא ייאמן הבא, סיפר בעדות מרטיטת לב מהיכרותו האישית, מגיד המישרים הנודע הגאון רבי מנחם שטיין שליט"א. וזה דבר המעשה:

בביתו של הרב שטיין בפתח תקוה, התגוררה במשך מספר שנים נערה אחת, שתלאות החיים ובית משפחתה השבור - הביאו אותה לחפש קורת גג נעימה לראשה, והיא בחרה בבית משפחת שטיין. בני המשפחה קירבו אותה ודאגו לה, ובהגיע זמנה - היו שותפים פעילים בשמחת נישואיה, והקמת ביתה החדש בעיר מרוחקת. במשך השנים, נשמר קשר טוב אך לא רציף עם אותה נערה שהפכה לאשה. הם ידעו כי היא מרוצה בביתה החדש ובעבודתה החדשה, והבינו גם כי היא מתמודדת עם קושי לזכות בילדים משלה. מרחוק, המשיכו להתעניין בנימוס בלי לגרום למבוכה, והבינו כי השנים חולפות עוברות, אך ההמתנה נמשכת, והילדים מבוששים מלבוא ולשמח את הזוג הצעיר... לימים, נודע גם כי שהתה במשך תקופה מסוימת בחו"ל, מנסה

כל דרך טיפול אפשרית כדי להביא לישועתה. אך גם כאן הסתיימו הניסיונות במפח נפש קורע לב, והיא שבה לארץ מאוכזבת וכאובה כפי שיצאה ועוד יותר - הן הרופאים, המומחים הגדולים בעולם, ריפו את ידיה, אמרו בעצמם שאין סיכוי... היה זה אחרי שמונה שנות המתנה מייגעת, שכל יום היא עסוקה רק בדבר אחד - בתקווה לזכות בילדים מבורכים. היא החליטה להתקשר אל הרב שטיין, לשפוך את כל ליבה וכאבה, ולבקש להיות מוזמנת לחוג את ראש השנה בביתם, כדי שתוכל להתרומם ולהתרגש בתפילות החג כראוי לתפילה ישיבתית בווערת.

מובן כי היא הוזמנה על אתר, ובבוקרו של יום ראש השנה התייצבה האשה בעזרת הנשים שבישיבת 'אור ישראל' בפ"ת, כשעיניה כבר לחות מדמעות. 'היום, זה היום!' - הזכירה לעצמה, 'עכשיו הזמן לפעול!'

היכל הישיבה כבר היה מלא מפה לפה, והאווירה בו היתה רצינית ומרוממת. כל אחד היה מרוכז במחזור, עטוף בטליתו, עיניו עצומות בדבקות. התפילה החלה ונמשכה בהתרגשות רבה, וכבר הגיעו להפטרה, אז החל בעל הקורא לקרוא ברגש את ההפטרה הנקראת ביום הראשון של ראש השנה, ומספרת את סיפורה של חנה אשת אלקנה, שציפתה לילדים במשך שנים ארוכות, וזכתה להיפקד בראש השנה.

האשה האזינה בקשב רב להפטרה, שמעה את ההתמודדות שלה מסופרת ברמה... ההמתנה הארוכה, שברון הלב, האכזבות הרבות... ולפתע - החל קול בכי חרישי עולה בעזרת הנשים, מלווה את הקריאה כמנגינה חרישית: 'וְהָיָה מָרְתָּ נֶפֶשׁ וְתִתְפַּלֵּל... וּבְכֹה תִבְרָךְ...'. כאן פרצה האשה בבכי. נחילי דמעות שטפו את עיניה, קול התייפחיותיה הלך ועלה, עד שדמעות נקו גם בעיני סובביה. בעל הקורא המשיך: 'אִם רָאָה תִרְרָהּ בְּעֵינֵי אֶמְתָּךְ וּזְכַרְתָּנִי וְלֹא תִשְׁכַּח אֶת אֶמְתָּךְ וְנִתְתָּה לְאֶמְתָּךְ זָרַע אֲנָשִׁים...'.
עכשיו כבר בכתה האשה בכי טהור ומלא, בסערת נפש שאין לתאר. היא חשה כי סיפור חייה עולה עכשיו, וכמו שגורל חנה הוכרע בראש השנה, גם היא יכולה להיפקד עכשיו ממש. ננסכה בה האמונה החזקה כי הסיכויים הטבעיים אינם משנים וקובעים, מה שיכריע מכאן ולהבא הוא רק מה שייקבע בראש השנה, וביום הזה צריך לנקוש על שערי שמים בעקשנות, ולא להפסיק לבקש! כי כמו שחנה ואימותינו שרה ורחל נפקדו בראש השנה - כל אחד יכול! אם עד ראש השנה היתה לילד בעיה רגשית, אם חשבון הבנק סבל ממינוס מתמשך, אם עד עכשיו לא הצלחנו בלימוד - כל זה לא בהכרח יימשך, כי בראש השנה העולם מתחיל מחדש, ויכול להשתנות מהקצה אל הקצה!

במוצאי ראש השנה, נפרדה האשה ממארחיה בתודה, כשעיניה עדיין לחות ומצפות, ומבטיחה לעדכן. מכאן ואילך, לא עשתה דבר בנידון, לא התייעצויות, לא התרוצצויות, כלום. האמת שלא היתה צריכה - - -

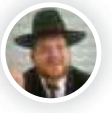
בתחילת חודש תמוז! (של אותה שנה, צלצל הטלפון בביתו של הרב שטיין. הרב לא הצליח לשמוע אף דיבור, רק קולות בכי, מעורבים זה בזה. אותו בכי מרגש ומצפה מראש השנה, הפך לבכי מאושר ומודה, המתמוזג בקול בכיו של תינוק רך!)

כתשעה חודשים מראש השנה, נפקדה האשה. מחוץ לדרך הטבע, בלי שום הסתברות רפואית. כי כל ההערכות האלה היו נכונות, אבל רק עד ראש השנה. בראש השנה כל ההערכות נפתחות מחדש, וכל אחד יכול לזכות, נגד כל הסיכויים! הוא שכתב המהרש"א, בטעם הענין שיהודי שלא ראה את חברו במשך 12 חודשים מברך 'ברוך מחיה המתים'. לא כי חברו הסתכן חלילה באסון, אלא כי במהלך המשך בעמוד 20 <<<

מדוע נוהגים שלא לישון בראש השנה?

ראש השנה בפתח. הבה לא נישן. הבה נהיה ערים ועירניים לרגעים הגדולים והנשגבים העומדים לפנינו, בהם נוכל לזכות לשפע אדיר ברוחניות וגם בגשמייות

הרה"ג רבי שמואל ברוך גנוט שליט"א

הרמ"א (או"ח תקפג, ב) כותב ש"נוהגים שלא לישון ביום ראש השנה (ירושלמי), ומנהג נכון הוא. וביאר הט"ז: שלא לישון - דאיתא בירושלמי מאן דדמיך בריש שתא דמיך מזלי. והמגן אברהם כתב: האר"י אמר שאחר חצות מותר לישון שכבר נתעורר המלאך ע"י התפלות והתקיעות ובב"ח כת' שהר"ם ישן בר"ה והיושב בטל כישן דמי. וכתב המשנ"ב: שלא לישון וכו' - משום דאיתא בירושלמי מאן דדמיך בריש שתא דמיך מזלי. והאר"י ז"ל אמר שאחר חצות מותר לישון שכבר נתעורר המלאך ע"י תפלות ותקיעות, והב"ח כתב שהר"מ היה ישן בר"ה. ויושב בטל כישן דמי. ועיין בח"א שכתב דאחר האכילה יקבע עצמו ללימוד, ואם ראשו כבד עליו יישן מעט אם א"א לו בלא זה, ויש נוהגים לגמור כל התהלים.

וכתב הערוה"ש: יש שאין ישנים ביום א' דר"ה ע"פ הירושלמי "מאן דדמיך בריש שתא, דמיך מזליה", ולא ידענו איפה נמצא זה הירושלמי. והאר"ז"ל לא חשש לזה ואמר דאחר תקיעות ואחר חצות כבר נמתקו הדינים, עכ"ל. ואכן כמה אחרונים כתבו שלא נמצא כן בירושלמי שלפנינו, אולם כבר ידוע שרבים ממימרות הירושלמי המובאים בקדמונים לא נמצאו בירושלמי שלפנינו, כיון שנחסרו מאיתנו חלק מגליונות הירושלמי. והמהרי"ץ חיות כתב: "הקדמונים היו רגילים לכנות את המדרשים ופסיקות אשר נתחברו בארץ ישראל בכינוי ירושלמי, ולא דקדקו בלשונם, ומי יודע באיזה מדרש מן המדרשים אשר נאבד מאתנו נזכר ענין זה".

ויש לשאול: מובא בחז"ל ובראשונים שהמזלות קובעים את מאורעות האדם, והא דאיתא בגמ' דאין מזל לישראל, פירשו הראשונים שבכוחם של ישראל לעקוף את מזלם הרע ע"י תפילה, צדקה או שאר מצוות. והיינו שלמרות שלא ניתן לשנות את עצמות המזל, אך כיון שאין מזל לישראל (וכנ"ל), יכולים ישראל להתעלות מעל הילוך המזל או לגרום במעשיהם שהמזל לא יפגע בהם, שאף שהמזל ינוע במסילתו כדרך השפעתו, מ"מ תצליח דרך ישראל לגרום שהמזל לא יפגע בהם.

והאבן עזרא מבאר הענין כך: והנה לא יוכלו המשרתים לשנות דרכם, ושיעבור אחד מהם החק שנתן לו השם. גם כל צבא השמים והשפלים יקבלו מהם כפי מתכונתם, על כן לא ייטיבו ולא ירעו. והנה המשתחוה למלאכת השמים לא יועילו לו, כי אם מה שנגזר עליו כפי מערכת כוכבי מולדתו כן יקרנו, חוץ אם ישמרהו כח העליון יותר מכח הכוכבים, שיהיה דבק בו, אז ינצל מהגזרות".

הוא ממשיל על כך משל נפלא: "ואתן לך משל חשוב, שהיתה מערכת הכוכבים שיגדל נהר על עיר אחת וישטוף אנשים או ימותו. ובא נביא והזהירם, שישובו אל השם בטרם בא יום רעתם. וישבו אליו בכל לבם. ובעבור שדבקו בו, נתן בלבם, שיצאו אנשי העיר לחוץ להתפלל אל השם. והנה עשו כן. וביום ההוא גדל הנהר פתאום כמנהגו, כאשר ראינו בעינינו פעמים רבות ושטף כל העיר. והנה לא סרה גזירת השם והוא הצילם, וחשוב, כי המשרתים ירוצו כסוסים עוברים במסלה, ולא ירוצו להרע או להיטיב, רק ככה דרכם. וחשוב כי במסילה איש עור לא ידע מנהג הסוסים מתי הולכין אל ימין או לשמאל, והוא נשען על פקח שידע סורם. והנה הוא ישמרנו, כי ברצם בצד זה יוליך העור לצד האחר, ומרוצת הסוס לא תשתנה והעור ימלט", עכ"ל.

אך יש להבין, היכן מצינו שהמזל נקבע ע"י מעשה האדם, הרי בפשטות המזל פועל ע"י עצמו, ע"י זמן ושעת ומקום הלידה, שעל ידי כך שהאדם נולד בזמן מזל מסוים, מורה מזלו על הלך רוחו, טבעו והמאורעות שיקרוהו במהלך חייו. ואילו כאן נראה שהתנהגות האדם גורמת לשנות את עצם מזלו, ע"י שישן בר"ה, וצ"ע היכן מצינו דבר זה, שהמזל נקבע ע"י מעשה האדם, ולא להיפך, שהמזל נקבע לעצמו מעצם לידת האדם בשעה ומקום מסוים, וכל מה שמצינו הוא שאע"פ שהמזל נקבע מעצמו, יכול האדם להפך מזלו ולזכות לסייעתא דשמיא למרות המזל, וצ"ע.

עוד יש לברר, במקרה שאדם שהאיצטגנינים והכלדיים אמרו לאדם שמזלו שבראש השנה

מורה שהשנה הקרובה תהיה לו שנה רעה וגרועה, האם יכול לשנות את מזלו הרע ע"י שייך לישון, ובכך ירדים את מזלו הרע, ואדרבה, יתקיים בו מאן דדמיך בריש שתא דמיך מזלי.

על שאלה זו יש לומר ש'מזל ישן' הכוונה לצמצום ההשפעה, ולא יועיל לישון כדי לבטל את השפעת המזל, מפני שאין לו 'מזל חיובי' המשפיע לו שפע טובה והצלחה.

יתכן שכוונת הירושלמי ל'מזליה', אינה למזל יום לידתו, אלא למלאך השומר על האדם בשמי שמים. ע"י שבת (מג, ב): אדם דאית לי מזלא מסייע לי מזלא מסייע ליה, בהמה דלית לה מזלא לא מסייע לה. ופירש רש"י: מזלי - מלאך שלו ומליץ עליו.

וראה בדברי הספר חסידים (סי' תתשס"א), שכתב: הנפש יש לה מזל ברקיע, נפש מהללת את השכינה אף לאחר מיתה, מזל המלאך מהלל למעלה בקול שהצדיק רגיל בו כדי שיזכור הקב"ה לדורו ולזרעו, ומזלו למעלה מששת ימי בראשית, כדי לתת למקיימי מצוה כאלו מששת ימי בראשית עוסקין בתורה עד תחית המתים,

המשך בעמוד הבא <<<

אותו למעלה וצריך שיהיה נייעור שיראה בעצמו שהוא ירא וחרד מאימת הדין, ואע"ג דמתכבסין ומסתפרין בערב ראש השנה להראות שאנו בטוחים, אפשר דביום הדין שאני. מיהו למש"כ הלבוש ז"ל בטעם ההלל, לפי שהוא בתחילת היום שיושבין לדון והשינה סתמא היא אחר חצות, יש להקל. ומטעם זה השמיט הלבוש מנהג זה ולא הזכירו, דאזיל לטעמיה הנזכר. אלא דיש לחלק דשמא שינה גריעא טפי.

והמדקדק יראה לנכון בדרשות אבן שועיב, שהביא לשון הירושלמי בשונה מדברי הרמ"א, שהוא ז"ל הוסיף בדברי הירושלמי "הך בר נש דדמיך בריש שתא ועוסקים בדיניה לעיל", ומשמעות דבריו היא שאין זה ראוי לישן בשעה שעוסקים בדינו.

הרב פעלים והמטה יהודה: אין לישן בר"ה - לסימן טוב

מדברי הגאון הבן איש חי זצ"ל בר"ב פעלים' (ח"ב י"ד כט) למדנו שענין אי השינה בר"ה הוא רק לסימן טוב בעלמא, כפי שנוהגים לעשות סימנים טובים בשלל תחומים וזמנים.

וכן כתב המטה יהודה בטעמו השני, וז"ל: ויש נותנין טעם אחר לנוהגין שלא לישן, משום דשינה היא אחד משישים במיתה, דקי"ל סימנא מילתא, וכי היכי דנזהרין לאכול דברים טובים דיש בהן סימן לטובה, הכא נמי יש ליהזר מלעשות דברים שסימנם לרעה, וכן משמע מההגה שכתב מנהג זה בזה הסימן שהוא מדבר בענין הסימן, וכן נראה מהירושלמי שאמר 'האי מאן דדמיך בריש שתא דמיך מזליה', עכ"ל.

חומרת זהירות משנית הצהרים בימי עשי"ת

המטה יהודה כתב טעם נוסף, ואלו דבריו: "דכיון דקיימא לן דבימות החול אסור לישן ביום יותר משנית הסוס שהוא שיתין נשמי, אע"פ שאין אנו נזהרין בשאר ימות השנה, ראוי ליהזר בימי התשובה, וכגון הא סימן תר"ג דיש ליהזר מפת של עכו"ם אע"פ שאינו אלא חומרא בעלמא, וכל שכן בשינה שהיא אסורה מעיקר הדין. ולפי זה בכל עשרת ימי תשובה יש ליהזר, והרמ"א דנקט ראש השנה לרבותא אע"פ שהוא יום טוב, עכ"ל. [ובהמשך דן שם האם צריך להתעורר מהשינה כבר מעלות השחר או שניתן לישון עד שקם משנתו. והבן איש חי כתב: אין ישנים ביום ראש השנה, וצריך להזהר שיתעורר משנתו בלילה קודם עלות השחר, ואם יש לו כאב הראש, או שאר מיחוש שמוכרח לישן ביום, יתאפק וישן אחר חצות היום, עכ"ל. ועי' ספר שלמי מועד שמרן הגרש"ז אורבך זצ"ל היקל בזה. וראה ס' פסקי תשובות ס' תקפג]. וראה במועד לכל חי (להגר"ח פאלאג'י), שכתב: בעשרת ימי תשובה לא יישן ביום כמו בראש השנה, ואם עשה תיקון כרת ולמחרתו לא יוכל לסבול אם לא יישן, על כל פנים יזהר שלא ישן כי אם אחר חצי היום, עכ"ל.

העולה מכל דברי חכמים אלו, הם ועוד רבים שעסקו בענין השינה בראש השנה, שביארו את דברי הירושלמי באופנים שאינם קשורים במישרין לגזירת המזל, למרות שלשון הירושלמי מורה לכאורה שהשינה בראש השנה מרדימה את מזל האדם.

ראש השנה בפתח. הבה לא נישן. הבה נהיה ערים ועירניים לרגעים הגדולים והנשגבים העומדים לפנינו, בהם נוכל לזכות לשפע אדיר ברוחניות וגם בגשמיות. המלך מחכה שנבקש ממנו את הכל. עלינו רק לקבל את מלכותו עלינו ביראה ובהבה וכן נזכה למטר של בשורות טובות, שנה טובה ומתוקה.

עכ"ל. ובהמשך (בסי' תתשס"ב), כתב: לכל אדם יש מזל ברקיע, תדע כשמתקנין על הכותל צורה אחת בדמות הגנב ומכה בעין הצורה את עין הגנב במקום אותו עין, לפי שעניני האדם ביד מלאך מזלו, ובעוד מלאך מזלו אצלו אין מזיק יכול להתקרב אליו, וכשמזל המכה אומר למזל הגנב מיד סר מעליו והמזיק מוכן להתקרב אליו, כי נגזר על מזל השומר את האדם ושולח לו מלאך אחד שלקתה הצורה מיד מסתלק והמזיק מזיקו, לכך קול אומר על כל בריה בשעת הזמן כבר הגיע זמן של פלוני לגדולה לעלות וליפול ולהכשל או להמלט כמו שרואה בצורות, עכ"ל. וראו בספר חסידים (סי' תתשנ"ח), וכן בילקוט ראובני (פרשת וארא) ועוד. ולפי"ז כוונת הענין היא שאדם זוכה לעזר מקודש ממלאכו הטוב, הדואג להצלחתו ומתפלל בעדו בשמים. וכאשר האדם ישן ואינו שת ליבו למידת הדין המתוחה בשעה זו, תש כח מלאכו והוא אינו יכול להעיתר בעוז ובגבורה בעדו.

ובשער המלך (לאב"ד ווייעלקאטש) כתב: והענין שלעולם צריך להיות התעוררות מתתא לעילא, דכתיב 'שובו אלי ואשובה אליכם', וצריך האדם לעורר את מלאכו הטוב והוא יעורר למעלה למעלה, מה שאין כן אם הוא דמיך וישן ואינו מתעורר מתתא, אין התעוררות לעילא, וזה דקאמר דמיך מזליה", עכ"ל.

מדברי השער המלך מתבאר שעל האדם לעורר עצמו בעולם הזה, כדי לזכות להתעוררות בעניינו למעלה, וכשהאדם ישן בראש השנה, אינו זוכה להתעוררות מלעילא. ולכאורה אינו ענין לסוג המזל הקובע על טבעי האדם, אורחותיו ומאורעותיו.

עוד י"ל באופן אחר, שהשינה בראש השנה משפיעה על המזל, לא בתורת 'מועשה האדם' המושג את המזל, אלא שמה שקורות האדם בראש השנה הוא מזלו, ומה שמתרחש אצלו בזה היום הוא השתקפות של כל השנה. השינה בראש השנה אינה מרדימה את המזל הרע. כי הישן הוא אדם החי. והעירנות מנטאת את החיים. ואילו המזל הרע הם הכוחות שפועלים נגד חיי וטובת האדם. ואם יישן דמיך מזליה.

לפי"ז סימנים אלו אינם קשורים לכאן ליום הדין' שבראש השנה, אלא לראש השנה, כראשית השנה ותחילת גלגל חיו, הנרקם זה עתה במסלול חדש. וראו דברי הרבי מצאנז זצ"ל בשו"ת דברי יציב (חו"מ פ"ח), שכתב: "דברי חכמים אמיתין ומאירין לפי מה דאיתא בירושלמי האי מאן דדמיך בריש שתא דמיך מזליה והובא בד"מ רמ"א ס"ס תקפ"ג, משום שעיקר הכל הוא ההתחלה, ולהכי התחיל השו"ע בהשכמת הבוקר, כי יתיצב על דרך לא טוב רע לא ימאס", עכ"ל.

השינה מורה על עצלות ופוגעת ברחמי המשפט

מדברי הב"ח (סימן תקצ"ו) נראה שביאור הענין אינו קשור לשינוי המזל, אלא כשאדם ישן בר"ה, הוא אינו זוכה לסייעתא וסליחה, כיון שמורה בלכתו לישון על עצלותו וחוסר יחסו הנכון למשפט ולדין.

ואלו דברי הב"ח: כתב בספר אבן שועיב בשם הרמב"ם ז"ל (תשובה ג, ד) כי בתקיעת שופר יש רמז לדין כמו עורו ישנים מתרדמתכם רצונו לומר כי השעה צריכה הערה כמו שנאמר "אם יתקע שופר בעיר ועם לא יחרדו", מכאן כתוב בירושלמי שאסור לאדם לישן בראש השנה כדאמר התם איך בר נש דדמיך בריש שתא ועוסקים בדיניה. ועוד יש לומר כי הוא מורה עצלות כדכתיב "מה לך נרדם" וגו', עכ"ל. ומהר"ם היה רגיל לישן כמו בשאר יום טוב, תשב"ץ מצאתי כ"כ בהגהות דמהר"ש לוריא, עכ"ל הב"ח. וכ"כ השל"ה (ר"ה פ' תורה אור אות נד).

וכן המטה יהודה כתב: וגם נוהגים שלא לישן ביום ראש השנה, הטעם יש אומרים דמראה עצמו כאילו אינו חושש לדין שדנין

"ידי היהודים התנפחו וצמחו בהן שלפוחיות מהכוויות הקשות, וכך מתוך ייסורים קשים ונוראים, שקשה לבן אנוש לראותם ועוד יותר לסובלם, החלו היהודים לשיר 'ישמחו במלכותך שומרי שבת'.

מדוע הסבא משפולי אינו מרוצה משירתם הנלהבת של חסידיו?

הרב ישראל ליוש

"כִּי הַמִּצְוָה הַזֹּאת אֲשֶׁר אֶנִּי מְצַוְךָ... (דברים ל', י"א)

בפרשת השבוע ישנם הרבה פסוקים שעוסקים בענין התשובה, ולא בכדי נקראת פרשה זו סמוך לימים הנוראים, בהם אנו עוסקים במצוות התשובה.

הפסוק אומר: "והיה כי יבואו עליך כל הדברים האלה הברכה והקללה אשר נתתי לפניך והשבות אל לבבך וגו' ושבת עד ה' אלוקיך ושמעת בקולו", למדו מכאן המפרשים כי שני עניינים הפוכים זה מזה, נצרכים כדי להביא את האדם לשוב בתשובה, מצד אחד 'הברכה', השפע וכל הטוב שמעניק ה' אל ברואיו, יש בהם כדי להביא את האדם להתבונן ולשוב בתשובה, כי הרי כל בר דעת רוצה לעשות את אשר מצוה עליו מטיבו.

אך לעיתים אין הברכה מספיקה דיה כדי לגרום לאדם לשוב בתשובה, ואז הוא נצרך אל הענין השני 'הקללה' ייסורים, מחלות וצרות פרטיות, או צרות הכלל כמו אינקוויזיציה, שואה ופוגרומים. שניהם, הברכה הקללה יחדיו, יגרמו לאדם לשוב עד ה' אלוקיו.

בהמשך הפרשה נאמר: "כי המצוה הזאת... לא נפלאה היא ממך ולא רחוקה היא, לא בשמים היא ולא מעבר לים היא", גם פסוקים אלו – לפי הרבה מפרשים – עוסקים בענין התשובה, ושמעתי לפרש כך: עלול האדם החוטא שהתרחק מאלוקיו כמטחווה קשת, לחשוב כי ה'תשובה' כבר איננה שייכת אליו, היא שייכת לאנשים שחוטאים פה ושם, אבל לא לאלו שמרדו וחוטאים בתדירות, והסירו מעליהם כל סממן יהודי,

להם – יאמר החוטא בלבו – אין הזדמנות שניה, את תשובתם לא יקבל הקב"ה, כי הם התרחקו ממנו מאוד וחלילה אין דרך חזרה. לחושבים כך אומר הפסוק כי התשובה לא רחוקה מאף אחד, אף מהרחוק ביותר, היא לא מעבר לים ולא בשמים, היא קרובה לכל מי שעמד על הר סיני וקיבל את התורה, הוא רק צריך לעשות אותה בפיו ובלבו, ואם הוא יעשה אותה בשלמות, בחרטה אמיתית על העבר, ובקבלה בלב שלם על העתיד, יקבל הקב"ה את תשובתו השלמה, והוא יהיה כתינוק הנולד מחדש, זך ונקי לעבודתו ית'.

• • •

אי שביעות רצון היתה ניכרת על פניו של הסבא משפולי בעת שחסידיו שרו באחד ה'טישים' את השיר "ישמחו במלכותך שומרי שבת", עיניו היו כבויות והיה נראה עליהן כי משהו חסר בשירת החסידים, פני האדמו"ר לא השתנו אף כאשר הם הגבירו את עוצמת השירה וניסו בכל כוחם לשיר בהתלהבות יתירה, ואף כשהוסיפו לשירתם 'מחיאות כפיים', הסבא לא היה מרוצה ואמר בלחישת "כבר שמעתי מחיאות כפיים נלהבות יותר".

ופתח בספור: "בעברי התגוררתי בעירה אחרת, שם היו שני נערים שובבים שהתנהגו באופן לא ראוי, הם עזבו את ספסל הלימודים ובילו את זמנם ברחוב, ככל שחלף הזמן גברו מעשי הקונדס שלהם ואט אט חברו לכנופיית שודדים ונהיו מראשיה וממנהיגיה. המשטרה המקומית כבר לא יכלה לשאת את תעלולי הכנופיה, והיא החלה במצוד נרחב שכלל סיוורים של כוחות צבא מיומנים עד שנתפסו כל חברי הכנופיה, מהמנהיגים הבכירים עד הפעילים הזוטרים.

שנאתם של השופטים לבני העם היהודי, באה לידי ביטוי במשפטם של מנהיגי הכנופיה, וכאשר הם שמעו כי הם יהודים, הם גזרו את דינם למוות בתליה. מועד ביצוע גזר הדין נקבע לשבת קודש, כדי שיוכלו לכנס את כל תושבי האזור ולתלות אותם בפני צבור גדול ככל שאפשר. גם אני הייתי שם בין הנוכחים" – ממשיך הסבא משפולי לספר – "באתי לשם כדי לרמוז להם שישובו בתשובה שלמה לפני מותם.

"והנה כשחבל התליה כבר היה תלוי על צווארם, הציע להם הכומר הצעה מפתה: 'המירו את דתכם ותפטרנו מעונש המוות, אני אגיש בפניכם את הצלב, וכל שעליכם לעשות הוא לנשקו...'

היהודים ביקשו להתייעץ ביניהם, ולאחר ההתייעצות הם אמרו לכומר, כי הם מסכימים לקבל לידם את הצלב. פני הכומר אורו, לא בכל יום קל כל כך להמיר את דתם של היהודים, ועוד לפני קהל יהודי כל כך גדול, וכשחיוך גדול נסוך על שפתו, הגיש להם את הצלב בשמחה רבה.

"או אז נטלו היהודים את הצלב לידיהם, ולנגד עיניהם של מאות היהודים והגויים שעמדו שם, הם זרקו אותו לארץ והוא התנפץ בקול רעש גדול. פניו המאשרות של הכומר הפכו באחת לפנים זועמות, דמו עלה לראשו, ולאחר התייעצות עם ראשי הממשל והשופטים, הוחלט להחמיר את עונש המוות שכבר נגזר עליהם, במוות ובייסורים קשים. הם הביאו חבית זפת רותחת וקשרו עליה את ידיהם, ידי היהודים התנפחו וצמחו בהן שלפוחיות מהכוויות הקשות, וכך מתוך ייסורים קשים ונוראים שקשה לבן אנוש לראותם ועוד יותר לסובלם, החלו היהודים לשיר 'ישמחו במלכותך שומרי שבת', שירתם ושמחתם במלכות שמים גברה, והם החלו למחוא כפיים עם ידיהם השרופות, וכך כאשר הם שרים ומוחאים כף, והעור השרוף מתקלף ודם רב נוזל מידיהם, הם השיבו נשמתם לבוראם מתוך ייסורים גדולים, ובתשובה שלמה ואמתית.

"לכן" – סיים הסבא את סיפורו – "אינני מתלהב ממחיאות הכפיים שלכם בשיר הזה, כי כבר שמעתי וראיתי נלהבות מאלו...".

לא היה עמהם שופר לתקוע בו, אבל הרבי קיים בנפשו את הפסוק "כשופר הרם קולך", ונאספו אליו יהודים רבים לשמוע מדברותיו, מעניינא דיומא. "אשרי העם יודעי תרועה" כתוב, ובלבד שיודעים, אפילו אנוסים היו מלשמוע קול תרועה, העיקר הוא "ה' באור פניך יהלכון", גם כי ילכו בגיא צלמוות

סיפורים רוויי הוד מעבודת קודשו של כ"ק מרן השפע חיים מצאנו זי"ע, בימי ר"ה בגיא צלמוות

הרב מנשה גליקזאהן

אחד מראשוני הצריפים במחנה, שהיה גדול בשטחו ומסוגל לקלוט הרבה אנשים. וזה – כמו חדל לשמש למגורים והיה ריק ועזוב... עם רדת היום כשחזרנו מהעבודה בשדה התעופה, שבורים ורצוצים, התאספנו מאות עובדי כפיה – והיו אלו אסירים יהודים שבאו כמעט מכל ה"בלוקים" במחנה – בצריף שנתמלא מהרה, עד שהורגשה צפיפות. אדמו"ר זי"ע עבר לפני התיבה ופתח בתפילתו המזעזעת, שבקעה רקיעים, אם כי הוא נזהר שלא להגביה מדי את קולו מאימת הצורים. כמעט לא שמענו את המילים היוצאות מפיו, המילים נחנקו בגרונו, רק בכיותיו ואנחותיו השוברות הדהדו בחלל, בלווי בכיו החרשי של הציבור כולו:

"שפוך חרונוך באומרם ערו, וכנת ימינו פרצו וארו, לא השאירו עוללותיה... חילה קבעו ולבה קרעו, ובכל זאת מעגלותיה ממך לא נעו... מתי תעלה בתך מבור..."

"אחרי התפילה, כשברכנו איש את רעהו ב'כתיבה וחתימה טובה' ובישנה טובה, והתפזרו לעבר הצריפים, עקב אחרי אחי, ר' משה טוביה שי, שהתגורר בבלוק של הרבי בכבודו ובעצמו, לדעת אם יאמר קידוש של יו"ט. והנה נוכח לדעת, כי אכן קידש על הפת ואמר בהתרגשות את הברכה "אשר בחר בנו מכל עם ורוממנו מכל לשון", והמשיך ואמר בהתלהבות עצומה גם את הברכה שלאחריה "שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה", כאילו עמד עכשיו אצל שולחנו עם החסידים בקלויזנבורג, ואינו אחוז כלל ברגע זה בצבת השטנים של האשמדאי הנאצי.

שהחיינו וקיימנו

בלילה שלאחריו, ליל ב' של ר"ה, חזר ונשנה כל אותו המחזה. התפילה ברוב עם, הבכיות, האנחות, ו... הקידוש בצריף. להפתעת הציבור העוקב, ברך הרבי גם בלילה השני ברכת שהחיינו בדביקות ובהתרגשות. על מה וכיצד בירך שהחיינו בלילה השני? נדהם כולו הבחין ר' משה טוביה, שהרבי מחזיק בידו תפוח עץ עסיסי, רענן, כפי שנוהגים ישראל קדושים, אשר טורחים להשיגו בכל ערב ר"ה, לבל יחסר המזג.

מהיכן בא לו תפוח זה? מספר ע"כ השריד ה' אריה לידא: "במיהלדארף העסיקו אותי ברצענות. זה המקצוע שלי מימים ימימה. והודות לכך נהייתי מכמה וכמה פרוויליגיות... גם האוכל שקיבלתי היה ברמה טובה יותר... והנה, בערב ר"ה פונה אלי הרבי מקלויזנבורג במשאלה: אולי יכול אני להשיג לו תפוח עץ לברכת 'שהחיינו' הלילה? עשיתי רצונו והבאתי לו תפוח עץ. לאחר מכן נודע לי, מפטיר האיש, "שהרבי לא אכל בעצמו את כל התפוח, כי אם שלחו למסכנים ששכבו בצריף בית החולים".

נמצאים אנו בעיצומם של ימי הרחמים והסליחות. ניצבים כפסע לפני יום הדין, ימי ר"ה הנעלים והנשגבים. גם חודש אלול וגם חודש תשרי, מתאפיינים בעבודת התפילה. החל מחודש אלול בו מתחילים לבקש בחיל ורעדה סליחות מלפני ה' יתברך, וכלה ב"ה בו ממליכים אנו בהתרגשות את הקב"ה עלינו. בקול אדיר וחזק נשאג "המלך היושב על כיסא רם ונישא". מקירות ליבנו נזעק "אבינו מלכינו פתח שערי שמיים לתפילתינו". וזו לשון הרמב"ם בהלכות תשובה (פ"ב ד'): "מדרכי התשובה להיות השב צועק תמיד לפני ה' בבכי ובתחנונים".

בטעם תקיעת השופר בראש השנה מובא בספרי החסידות, שהשופר מבטא צעקה פשוטה ותמימה לפני הקב"ה, לאחר שאנו מתפללים ומתחננים לוקחים את השופר וזהו, איפא, ענין השופר.

עמוד צלותהון דישאל היה כ"ק מרן האדמו"ר בעל השפע חיים מצאנו זי"ע. מלבד גאונותו העצומה והמופלאה בתורה, נודע בעבודת התפילה הייחודית שלו. תפילתו המשתפכת לפני

ריבון כל, הייתה ממיסה כל לב. להלן נעלה עלי גליון סיפורים מרטטים רוויי הוד, בעת ששהה רבינו בגיא צלמוות, כיצד הייתה נראית עבודת קודשו בימי ראש השנה בזמן השואה בצל הנאצים ימ"ש. מובא בספר 'לפיד האש'.

ביומא דדינא

כשהתקרבו הימים הנוראים של שנת תש"ה, דיבר רבינו זי"ע בחשאי על לב האנשים הנמצאים סביבו, שיהיו מתאספים יחדיו כדי להתפלל בציבור בראש השנה וביום הכיפורים-למרות הסכנה. "בכלל", סיפרו השרידים, "כשהיה יום הדין ממשמש ובא, הכירו זאת אצל הרבי מארשת פניו... ארשת של רצינות רבה וחרדת קודש נמתחה אז על פניו קלסתר... עיניו כאילו צפו לעבר איזה מרחק אינסופי... שפתותיו לא פסקו מלרחושו... וכל חזותו כאדם המתכוון לעמוד בקרוב בפני משפט גדול ונורא...".

"בערב ראש השנה", סיפר הרה"ח ר' דוד גרינצוויג, "פשטה השמועה בקרב ה"קאצעטניקים", כי הוא יתפלל היום בלילה בצריף המעוגל,

באיזה אופן מקיימים מצות עשה של ”ובחרת בחיים”?

דאורייתא שצריך להחמיר בספיקות נובע מחמת מצות עשה של ”ובחרת בחיים”.

ומביא שם מה שכ’ בתשובות הר”ן (סי’ ע”ט) ”שאפי’ בעסקי העולם כל משכיל בוחר לנפשו הדרך היותר בטוח והמשומר מכל נזק ומכשול ואפילו באפשר רחוק, ועל אחת כמה וכמה שיש לנו לעשות כן בדרכי התורה והמצות שהן כבשוננו של עולם”.

דבר מעניין בענין ”ובחרת בחיים”, מביא בס’ ”עבד המלך” כאן (לר’ שמואל הומינר זצ”ל), שהרב הצדיק ר’ אברהם מרדכי בנו של החידושי הרי”ם חלה בצעירותו במחלה קשה והרופאים אמרו שהוא מסוכן מאד ואין רואים שום תרופה למחתו, החידושי הרי”ם ניגש לבנו ולחש לו באזניו, ”תדע שמצוה על האדם שירצה לחיות בעולם ויש דעה בין המחברים שזה בכלל המצוה ”ובחרת בחיים” ואני מקוה שתרצה לחיות ותוליד בן זכר טוב .

לשמע הדברים האלו התאמץ רבי אברהם מרדכי וישב על מיטתו ואמר ”רבונו של עולם תן לי במתנה עוד שנות חיים ותזכני להוליד בן זכר ואקרא את שמו יהודה ואקיים מה שנאמר הפעם אודה את השם”.

השי”ת הקים אותו מחוליו ובאותה שנה נולד לו בן הוא האדמו”ר מגור הגאון הקדוש רבי יהודה אריה לייב בעל המחבר ”שפת אמת”.

(ל”ט) העדתי בכם היום את השמים ואת הארץ החיים והמות נתתי לפניך הברכה והקללה ובחרת בחיים למען תחיה אתה וזרעך. רבינו יונה ב”שערי תשובה” (שער ג אות י”ז) כתב: ”ודע כי המעלות העליונות נמסרו במצות עשה, כמו מעלת הבחירה, שנאמר ”ובחרת בחיים”.

וע”פ דבריו כ’ החרדים (פרק ט’) שבכל עת שמזדמן לפני האדם איסור או ספק איסור והוא פורש, מקיים מצות עשה זו.

ומביא החרדים מיד את הר”ן (בסוף פ”ק דקדושין) שכ’ שכשאומרת

הגמרא ”ספיקא דאורייתא לחומרא”, היינו שמדבר תורה הוא שצריך להחמיר ולא מדברי סופרים, וכתב שכן דעת רש”י, ודלא כהרמב”ם דהוי לחומרא מדברי סופרים.

ובביאור דבריו שהביא את דברי הר”ן אחרי שהביא את דברי ה”שערי תשובה”, נראה שלמד שלפי ה”שערי תשובה” הדין

האם יש ענין לעשות ”קידוש לבנה” במוצאי ז’ אדר?

טעם זה וכו’, ומה בשורה טובה יש כאן שנסתלק משה וניתן רשות ליהושע שהוא רק ”כפני הלבנה” עד שאמרו בש”ס או לאותה בושה ואוי לאותה כלימה, ומה גם שניתן כבר ליהושע רשות קודם מיתת משה, ועוד מה בשורה טובה

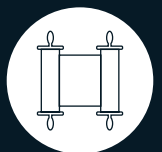
יש כאן כיון שגם יהושע כבר נסתלק עם כל הדורות הראשונים והדור יתום נשאר לפנינו, ואין לנו לבדות חידושי דינים נגד השו”ע בלי ראייה מספקת וראוי לגעור באותן שרוצין לעשות כן.

כ’ רש”י ”אנכי היום” - היום מלאו ימי ושנותי ביום זה נולדתי ביום זה אמות, ובגמ’ מגילה (יג:) איתא שבז’ אדר נולד ובז’ אדר נפטר משה,

ובשו”ת שבות יעקב (ח”ג סי’ ל”ב) נשאל באופן שיצא ז’ אדר ביום חמישי, ויש שרצו לעשות קידוש לבנה בליל שישי ולא לחכות למוצאי שבת, וטעמם עמם דהרי כבר עברו ז’ ימים מהמולד והגיע זמן קידוש לבנה, ואמנם בזמן רגיל היו מחכים למוצאי שבת כדין, אולם כיון שיום חמישי ז’ אדר הוא יום פטירתו של משה רבינו ע”ה, וכניסת יהושע לתפקיד מנהיג של כלל ישראל שעליו נאמר ”שפניו כפני לבנה” נמצא שיש ענין מיוחד לקדש הלבנה בליל שישי. והשיב להם שזה טעם פגום מעיקרא, ולא ידעתי מאין יצא להם

- מהי מהותה של הברית המיוחדת בין עם ישראל והקב”ה?
- כיצד אפשר ללמוד מוסר מן השמים והארץ, שאינם בעלי בחירה?
- במה נתייחד לימוד התורה משאר מצוות הנעשות לשמן?
- מהו סוד העמידה מול היצר?

השאלות
בפרשת
השבוע

כל התשובות בספר 'דרש דוד על התורה' לרכישה התקשרו 02-5609000

מה הסיבה שכינו את אחד מהראשונים "בעל החוטם"?

בסדר הדורות (ה' אלפים ל') מביא שבעל מחבר ס' הסמ"ק רבי יצחק מקורביל כינו אותו ר' יצחק "בעל החוטם", משום שהיה לו חוטם גדול.

אולם בספר קורא הדורות (דף כד) כ' שקראו אותו "בעל החוטם" לפי שהיו לו שערות על החוטם. הכינוי "בעל החוטם" נמצא בגמרא (תענית כט.) על רבן גמליאל, וכתב שם רש"י שם, בעל החוטם - בעל קומה וצורה, לשון אחר: גדול הדור.

וצריך ברור בכינוי שכינו כן את אחד מגדולי הראשונים, והרי זה נקרא מכנה שם לחברו, וגם מספר בגנות חברו.

ומצאתי שמרן הבן איש חי בשו"ת תורה לשמה (סימן תכא) נשאל על מי שחוטמו גדול אם מותר לקוראו בעל החוטם, האם חשיב זה גנות והוא בכלל

לשון הרע, ועי"ש.

לא יאבה ה' סלה לו כי אז יעשן אף ה' וקנאתו באיש ההוא (דברים כט' י"ט) וכ' רש"י יעשן אף ה' - ע"י כעס, הגוף מתחמם והעשן יוצא

מן האף, וכן "עלה עשן באפו", ואע"פ שאין זו לפני המקום, הכתוב משמיע את האוזן כדרך שהיא רגילה ויכולה לשמוע כפי דרך הארץ.

בלקט יושר (לתלמיד התרומת הדשן אר"ח עמי קיט) מביא על מידת "ארך אפים", מאריך אפו ואינו ממחר ליפרע שמא יעשה תשובה, משל לאדם שיש לו חוטם ארוך שאינו נח לכעוס, כי העשן אינו עולה במהרה.

מהי הסגולה שכתב הגר"ח פלאגי זצ"ל לחשוכי בנים?

להוציא ספר, כדי שבזה יזכה שיהגו הוא ובניו. בספר חסידים (אות תתעד) מובא: "מעשה באיש אחד שנתן לאשתו זקוק (מטבע) שתקנה בו מעיל, אמרה לו אותו זקוק תן לי, ותן לי רשות לקנות בו ספר, או אשכיר סופר שיכתוב לי ספר, ואשאל ללומדים שילמדו בו, והרתה וילדה בן וכל אחיו היו עמי הארץ כי אם אותו בן היה למדן".

וכן הובא בס' מעבר יבוק (שפת אמת פכ"ו) "אשה שקונה ספרים להשאלין לאחרים ללמוד זוכה לבנים תלמידי חכמים".

"ועתה כתבו לכם את השירה הזאת ולמדה את בני ישראל" (דברים ל"א, י"ט) המצוה האחרונה בימנין תרי"ג - היא מצות כתיבת ספר תורה, הנלמדת מפסוק זה, והמצווה הראשונה היא מצות פרייה ורבייה.

וכ' בס' "ברכת מועדיך לחיים" (להגר"ח פלאגי זצ"ל חלק א' דרוש א' לס"ת): "שמעתי מפי קדוש אבינו מלכינו הגאון המפורסם מרן זקני ז"ל (בעל החקרי לב), דקבלה בידם, דכמה חשוכי בנים שלא הולידו כלל, על ידי שקיימו מצות כתיבת ספר תורה זכו להיבנות והולידו בנים ובנות", ע"כ.

ואפשר שלשיטת הרא"ש (מובא בטור יו"ד סי' ר"ע), שהאינדא שכותבין ספר תורה ומניחים אותו בבית הכנסת לקרות בהם ברבים, מצות עשה על כל ישראל אשר ידו משגת לכתוב חומשי התורה ומשנה וגמרא ופירושיהם להגות בהן הוא ובניו. א"כ ה"נ בנידון דידן אפשר שהסגולה בזה גם

מידע

שיעורים

עדכונים

עכשיו בקו השיעורים של דרשו

077-2613337

המתנות

ארגון 'אחינו ו'דרשו' מזמינים אותך להיות שותף מגוון רחב של כלי נסף, וכל ספרי 'דרשו' עד לשווי של ובנוסף קבל כרטיסי הגרלה להגרלה

להלן מגוון אפשרויות

<p>מתנה בשווי 533 ש"ח מסלול מס' 15</p> <p>בתרומה ע"ס 23 ש"ח לחודש 18X חודשים סה"כ 414 ש"ח</p> <p>מקבלים: סט 'משנה ברורה' מהודר 'חמשה חומשי תורה' בכרך אחד 'דרשו' ספר 'חפץ חיים' כף הגשה לעוגה מְקֻסָּף 2 כרטיסים להגרלה הגדולה 50.000 ש"ח</p> <p>מתנה בשווי 533 ש"ח</p>	<p>מתנה בשווי 514 ש"ח מסלול מס' 3</p> <p>בתרומה ע"ס 20 ש"ח לחודש 18X חודשים סה"כ 360 ש"ח</p> <p>מקבלים: סט 'משנה ברורה' מהודר ספר 'חפץ חיים' 'דרש דוד מועדים' 2 כרכים סכין לחלות מְקֻסָּף 2 כרטיסים להגרלה הגדולה 50.000 ש"ח</p> <p>מתנה בשווי 514 ש"ח</p>	<p>מתנה בשווי 508 ש"ח מסלול מס' 14</p> <p>בתרומה ע"ס 20 ש"ח לחודש 18X חודשים סה"כ 360 ש"ח</p> <p>מקבלים: סט 'משנה ברורה' מהודר סט 'חפץ חיים ושמירת הלשון' סכין לחלות מְקֻסָּף 2 כרטיסים להגרלה הגדולה 50.000 ש"ח</p> <p>מתנה בשווי 508 ש"ח</p>	<p>מתנה בשווי 320 ש"ח מסלול מס' 1</p> <p>בתרומה ע"ס 20 ש"ח לחודש 12X חודשים סה"כ 240 ש"ח</p> <p>מקבלים: סט 'משנה ברורה' מהודר בהוצאת 'דרשו' כרטיס להגרלה הגדולה 50.000 ש"ח</p> <p>מתנה בשווי 320 ש"ח</p>
--	---	---	---

להשתתפות וקבלת המתנות מוקד

בדרך אליכם

בזיכוי הרבים, ולזכות מיידית במתנות יקרות ערך: **1.340 ש"ח**. על כל תרומה חודשית מ-20 ש"ח ומעלה. **הגדולה בשווי 50.000 ש"ח.**

התרומות וקבלת המתנות:

מתנה בשווי 1,052 ש"ח
16 מסלול מס

בתרומה ע"ס 35 ש"ח לחודש 20x חודשים
 סה"כ 700 ש"ח

מקבלים:
 סט 'משנה ברורה' מהודר
 'חמשה חומשי תורה' בכרך אחד 'דרשו'
 סט 'חפץ חיים ושמירת הלשון'
 גביע יוקרתי מְקֻסָּף
 כף הגשה לעוגה מְקֻסָּף
 סכין לחלות מְקֻסָּף
 7 כרטיסים להגרלה הגדולה 50.000 ש"ח

מתנה בשווי 1.052 ש"ח

מתנה בשווי 1,052 ש"ח
7 מסלול מס

בתרומה ע"ס 35 ש"ח לחודש 20x חודשים
 סה"כ 700 ש"ח

מקבלים:
 סט 'משנה ברורה' מהודר
 'חמשה חומשי תורה' בכרך אחד 'דרשו'
 ספר 'חפץ חיים'
 הספר החדש 'מועד לדוד'
 גביע יוקרתי מְקֻסָּף
 כף הגשה לעוגה מְקֻסָּף
 סכין לחלות מְקֻסָּף
 7 כרטיסים להגרלה הגדולה 50.000 ש"ח

מתנה בשווי 1.052 ש"ח

מתנה בשווי 650 ש"ח
6 מסלול מס

בתרומה ע"ס 27 ש"ח לחודש 18x חודשים
 סה"כ 486 ש"ח

מקבלים:
 סט 'משנה ברורה' מהודר
 גביע יוקרתי מְקֻסָּף
 4 כרטיסים להגרלה הגדולה 50.000 ש"ח

מתנה בשווי 650 ש"ח

מתנה בשווי 594 ש"ח
5 מסלול מס

בתרומה ע"ס 25 ש"ח לחודש 18x חודשים
 סה"כ 450 ש"ח

מקבלים:
 'חמשה חומשי תורה' בכרך אחד 'דרשו'
 גביע יוקרתי מְקֻסָּף
 כף הגשה לעוגה מְקֻסָּף
 סכין לחלות מְקֻסָּף
 5 כרטיסים להגרלה הגדולה 50.000 ש"ח

מתנה בשווי 594 ש"ח

'אחינו' ו'דרשו': 02-5609000

כשופר הרם קולך

למחרת ביום ב' דר"ה, התקבצו שוב הרבה יהודים, לשהות ביחד עם הרבי ביום זה שהוא נורא ואיום. איש ה"משמר הלילי" רמ"א איינהורן, התייצב בנקודת תצפית להזהיר מפני סכנה מתקרבת כל שהיא. לא היה בידיהם אף סידור אחד או מחזור, אבל הרבי אמר בעל פה את כל התפילה. והקהל החזיק אחריו. מלכיות, זכרונות, שופרות. לא היה עמהם שופר לתקוע בו, אבל הרבי קיים בנפשו את הפסוק "כשופר הרם קולך", ונאספו אליו מתחת לעץ

רב ענפים, הרחק מטווח ראייתם של שומרי המחנה, יהודים רבים, לשמוע מדברותיו מענינא דיומא. "אשרי העם יודעי תרועה" כתוב, ובלבד שיודעים אפילו אנוסים מלשמוע קול תרועה, העיקר הוא 'ה' באור פניך יהליכון", גם כי ילכו בגיא צלמוות. הוא דיבר באש עצורה, קרא לכולם שיתחזקו באמונה כי "בנים אתם לה' אלוקיכם", וכרחם אב על בנים בוודאי ירחמכם, וכי קרובה ישועתו לבוא כהרף עין. "צריך לבטוח בה' שאנחנו בלי ספק נכלה את כל שונאי ישראל", אמר.

<< המשך מעמוד 3

ולא מצאם. נכנס ללשכת הגזית. אמרו לו: שמא מלאכי השרת הם, וקראו עליו את הפסוק: 'חזית איש מהיר במלאכתו, לפני מלכים יתיצב' (משלי כ"ב, כ"ט).
אנו, נתנו אצבענו?
זה מה שנדרש מאיתנו!
זה מה שתובע מאיתנו הכתוב: "אתם נצבים היום כולכם!"
אך לא מכולכם נדרשות אותן דרישות ונתבעות אותן תביעות!

יש תביעות מ"ראשיכם", ותביעות אחרות מ"שבטיכם", ואחרות מ"זקניכם" ושונות מ"שוטריכם". וכיוצא בכך מ"כל איש ישראל", יש תביעות "מחוטב עציך" ויש "משאב מימיך". כל אחד כיכולתו, כל אחד ככישוריו.
ואם רק ניתן אצבענו נמצא עצמינו בירושלים, עומדים לפני ה'!
"לפני מלכים יתיצב!"
(מתוך 'והגדת' אלול)

<< המשך מעמוד 8

והנהגת הבורא יתברך עמנו, במידה כנגד מידה. שהמרחם על הבריות מרחמין עליו מן השמים (שבת קנא ע"ב) והמעביר על מדותיו מעבירין על כל פשעיו (ראש השנה יז ע"א) -
וכשאנו מבקשים "לברית הבט ואל תפן ליצר", בניך אנו למרות מעשינו ומחדלינו, הלא נשאל: ואתם, רואים אך טוב בחבריכם, מקימים: "לא הביט און ביעקב ולא ראה עמל בישראל", דנים

את הזולת לכף זכות ואוהבים אותו מפאת היותו בנו של מקום?!
אם אכן כן הוא, אזי ודאי יפעלו התקיעות שהמלך יעמוד מכסא דין וישב על כסא רחמים, ויכתוב אותנו- ואת כל ישראל, יחד עם כל ישראל- בספר חיים טובים!
(מתוך 'מקרבן לתורה' ראש השנה)

<< המשך מעמוד 9

ולבוש יהודי".
הוא התנצל: "לא חלילה, אני אהיה אמיתי איתך. מעולם לא תפסתי בגניבה יהודי עם צורה כמו שלך... אני מתכוון לישראלים 'רגילים'." ואני בשלי: "אמרת לך הם לא יהודים 'אורגינלים'. אל תאשים את היהודים בגללם."
האמת היא שהיהודים האלה אינם אשמים. הם תוצר של חינוך קלוקל. אחרי שמישהו מהם זוכה לחזור בתשובה, הוא לא אותו אדם, הוא מקבל אישיות אחרת לגמרי.
הנביא אומר(ישעיהו ה, ב) "ויטעהו שורק ויבן מגדל בתוכו וגם

יקב לצב בו, ויקו לעשות ענבים ויעש באושים". הוא נטע כרם, רצה לגדל ענבים ויצא מהם פרי ביאושים. אבל מוסיף הנביא (שם כז, ב) "ביום ההוא כמר חמר ענו לה". אומרים המפרשים כי בבוא היום, הכרם הזה שבעבר הצמיח פרות באושים- יצמיח יין משובח. אתה מכיר אדם שחזר בתשובה, כולו טוהר ורוחניות, ואינך מבין היכן כל זה היה לפני כן, איפה מתחבא כל הטוהר הזה? זה היה כמו יין שהיה שמור בענביו. הוא חזר למקור שלו, והטוהר היהודי יצא החוצה.
(מתוך אריה שאג דרשות מאוצרותיו של רבי אריה שכטר שליט"א)

<< המשך מעמוד 11

12 החודשים עבר ראש השנה, ומראש השנה מתחילה מערכת חיים חדשה, שאינה קשורה לשנה הקודמת!
את הסיפור מספר הרב שטיין בעצמו, וניתן לשמוע זאת בקולו במערכת 'קול הלשון'. הוא מוסיף ומספר, כי פעם פנתה אליו רבנית משכונת בית וגן, והעידה כי שמעה את השיחה הזו והתרגשה והתחזקה, עד שהזמינה את אחייניתה, המצפה לילדים בעיניים כלות כבר 13 שנים, לחוג את ראש השנה במחיצתה ולהתפלל בקרבתה. האחיינית עשתה כפי שהתבקשה, ובהגיע רגעי הפטרת חנה נזכרה בסיפור זה, וכהרף עין החלה בוכה בכי תמרורים בתחנון לבורא עולם, כי בראש השנה הכל נפתח וכל אחד זוכה!
לא חלפו אלא עשרה חודשים, ובעיצומם של ימי 'בין הזמנים' בחודש אב,

זכתה אחייניתה לחבוק בן, באופן שעורר השתאות אצל גדולי הרופאים, כי בדרך הטבע לא היה לה כל סיכוי. אך דרך הטבע היתה נכונה עד לאותו בכי בעיצומו של ראש השנה, אך בראש השנה הכל התהפך, היא זכתה!
אנו ניצבים רגע לפני היום הגדול, ולכל אחד מאיתנו יש משהו שמעיק על הלב, יתכן שמלווה אותנו כבר המון שנים. עכשיו מגיע הרגע הגורלי: **בראש השנה העולם מתאפס! נכרא מחדש! כל קושי שבעולם יכול להיעלם, בזכות זעקה ותחנון אמתי! הבה ננצל את ההזדמנות המרגשת הזו לספר לאבינו שבשמים מה אנו רוצים לשנות בחיינו בשנה הקרובה, ובורא עולם, אב רחום וחנון, יזכה את כולנו בשנה שמחה ומבורכת!**

מדוע חיברו הפייטנים את הסליחות על סדר א-ב? ומדוע לעולם עומדים ביום ראשון לסליחות?

"מלמד שירד הקב"ה כש"ץ שמתעטף בטלית... וגילה סדר סליחה"

הטעם לאמירת סליחות

היה דוד המלך יודע שעתידי בית המקדש להיות חרב והקרבת יהיו בטלים, והיה דוד מצטער להם לישראל במה יכפרו על עוונותיהם, אמר הקב"ה לדוד: 'בשעה שיהיו צרות באות על ישראל בעוונותיהם, יעמדו לפני יחד באגודה אחת ויתוודו על עוונותיהם לפני ויאמרו סדר סליחה, ואני אענה אותם, והקב"ה גלה למשה סדר סליחה דכתיב (שמות ל"ד, ו') "ויעבור ה' על פניו ויקרא" מלמד שירד הקב"ה כש"ץ שמתעטף בטלית ועובר לפני התיבה וגילה סדר סליחה (תנא דבי אליהו פרק כ"ג).

פיוטי הסליחות

פיוטי הסליחות מכונים בשמות שונים, פתיחה- סליחה הפותחת את סדר הסליחות, 'סליחה'- כמשמעה, 'שנייה'- פיוט בעל שתי שורות בכל בית, 'שלשיה'- סליחה בעלת שלוש שורות בכל בית, 'שלמונית'- בית שלם בעל ארבע שורות, ויש שאמרו 'שלמונית' נקראת על שם רבינו שלמה הבבלי, אשר רוב סליחותיו הם בארבע שורות, 'פזמון' פיוט שיש בו בית שחוזר, 'עקידה'- פיוט בקשה להקב"ה לזכור את עקדת יצחק, 'תחינה'- סליחה הנאמרת לאחר אמירת תחנון.

צורת חיבור הסליחות

את הסליחות חיברו הפייטנים על סדר א-ב, ועל סדר א"ב כפול ותשר"ק. והטעם מבואר במדרש שכשרצה ר"א הקליר (שהוא יסד רוב קרובות ופיוטים לתפלות השנה) ליסד פיוט, עלה למעלה לרקיע במחשבה, ושאל למלאך מיכאל היאך מלאכים משוררים והיאך שירתם מיוסדת? אמר לו בא' ב' והנהיג גם הוא לעשות כל שבחיו באלף בית (עיין כל בו ראש השנה).

טעם אחר: ענין חיבור הסליחות לפי סדר א"ב על שם שחורבן ביתנו נכתב באלפא ביתא (והכוונה למגילת איכה), לפי שחטאנו בבנין כ"ב אותיות והבית נחרב בעוונותינו, ומצאנו בתנא דבי אליהו (פרק כ"ג) שסדר הסליחות תיקנו כיון שאין לנו בית המקדש לכפר על עונותינו (בספר פירוש התפילות והברכות לרבינו יהודה בר יקר).

עיקר הסליחות

עיקר הסליחות אלו הפסוקים שקודם התחינה שעליהם נבנית התחינה, ואין לדלגם ויש לאומרם בנחת ולא במרוצה (ספר חסידים סימן רנו). נוהגים לומר "סלח נא" ויאמר סלחתי" רק בסליחה ראשונה, כדברי הגר"א במעשה רב, ושאר פסוקים המשתנים לפני סליחה יאמרו לפני כל סליחה (תוספת מע"ר סימן קצו).

פזמון

הטעם שהבית הראשון החזן אומר תחילה ואח"כ הקהל, ושאר הבתים הציבור אומר תחילה ואחריו החזן, כדי שהחזן יתחיל באמירת הסליחה בקול רם לפני הקהל, שזה סימן לקהל להתחיל הסליחה,

וגם מראה להם איזו סליחה לומר, אבל בסוף הסליחה על החזן לסיים את הפזמון בקול רם אחרי הקהל, מפני שזה סימן לציבור להתחיל באמירת "אל מלך" (שערי ימים הנוראים פרק ו', י"ג).

תחילת זמן אמירת סליחות

בני אשכנז מתחילים לומר סליחות מיום ראשון שלפני ראש השנה, וצריך שלא יפחות מד' ימים לפני ראש השנה (כמו שיתבאר להלן הטעם), ואם אין ד' ימים מיום ראשון שלפניו, כגון שחל ר"ה ביום ב' או ג' מתחילים ביום ראשון של שבוע קודם (טור תקפא א).

הטעם שאין פוחתים מד' ימים לפני ר"ה

לפי שישנם אנשים שמתענים עשרה ימים מר"ה עד יו"כ ולפי שחסר להם ד' ימים - ב' ימי ראש השנה, וערב יו"כ שמצווה לאכול בו, ושבת שובה, צריך להשלים ד' ימים קודם ראש השנה, הלכך אם אין ד' ימים קודם ר"ה, כגון שחל ביום ב' או ג' מתחילים מיום ראשון של שבוע קודם (מג"א תקפא ו).

טעם אחר: כקרנן שמקריבים על גבי המזבח צריך ביקור (בדיקה שאין מום בבהמה), ובדקים זאת ד' ימים, וכל המוספים כתיב (במדבר כ"ח, כ"ז) "והקרבתם עולה", ואילו בראש השנה כתיב (במדבר כ"ט, ב') "ועשיתם עולה", ללמד שבר"ה יעשה אדם עצמו כאילו מקריב עצמו, ולכן קבעו ד' ימים לסליחות כדי שגם אנו נבקר את עצמנו בד' ימים אלו כקרנן (אליה רבה תקפא ס"ק ח, משנ"ב תקפא ס"ק ו).

טעם אחר: לפי שבכ"ה אלול נברא העולם, לכן מתחילים לומר סליחות לכל הפחות מיום זה (הגר"א תקפא א ד"ה ביום א).

הטעם שקבעו ביום ראשון בשבוע ולא ד' ימים לפני ראש השנה

בשביל שיהיה יום קבוע ולא יטעו אנשים (לבוש תקפא א). טעם אחר: לפי שביום ראשון של ימות השבוע נברא העולם לכן תיקנו ביום ראשון (הגר"א תקפא א ד"ה ביום א).

טעם אחר: לעולם עומדים ביום ראשון לסליחות, שהוא סמוך לשבת, ונוהג כל אדם ללמוד בשבת משום שיש לכל אדם פנאי ללמוד בו, לכך טוב להתחיל ביום ראשון כי העם שמחים מחמת מצות התורה שהם לומדים בשבת, וגם מחמת עונג שבת וכדאמרין (ברכות לא, א) "אין שכינה שורה לא מתוך עצלות ולא מתוך עצבות אלא מתוך שמחה של מצווה", לכן טוב להתחיל להתפלל מתוך שמחה של מצווה, וכן הפייטן התחיל "במוצאי מנוחה" (מבואר בלקט יושר עמ' 118).

רמז לעמידת הסליחות: "אתם נצבים היום" בגימטריא 'לעמוד לסליחות' (הגהות מנהגים אלול צג הובא במט"מ תשעט). ובלקוטי מהר"ח מבאר שמרמז בזה שצריך לעמוד לסליחות ביום א' ממחרת השבת שקוראים בה 'נצבים', ואם עומדים שבוע לפני הרמז הוא על מה שקוראים בשבת במנחה 'אתם נצבים' (סדר חודש אלול).

ואמר לה הבן שלך לומד יותר ממני, ושאלו את רבינו מהיכן הח"ח ידע? ואמרתי לרבינו שהגר"מ גריינמן שליט"א אמר ע"ז שהחפץ חיים ראה מקצה העולם ועד קצהו, ואמר רבינו ודאי נכון הדבר. (כ' צדיק כתמר יפרח)

העיקר לימוד התורה

שאלו את הדיבוק, על מה מחשיבים בשמים את החפץ חיים? והשיב העיקר בשביל לימוד תורתו. העיקר זה התורה, לא אכפת ליצה"ר שכל היום יטבלו במקוה.

לגמור מסכתות

ר' אהרון קוטלר היה אצל הח"ח ולמד באותה תקופה נזיר ועדיין לא סיים נזיר, ותיכנן לעבור מסכת אחרת אמר לו הח"ח צריך לדעת כשמתחילים מסכת צריך לגמור אף נזיר. (מסכת זה חפצא לא סתם קיבוץ של פרקים)

שח הגרב"צ פלמן זצ"ל באמת את הדברים הללו ראו תמידים כסדרם אצל החפץ חיים, ושמעתי מהגראי"ל שטיינמן שליט"א שכל אחד שנכנס אל החפץ חיים שמע מפיו דברים שהיה צריך לשמוע במצבו ובענינו.

(וממרו הגרא"מ שך זצ"ל שמעתי שדבר זה אינו מוכיח על רוח הקודש, אלא אדם גדול, הקב"ה נותן לו סייעתא דשמיא ומכניס בלבו שידבר על הנושאים הללו שהשומע צריך להתחזק בהם, ואותו אדם אינו יודע למה הוא דווקא מדבר על כך, אלא כך הכניס לו הקב"ה בלבו לדבר ולומר).

(מתוך כאיל תערוג כי תבוא תשע"ו)

לדורות הבאים ועל כך אנו מבקשים (להודות).
וז"ל מכתב רבנו: בחמלת ד' עת אשר קרא דרור לאחינו בני ישראל אשר במדינות רוסלאנד לשעבר מתחת עול דיכוי הנפש והגוף קווה קיווינו שיחזרו אלינו אחינו האובדים באונס אל חיק אמותינו ואמונתנו אך נכזבה תוחלתנו ובמשך השנים נשכחו ואין איש שם על לב את המון רבבות הנשמות הטהורות אשר באונס גמור הועברו על הדת אשר בדממה משוועות ומצפות לגואל ועוזר וכאשר כעת יש במדינתכם שלטון והנהגה של חסד ונשיאה ראש ממשלתה ושריה אנשי חסד המה ומתנהגים בחסדם גם כלפי היהודים וכפי ששמענו מסייעים לבנות עם הזמן את הנהרסות לראות קהילות חוזרות ונבנות ומוסדות תורה וחינוך הולכים ונבנים וזכות גדולה היא לכם ולמדינתכם ובוודאי תמשיכו בכך ועל כך תבורכו, החותם בברכה איל שטינמן י' אדר א' תשס"ח לפ"ק בני ברק יצ"ו (מוסף שב"ק פקודי תשס"ח).

ליצנות מע"ז

הח"ח היה נהנה שהיו עושים ליצנות מע"ז הי' אחד שנכנס וא"ל בדיחה על הגלח הי' מרוצה, (כ' צדיק כתמר יפרח א"ה וראה בס' הצדיק ר' שלמה עמ' כז)

זיכוי הרבים

הח"ח רצה ללמוד קבלה, אבל אמר צריך לעסוק בזיכוי הרבים במ"ב. (צדיק כתמר יפרח)

יותר ממנו

סיפר רבינו שאמו של החזו"א באה לבקש ברכה מהחפץ חיים,

במיוחד שינן סדר זה לתינוקות של בית רבן, והדבר נקלט היטב בתודעתם ונבלע בדמם, עד שבכל פעם שביקר בת"ת היו הילדים צוהלים לקראתו: "הנה בא הרב בעל הברכות...". (מתוך הספר "וזאת ליהודה")

ואומרים שלוש תיבות שניות "אלקינו מלך העולם", ושוב עושים אתנחתא ומכוונים כראוי לקבל עלינו אלהותו ית"ש, ולהמליכו על עולם ומלואו. לבסוף משלימים את גוף הברכה "שהכל ניהו בדברו", וכדומה, בנתינת שבח והודיה להקב"ה עבור החסד והטוב שגמל אתנו.

היכן ניתן להאזין לשיעור יומי מקוצר בהלכות שבת?
היכן ניתן בכמה דק' לרכוש ידיעות מקיפות בהלכה?

האזינו עכשיו לשיעורי הרה"ג רבי אריה זילברשטיין שליט"א כ-5 דק' ביום וזכיתם ללמוד את ה'דף היומי בהלכה'

077-2613337

מי שגנב פחות מפרוטה והנגנב אינו יודע, כגון שלקה נייר טישו מחבילה של חברו בלי רשות האם חייב בהשבה?

גזל וריבית פחות מפרוטה • לקיחה ושמוש דבר שאין מקפידים • ריבית פיגורים פחות מפרוטה • לעגל סכום של אגורות בפרעון חוב • החזרת ריבית בפנסיה

תשלומים, וכן מי שמנוי בפסקל ומשלם דמי פיקדון, כספו המופקד בחברה צובר עבורו ריבית והוא הופך למלוה בריבית.

לעגל פרעון הלוואה בהפרש אגורות

שאלה: אחד ששילם עבור חברו בצרכנייה סך 23.75 אגורות בכרטיס אשראי, והוא פורע לו במזומן 23.80, האם נחשב ריבית של חמש אגורות נוספים שמשלם, כפי שנתבאר שאיסור ריבית נוהג בפחות משוה פרוטה

תשובה: מותר לשלם 23.8 ואין בזה חשש ריבית, שמוכן לכולם שמה שמוסיף חמש אגורות אינו שכר על הלוואה רק בגלל שאין מטבע פחות מעשר אגורות.

החזרת גזל וריבית

בימים אלו שמתכוננים לראש השנה יש לבדוק שלא נכשלו ח"ו בגזל וריבית, ומי שאינו יודע ממי גזל או נטל ריבית יעשה צרכי רבים כמבואר בשו"ע.

לכן כל מי שנכשל והיה לו או לבני ביתו פנסיה לא כשרה וצבר ריבית בלי היתר עיסקא, יש לחשב חלק הריבית שמהעסקים האסורים ולתת עבור צרכי רבים כמבואר בשו"ע חו"מ (סי' ל"ד סכ"ט)

העולה מן האמור:

א. אסור מן התורה לגנוב ולגזול אפילו פחות מפרוטה, ואין חיוב השבה בפחות מפרוטה.

ב. גזל פחות מפרוטה מקטן דעת המנ"ח שאינו חייב להשיב.

ג. גנב פחות מפרוטה בלי ידיעת הבעלים, דעת המחנ"א שחייב להשיב ודעת בנו שפטור.

ד. אסור לקחת בלי רשות גם כשיודע שאם ישאל את הבעלים יסכים לו.

ה. דבר שהדרך לתת לקרוביו ואוהביו מותר לקחת כשיודע שמסכים.

ו. להשתמש בחפץ שאינו נפסד ולהחזירו למקומו, אם יודע שהבעלים לא מקפיד מותר.

ז. איסור ריבית נוהג בפחות משו"פ

ח. הנוסע בכביש 6 אסור לו ל שלם ריבית פיגורים אפילו פחות מפרוטה.

ט. מי שחייב סכום ששייבו אגורות ומשלם במזומן ומעגל בכמה אגורות אין בזה איסור ריבית כיוון שא"א לחלק אגורות.

י. מי שנכשל בגזל וריבית או בפנסיה לא כשרה יעשה צרכי רבים. ויהי רצון שנזכה רבבות לומדי דרשו וכל עם ישראל להכתב ולהחתם בספרן של צדיקים גמורים

כתיבה והתימה טובה

מבואר בסוגייתנו שיש איסור לגזול גם פחות משה פרוטה, אלא שאין חיוב להשיבו כיוון שדרך יהודים למחול על פחות משוה פרוטה.

דעת רש"י (ד"ה צערא) שאין לאו של לא תגזול, שכאשר לא נוהג והשיב את הגזילה לא נאמר לא תגזול, אבל אסור לגנוב ולעשות צער לנגזל, הרמב"ם כתב בתחילת הלכות גניבה שאסור לגנוב כלשהוא, וכתב המ"מ שזה מדין שחצי שיעור אסור מן התורה, ונפסק בשו"ע סי' שמ"ח שאסור לגנוב כל שהוא מדין תורה.

גנב פחות מפרוטה מקטן

המנ"ח (מצוה ל"ח אות ה') כתב ששיעור גזילה הוא בפרוטה ובפחות מזה אינו עובר, אף כשאין מחילה, ולכן גם הגונב פחות מפרוטה מקטן שאינו בר מחילה אינו עובר בלאו של לא תגזול.

גנב פחות מפרוטה בלי ידיעת הנגנב

המחנה אפרים ובנו רב יהודה ז"ל דנו במי שגנב פחות מפרוטה והנגנב אינו יודע, כגון שלקה נייר טישו מחבילה של חברו בלי

רשות או שנשתמש בעט של חברו בלי רשות האם חייב בהשבה, שבמקרה זה לא היה מחילה כיון שאינו יודע, דעת המחנה אפרים (גזילה סי' א') שחייב להשיב והביא ראיות לכך, אבל בנו כתב בהערה שם שדעתו נוטה שא"צ להשיב שלא נאמר חובת השבה בפחות מפרוטה, שאינו חשוב ממון, וזה כפי שיטת המנ"ח שאף הגונב מקטן שאינו יכול למחול אינו חייב בהשבה.

להשתמש ולקחת דבר שאין מקפידים עליו

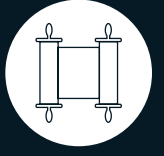
גם דבר מועט שאין רגילים להקפיד עליו אסור ליטול בלי רשות אפילו שברור לו שאם היה שואל את בעל הבית היה מרשה לו, בכל זאת כל זמן שלא היתה הסכמה מפורשת אסור לו לקחת, אמנם דבר שדרך לתת לידידיו ומכריו בזה מותר לקחת כיון שהבעלים רגיל לתת לו, ונחשב שיש הסכמה מראש כשהביא את המוצר לתת ממנו חלק לידידיו, כבוא בשו"ע הרב (הלי' מציאה ס"ד וס"ו) כל זה כאשר נוטל דבר מאכל וכדומה שאינו חוזר, אך אם רוצה להשתמש בחפץ של חברו שימוש מסוים ולהחזירו באופן שאין חשש שיתקלקל ומשער שהבעלים אינו מקפיד על כך מותר אף ללא הסכמה מפורשת, כן כתב השו"ע הרב (שם סעיף כ"ח)

ריבית בפחות משו"פ - בכביש 6

איסור ריבית גם כן נוהג בפחות משה פרוטה כמבואר בשו"ע יו"ד (סי' קס"א ס"א), לכן למשל מי שנסע בכביש 6 ונתחייב לחברה ריבית פיגורים של כמה אגורות אסור לו לשלם אותם אף שזה פחות משוה פרוטה, נכון לכתובת שורות אלו חברת דרך ארץ - כביש 6 לא חתמה על היתר עיסקא ויש שאלות של ריבית בפיגור

האם מותר לחמם תבשיל על ה'בלעך' במקום הרחוק מהלהבה? האם יש איסור 'שהייה' בתפוח ובפלפל? והאם מותר לומר לגוי לפתוח מקרר ששכחו לנתק בו את הנורה?

חימום אוכל בשבת

- טס מתכת המונח על האש ('בלעך'), ויש בו מקום הרחוק מהלהבה במידה כזו שלא ניתן לחמם עליו תבשיל - נחלקו הפוסקים אם מותר להניח על מקום זה תבשיל בשבת.
- אסור לומר לגוי להניח תבשיל על הכיריים בשבת על מנת לחממו, ובדיעבד - אסור לאוכלו אף לאחר שיצטנן, עד שיחלוף במוצאי שבת זמן המספיק לחימום התבשיל.
- אסור לומר לגוי להניח תבשיל על גבי כיריים שעתיד להצית בהן אש לצורך עצמו, או להניח מאפה בתנור אפייה שעתיד להפעיל לצורך עצמו.
- אסור מדרבנן להניח תבשיל על כיריים וכיוצא בהן על מנת שיתחממו, כאשר יבוא לאחר מכן אדם אחר ויצית את האש.

איסור 'שהייה' במאכלים שונים

- בבשר חי שטעון בישול ממושך אין איסור 'שהייה'. ומכיון שסיבת ההיתר היא הבישול הממושך - בשר המושהה לצלייה, אשר אינה ממושכת כבישול, אינו בכלל היתר זה.
- השולחן ערוך והרמ"א נחלקו אם יש הבדל באיסור 'שהייה' בין צליית בשר בקר בוגר לצליית נתחי בשר בקר צעיר ובשר עוף.
- בפת, עוגה וכדומה, הנאפים בתנור - איסור השהייה הוא עד להיווצרות קרום חיצוני על פני המאפה או בתחתיתו. וכל מאפה שאם יחתכוהו לא יימשכו 'חוט' בצק - אות היא כי כבר נוצר קרום במידה המתירה את השהייה.
- פירות וירקות שטובים לאכילה חיים ומבושלים, כגון תפוח ופלפל - אין בהם איסור שהייה אלא בבישול לדעת השולחן ערוך; אבל בצלייה, או בבישול לדעת הרמ"א - שאין איסור שהייה במאכל המבושל 'כמאכל בן דרוסאי' - אין איסור שהייה בפירות וירקות אלו אף כשאינם מבושלים כלל.

פרטים שונים בנוגע לאיסור 'שהייה'

- איסור 'שהייה' הוא מחשש שיעשו מלאכה להגדלת האש. ואם בוצעה חסימה באופן שעשיית מלאכה להגדלת האש תהיה כרוכה בטרחה להסרת החסימה - לדעת השולחן ערוך, אין החסימה מתירה את איסור השהייה; ולדעת הרמ"א - במקרה של חסימה כזו אין איסור שהייה, אך יש איסור 'חזרה', שאיסורו הוא (גם) משום שנראה כמבשל בשבת.
- בכל אופן שהשהו מאכל לצלייה על גחלים, אין להסירו בשבת מעל גבי הגחלים הנוגעות בו כל עוד אינן כבויות, כדי שלא לעבור על איסור 'מבעיר' ומכבה.
- תבשיל או צלי שהשהו אותו באופן האסור במזיד - אסור לאוכלו. אולם אם אופן השהייה שנוי במחלוקת אם יש בו איסור 'שהייה' - מותר לאוכלו.
- נחלקו ראשונים אם יש בישול אחר בישול בדבר נוזלי שהצטנן. השולחן ערוך פוסק כדעת האוסרים, והרמ"א סובר שאם לא הצטנן לגמרי ניתן להקל.
- מקרר ששכחו לנתק בו בערב שבת את נורת התאורה הנדלקת בעת פתיחתו - נחלקו הפוסקים אם מותר לומר לגוי לפותחו כאשר ידוע לו שהנורה תדלק בעת הפתיחה.

קוראינו היקרים והנכבדים

הננו להודיע כי החל מהשבוע (פרשת ניצבים וילך), ולמשך השבועות הקרובים, יצא עלון 'לקראת שבת' לאור, בקובץ PDF למייל בלבד והמהדורה המודפסת לא תודפס ולא תופץ בנקודות ההפצה

ניתן לקבל את העלון מידי שבוע, ישירות לתיבת המייל שלכם להצטרפות נא שלחו מייל: dirshu@dirshu.co.il

הדפסת העלון והפצתו תחזור למתכונת הרגילה אי"ה ביום חמישי פרשת נח

גלין רע"ג
שנה ר' תשע"ז

סיפורי צדיקים

יו"ל לע"נ הרה"ח ר' הלל ז"ל בן ר' פינחס נחום המבורגר שיבלט"א

סיפורי חז"ל

התשובה נבראה לפני
בריאת העולם

קודם שברא הקדוש ברוך הוא העולם, ברא את התשובה, ואמר לה, אני רוצה לברוא אדם בעולם על תנאי, כשישובו מחטאתם, תהיה מזומנת לסלוח עונות ולכפר עליהם, בכל שעה ושעה תשובה מזומנת לבני אדם, וכשהם חוזרים בתשובה, התשובה ההיא תשוב להקדוש ברוך הוא, ומכפר על כל, והדינים נכנעים ומתמתקים, והאדם נטהר מחטאותיו. ואימתי נטהר האדם מעונותיו? בשעה שעושה תשובה כראוי.

(זוהר ח"ג ס"ט, ב')

התקבלה תרומה מאת
הרה"ג ר' זאב פיינשטיין שליט"א
ראש ישיבת עמלה של תורה
לע"נ אביו **הר"ר אריה**
בי"ר שמואל ע"ה
נלב"ע כ"ז אלול תנצב"ה

פרשת השבוע

בתשובה שלימה. כאשר התקרב שוב החג, הכריזו הרבי, כי בחג זה שוב לא יעלו הכהנים לדוכן כי אם כהן זה לבדו. כאשר הגיע שמע סיפור זה אל אחיו הרה"ק מהר"א מבעלזא זיע"א, הפליא מאוד כיצד פעל אחיו בחכמה להחזיר את הלה בתשובה. ויותר מכך שרק כהן זה יעלה לדוכן.

ואנכי אסתר אסתיר פני ביום ההוא
(לא - י"ח)

פעם אחת כאשר הלכו המגיד הקדוש ממעורטש זיע"א ותלמידיו ברחוב, הגיע לאוזניהם קול בכי קורע לב. הביטו סביבם, וגילו ילדה קטנה, עומדת מאחורי קיר לבנים ובוכה בכי תמרורים. שאל אותה המגיד: מדוע את בוכה? מה קרה לך? שיחקתי עם חברותי במשחק ה"מחבואים". כולן מיהרו להסתתר, וגם אני התחבאתי מאחורי קיר. אני עומדת ומחכה כבר זמן רב, אך אף אחת לא באה לחפש אותי. סיפרה הילדה, מתייפחת, חברותיי שכחו אותי. נאנח המגיד ואמר לתלמידיו: סיפורה של הילדה משקף היטב את מאמר השכינה הקדושה "ואנוכי הסתר אסתיר את פני". הקב"ה מתחבא ומסתתר מעינתו, אך אף אחד לא טורח לחפש אותו.

ושבת עד ה' אלקיך וגו' (ל' - ב') מסופר על אחד מיהודי העיר בילגורייא שהיה כהן, ועל אף איסור התורה, נשא גרושה לאשה. הרה"ק מהר"מ מבילגורייא זיע"א הוזהירו כמה פעמים שיתגרש, אך הוא בשלו. וכאשר הגיע החג, אשר לפי מנהג בני חוץ לארץ הכהנים נושאים כפיהם בתפילת מוסף, צעד אף כהן זה בין העולים אל הדוכן. כמוכן שקמה מהומה בבית המדרש, וכולם צעקו, היתכן הלא הוא עבר על איסור פסולי חיתון. אך כהן זה שהיה עז פנים, לא התרגש, וכאילו לא מתכוונים אליו, פסע לעבר מדרגות ארון הקודש. משראה הרבי כך, הכריזו שהשנה לא יעלו הכהנים לדוכן, סבור היה שיהודי זה כשיראה שבגללו לא יברכו הכהנים את העם, ירד מן הדוכן ויוכלו הכהנים לישא כפיהם. אולם הדבר לא נגע ללבו כלל, וכך סיימו את התפילה מבלי שישאו את כפיהם. כך חלפו להם כמה ימים טובים, והכהנים בבית הכנסת לא נשאו את כפיהם. עד שבאחד החגים התעורר הלה לעשות חשבון הנפש, על שבגללו לא נשאו הכהנים כפיהם זה כמה רגלים, והתחרט על אשר עשה. ועוב את אשתו הגרושה וחזר

זמני השבת

זמני יציאת השבת
ירושלים: 7:20 ת"א: 7:22 ר"ת: 8:01

פרשת נצבים-וילך

זמני כניסת השבת
ירושלים: 6:09 ת"א: 6:25

גונב הסוסים שחזר בתשובה

היה זה בשעת לילה מאוחרת, כשהמגיד הקדוש ממעורייטש זיע"א הופיע במפתיע בפתח בית המדרש הצמוד לחדרו, במקום נכחו כמה מתלמידיו שעסקו אותה עת בתורה ובעבודה, "העתירו נא תפילה על יהודי הנמצא עתה ביישוב פלוני ושרוי בסכנה" קרא המגיד אל התלמידים, והוסיף "הלה כבר קיבל על עצמו לפרוש ממעשיו הרעים ולשוב בתשובה שלמה הבה נסייע לו להגשים את משאלתו". עד מהרה נקראו לבית המדרש תלמידים נוספים שהתלכדו למניין, וקראו יחדיו פרקי תהילים מתוך כוונה גדולה, בתקווה לסייע לאותו בעל תשובה עלום שם, להיחלץ מהסכנה שאליה נקלע, זהות האיש וסוג הסכנה שריחפה על ראשו, ועל אלו מעשים רעים עליו לחזור בתשובה לא נודעו.

לימים נקלע אחד מאותם בני חבורה לעיר רחוקה, נכנס לבית הכנסת, הוציא ספר מהארון והחל לעיין בו עד בוא מועד התפילה. בסמוך לו ישב יהודי צנום וכחוש לבוש בלויים, שנראה כעני טיפוסי המחזר על הפתחים, כעבור רגעים אחדים נכנס לבית הכנסת אדם נוסף, אופן לבושו והתיק שהחזיק בידו העידו עליו כי איננו מבני המקום, לפתע זיהה האחרון את היהודי הכחוש ובין השניים התפתח דו שיח מה מעשיך כאן ומדוע נעלמת מעירנו? תהה הנכנס, משאלתו ניתן היה להסיק כי השניים מאותה עיר באים. בתגובה פלט לבוש הבלויים אנחה עמוקה ושתק, בן עירו הוסיף לדובבו עד אשר הלה פתח את סגור פיו והחל לגולל את סיפורו.

כידוע לך כבר מנעוריי טייתי מדרך הישר, התחברתי לריקים ופוחזים והתדרדרתי לשפל המדרגה, את לחמי הרווחתי בגניבת סוסים ומכירתם, סובב הייתי בערים הגדולות, לוטש עיניים אל מרכבות הדורות של עשירים וסוחרים גדולים, תר אחרי סוסים אצילים ויקרי ערך, עוקב הייתי אחריהם עד למקום חנייתם ובוחן בקפידה דרכי פעולה אפשריות. משטויותי תוכנית גניבה, ממתין הייתי לרדת החשכה ומוציאה אל הפועל, את הסוסים הגנובים הברחתי אל מחוץ לעיר, ומכרתי אותם במהירות במחצית או בשליש משוויים האמיתי. לא פעם אירע שאת אותו סוס עצמו מכרתי כמה פעמים, אט אט ביצרתי לי מעמד בכיר בקהיליית גונבי הסוסים, שום שער או חומה לא עמדו כמכשול בדרכי, משנתתי עיניי בסוס כלשהו שוב לא הייתה זו אלא שאלה של זמן עד אשר יימצא בידיי יכול אתה לתאר לעצמך כי גם ביתר תחומי החיים לא הצטיינתי בעדינות יתרה וביראת שמים מופלגת ירדתי מדחי אל דחי ואיבדתי כל קשר עם תורת ישראל וכל רגש למסורת אבותיי לעיתים היה מצפוני מתעורר ומייסרני על אורח חיי הבזוי אך עד מהרה הייתי מגרש מעליי מחשבות טורדניות אלה ומתרכז בהכנות לגניבה הבאה. והנה לפני כך וכך זמן הזדמנתי ליישוב פלוני, את עיניי צדו שני

סוסים בריאים ומשובחים שעגלה כפרית פשוטה רתומה אליהם, אמור שלום לסוסך, אמרתי בליבי לאיכר שהחזיק במושכות, ובאופן אירוני משהו ריחמתי עליו, ידעתי כי עד מחר יחליפו סוסיו ידיים לפחות פעמיים, תחילה יעברו לרשותי ולאחר מכן לידי בר המזל שירכשם ממני במחיר מוזל.

באישון לילה כאשר הכול נמו את שנתם התגנבתי בלאט לאורות האיכר, כוונתי במלאכתי ניגשתי אל הסוסים, ליטפתי אותם בחיבה ולאחר שרכשתי את אמונם, התחלתי לעטוף את פרסותיהם בסחבות שהבאתי עמי כדי למנוע את הלמות פרסותיהם בעת שאוציאתם מהאורווה. אלא שאז אירעה התפתחות שלא צפיתיה מראש, אחד מעובדיו של האיכר בחר ללון בגג הרעפים של האורווה, הרחשים מתחת לראשו הקיצוהו והוא מיהר לזנק מהגג ולהזעיק עזרה, בטרם הספקתי לקלוט את פני המצב, הייתה האורווה מוקפת בחבורה שלמה שלא הותירה לי שום סיכוי הגיוני להיחלץ מידיה בשלום, מצאתי את עצמי נושא תפילה לה' מעומק הלב, בתוך כך נתתי דעתי למצבי הנלעג וחסר ההיגיון, הנה אני גוי' גמור שפל אנשים מטונף בגדים באורות סוסים שאותם תכננתי לגנוב, מבקש עזרה משמים. בו ברגע החלטתי לשים קץ למסכת חיי העלובה, ולפתוח בה פרק חדש, זאת כמובן אם אזכה לצאת מהתסבוכת הנוכחית בריא ושלם.

הדקות נקפו והחבורה הוסיפה לארוב לי מחוץ לאורווה, אולי חששו כי מדובר ביותר מגנב אחד, ועל כן העדיפו להמתין בחוץ ולא לפרוץ פנימה. מרגע לרגע הפכה החלטתי לחזור בתשובה לנחושה יותר, אנא ה' הושיעה נא אך הפעם, זעקתי בתוך ליבי. לפתע הבזיק במוחי רעיון מקורי, העובד המסור שחש להזעיק את חבריו, השאיר בפינת האורווה את בגדיו העליונים, עד מהרה מילאתי אותם בקש ויצרתי מהם כעין דמות אדם, את בובת הקש קשרתי לגבו של אחד הסוסים, ואז בשקט הובלתיו לפתח האורווה, בתנועה נמרצת שחררתי את הברייח ממקומו, פתחתי את השער לרווחה ובעטתי בסוס בחווקה, הסוס ורוכבו פתחו בדהרה מהירה, וכל החבורה דולקת אחריהם. תרגיל ההטעיה הצליח, ואני נמלטתי משם בעור שיניי. לבוש הבלויים תלה בבן עירו מבט מושפל וחייך בהשלמה. הנה כי כן עיניך הרואות כי עמדותי בהחלטתי, נטשתי את דרכי הרעה והפכתי לבעל תשובה. כחלק מדרכי החדשה החלטתי שלא לשוב עוד לעירי, ולבלות את יתרת חיי בגלות בין כותלי בית הכנסת כדי לכפר על שנות חטאי הרבות.

לתלמידו של המגיד הקדוש, שהקשיב מן הצד לסיפור המרתק, הייתה סיבה נוספת להתפעם, הוא צירף זה לזה את כל הנתונים, את עצם המעשה לשם היישוב שבו הוא התרחש, ולנקודת הזמן שציין הגיבור בדבריו, וידע כי להצלתו באותו לילה ולחזרתו בתשובה שלמה, היו שותפים נוספים אי שם במעורייטש.

משל ונמשל

ובחרת בחיים למען תחיה אתה וזרעך

משל לאחד שנסע לליפציג לרגל מסחרו. והנה בהיותו שמה במלון על משכבו בלילות, ראה בחלומו כי יש לפניו אוצר מזהב ומפז רב ואבנים טובות, ונדמה לו שהוא חופר בקרקע החצר ושם מטמונים יקרים, וגמר בלבו לקחת כל זאת באמתחתו ולהביאם אל ביתו. לאחר מכן חשב בלבו, פן יתוודע הדבר אל אנשים, ומה גם אל בעל הבית עצמו, פן יראה אותו שבוקע רצפת ביתו, לכן אמר שהדרך הטובה היא להניח את הכל במקומו, ולכסותו מלמעלה בעפר למען לא יודע לאיש, ואנכי אביא את אשתי ובני ביתי לכאן ואקנה את הבית עם החצר. והנה כאשר קם הסוחר בבקר שחכ את כל המראה, והלך לעסקיו וקנה סחורותיו ושב לביתו. וכשבא לביתו נזכר את כל הענין, אולם שחכ שהכל היה רק בחלום, וחשב כי ראה את הכל בהקיץ, ושמח מאד וגילה לבני ביתו את המציאה הגדולה אשר מצא, אוצר יקר וחשוב. אז שכר עגלות רבות ונסע עם כל משפחתו, וכשהגיעו לאותו בית, קנה את החצר ואת הבית, וברדת החשיכה הלך עם משפחתו וחפרו והרסו את כל החצר, ועשו ממנו גל של עפר ולא מצאו מאומה. ואז נזכר כי הכל היה רק בחלום, וכולם בכו בכי גדול על בזבוז הזמן והכסף.

והנמשל: האדם בעולם הזה, יש לו מנה רוצה מאתיים, ואומר בלבו כאשר אשיג מבוקשי ואהיה עשיר גדול, אז אשקוט במעוני במנוחה, ועל כן עובר ארחות ימים בסכנות עצומות, ויגע יומם ולילה עבור פרנסתו, ולבו חושב שיגיע יום שיהיה עשיר וישב בשקט ובמנוחה. אולם כאשר מגיע יומו האחרון, הוא מבין שהולך לקבר וכל עושרו ואוצרו עוברים לאדם זר, ומבין שהכל היה חלום ומצטער הוא ומתחרט שלא השקיע זמנו לתורה ומצוות.

(אהל יעקב)

התקבלה תרומה מאת
הר"ר פינחס דוד הומינר הי"ו
לזכות בנו **החתן אברהם צבי הי"ו**
יזכו לרוב תענוג ונחת מכל יוצ"ח

כפית דבש במקום עופרת רותחת

לפני למעלה משבע מאות שנה, חי בספרד גאון גדול ומפורסם בתורת הקבלה ושמו רבי משה בן שם טוב ליאון זיע"א, אשר עליו מסופר כיצד עזר ליהודי אחד לחזור בתשובה. בעירו של רבי משה גר יהודי אחד שעבר עבירות רבות וחטא חטאים גדולי בחשבו כי כבר לא תועיל לו כל תשובה. באחד מימי עשרת ימי תשובה פגש אותו אדם את רבי משה די ליאון ברחוב, ובנימה של לעג פנה אליו, היכולה תשובה להועיל גם לפושע וחוטא כמוני? אין דבר המונע ומעכב בפני התשובה כשחושבים ומחליטים עליה ברצינות, ענה הרב, והוסיף, אולם בקשר אליך רק המוות יוכל לפדותך מהעבירות, אם תקבל על עצמך את המוות בתור כפרה על עוונותיך, אזי תתקבל תשובתך והאם אזכה גם לעולם הבא? שואל היהודי. כן, יהיה לך עולם הבא כמו לכל יהודי כשר, הבטיחו הרב. יבטיח לי כבוד הרב כי אהיה עמו במחיצתו בגן עדן אם אחזור בתשובה, ביקש החוטא. הרב הבטיח לו וילך לדרכו לבית המדרש.

נכנסו הדברים בלבו של אותו יהודי חוטא, וילך אחריו בארשת רצינות גמורה ובחרטה מלאה על חייו המלאים חטא. התחנן היהודי לפני הרב, רבי, יעזור לי לחזור בתשובה, הנני מוכן ומזומן לכל אפילו לקראת המוות, ובלבד שיתכפרו עוונותי. הושיב הרב את בעל התשובה הלזה על ספסל בבית המדרש, ויצוה להביא לו גליל עופרת ולהרתיחו בכלי על האש, עד שיהפך לנוזל רותח, אז קשר הרב ליהודי זה את עינו במטפחת, ואמר לו התוודה עתה על עוונותיך. היהודי פרץ בבכי, אמר את היודי בלב נשבר, והתחרט מקרב לב על עוונותיו הרבים. המקבל אתה עליך מיתה משונה זו? שאלו הרב. כן רבי, ובלבד שיתכפרו עוונותי, ענה בעל התשובה. אם כן פתח פיך ובלע, ציוה עליו הרב. היהודי פתח את פיו ויבלע, אולם לא את העופרת הרותחת בלע, אלא כפית של דבש אשר הרב הכניס לתוך פיו. פרץ היהודי בשניה בדמעות שלישי, רבי, מה עוללת לי, האם חמד לו הרבי לצון? מואס הנני לחיות בגוף מסואב זה שלי, ברצוני להציל את נשמת, קחו את חיי, ובלבד הצילו את נשמת. בני, ענה לו הרב, אל תירא היושב בשמים קבל את תשובתך. מאז לא נפקד מקומו של יהודי זה מבית המדרש, מקום אשר למד, התפלל וצם ימים שלמים, וחי את שארית שנותיו בתשובה. זמן קצר לאחר פטירתו של רבי משה די ליאון, נפטר גם יהודי זה, וברגעי חייו האחרונים בשכבו על ערש דווי, קרא: פנו מקום לרבי משה די ליאון, הוא בא להוליכני לגן עדן, ובעוד מילים אלו על שפתיו החזיר את נשמתו הנקיה לבוראה.

צִין אדם לחברו

זה ספר תולדות אדם

מסופר על הגה"ק רבי חיים עוזר גרודזינסקי זיע"א שבא פעם לבקר את רבה של לודו' הגאון רבי אליהו חיים מייזל זיע"א, ומסר לו את ספרו 'אחיעזר' במתנה. שמח רבי אליהו בספר והביע את הערכתו שהוא נפלא מאד. שאל אותו רבי חיים עוזר, אימתי נזכה שגם כבודו יחבר ספר? ענהו רבי אליהו חיים, יש לי ספר. תמה רבי חיים עוזר אם יש לו ספר האם יכולים לראות את ספרו? השיב לו רבי אליהו חיים, בא עמי, והראה לו בארון שטרי חוב שהתחייב לפרנס תלמידי חכמים, אלמנות ויתומים בלודו'. והוסיף שזה הספר שלו, והיינו ספר תולדות אדם, מעשיו הטובים, והוא כל כך טרוד בספר זה עד שאין לו פנאי לחבר ספר כמו רבי חיים עוזר. רבי חיים עוזר לא ענה דבר. ואולם בהיותו על ערש דווי סמוך לפטירתו, אמר רבי חיים עוזר להגאון רבי יוסף מישקובסקי זיע"א, שעכשיו רואה ומבין כי רבי אליהו חיים צדק בדבריו. ועיקר ספר האדם שמביא איתו לחיי נצח הם המעשים טובים שעשה.

ההכנה לאמירת סליחות

פעם אחת בהתקרב הימים הנוראים, כשהרה"ק בעל "אמרי חיים" מוויזניץ זיע"א הלך לביהמ"ד לאמירת סליחות, הבחין שלידי הביהמ"ד עומד אדם שמוכר "סליחות", אך כנראה

שאותו אדם לא היה בקי במלאכה זו של מכירת ספרים, ומשכך, כמעט לא ניגש אליו שום אדם לקנות סדר "סליחות". ניגש איפוא הרבי אל דוכנו של אותו אדם, ושאלו על מחירו של סדר סליחות אחד, והחל לקרוא בקול: "מי רוצה לקנות סליחות?" כמובן שמיד כששמעו חסידיו שהרבי מוכר "סליחות", החלה נהירה גדולה אליו, מי לא ירצה "סליחה" מהרבי לפני יום הדין? וכך נדחקו איש אל רעהו, עד שלא עברה אלא שעה קלה ולא נותר מאומה מכל הספרים שהיו על השולחן, ושוב שאל הרבי את מוכר הספרים, אם יש לו עוד סדרי סליחות למכור? אמר לו האדם שיש לו עוד ארגו עם סליחות, מיד החל הרבי למכור את שאר ספרי הסליחות, והחסידים אצו רצו לקנות את הסליחות מהרבי, עד שעשירוהו לאותו אדם בזהובים, ומשעבר זמן קצר אזל גם ארגו זה מן השוק, רק אז פנה הרה"ק ה"אמרי חיים" לומר "סליחות".

תולעת ולא איש

שח הרה"ק רבי ברוך מקוסוב זיע"א: יש לך אנשים הנוהרים לאכול תולעת, אולם מאידך אין הם נוהרים מלרדוף אנשים ולבלעם חיים ואף למצוץ את לשדם, וזהו שאמר דוד המלך ע"ה בתהלים "ואנכי תולעת ולא איש" עדיף שתביטו עלי כעל תולעת ואל תבלעו אותי חיים.

תולדות דצדקיא

שבת קודש כ"ה אלול

הרה"ק רבי יחיאל מיכל ב"ר יצחק מזלאטשוב (תקמ"א)
הרה"ק רבי דוד הלברשטאם מקשאנוב ב"ר חיים מצאנז (תרנ"ג)
יום ראשון כ"ז אלול
הרה"ק רבי שמואל אבא מויכלין ב"ר זעליג (תרל"ט)
יום שני כ"ז אלול
הרה"ק רבי נתן אדלר ב"ר יעקב שמעון (רבו של החתם סופר - ק"ס)
הרה"ק רבי יעקב אריה קאוולער ב"ר מרדכי מנעשזיו (תקצ"ו)
הרה"ק רבי שלום רוקח מבעלזא ב"ר אלעזר (תרט"ו)
יום חמישי א' תשרי
שרה אמנו (ב' אלפים ע"ה)
רבי אמנון בעל "נתנה תוקף" (ד"א תשע"ב)
הרה"ק רבי נחום ממאקרוב ב"ר מרדכי מטשערנובל (תרי"ב)
הגה"ק רבי מאיר לייבוש (מלכ"ים) ב"ר יחיאל מיכל (תר"מ)
הגה"ק רבי יעקב דוד (הריד"ז) ב"ר זאב (תרע"ד)
יום שישי ב' תשרי
הרה"ק רבי ישראל מסטאלין ב"ר אשר (תרפ"ב)
זכותם תגן עלינו ועל כל ישראל אמן

מצווה הלכות

מאת הרה"ג נמליאל הכהן רבטובין שליט"א
מח"ס "גם אני אדוך" ומפרסם יוסף הדר"ם על המצוות.

דברי תורה באמצע הסעודה (ב')

א) יוצאים במה שאומרים על נהרות בבל קודם ברכת המזון, ובשבת ויו"ט ור"ח שאומרים שיר המעלות בשוב וגו', אמנם מי שיכול לקיים ללמוד דברי תורה ממש מה טוב. (ערוך השלחן אור"ח סימן ק"ע סעיף א')
ב) אף בסעודת מצוה צריך לומר דברי תורה. (ערוך שי סימן רצ"ב)
ג) כשלומד על השלחן מתוך הספר, צריך להשיגח מאד, כי שכיח להיות בספרים תולעים קטנים, ויוכל לבוא לידי איסור, חס ושלום. (קיצור שלחן ערוך סימן מ"ב סעיף ה')
ד) מלבד הלימוד של קודם אכילה, ילמוד איזה לימוד אחר אכילת כזית תיכף. (שלחן הטהור סדר השלחן, דף רי"ט ע"א).

פְּרֻשֵׁת נְצֻבִים-וַיִּלָּךְ | תשע"ז

אָסוּר לְקַרְא בְּשַׁעַת הַתְּפִלָּה | נָא לְשׁוּמֵר עַל קְדוּשַׁת הַגְּלִיּוֹן

יִצְחָק לְאֵאוֹר ע"י בֵּית הַכְּנֵסֶת שְׁכֵנֵת עֵין חַמֵּד* - אֲבִשְׁרֵת צִיּוֹן

לרפואת כל חולי ע"י ובכללם ציון בן צ'חלה ולרפואת והצלחת יוסף ליאור בן דליה אפרת וב"ב

פְּרֻשֵׁת נְצֻבִים-וַיִּלָּךְ- תְּשֻׁלֶיךָ מְעוֹרֵר לְתִשׁוּבָה

"מִי אֵל כְּמוֹךָ נִשְׂא עוֹן וְעֵבֵר עַל פְּשַׁע לְשֹׁאֲרֵית נַחְלָתוֹ לֹא הִחְזִיק לְעַד אַפּוֹ כִּי חִפֵּץ חֶסֶד הוּא. יָשׁוּב יִרְחַמֵּנוּ יִכְבֹּשׂ עוֹנֵתֵינוּ וְתִשְׁלֶיךָ בְּמַצְלוֹת יָם כָּל חַטָּאוֹתֵם" (מיכה ז, יח-יט)

זאת ועוד, כשם שעניי הדג תמיד פקוחות, כך יתעורר גם האדם, לפקוח עיניו להביט על מעשיו ולהרהר בעוונותיו. לפיכך, הזכיר הרמ"א את מנהג התשליך דווקא בסימן העוסק ב'סימנים' שאוכלים בליל ראש השנה.

זאת כדי להבהיר לנו, כי כשם שהסימנים הללו אינם אלא סימנים, שנועדו לעורר אותנו לשוב בתשובה ולהתפלל על שנה טובה ומבורכת.

וכפי שכתב השל"ה הקדוש: "שאינן שום רמז באכילת הפרי, רק הפרי הוא סימן שיזכור האדם ויתעורר בתשובה ויתפלל על הדבר הזה".

כך גם התשליך: אין בו כדי לפטור אותנו מעוונותינו ומהתשובה הנחוצה עליהם, אלא רק כדי לעורר אותנו למלא את חובתנו ולנצל היטב את ההזדמנות המיוחדת, שהעניק לנו ה' יתברך בימים הנוראים בהם הוא קרוב אלינו, וכפי שנאמר בנביא: "דְּרָשׁוּ ה' בְּהַמָּצָא, קְרֹאוּ בְהִיּוֹתוֹ קְרוֹב!" (ישעיהו נה, ו).

וכשם שהמים עפ"י הקבלה מסמלים את החסד, כך בורא עולם ברחמיו ימתיק את הדין של ראש השנה ומזכה להיכתב ולהיחתם לחיים טובים ולשנה טובה ומבורכת.

בברכת שבת שלום וכתובה וחתימה טובה הרב אליהו חיים פנחסי שליט"א חבר הרבנות המקומית מבשרת ציון

הנה כידוע, נוהגים ישראל קדושים לומר את הפסוקים הללו בסדר 'תשליך', שאומרים לאחר מנחה ביום טוב ראשון של ראש השנה, בסמוך לשפת הים או לנהר, שבו מצויים דגים.

והנה, באשר למנהג התשליך יש לעיין, מדוע הביא את סדר אמירת התשליך (סימן תקפג), הסימן העוסק בסימנים, שאוכלים בליל ראש השנה.

הלא לכאורה מתאים היה יותר להזכיר עניין זה, בסימן העוסק בהלכות תפילת מנחה של ראש השנה?

ונראה לומר, שהרמ"א ביקש לרמוז לנו, לבל נטעה לסבור שעל ידי אמירת פסוקי ה'תשליך' וניעור כיסי הבגדים, נפטרים אנו ממשא עוונותינו ומשליכים את העבירות מעלינו... כי לא כן הוא הדבר!

ה'תשליך' הינו מנהג, שמטרתו לעורר אותנו לחזור בתשובה שלימה, לקבל על עצמנו בקבלה שלימה להתחרט על מעשינו הרעים ולהשליך מעלינו את אותם מעשים שאינם ראויים שעשינו עד הנה, ולדבוק מכאן ואילך אך ורק בדרך הטוב!

וכן אחד הטעמים - מדוע במקום שמצוי בו דגים, מאחר שאין לדגים גבינים (עפעפיים) ועיניהם פקוחות תדיר, כך עין של מעלה פקוחה עלינו תמיד לטובה.

העלון מוקדש להצלחת

יצחק אריאל בן טובה שמואל אימן בן אסתר זרי משפ' שטרית מאיר ישראל בן רחל ברכה-ליאור יהושע סומך וב"ב יהודה אריה בן רחל ברכה עינת בת רחל ברכה רחל ברכה בת פדילה דליה נעם יצחק בן רחל ברכה חי הפקות ואירועים יוסף ליאור בן דליה אפרת פרנסה בקלות ובשפע שלמה ודנה דוד וב"ב קסיר אפרים וב"ב י.מ.י.ש כדורי אקבלי יוסף חיים בן נסכה שולמית ומרדכי חיים דויטש וב"ב

ציווג הגון וכשר במהרה

אורן בן אסתר רותית בת סימי תרצה בתיה בת ימנה נינט סיון בת אסתר עמית בת טובה נתנאל בן ג'ינה אילן בן ג'וליאט אסף בן סופיה דוד עומרי בן יהודית מיטל בת מלכה מאיר בן שרית ואליהו טליה עדן אסתר בת שולמית יפית בת ג'ינה שירי ימנה בת שולמית שמעון בן שולמית אנאל חביבה בת שולמית אורן בן נעמי

זרע קודש בר קיימא

גלית בת מסודי אליוו דורי בן ימנה אילנה בת רוחמה שמואל אימן בן אסתר זרי סיון בת אסתר רחל מרים בת יהודית נועה בת מזל טוב משה מנחם בן רחל דינאל בן שרה ואושרית בת שושנה

רפואה שלמה

מאיר ישראל בן רחל ברכה יצחק בן עזרא ימנה ניזירי בת סטה- בריאות ואריכות ימים מרדכי ניזירי בן פרחה- בריאות ואריכות ימים מאיה בת עדי דליה אפרת בת נעימה אסתר בת סוליקה סימי בת סוליקה אורן בן אסתר דינה בת מזל יהודית אסתר פראדל בת חיה- בריאות ואריכות ימים נעם יצחק בן רחל ברכה נעמי בת רחל שירה שילת בת אורלי אפרים בן שרה תמר פורטונה בת מיסה רפאל משה בן רחל מוריה בת רחל ברכה נחום בן כיריה יהודה אריה בן רחל ברכה טובה בת אורה שלו בן מזל פחימה אליוו בן מאיה יפה בת שרה-הצלחה ורפואה רחל בת זוהרה מישא אסתר בת זוהרה שאול בן סילביה עינת בת רחל ברכה בנימין בן יקוט רינת רחל בת עפרה יצחק בן פנינה רחל ברכה בת פדילה דליה יצחק בן רבקה קנסט בת דגטו ר' אליעזר בן עטיה רונית בת סבריה יצחק בן חנון

16/09/2017		כ"ה אלול תשע"ז	
פרשת ניצבים-וילך			
הפטרה: "שוש אשיש"- ישעיהו ס"א			
ה"ת	יציאה	כניסה	י"ב
20:04	19:20	18:10	
20:01	19:18	18:27	ת"א
20:03	19:19	18:29	חגיגה
20:03	19:19	18:29	ב"ש

העלון מוקדש לעילוי נשמת משה בן גורג'יה	העלון מוקדש לעילוי נשמת מרים בת שרה ע"ה	רפואה שלמה לאיידה חיה בת אסתר ויליד אלחנן רפאל בן איריס ויליד אורי חיים בן שלי	זש"ק, פרנסה טובה ובריאות איתנה לאליוו ניזירי בן ימנה וגלית בת מסודי
---	--	--	---

שואל ומשיב בהלכה – ראש השנה

ההלכות מוקדשות לעילוי נשמת משה בן גורג'יה ז"ל

אלו הנהגות של אכילה ושתייה ישנן והאם מותר לישון ביום טוב של ראש השנה?

שאלה: **שאלה**

תשובה: **תשובה**

להלן סיכום ההלכה מפי ר' אליהו חיים פנחסי, רבנות מקומית מבשרת ציון מתוך ספרו 'הכשרות למעשה':

היות שראש השנה פותח את השנה החדשה, נוהגים לעשות סימנים באכילה, כגון אכילת דברים מתוקים כדבש לסימן טוב, שתהיה כל השנה טובה ומתוקה. יש נמנעים משום כך שלא לאכול מאכלים חריפים או חמוצים. אך אדם, שרגיל באכילתם, ובלעדיהם המאכל תפל לחיכו, מותר לו לאוכלם ואין איסור בדבר.

יש לשמוח היות שזה יום חג, ובפרט שהוא סימן לכל השנה. ולכן לא יהא אדם כעסן בביתו, וחלילה לא יבכה ויהיה שרוי בעצב, אלא ישתדל לשמח במה שאפשר את אשתו ובני ביתו, וירבו באמירת תהילים היות שהוא יום דין, שבו נכתב, מה יעלה בגורלו ובגורל משפחתו במשך השנה הבאה עלינו לטובה. וזכותו של דוד המלך, עליו השלום, יהא מליץ יושר עליו ועל משפחתו ועל כלל ישראל אמן.

נהגו שלא לישון בראש השנה, שאין זה נאה לישון ביום שספרי חיים וספרי מתים נפתחים. ואמרו בתלמוד ירושלמי, שהישן בראש השנה גורם לכך, שמזלו ישן. אך אינו צריך להשתדל לקום כבר בעלות השחר, ולאחר מכן יהיה עייף במשך כל היום ולא יהא מרוכז בתפילה. ואם הוא עייף במשך היום ומרגיש הכרח לישון, מותר לו לישון, אלא שיעשה זאת אחר חצות היום. (ובדרך מליצה אמרו- מוטב שיהא מזל ישן ממזל עייף). והיושב בטל ועוסק בשיחה בטלה, וכיוצא בזה, כישן דמי. אי לכך אדם, שיושב לפצח גרעינים או לקרוא עיתון והעיקר שאינו הולך לישון- אלו דברים בטלים. ויש עניין לסיים פְּעֻמִּים את ספר התהילים (כיוון שבספר התהילים יש 150 מזמורים. ולכן בשני ספרים יש 300 מזמורים העולים בגמט' למניין "כפר").

מיהו בן עולם הבא

כיצד זוכים להיות בן העולם הבא? על זאת ניתן ללמוד מהסיפור שלפנינו: לאברך אחד היה ידיד, ששכב בשל מחלתו בבית הרפואה בראש השנה. חשב אותו אברך, האם ישהה ליד ידידו בימים הגדולים והקדושים הללו, כדי שלא ישאר בודד או שמא עדיף, שיתפלל בבית-הכנסת שליד מקום מגוריו ובו יתעורר לבו בשל המעמד הנשגב, שבו הבורא דן את כל יצורי העולם ויתפלל במקום, שבו הוא רגיל, והתפילות והמנגינות שגורות על פיו.

לבסוף החליט - הוא לא ישאיר את ידידו לבד. הרי הוא ירגיש צער ובדידות ביום זה. וממחשבה למעשה, מיודענו שהה ליד מיטת ידידו במשך כל היום כולו, ויצא לביה"מ רק כדי לשמוע את התקיעות ולקיים את מצוות חובת היום ומיד לאחר מכן חזר לידידו. חלפו ימים מספר והנה אותו אברך ראה את הרה"ק הגאון ר' שלמה גולדמן זצ"ל (האדמו"ר הרביעי של חסידות זוועהיל ז"ע). הצדיק הביט בו ואמר לו מיד כי הוא בן עולם הבא! וכי גדולה מצוות גמילות חסדים לזכות על ידה לעולם הבא!

חשיבה על הזולת

מסופר על הגאון רבי איסר זלמן מלצר זיע"א (רבה של סלוצק וראש ישיבת 'עץ החיים' בירושלים וכן שימש כראש מועצת גדולי התורה וידוע בחיבורו 'האבן האזל') שפעם התיימר אחד הלמדנים להוכיח, על פירוש אחד שלו, שאינו נכון. ולא נתקררה דעתו של אותו 'למדן', עד שפרסם דבריו בירחון תורני, והגדיל לעשות, כאשר כתב שפירושו של ר' איסר זלמן משבש את האמת.

משראה אחד התלמידים את דברי 'הלמדן המבקר', הזדרז וכתב תשובה ניצחת, שמוכיחה את צדקת דבריו של רבו ופנה אל רבינו והראה לו את מה שכתב וביקש לפרסם את הדברים. עיין רבי איסר זלמן בדבריו ואמר: "אינני מתיר לך לפרסם דברים אלו". כשתמה אותו תלמיד מדוע הרב אוסר את פרסום התשובה, הסביר הצדיק: "ראה, אותו 'למדן מבקר', הוא יהודי מר נפש ול"ע מדוכא אף ביסורים, ועתה כשיכול להתפאר בכך שניצחני בהלכה - ישמש לו הדבר פורקן ועידוד כל שהוא לצרותיו, ואם יש בי היכולת להטיב ללבו השבור - ובכך להקל מעט מייסוריו, מדוע לא אעשה כן?".

אירוע למהדרין

אתה עושה אירוע שמחה באולם שמחות וברצונך להפוך אותו לכשרות "מהדרין- גלאט"?
צוות משגיחים תלמידי חכמים ידאגו לכך בכל אזור בארץ. ההשגחה החל מזמן הספקת הבשר ועד למנה האחרונה.
בפיקוחו של הרב אליהו חיים פנחסי שליט"א (הנייד באישור ועדה רוחנית) 0526329144

מנויים

לקבלת העלון חנם ב-email:
מידי שבוע, שלח את כתובתך אל:
PnineEH@gmail.com

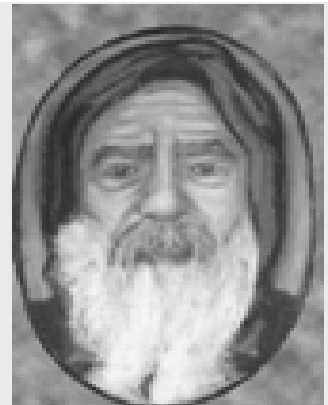
הקדשת העלון

נתן להקדיש את העלון לעילוי נשמת, לרפואה שלמה, להצלחה, זיווג הגון,
חזרה בתשובה וכו" - נא לפנות לליאור בטל" 052-7652084
כתבת המערכת: עבור ליאור עצמון, רח' הבשם 26 א ת.ד. 83375 מבשרת ציון. מקוד 90805

לשאלות בהלכה

נא לפנות לרב אליהו חיים
פנחסי בטל" 052-6329144
(הנייד באישור ועדה רוחנית)

הצדיק המקובל הרב חיים פינטו זצ"ל (הראשון), הידוע כ"סבא דמשפטים" - נולד באגאדיר שבמרקו ביום שבת, ט"ו תמוז ה'תקי"ה (1755). נודע כעילוי בצעירותו. עקב תקיפותו בענייני הלכה כינוהו גדולי דורו "אביר לב", עם זאת היה קשוב לצרכי עדתו והדאגה לעניי עירו הייתה בראש מעייניו.

נודע כבעל מופת גדול וברכותיו התקיימו במלואן. ייסד את בית הדין הראשון במוגאדור, ניהל ישיבה בעירו ורבים מתלמידיו התפרסמו במשך השנים. היה מפורסם בכל העולם גם בארצות אירופה, בפורטוגל וברזיל היו שולחים לו ולזרעו נדרים ונדבות.

לאחר הסתלקות ר' יעקב ביבאס מונה רבינו כאב"ד מוגאדור על אף גילו הצעיר. זכה לגילוי אליהו הנביא. מלומד בניסים. בעל רוח-הקודש. מקובל. הישמעאלים בראותם את רבי חיים פינטו אחזתם חיל ורעדה, יהודים וערבים מכבדים ומפארים את שמו וכולם מאמינים בקדושתו ובזכות אבותיו הקדושים. נפטר ב-כ"ו אלול ה'תר"ה (1845). ציונו בעיר מוגאדור שבמרקו. חי כ-90 שנים.

אביו: ר' שלמה. **אמו:** מרת שמחה. **רבותיו:** ר' יעקב ביבאס. **בניו:** ר' יאשיהו, ר' יהודה (המכונה ר' הדאן), ר' יוסף ור' יעקב. **מתלמידיו:** ר' אברהם קוריאט, ר' דוד אלקיים, ר' דוד זגורי, ר' יעקב בן שבת.

ל ביתו של רבינו היו נכנסים ובאים אנשים רבים, בנושאים הקשורים לכלל הקהילה וענייני הציבור היהודי במוגאדור ואנשים הזקוקים לישועות פרטיות. פעם אחת הגיע במרוצה רבי מכלוף לוב לבית הרב לצורך ענין חשוב שלא סבל דיחוי.

הדבר אירע בשעת לילה מאוחרת, ורבי מכלוף ידע למצוא את חדרו של רבי חיים זיע"א, על פי הנר שדלק שם. כשנכנס הלה לחדרו של הצדיק, ראה שם שני אנשים: האחד, הרי הוא רבינו, הצדיק הרב חיים זיע"א, ופניו פני להבים, זורחות ומפיצות אור יקר. והשני, דמות לא מוכרת, אשר הייתה דומה בעיניו למלאך משמים.

רבי מכלוף חשב להתקרב אל השניים, אך לפתע הוא חש בפיק ברכיים, ואימה גדולה נפלה עליו. הוא הסתובב על עקבותיו ומיד ברח מן המקום. למחרת היום כשפגש את רבינו, אמר לו הצדיק: "אשריך, רבי מכלוף, שזכית לראות את פני אליהו הנביא זכור לטוב".

רבי מכלוף שמח מאוד על שזכה לראות את מלאך הברית, אך עד מהרה לבו נהפך בקרבו, **שמא יענש על כך שהביט בפניו של אליהו הנביא זכור לטוב.** הוא התחנן בפני רבינו, שיתפלל עליו, כדי שלא יענש חס ושלום וימות בחצי ימיו.

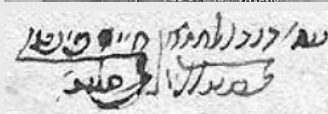

רבי חיים זיע"א הרגיעו והבטיח לו, שיתפלל עליו, ויבקש עליו רחמים מאת ה', שלא יפטר בגיל צעיר. תפילתו של הצדיק התקבלה בגנזי מרומים ועשתה פרי. רבי מכלוף האריך ימים ושנים, **עד שנסתלק לבית עולמו בן מאה ועשר שנים!**

את המעשה הזה שאירע לו, כתב רבי מכלוף בעצמו בסידור התפילה שלו, ובניו ונכדיו שימשו את בני משפחת פינטו המעטירה, וכך העבירו את המעשה לדורות הבאים, כדי שידעו מעט מגודל וצדקות רבינו, שהיה זוכה ללמוד עם אליהו הנביא זכור לטוב.

רבינו היה עורך קבלת שבת בשמחה והיה משורר שירים ובקשות לכבוד השבת בקול נפלא. באחד מלילות השבת אמר את הבקשה של המשורר רבי ישראל נג'ארה זצוק"ל ומיד **עם התחלת הבקשה נגלה לו המשורר רבי ישראל נג'ארה זצוק"ל, שחיבקו ונישקו.**

את המעשה הבא סיפרה גב' אוחיון לגה"צ רבי דוד חנניה פינטו שליט"א: לאמא שלה ל"ע לא התקיימו ילדיה, ובעודם צעירים לימים התבקשו לעולם שכולו טוב. כאשר נולד הבן השלישי, הלכו לקברו של רבי חיים הגדול זיע"א להתפלל, ושם נדרו: "אם הבן הזה יחיה, אזי כשהוא יגיע לגיל שלוש, יגזרו את שערותיו ליד הקבר של רבי חיים זיע"א, ושם יערכו סעודת הודיה גדולה".

הבן השלישי אכן נשאר בחיים, אך בהגיעו לגיל שלוש שנים, נשכח מהם אותו הנדר שנדרו ליד קברו של הצדיק. בוקר אחד, נשמעו לפתע נקישות בדלת. על הסף עמד הצדיק רבי חיים פינטו הקטן זיע"א (נכד רבינו). הוא שאל את בני הבית: "האם גרה כאן גברת מויאל?" בני הבית השיבו בחיוב.

"סבי הצדיק", המשיר המקובל ר' חיים הקטן, "רבי חיים פינטו זיע"א, בא אליי בחלום הלילה, ואמר לי לבוא אל הבית הזה, כי כאן נדרו נדר לגזור את שערות הילד על ציונו, ושכחו לקיים את נדרם! לכן הוא מבקש, כי תבואו עוד היום אל קברו לקיים את הנדר שנדרתם, לגזור את שערות הילד ליד קברו".

"ולא עוד", הוסיף ואמר להם: "ואף אמר לי, כי הבן הזה יחיה-יחיה". בכפל לשון. בני המשפחה באותו רגע נזכרו אכן בנדר, שעשו לפני כשלוש שנים, ועוד באותו יום הלכו אל ציונו של רבי חיים הגדול, וגזרו שם את שערותיו של הילד כפי שנדרו, וברכת הצדיק נתקיימה בו לאריכות ימים ושנים.

היא לא יכלה לנשום מרוב בכי. הבנות שלי, שישבו לידה בתפילה, ברחו מהמקום מרוב פחד לראות אשה הבוכה מתוך צער כה רב. היא בכתה ללא הרף במשך שבע דקות! כאשר לא היה אדם אחד בבית המדרש, שלא הצטמר מהמעמד. הבחורים פנו לראש הישיבה ושאלו מה לעשות, אין זה אפשרי להמשיך בקריאת התורה כשקולות בכי כה עזים נשמעים בבית המדרש.

ראש הישיבה השיב להם: "תנו לה לבכות, הרי זו אשה צעירה ששנים לא זכתה לילדים, ומבינה היא, שהיום, ביום ראש השנה יכול ה' לפקוד כל אחת, על כן היא שופכת את כל לבה בדמעות רותחות לבורא העולם".

לא הייתה עין שנשארה יבשה, כולם חשו באותה העת את חרדת הדין ולבם נשבר בקרבם. לאחר שבע דקות היא נרגעה והחזן המשיך בקריאת ההפטרה. התלמידה לא ויתרה כלל, ובכל היומיים של ראש השנה היא לא פסקה מלומר תהילים ולהתחנן לה' שבראש השנה הזה ייתן לה חיים חדשים ויזכה אותה בילדים.

ראש השנה הסתיים, והתלמידה ובעלה שבו לביתם. "מעולם לא הייתה בישיבה כזו התעוררות בראש השנה", קבע ראש הישיבה, "והכל בזכות אותה אשה שבורה, שבכתה ללא הרף בעת הדין הגדול".

באותה שנה בחודש תמוז, מתקשרת אליי אותה תלמידה ואומרת לי: "הרב שטיין, בשעה טובה נולד לנו בן זכר". וכך שנה אחר שנה היא זכתה בילד ועוד ילד, כשהיום היא אמא מאושרת ל...שמונה ילדים נפלאים!

אנשים עומדים המומים עד היום: כיצד זכתה היא לשמונה ילדים, אחרי שחיה שנים רבות בבדידות ובהבנה, שאולי חלילה לא תזכה לעולם לחבוק בן?

אך כל מי שהיה בישיבת 'אור ישראל' באותו ראש השנה יודע באופן חד משמעי – התפילות, הבכי הרוחני מקירות הלב לה' שבכתה בזמן קריאת ההפטרה, קרע שערי שמיים וזיכה אותה להפוך סדרי בראשית ולזכות בדבר מבוקשה".

צריכים אנו לזכור ולהבין: אין זה משנה מה היה בשנה שעברה, בראש השנה הזה כל אחד ואחד מאיתנו יכול לקבל כל שייבקש, כי כעת בורא העולם מחלק: בריאות, פרנסה, ילדים, זיווגים, הצלחה וכו'.

עכשיו זה הזמן, ומי שינצל את היומיים האלה בקדושת הדיבור ויתחנן לה' מקירות ליבו, שיזכה בכל מבוקשו – יזכה לשנה טובה ומאושרת. שווה להשקיע יומיים, בשביל שנה שלימה!

סיפר הרה"ג הרב מנחם שטיין שליט"א את המעשה המופלא הבא: "היה זה לפני מספר שנים, ימים ספורים לפני ראש השנה מתקשרת אליי תלמידה ופונה אליי בתחנונים: 'שלום כבוד הרב, רציתי לשאול האם אני ובעלי יכולים לעשות אצלכם את ראש השנה?!'. הכרתי אותה, הייתה זו תלמידה מהשכונה שלנו, אשר תמיד מגיעה לשמוע שיעורים ושיחות מוסר.

לשאלתי, מדוע רוצה לשבות בביתי השיבה: "הרב יודע שאני ובעלי כבר שנים רבות לא זכינו בילדים, על כן החלטנו השנה, לבוא אליכם ע"מ להתחזק איתכם ביום הקדוש ולהרגיש את רוממות היום, בתפילה שאולי השנה ירחם עלינו בורא העולם", סיימה בצער. "בשמחה", השבתי. הם הגיעו אלינו בראש השנה, סידרנו להם חדר, כשהם מצטרפים אלינו לתפילות, לסעודות, לשירי הנשמה ולדברי ההתעוררות שנאמרו מפי בני הבית.

מוקדם בבוקר עם עלות השחר, קמו כולם ברטט ורעדו ועשו את דרכם אל התפילה בישיבת 'אור ישראל' בפ"ת. בית המדרש היה כבר מלא מפה לפה. בחורי הישיבה שקמו מוקדם, ישבו כבר במקומם והחלו את התפילה. אף עזרת הנשים הייתה גדושה, והכל שפכו את לבם בתפילה לה' שירחם עליהם בדינם ויזכה אותם בשנה טובה.

לאחר תפילת העמידה נפתח ההיכל והוציאו ספר תורה על מנת לקרוא את קריאת היום: "וה' פקד את שרה", ואח"כ את קריאת ההפטרה בה מסופר על פקידת חנה, אשת אלקנה. חז"ל מספרים כי שרה וחנה, שתיהן נפקדו ביום ראש השנה, אחר ששנים רבות לא זכו בילדים. מלבד זאת, מציינת הגמרא, אף 'בית וולד' לא היה להם, כך שלא היה להם סיכוי על פי טבע לזכות בילדים.

אך בראש השנה הצליחו בתפילותיהן לפעול. על כן קוראים ביום גדול זה דווקא את המעשה על פקידת שרה בגיל 90 שנה, וכן על פקידת חנה לאחר שנים רבות של סבל וצער, ללמדנו, שביום ראש השנה יכול ה' לתת לאדם את כל מבוקשו, אף שעל פי הטבע אין לדבר סיכוי להתרחש.

החזן החל בקריאת ההפטרה, ואז לפתע, בעת אשר הגיע למילים: "וַיֹּאמֶר לָהּ אֱלֹקֵי אִישָׁהּ: חֲנָה, לָמָּה תִבְכִּי, וְלָמָּה לֹא תֹאכְלִי, וְלָמָּה יָרַע לְבַבְךָ, הֲלוֹא אֲנִי טוֹב לָךְ מֵעֶשְׂרָה בָנִים (שמואל א' א, ח)", נשמעה זעקה אדירה מעזרת הנשים.

הכל נבהלו מאד, ואף החזן הפסיק בקריאה. הייתה זו אותה אישה. היא בכתה בהיסטריה ממש כמו ילדה קטנה. כל הצער והקושי במשך שנים רבות, התרכזו לה לאותו רגע, ששמעה את החזן קורא את המילים, שבהן פונה אלקנה לחנה ואומר לה, שלא תצטער, שאין לה ילדים.

הרב יצחק בן תפאחה כדורי זצ"ל הרב שבתי בן אסתר איאטון זצ"ל
 סעידה בת תופחה ע"ה מאיר מורד בן שושנה ז"ל
 אביבה בת איריון ע"ה גאולה בת טובה ע"ה
 אברהם בן יונה ז"ל עמירם בן דבורה ז"ל
 יצחק בן חביבה ז"ל ר' עוליאל ישועה בן סטה מקנין זצ"ל
 אהרון (אורי) בן רבקה ז"ל דרור יהושע בן ארץ מיוחס ז"ל
 חי יזיי בן קלרה ז"ל דב בן יצחק ז"ל
 יוסף בן סעדה ז"ל רחל רפאת בת השמת ע"ה
 אסתר בת נעמי ע"ה סלים בן פרחא ז"ל
 יעקב בן נעמי ז"ל יעקב בן פרחא ז"ל
 יעקב בן סלימה ז"ל לטיף בן פרחא ז"ל
 ספירנס תקווה בת נעימה ע"ה דניאל רפאל בן חגית ז"ל
 מישא אסתר בת הדרה ע"ה יהודה בן סעידה ז"ל
 אברהם בן דינה ז"ל עפאת בת השמת ע"ה
 הרב עובדיה יוסף בן גורג'יה זצ"ל הרב מרדכי צמח בן מזל אליהו זצ"ל
 אסתר בת בלה ע"ה שרה בת נרקיס ע"ה
 נעמי בת כחול ע"ה עמירם בן ג'וליו ז"ל
 מרים בת בלה ע"ה ר' עוליאל ישועה בן סטה מקנין זצ"ל
 צדיק חכם בן חזלה ז"ל דוד בר חסיבה ז"ל
 שני בת אסתר ע"ה רפאל בן אסתר ז"ל
 מסודי בת חביבה ע"ה שמעון בן שמחה ז"ל
 יונה בן סעדה ז"ל ר' דב בן בנימין אלטר ז"ל
 ברכה בת מרדכי ע"ה אורה בת נעימה ע"ה
 יפה בת רבקה ע"ה שמעון בן חנה ז"ל
 שרה בת מורברי רחל ע"ה גורג'יה בת נעימה ע"ה
 אלון בן סעדה ז"ל

לע"נ
תנצב"ה

הרב שמואל בן שמחה דרוזי זצ"ל הרב יהודה בן טובה זצ"ל
 שמואל בן רבקה ז"ל משה בן רוזה ז"ל
 אביחי בן אסתר ז"ל נעימה בת גורג'יה ע"ה
 דוד בר חסיבה ז"ל רפאל בן אסתר ז"ל
 שמעון בן שמחה ז"ל ר' דב בן בנימין אלטר ז"ל
 אורה בת נעימה ע"ה שמעון בן חנה ז"ל
 גורג'יה בת נעימה ע"ה

אגעדאנק

על פרשת השבוע

פרשת נצבים וילך תשע"ז

כל הזכויות שמורות למו"ל. אין לקרוא בזמן התפילה וקריה"ת.

בס"ד, בכל ענייני הגיליון ניתן לפנות לדוא"ל: g.agedank@gmail.com

אתם נצבים היום כלכם לפני ה' אלקיכם (כט, ט)

כתב רש"י (ד"ה והוא יהיה) "למה נסמכה פרשת אתם נצבים לקלות לפי ששמעו ישראל מאה קלות חסר שתיים חוץ ממ"ט שבתורת כהנים, הוריקו פניהם ואמרו מי יוכל לעמוד באלו, התחיל משה לפייסם אתם נצבים היום, הרבה הכעסותם למקום ולא עשה אתכם כליה, והרי אתם קיימים לפניו". המפרשים עמדו על שינוי הלשון ברש"י "מאה קלות חסר שתיים", למה לא כתב צ"ח קלות כמו שכתב בהמשך "מ"ט שבתורת כהנים"? תירץ על זה ה"כתב סופר", שבתוך הקלות הרי כתיב "כל חלי וכל מכה אשר לא כתוב בספר התורה הזאת", אם כן יש אכן קלות חסר שתיים ששתיים מהם לא ידועים...

ועוד כתב, בהקדם דברי המדרש על פסוק זה "הפוך רשעים ואינם ובית צדיקים יעמוד", שאינא במדרש וכל חלי וכל מכה אשר לא כתוב וכו' זה מיתת צדיקים", וכאן נתבאר כלל ישראל שאפי' שיהיו צדיקים אולי יענשו בעבור הרשעים, לכן פייסם משה - כדכתב רש"י - ראו כמה עברתם והכעסותם וכו'. וזה כוונת המדרש על פסוק זה, שלפי דברי משה רבינו "הפוך רשעים ואינם - הרשעים יענשו בעצמם במיתתם - ובית צדיקים יעמוד".

(עפ"י כתב סופר)

והתברך בלבבו לאמר שלום יהיה לי כי בשררות לבי אלך (כט, יח)

דברים אלו המה מוסר אל האנשים שהם טובים לבריות ורעים לשמים, וכשמוכיחים אותם על עבירות שבין אדם למקום אומרים שדי להם במה שיש להם "לב טוב" לרחם על הבריות, וזה והתברך "בלבבו" היינו בלבו הטוב יתברך במה שיש לו לב רחמן לכן יאמר אף כי בשרירות לבי אלך, ואעשה כל רעה שבעולם בכל זאת שלום יהיה לי, אבל באמת לא יאבה ד' סלוח לו, ויענישו על העבירות ויתן לו שכר על המצות, כי אין מצוה מכבה עבירה וכן להיפך.

(כתב סופר)

והתברך בלבבו לאמר שלום יהיה לי כי בשררות לבי אלך (כט, יח)

רש"י פירש, "בשרירות" לשון "במראות ליבוי", אבל ב"רבינו בחיי" פירש: "ויתכן לפרש בשרירות לבי, בחזק, והוא לשון חז"ל אשרתא דדייני (כתובות כא ע"ב), שהוא קיום בית דין" עיי"ש.

לפירושו של "רבינו בחיי", אפשר להוסיף סיפור מן העניין: (מובא ב"עלי ורדים") מספרים על הרב הצדיק ממנצ'סטר, הרב יהודא סגל, שפעם נכנס לחדר בפנימיית הישיבה, והבחין באחד הבחורים שעדיין ישן, אחי שכבר העירו את כל הבחורים, והיה זה כמה דקות לפני סוף זמן קריאת שמע, הוא לא העיר את הבחור שוב. כעבור שעה, בעיצומו של ה"סדר" נכנס הבחור לבית המדרש, קרא לו הרב ואמר "יש לך לב חזק". ולא הוסיף.

התיישב הבחור במקומו, והתחיל לחשוב מה פשר דברי הרב, האם היתה זו ברכה? או אולי הערה? ואולי זו גערה עטופה ברמז?

חזר אל ראש הישיבה ושאל אותו: כבוד הרב מה כוונת דבריו? השיב לו: כשהייתי בחדר וראיתך ישן שנת ישרים דקות לפני סוף זמן קריאת שמע חשבתי בלבי שאם תתעורר ותיווכח כי עבר הזמן, תתעלף מרוב צער וחלישות דעת. הנה אני רואה שהגעית ל"סדר" כרגיל, כלומר הכל עבר בשלום, אם כן כנראה באמת יש לך לב חזק...

הנסתרות לה' אלהינו והנגלות לנו ולבנינו עד עולם לעשות את כל דברי התורה הזאת (כט, כח)

חכמינו אמרו שלפיכך לא גילתה התורה טעמיהן של מצוות ומתן שכון, כדי שלא יניח אדם מצוות שמתן שכון מועט ויעשה רק את המצוות שמתן שכון מרובה. ורק שתי מצוות גילתה לנו התורה את שכון והן "כבוד אב ואם" ו"שילוח הקן". במצוה החמורה ביותר "כיבוד אב ואם", ובמצוה הקלה ביותר "שילוח הקן", ובשתייהן התורה הבטיחה "למען ייטב לך והארכת ימים" ללמדנו שכל המצוות שוות, ויש לקיימן כולן במידה שווה.

זהו איפוא פשוטו של פסוק: "הנסתרות לה' אלהינו" הסתיר השם יתברך מאתנו את מתן שכון של המצוות, אולם גילה לנו מתן שכון של שתי מצוות: "הנגלות לנו ולבנינו" אחת נוגעת "לנו" שילוח הקן. ואתה נוגעת "לבנינו" כיבוד אב ואם. וזה כדי "לעשות את כל דברי התורה הזאת" למען נעשה את כל המצוות, ולא נבחר לנו רק את המצוות ששכון מרובה. (כתב סופר)

לא בשמים היא (ל, יב)

מרגלא בפומיה של הגאון רבי יוסף שלמה כהנמן זצ"ל מפוניבז' משמו של ה"חפץ חיים" זצ"ל:

מסופר במדרש (ריש קהלת רבה) רבי חנינא בן דוסא ראה בני עירו מעלין נדרים ונדבות לירושלים, אמר הכל מעלין לירושלים ואני איני מעלה דבר? יצא למדברה של עירו, וראה שם אבן אחת, ושבבה וסיתתה ומירקה, ביקש לשכור לו פועלים (להעלותה) אמרו תן לנו חמשה סלעים. ולא נמצא בידו דבר. לשעה, זימן לו הקב"ה חמשה מלאכים, והסכימו להעלותו ואמרו לו "ובלבד שתתן ירך ואצבעך עמנו", נתן ידו ואצבעו עמם (וברגע עפו ופרחו) ונמצאו עומדים בירושלים.

לכאורה, שאל ה"חפץ חיים", תמוה הדבר: מפני מה עיכב הקב"ה עד שחיפש לשכור אנשים, ולא שלח לו המלאכים תיכף בתחילת הענין? ומה פשר התנאי שהעמידו המלאכים לרבי חנינא בן דוסא "ובלבד שתתן ירך ואצבעך עמנו"? אין זאת המשיך "אלא ללמדנו שהאדם מחויב לפעול בכל מצב שהוא, ולעשות מצדו את כל מה שניתן לעשות אפילו אם בדרך הטבע המשימה שלו נראית כבלתי אפשרית, ולא מסתבר כלל שיספיק לבצע מחשבתו רק אז שולח לו הקב"ה עזרתו מקודש בדרך נס. רק אחרי שעשית מצדך את כל מה שיכולים לעשות יבוא הסיוע ממעל".

יסיעתא לדברינו, הוסיף הח"ח, "מוצאים אנו בפרשת נצבים: לא בשמים היא" ובפירש"י "שאלו היתה בשמים היית צריך לעלות אחריה וללמדה" ואיך אמר "היית צריך לעלות" הרי אפילו אם נעשה אלף סולמות לא נגיע לשמים? משמע אם כן, שאנחנו מצדנו חייבים לעשות ממש כל מה שביכולתנו לעשות, אפילו אם ברור מראש שאין בכח עשייתנו להשיג את המטרה, כי אז הקב"ה עוזר לנו מחוץ לדרך הטבע".

(מ"אוצרותיהם של צדיקים" בשם ספר "הרב מפוניבז'")

ומן הענין לציין בזה למובא בס' "תולדות החפץ חיים" לבנו הג"ר לייב ז"ל, כי החפץ חיים היה נאנח ואומר כי אילו היו יוצאים להילחם נגד מפירי ברית רשעי ישראל שברוסיה בחרב ובחנית כהחשמונאים בשעתם מבלי הבט על היות הלוחמים למען קדשי ישראל המעטים והחלשים ודאי שהיו מנצחים עיי"ש. ה' יגמור בעדי.

ויאמר אלהים בן מאה ועשרים שנה אנכי היום (לא, ב)

היום מלאו ימי ועתותי, מלמד שהקב"ה ממלא שנותיהם של צדיקים מיום ליום (סוטה יג, א).

הגר"ח קנייבסקי (בספר טעמא דקרא) מבאר ע"פ הירושלמי (ר"ה פ"ג ה"ח) "עמלק מכשף הי', מה הי' עושה, היה מעמיד בני אדם ביום גינוסיא שלו (פי' ביום לידתו), לומר לא במהרה אדם נופל ביום גינוסיא שלו. והיינו שביום לידתו של אדם בריא ותקיף מזלי, לכן קשה שימות באותו יום". וזה רק בסתם בני א, שהמיתה עונש להם, אבל צדיקים גמורים, אדרבה, המיתה טובה להם, שהולכין מיד לג"ע, א"כ אדרבה משום דביום לידתן בריא מזלן - לכן קשה לידתן. ע"כ (ועיין בספר חומת אנך להרב החיד"א על קהלת ג, שכבר קדמו ברעיון זה).

ויקרא משה ליהושע ויאמר אליו לעיני כל ישראל חזק (לא, ז)

כתב בספר "משך חכמה" "על דרך צחות, כי גם המלך נצטווה לבלי רום לבבו (לעיל ס"פ יז), ויהושפט מלך יהודה כשהיה רואה ת"ח כו' (מכות כד) מחבקו ומנשקו כו' אבי אבי כו', וזה רק בצנעה, אבל לעיני העם מלך שמחל על כבודו אין כבודו מחול' (כתובות יז), ומצינו שמפני מה נענש שאול? על שמחל על כבודו (יומא כב, ב), וזה מה שאמר לו משה רבינו ליהושע: אם קטן אתה בעיניך, וירא וחרד מפני כל, ונמוך בדעתך לכבוד כל אדם, אבל בכל זאת, "לעיני כל ישראל חזק ואמץ", לא תתנהג בענוה ולא תראה להם מורד, רק היה קשה כברזל וגבור כארי נגד העם.

והיה כי תמצאן את רעות רבות וצרות (כא, לא)

בגמרא חגיגה (ה, א) "רבי יוחנן כי מטי להאי קרא בכי: "והיה כי תמצאן אותן רעות רבות וצרות" עבד שרבו ממציא לו רעות וצרות תקנה יש לו!?

בעל ה"קול אריה" ביאר את הפסוק "הנה כעיני עבדים אל יד אדוניהם וכו' כן עינינו אל ד' אלוקינו עד שיחננו", כך: בדרך כלל אם אדון מרים את ידו להכות את עבדו הריהו בורח, אבל אם עבד חכם הוא, הרי הוא נותן את שינוי או את

עינו כדי שיפגע בו האדון, ובה יצא לחופשי. וזה מה שאמר דוד המלך הנה כעיני עבדים אל ידי אדוניהם שהעבדים נותנים את עיניהם כדי שיפגע בהם יד אדוניהם כן עינינו אל ד' אלוקינו עד שיחננו שאחרי הצרות ויציאונו לחופשי ויפדנו מגלותנו.

כעין יסוד זה, ביאר בספר "הר צבי" את דברי רבי יוחנן: שהנה אם האדון מכה את עבדו והוציא לו שן ועין, העבד יוצא לחירות, אבל אם האדון ממציא לו מכות ע"י ששולח אחד שיכה את עבדו, אין העבד יוצא לחירות.

ועל זה בכה רבי יוחנן, שעבד שרבו "ממציא" לו צרות הרי אין לו מזה שום תועלת שאינו יוצא בזה לחירות. וכאן שהפסוק אמר לשון של "המצאן אותו", שיהיה כאילו שמוצא את הצרות לבדו ויתלה זאת בדרך מקרה, ולא יבין שהוא בשביל מטרה לגואלם, על דא קא בכי. (ציוני תורה)

כי אתה תבוא את העם הזה אל הארץ (לא, ז)

כתב רש"י "משה אמר ליהושע זקנים שבדור יהיו עמך, הכל לפי דעתך ועצתך, אבל הקב"ה אמר ליהושע "כי אתה תביא את בני ישראל אל הארץ אשר נשבעתי להם" תביא על כרחם, הכל תלוי בך, טול מקל והך על קדקדן, דבר אחד לדור ולא שני דברים לדור".

הקשה ר' אלחנן וסרמן היאך שינה משה רבינו בדבריו ליהושע את לשון הדברים שנמסרו לו מפי הגבורה? והוא משיב על כך: באמת שני הדברים צודקים. כי זה ודאי שמנהיג הדור צריך לשמוע דעתם ועצתם של הזקנים והחכמים, ואסור לו להסתמך מראש רק על דעתו בלבד. אולם אחרי ששמע את כל הדעות של יועציו צריך שתהא ההכרעה למעשה מסורה בידו לבד! אחרת תשתרר אנדרלמוסיה בעם ואיש הישר בעיניו יעשה.

(מעיינות הנצח, הובא באמרי חן)

ויאמר ה' אל משה הן קרבו ימיך למות קרא את יהושע והתיצבו באהל מועד ואצונו וילך משה ויהושע ויתיצבו באהל מועד: (לא, יד).

במדרש רבה: משנסתלק עמוד הענן הלך משה אצל יהושע, ואמר לו, מה אמר לך הדיבור? אמר לו יהושע: כשהיה הדיבור נגלה עליך יודע הייתי מה מדבר עמך! אותה שעה צעק משה "מאה מיתות ולא קנאה אחת".

ולפלא הוא הדבר מדוע באמת לא רצה יהושע לגלות למשה מה אמר לו הדיבור? ברם, אותם הדברים ממש אמר השם יתברך ליהושע על מנת שיאמרם למשה, שהרי משה ביקש להישאר בחיים בתור תלמידו של יהושע, ציווה איפוא השם יתברך על יהושע לומר לו כדברים האלה, למען ירגיש היטב כמה קשה הדבר ליהפך מרבי לתלמיד כי אז כבר יסכים למות. שכן מוטב "מאה מיתות ולא קנאה אחת".

וקשה הלא היה משה העניו מכל אדם, וכיצד באה אליו מידה זו של קנאה?

ביאר בזה הגה"ק מאוסטרובצא שמן השמים רצו להקל את צערו של משה על היאלצו למות, והכניסו בו במתכוין מעט קנאה, נענה משה רבינו ואמר: כל ימי טרחתי ועמלתי על תיקון המידות, וכעת, על סף מיתתי הנני מגלה בקרבי את המידה המגונה של קנאה, לכן מוטב למות מאשר לחיות חיי קנאה, "מאה מיתות ולא קנאה אחת" (אמרי חן)

מאוצרות המגידים

ושבת עד ה' אלקיך ושמעת בקולו (ל, ב).

הזמן המיוחד לשוב אל ה' הוא ימי הרחמים והסליחות - חודש אלול ועשרת ימי תשובה.

בימים אלו ניתנת לנו הזדמנות מיוחדת, ורבי שמשון פינקוס זצ"ל, לשמו ולזכרו תאות נפש, הסביר את הזדמנות המיוחדת הזאת באופן נפלא:

לקהילה אחת לא היה בית כנסת להתפלל. הם השתוקקו בכל ליבם ובכל נפשם להקים בית של קבע לתורה ולתפילה, לרווחת כל בני הקהילה, לכבוד השי"ת. הם התאמצו לגייס תרומות, למצא תורמים - אך הדבר לא עלה בידם.

בסופו של דבר הם החליטו להקים קרוואן. פועלים הכינו את התשתית להנחתו עם משאית ענקית, 'א באמבע', הביאה אותו. מנוף ענק החל להרים את הקרוואן באויר.

מהמשאית יצאו שלשה פועלים בריונים, ג'לובערס, שהחלו לכוון את הקרוואן בצורה כזאת שהוא "ישב" באופן מדויק על התשתית שהוכנה מראש: סובבו אותו קצת ימינה, קצת שמאלה, כמה סנטימטרים אחורה, כמה סנטימטרים קדימה, ושוב ימינה, שמאלה, קדימה, אחורה... לקח להם עשרים דקות עד שהושיבו את הקרוואן על מקומו ושחררו אותו מהמנוף. המנוף התקפל והמשאית נסעה לדרכה.

במקום כבר נוכחו החשמלאי, האינסטלטור ושאר בעלי המלאכה, שהחלו מיד במלאכתם, בו ברגע שהקרוואן הונח במקומו.

אה! ברוך השם! הקרוואן עומד על תילו, לשם תהילה ולתפארת! הגיוואלדיגע שמחה!

לפתע! שוד ושבר! נורא ואיום! זעקה אדירה נשמעה!

התברר כי הקרוואן הונח הפוך! הצד בו עומד ארון הקודש - הונח בצד מערב! א מוראדיגע מעשה! מה עושים? כולם עמדו במקומם כשהם אובדי עצות...

עמד שם בחור אחד ותמה: "רבתי! מה הבעיה? יש לי עצה פשוטה! בא נרים את הקרוואן ונסובב אותו..."

אמרו לו: "השתגעת? הרי הקרוואן שוקל כמה טונות..."

רבתי! שהדברים האלו לא יהיו "סתם דיבורים". שהדברים האלו יהיו "למעשה!"

שכל אחד ואחד מאיתנו יראה מה עליו לתקן! שכל אחד יתחזק בדקדוק הלכה, ובקיום המצוות בשלימות, בשמחה, בווארמקייט. והשם יתברך יהיה בעזרנו, שהרי "הבא ליטור - מסייעים אותו". (יחי ראובן)

"בקצה השמים"

"אם יהיה נדחך בקצה השמים", פרש רבי יחזקאל לוינשטיין זצ"ל, שיחזיקו לפחות בקצה של הרוחניות, במשהו. בספרים הקדושים אמרו שלפיכך נשארנו מהגוף עצם קטנה, הלוח, שאינה כלה, כדי שממנה ישוב ויבנה בתחית המתים. שלפחות משהו ישאר, ואז: "משם יקבץ ה' אלקיך, ומשם יקחך" (דברים ל, ד).

אשרינו מה טוב חלקנו ומה נעים גורלנו ומה יפה ירושתנו. עם כל חסרונותינו, עם כל מגרעותינו, עם מועקותינו וצערנו על מצבנו הרוחני, "בקצה השמים" אוחזים אנו!

כשאנו משוים עצמנו לאחינו שבשדות, לאובדים ולנדחים, כמה יש לנו לתת שבח והודיה על חלקנו!

מעשה בשני רבנים שנסעו להרצות ב"יום שכולו תורה" בחיפה. על אם הדרך התחיל הרכב לקרטע. הנהג סרב להמשיך ולנסוע, נכנס למוסך שליד קבוץ מעברות. התעניינו, והודיעים שהתיקון יארך כשעה וחצי. הנהג אומר, לא פחות משלש שעות.

אמר האחד לחברו: "בא ונסייר בקבוץ".

למה, מה פתאום, איך יסתכלו עלינו, הלכו.

ראו ילדים משחקים. שאלו: "ילדים, מי שבר את הלוחות?"

ענו במקלה: "לא אנחנו!"

תמהו. המשיכו בדרכם וראו כמה מבוגרים בפלחה. "אמרו לנו בבקשה, אלי אתם יודעים מי שבר את הלוחות?"

משכו בכתפיים: "לא ראינו", והמשיכו בעיסוקם.

זה כבר מקומם, בורות שכזו. נכנסו למוזיקריות, והתקבלו בנימוס: "כן!?"

"תראה, לא נעים, אבל פגשנו ילדים ושאלנו מי שבת את הלוחות, ואמרו: לא אנחנו. שאלנו מבוגרים, ואמרו: לא ראינו. מה זה פה כך אתם מחנכים!?"

שמע המזכיר, והרגיע: "אל תעשה מזה עסק. תביא קבלה, ואני מאשר תשלום"... כואב הלב.

איך מחברים אותם, ולו ל"קצה השמים!" (והגדת)

"החיים והטוב, המות והרע"

"ראה נתתי לפניך היום את החיים ואת הטוב ואת המות ואת הרע, ובחרת בחיים" (דברים ל, טו-טז). אין ספק, התורה והמצוות הם חיים, "כי הוא חיין וארץ ימיין" (דברים ל, כ. ברכות סא ע"ב), ומרבה תורה מרבה חיים (אבות פ"ב מ"ז), ועל עם הארץ אמרו שעל חייו לא חס, על חיי אחרים לא כל שכן (פסחים מט ע"ב).

דוע. וכל תוספת בתורה היא דרגה אחרת של חיים, שעל כן "תלמיד שגלה [לעיר מקלט על שהרג בשוגג] מגלין רבו עמו, שנאמר: 'יונס אל אחת הערים האלו] וחיי' (דברים ד, מב), דאג לכך שיחיה" (מכות י ע"א). וכתב הריטב"א: ואף על פי שיש ישיבה בערי מקלט [מגלים אליו את רבו, לפי] שלא מן הכל אדם זוכה ללמוד (עבודה זרה יג ע"א). ותוספת ההבנה שתהיה לו מרבו, היא דרגת חיים אחרת! מובן אפוא: "ראה נתתי לפניך את החיים". כל תוספת בתורה ובמצוות היא תוספת בחיים.

יש לנו לדעת שהוא הדין: "ואת המות". שדברים כפשוטם, ועברה היא מיתה רוחנית!

גמרא מפורשת היא, ומסתמכת על פסוק מפורש, והכל יודעים ואינו נותנים לב: "בכל יום ויום יצרו של אדם מתגבר עליו ומבקש להמיתו, שנאמר (תהלים לז, לב): צופה רשע לצדיק, ומבקש להמיתו" (סכה נב ע"א, קדושין ל ע"ב). להמיתו!

הסבא מקלם זצ"ל נכנס פעם להיכל ה"תלמוד תורה" בשעת סדר מוסר, ומצא את תלמידיו הגדולים לומדים מוסר בעיון מעמיק, בקול דממה דקה. התרגש וקרא: "וכי כך מתעמטים עם גזלן שבא להרוג ולבזוז את כל הרכוש!?"

גם זו גמרא מפורשת (נדרים ט ע"ב): תניא, אמר שמעון הצדיק, מימי לא אכלתי מבשר אשם נזיר טמא, אלא אחד. שפעם בא נזיר מן הדרום, וראיתיו שהו איפה עינים וטוב רואי וקצוותיו סדורות לו תלתלים.

אמרת לו: בני, מה ראית להשחית את שערך זה הנאה [בתגלחת שבסוף ימי הנזירות].

אמר לי: רועה הייתי לאבא בעירי. הלכתי למלאות מים מן המעיין, ונסתכלתי בבבואה שלי. ופחו עלי יצרי, ובקש לטרדני מן העולם. אמרת לי: רשע, למה אתה מתגאה בעולם שאינו שלך, במי שהוא עתיד להיות רמה ותולעה. העבודה [לשון שבועה] שאגלחך לשמים.

מיד עמדתי ונשקטתי על ראשו. אמרתי לו: בני, כמורך ירבו נזירות בישראל, עליך הכתוב אומר: "איש כי יפליא לנדר נדר נזיר להזיר לה" (במדבר ו, ב).

אני רואה בחורים מדקדקים במצוות, מביטים בראי לכוון מקום תפלין של ראש. ואין אחד מהם שיצרו פוחזו עליו, אכשר דרא. מי מרגיש, חש וחושש שיצרו מבקש לאבדו מן העולם. מי צועק עליו: "רשע!" מי חש "כי השונא הגדול שיש לך בעולם הוא יצרך... והוא יורע עליך בחציו הממיתים, לשרשך מארץ החיים" ("חובות הלבבות", שערי יחוד המעשה פרק ה)!

זו הידיעה האחת שהשרישה לנו התורה. כשם שדרך התורה היא החיים והטוב, כך הדרך האחרת היא המות והרע! כל עברה היא חץ מורעל!

והידיעה השנייה, שזו לעומת זה עשה האלקים (קהלת ז, יד), באיזון ושווי משקל מוחלט: "ראה נתתי לפניך היום את החיים ואת הטוב, ואת המות ואת הרע" (דברים ל, טו).

הגמרא (סוכה נב ע"א) מספרת ספור.

אביי שמע שאדם אומר לאשה זרה: נשכים מבעוד לילה ונצא לדרך. אמר אביי: אנקוב אחריהם ואמנעם מעבריה. עקב אחריהם שלוש פרסאות [עשרים וארבע אלף אמות כארבעה עשר קילומטרים] בין קני הסוף שעל שפת האגם. כשהגיעו לפרשת דרכים ונאלצו להפריד, שמעם אומרים: "חבל שאיננו יכול להמשיך יחד, ולהמשיך לשוחח". תמה אביי כמה גדול כחם לעמוד בנסיון. אמר לו אותו זקן [אלוהי הנביא (תוספות חולין ו ע"א)]: כל הגדול מחברו יצרו גדול ממנו. ולאותו אדם יש יצר טוב ועירי וחלש, לכן גם היצר הרע אינו תוקפו בחוזק, כדי לשמר את כח הבחירה.

כי עולמנו עולם ההתמודדות והבחירה. ואם אין התמודדות אין שכר. כמאמרם: לפום צערא, אגרא (אבות פ"ה מכ"ג).

ואספר -

בימי אברכותו, היה רבי שלום שבדרון זצ"ל מכנס את נערי השכונה לשעור תורה, ובמתק שפתיו ספוריו ומשלויה האהיב עליהם את הלמוד. פעם נעדר אחד הבחורים, למחרת שב והופיע.

"איפה היית אמש", שאלו.

ענה: "אומר לרב את האמת. אני אוהב לבוא לשיעור, אבל אוהב עוד יותר לראות פוטבאל, משחק כדורגל. אתמול היה משחק, לכן לא באתי".

ענינו של רבי שלום נצת: "אני יודע שהתורה מתוקה מדבש ונופת צופים. כעת אני שומע שיש דבר מתוק עוד יותר! אדרבה, ספר לי: פוטבאל זה, מהו?!"

הנערים גחכו, אבל הלה שמח להחכים את רבו: "אז ככה. יש מגרש, ובני צדיו שערים. ויש שתי קבוצות, וכדור. כל קבוצה מנסה להבקיע כמה שיותר את שער הקבוצה היריבה".

"ככה?! ומה היתה התוצאה במשחק?!"

"שתיים אחת", ענה.

"כמה זמן נמשך המשחק?" חקר רבי שלום.

"תשעים דקות", שעה וחצי.

רבי שלום התהרהר: "שעה וחצי, לשלושה שערים... יש לי רעיון. יש פה מגרש קרוב?!"

"כן, ודאי!"

"אז תביא מחר כדור, ונצא למגרש. וכעת, בואו ונלמד!"

למחרת, לאחר השעור, הלך עם הבחור למגרש. סקר את הרחבה והשערים אמר: "תורת ה' תמימה, מחכימת פתי. מצות ה' ברה, מאירת עינים. בכח התורה מצאתי דרך, איך להבקיע שלושים שערים בחצי שעה. תשעים, במשחק אחד!"

הנער לא האמין למשמע אוניו.

רבי שלום לקח מידיו את הכדור, התכופ והניחו לרגליו. אמר לו: "בעט!"

"מה?!"

"בעט לשער, הבקע אותו!"

אתה תבעט, ואני אעמוד שם ואחזיר לך את הכדור. שער בכל דקה.

נו, למה אתה מוכה, למה אתה מתמהמה?"

"הרב", אמר נבוך, "שער כזה לא נחשב..."

"למה?" הגיע תורו של רבי שלום לתמוה.

"כי אין כאן שחקנים שיתקפו וינסו למנוע ולחסוף את הכדור, ואין שוער בשער שינסה לזנק ולחסום את דרכו של הכדור. אין זו רבותא להבקיע שער ריק..."

"אה, הבנתי!"

כעת תבין גם אתה -

הלימוד מתוק מדבש. וכי רבותא היא לבוא לשיעור כשיש שעה פנויה ואין משחק כדורגל! הרבותא היא להתגבר על המניעה ולהבקיע את שערו של היצר הרע!...

וזה לעומת זה. אם בקבוצה האחת יש אחד עשר שחקנים, צריכים להיות כן גם בקבוצה השנייה. וכל הגדול מחברו, צריך להיות יצרו גדול ממנו, כדי שתהיה לו רבותא לנצחו!

והרוחנו והשוחט פשט בגמרא (סכה נב ע"א): לעתיד לבוא הקדוש ברוך הוא מביא ליצרה הרע ולחוטו בפני הצדיקים ובפני הרשעים. צדיקים נדמה להם כהר, ורשעים נדמה להם כחוט השערה. ואלו אלו בוכים. הצדיקים בוכים, איך יכלנו לכבוש הר כזה. והרשעים בוכים, איך לא יכלנו לכבוש את חוט השערה.

ולא מובן: מה באמת היצר הרע, הר או חוט השערה?

והתשובה מובנת: לרשעים הוא חוט שערה, כי גם יצרם הטוב הוא כחוט השערה, ויש להקטין עבורם את להט היצר כדי לאפשר את ההתמודדות והבחירה.

ולצדיקים, שיצרם הטוב כהר, גם היצר הרע כן, כדי לאפשר את בחירתם: "ראה נתתי לפניך את החיים ואת הטוב ואת המות ואת הרע", בשוה!

באים לפני אברכים, בני עליה מסולאים בפז, ממייתים עצמם באהלה של תורה ומתעלים ביראה, ונבוכים: היצר הרע מגיע ותוקף בכזו עצמה -

ואינם מבינים שזו העדות וההוכחה והראה לשגב מעלתם -

שהרי זה לעומת זה עשה האלקים, "ובחרת בחיים!" (והגדת)

"כי אתם ידעתם את אשר ישבנו בארץ מצרים ואת אשר עבדנו בקרב הגויים אשר עברתם ותרואו את שקוציהם ואת גלוליהם עץ ואבן כסף וזהב אשר עמיהם, פן יש בכם איש או אישה או משפחה או שבט אשר לבכו פנה היום"

מה היה שם בארץ מצרים? הלא בשנה האחרונה לפני צאתם הם נבדלו מהמצרים מאד. שנה שלימה היו עטופים בניסים ללא שעבוד, העלו אותם לשמים כביכול.

ה' הכניס אותם לבית הספר השמימי, הכינו אותם לקראת היציאה ביד רמה, בגילוי שכינה, ואח"כ קריעת ים סוף, ולאחר מכן קבלת התורה. משה רבינו מדבר לפני אותו דור המדבר, דור דעה, דור מקבלי התורה, אוכלי מן ההולכים עם ענני הכבוד וארון הקודש. בני הדור ההוא שהלכו אחרי ה' "לכתך אחרי במדבר בארץ לא זרועה", דור כזה גבוה שלא היה כמותו מעולם.

ולאם הוא אומר "פן יש בכם שורש פורה ראש ולענה שלבבו פונה מעם ה'" מדוע אני חושש כך? אל תתמהו שאני חושש מאלו דברים (לאנשים גדולים כמוכם) כי אתם בעצמכם יודעים "את אשר ישבתם בארץ מצרים", סוף כל סוף ישבנו בארץ מצרים וכן עברנו בקרב גויים אותן האומות שנתנה רשות לעבור בהן, ואז הרי ראיתם "את שיקוציהם עץ ואבן כסף וזהב אשר עימיהם". לכן אפשר לחשוש כי יש בכם שורש פורה ראש ולענה...

למדים אנו מה יכולה הסביבה הרעה לעשות לבני אדם.

שמעתי עוד מהרבי שלי וכן שמעתי מהרב מבריסק בסגנון שונה מעט - אבל אותם דברים ממש, וכה אמרו: "ותראו את שיקוציהם ואת גלוליהם עץ ואבן אשר עימיהם".

ראיתם שיקוצים וגלולים - פוי. הם היו בעיניכם שקץ ומיאוס. אמת. כך בפעם הראשונה שראיתם.

בפעם השנייה הנוספת, שפגשתם בהם בשיקוצים, כבר לא היו בעיניכם שיקוף וגלול אלא כעץ ואבן "עץ ואבן אשר עימיהם" כלומר? כלום. לא משוקץ ולא מכובד.

ובפעם השלישית, כבר נראו בעיניכם: "כסף וזהב"...

היינו שהתורה לא מציינת כאן שלושה סוגים של עבודה זרה - שיקוף וגלול, עץ ואבן, כסף וזהב, אלא הכוונה לאותה עבודה זרה עצמה במבטים שונים. בתחילה היא מאוסה. אט אט מתרגלים. עד שהיא נראית ככסף וזהב, הפלא ופלא.

שלוש פעמים בוונציה

נכון שישבם כאן תלמידי חכמים מכובדים ומה שאני רוצה להמשיך עתה, לא כל כך ראוי לומר בפניכם, אבל בכל זאת כיון שזה מעשה שהיה איתי ממש, אולי כדאי להזכיר בקצרה (ואין בכך "חציף עלי מאן דמפרסם חטאיו").

אין חכם כבעל הנסיון. בשנת תש"ז כאשר נסעתי לראשונה לחו"ל. הפלגנו באונייה על הים, נסיעה ממושכת.

באחד הימים בשעות הבוקר, אני מבחין כי הנוסעים רצים ועולים על גג האונייה - על הסיפון. יצאתי גם אני אחריהם, כמעט כולם עלו ובידם משקפות, היו כאלו גם עם פוטו (=מצלמות) עמדו ליד הגדר, הסתכלו, הביטו ואפילו מחאו כפיים: "הנה! הנה!"

הסתכלתי גם אני וראיתי את וונציה:

בתים על הים. ומסביבם מים מלוכלכים. כאשר כל עשרים וחמש מטר הבחנתי כי מתנוסס שתי וערב. שיקוצים וגלולים. העיר וונציה.

לאחר אותה נסיעה כתבתי לחבר שלי מכתב בו ציינתי, כיצד עמדתי על הסיפון וממש לא הבנתי מה כל כך מתפעלים, נכון, כבר שמעתי כי ישנה עיר וונציה על המים, והנה גם ראיתי, ומה זה בסך הכל? מים מלוכלכים, צלמים ובתים כמו שיש בכל העולם, אלא שהבית אינו על היבשה מכל צדדיו אלא על קו המים. במקום כביש ומדרכה, ישנה סירה. וכי לא ראינו סירות מימינו? מה מתפעלים כל כך?!

כששבת מחו"ל באותה נסיעה חזר, שוב הכל רצו, עלו על הסיפון. אם כולם רצים, אדם חושב לעצמו (בתת הכרה) כנראה שבכל זאת זה דבר מעניין במיוחד, עליתי גם אני, ומה ראיתי? בתים לבנים, וחשבתי לעצמי "מענין, איך באמת הם עומדים על המים?" אך מיד הוספתי להרהר "טוב, נו, בסך הכל זה לא כלום. סך הכל דבר פשוט. בנו בתים על גבול המים", כך ממש חשבתי.

תשמעו, בפעם השלישית שהזדמן לי לחלוף בנסיעה על יד וונציה, היה זה לאחר כשלוש שנים, ממש כמו שאני אומר לכם, עליתי על סיפון האונייה אימצתי את העין לראות, ואפילו ביקשתי מאחד הנוסעים שיתן לי את המשקפת לראות בה... "כסף וזהב אשר עמיהם" נורא ונפלא.

ואיך הגדולים הללו כבר ראו את הכל בתוך התורה, את כוחות הנפש של עיני האדם וליבו!

ולפיכך אמר להם הקב"ה, כביכול, אל תתרעמו שאני אומר פן יש בכם "איש או אשה". כי בתחילה געלה נפשכם מהשיקוצים אבל במשך הזמן חלילה מתרגלים.

ונבאר את המשך הפסוקים:

בתחילה "איש" אחד. אח"כ מהאיש נעשתה "משפחה" ומהם "או שבט" - שבט שלם "אשר לבבו פונה היום מעם ה' אלוקיכם". איך מאיש אחד נהיה משפחה או שבט? כבר אמרתי לכם פעם מה ששמעתי מרבה של ירושלים הרב דושינסקי

זצ"ל: "ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם" אחר שכבר ראינו את חשבונו על עבודה זרה - לא תתורו אחרי עיניכם! ראינו, די, די, אל תמשיכו אחרי הראיה לתור ולעסוק במה שתורתם וחשבונם בלב ובעין. אבל כאשר כן ממשיתים, הסובבים שואלים נו, מה ראינו? מה שמעת? מה מספר ועוסק בכך - מאיש אחד, הדבר מתפשט הלאה למשפחה וכו'.

"פונה מעם השם". רק פונה מעט, אבל כאשר פונים מעט לצד וממשיכים ללכת באותה פניה הולכים עקום עוד ועוד (הולך ישר לכיוון העקום) "ללכת לעבוד את אלוהי הגויים האלה" ואם הולכים עוד "פן יש בכך שורש פורה ראש ולענה".

רק שורש לא צריך הרבה יותר - זורעים שורש בארץ, והוא חלילה צומח ופורה - עד שיכול לפרות ולרבות ולמלא את כל העולם בראש ולענה!

ואיך נכיר אם הוא כזה סוג של פורה ראש ולענה?
"והיה בשמעו את דברי האלה הזאת והתברך בלבבו שלום יהיה לי כי בשרירות ליבי אלך", מה הפירוש "והתברך בלבבו"? הלב דופק לו בקרבו כאשר שומע את הקללות, אך הלב מבין אותו מנחם ומרגיע את עצמו בתוך עצמו: "שלום יהיה לי". מהיכן מגיעה ברכה וכיצד מגיעה? "כי רצונו בשרירות ליבי אלך".

"למען ספות הרוה את הצמאה" כבר תראו לבד את הפשט הנורא בדברי הרמב"ן ומי שהוא בעל נפש ייבהל ויחרד מדברי הרמב"ן, כי כבר איננו ראו לומר דברים קשים כאלו בפנינו.

האדמו"ר ליד הנהר. למדנו כי הלב הוא עולם מלא, קר וחם, קשה וקל, לב פונה, הולך, פורה, מתברך בלבבו וכו', לבבו פונה היום וכו' וכו' הלב כביכול יש לו רגלים, ידים, יש בו עמקים - עשרה עמקים! יש בו הכל. ואם הוא פונה לצדי הדרך, התזוזה הזו של הלב הולכת עוד ועוד עד שישנו רצון ללכת לעבוד את אלוהי הגויים האלה.

מספרים כי בעיצומו של החורף ברוסיה אחד האדמו"רים פסע ליד הנהר הגדול הקפוא, הוא נעמד והביט זמן ארוך. הסתכל הרבה והביט שוב.

היו שם ילדים גויים שקצים ששיחקו על המים הקפואים, כמה מהם ציירו בקרח צורת שתי וערב הרבי המשיך להסתכל. התפלאו החסידים, והרבי הסביר להם את מחשבותיו מול הנהר הקפוא:

חשבתו לעצמי, מה קרה לנהר? ואיך הגיע עד הלום שהשקצים לאן מציינים שתי וערב על הקרח?

הנה. בסוף הקיץ הנהר זרם בשצף. כאשר התחיל להיות קריר מעט אנשים מיעטו לבוא, אך עדיין היו שרחצו בנהר - באו לשחות. חלף עוד שבוע שבועיים, מי שהכניס יד כבר הרגיש כי המים קרים ממש, ואז הנהר כבר שם. לא היו רוחצים כלל. אבל המים עדיין זרמו בכח. עוד שבועיים שלושה, המים כבר לא מפכים, אינם חיים, איטיים. השטף פסק. עוד שבוע, והנהר התכסה במין ברק דק על המים, כפור. אך עדיין הכל רואים מים, נהר, מים קרים. לאחר שבועיים, כבר היה קרח על רום המים, ועדיין אפשר לשבור את הקרח ולחדור למים שתחתיו זורמים. אח"כ התכסה העלינה נעשית עבה וקשה, עד שמכסה אותם קרח בגובה מטר או מטר וחצי. אפשר לפסוע על הנהר, לדרוך ולרוץ, ואז גם באים השקצים ומציינים שתי וערב". שתק הרבי וסיים:

"כך בדיוק התהליך בליבו של אדם".

"לבבו פונה היום" קרירות קלה מנשבת בליבו, לא מבחינים כלום. החברים, הידידים, לא רואים עליו כלום. והנה, חלילה, הקור גובר. עדיין הוא רחוק מאד מהשקצים, רק שהעניינים של הלב כבר רואות עקום. הקור של הלב הולך וגובר, מתקרב עוד ועוד, אט אט מתרחק, קר, קר. וי! עד שמגיע היום שיכולים לצייר על הלב... הוא קר קר עד שהשקצים יכולים לחקוק בו צלב, וי, וי.

"לא יאבה ה' סלוח"
ועל כך ממשין הכתוב "לא יאבה ה' סלוח לו" וקשה להמשיך את המשך דברי הכתוב "כי אז יעשן אף ה' וקנאתו וגו'".

אמר פעם הרבי שלי:
אדם יכנס לחנות של כלי עבודה, ברזל ומתכת ויבקש: תמכרו לי אפרסקים ותפוחים" וכי הוא בר דעת? כי הכנס למקום לרכוש דבר עליו, לדעת אם כאן בכלל המקום למבוקשו. הגביה הרבי שלי את קולו: אנו באים לבית הכנסת לבקש סליחה מהקב"ה, נכנסים לחנות לבקש, ושמה כאן לא השעה ולא הזמן לבקש סליחה, מי אמר לך שמבקלים כאן סליחה, אולי אתה בכלל אלו שנאמר עליהם "לא יאבה ה' סלוח לו" נכנסת לכאן בטעות... אולי אתה!

כבר אמרתי, הלוואי שהיו מעוררים אותי ומדברים באוזני, והנה אני הוא האומר מוסר לפניכם, כואב לי, אך כבר התנצלתי שהכל מרבתי ולא מעצמי...

ובזאת נסיים בדבר נפלא:
הנקודה הטהורה של היהודי

"מי כעמך ישראל!" דווקא כאן מגלים בפסוקים כי אין לנו את הכלים להעריך מה הוא לב של יהודי!

שהרי התורה עוסקת כאן ביהודי החושב "שלום יהיה לי" שמעתי את כל הקללות ולא נורא, "בשרירותי לבי אלך וכו'" קר קרח. ובכל זאת התורה סבורה שאם היא תאיים עליו ותזהירו "לא יאבה ה' סלוח לו" הוא יפחד. הוא יחזור בו, כי יותר אינו מסוגל. הוא מזדעזע מעצמו: "וכי לא תהיה לי סליחה מהקב"ה?"! עד כדי כך? אני מוכרח להשתנות ולעזוב את דרכי" בפנימיותו של היהודי טמונה יראת השמים הזו.

לדוגמה מהימים הללו, הנה חודשים רבים אנשים חושבים: שלום יהיה לנו וישנים בהבלי הזמן. לא רוצים לחשוב על משהו רע, אבל כאשר מגיעים ימי האלול או לקראת ראש השנה ויום כיפור, מתחילים לפחד. היכן היית עד היום? עד היום

פשוט לא חשבתי על סליחה ומחילה, אבל כאשר מבקשים מה' שיאמר לנו סלחתי, חוששים: מי יודע אולי אין לי סליחה, ופחדים. נפלא מאד. גיוואלדיג.

אמרנו מי כעמך ישראל! אני יכול לספר לכם עובדה שעדיין מצלצלת באוזני למרות שחלפו מאז שבע עשרה שנה (בתשכ"א) כשראיתי איך אפילו רשעים שבך יש בהם ריח יהודי!

בליל יום הכיפורים הלכנו יחד בחזרה מהתפילה, משיבת חברון - לשערי חסד. היה שקט ברחוב. אתם יודעים כי השקט שורר ברחובות בליל יום כיפור, זהו לילה כמעט יחיד מכל לילות השנה. הקב"ה שולח לעולמנו יום כזה מלא השפעה של קדושה, אך הנה כאשר הגענו לא רחוק מכיכר הדוידקה, שמענו שירה שבאה מרחוק. שרים? מי ש? ועוד שירה בתערובת!

פסענו הלאה בדרכנו דרך מחנה יהודה, לכיוון שערי חסד, והתקרבונו למקור השירה, שומעים את השירה: "מה נשתנה הלילה הזה?" אחד שר וכולם אחריו: מה נשתנה הלילה הזה מכל הלילות, שבכל הלילות אנו אוכלים שתי כיכרות הלילה הזה איננו אוכלים כלל? כי היום - יום הכיפורים".

שבכל הלילות אנו רוקדים והלילה לא?
"כי יום כיפורים היום". כך המשיכו לפרט חטאים ועונות שהלילה הזה, לא. "כי יום הכיפורים". אחד שר והכל אחריו בשיר ובזמר...

בתחילה נדהמתי, אבל ברגעים שאח"כ אמרתי לעצמי: ריבוננו של עולם, כזה כל נדרי אצל כאלו עמי הארצות - שווה משהו בכל זאת. הם הרי בורים שאינם יודעים מאומה ועם זאת יום הכיפורים שווה בליבם - כל נדרי הלזה גם כן עולה לפני כסא הכבוד, כי בוודאי שגם את אלו הקב"ה לא יעזוב - "כי לא ידח ממנו נידח" אף הם אולי יזכו ל"ושבת עד ה' אלוך!" אם יהודי נאחו אפילו במשהו קל ביותר - בפירור. "אם יהיה בקצה השמים משם יקבצך ומשם יקחך" את אותו לב של היהודים אלו. ה' רואה.

שנזכה! שנתקרב לה' לתשובה שלימה וגאולה קרובה. "ושבת עד ה' אלוך (להגיד) ושמת בקולו".

המאפיה היתה סגורה, כי בעליה הלכו לשמוע את הנאום הגורלי. להשאר ברחוב היה מסוכן, ושבת לשיבה בידים ריקות.

בידים ריקות? לאו דוקא –

אמרת: לחם לא מצאתי, אבל כתחליף הבאתי שיחה מוסרית!

”שיחה מוסרית? היכן שמעת אותה, ומי?”

בככר, בשדור חי, מנשיא פולין!

צחקו, אבל הייתי רציני. הלא היצר הרע בא בדרישות צנועות. דאנציג, בסך הכל. אבל החכם עיניו בראשו, ויודע שהיום אומר לו עשה כך ומחר עשה כך עד שאומר לך ועבוד עבודה זרה, עד שהמערכה נטשת על ורשה.

וכבר אמרתי, שעל כן נאמר: ”לפתח, חטאת רבץ” (בראשית ד, ז). רובץ הוא, אבל אם פתחו בפניו את הפתח, ירחיבו ויכבוש הכל. וכמו שמצינו באלישע בן אבויה, אדם גדול שהתנפץ כליל. ושאלו בגמרא מה היתה תחלתו. וגלו סופרי מינים נשרו מחיקו וזמרו יוני נשמע מפיו. ודאי שעין בהם כדי לדעת מה להשיב, והזמר היוני היה פשוט קליט ומשמח. וברש”י, שהיה עליו להמנע משום אבלות בית המקדש. וזה כבר ”פתח” שעלול להביא בקצוץ בנטיעות חלילה!

כך פרשו בנונהדרוק את דברי הרמב”ם (הלכות תשובה פ”ה ה”ב) שיכול כל אדם להיות צדיק כמשה או רשע כירבעם בן נבט, שגם צדיק כמשה עלול להדרדר עד לתהום ירבעם בן נבט. שהיר ירבעם עצמו תורתו אין בה דופי (סנהדרין קב ע”א), ולאן הדרדר!

וזהו שאמר (סכה נב ע”א) שהיצר הרע נדמה לרשעים כחוט השערה, ולצדיקים כהר. ומה הוא באמת? כחוט השערה הוא. מבקש לפרוץ פרצה כחוט השערה, אבל החכם עיניו בראשו ורואה את הנוול, שפרצה זו תתרחב כהר, ונמנע מלפרוץ אף כחוט השערה!

עכשיו כדאי להזכיר שוב את הסופר מן הגמרא (נדרים ט ע”ב). הזכרנוהו לעיל (במאמר: החיים והטוב) ועמדנו בו על נקודה אחת. נעמוד עתה על נקודה נוספת. אמר שמעון הצדיק: פעם אחת בא נזיר מן הדרום, יפה עינים וטוב רואי וקווצותיו סדורות לו תלתלים, והנזיר חייב לגלח שערותיו במלאות נזירותו.

אמרתיו לו: ”בני, מה ראית להשחית שערך זה הנאה?”

אמר לי: ”רועה הייתי לאבא בעירי, והלכתי למלאות מים מן המעיין, ונסתכלתי בבואה שלי, ופוחז עלי יצירי, ובקש לטרדני מן העולם. אמרתיו לו: רשע, למה אתה מתגאה בעולם שאינו שלך, במה שהוא עתיד להיות רמה ותולעה, הריני נודד שאגלחך לשמים!”

מיד עמדתי ונשקתיו על ראשו. אמרתיו לו: ”בני, כמון ירבו נזוירי נזירות בישראל!” ואיני מבין – רואה נערים רבים המחמירים ומביטים בראי לראות אם התפילין בין עיניהם ולמעלה מעקרי השערות, ומעולם לא שמעתי צרחה: ”רשע! מבקש אתה לטרדני מן העולם!”

ובצדק כי מה רואים הם, בסך הכל? פרצוף מוכר, נאה למדי –

ממה הזדעזע אותו נזיר? ראה בבואתו, התגאה בשעריו, או מה?!

אבל היה חכם הרואה את הנוול, והבין שניצוץ גאוה זה עלול להתלהט ללהבה אם לא יכבהו מיד, ומ”פתח” צר זה עלול הוא להטרד מן העולם – ונחרד!

(והגדת)

הקהל את העם האנשים והנשים והטף וגרך אשר בשעריך (לא, יב)

בגמרא (חגיגה ג, א) ”תנו רבנן מעשה ברבי יוחנן בן ברוקה ורבי אלעזר (בן) חסמא שהלכו להקביל פני רבי יהושע בפקיעין, אמר להם: מה חידוש היה בבית המדרש היום? אמרו לו: תלמידך אנו ומימך אנו שותין. אמר להם: אף על פי כן, אי אפשר לבית המדרש בלא חידוש, שבת של מי היתה? שבת של רבי אלעזר בן עזריה היתה, ובמה היתה הגדה היום? אמרו לו: בפרשת הקהל. ומה דרש בה? הקהל את העם האנשים והנשים והטף, אם אנשים באים ללמוד, נשים באות לשמוע, טף למה באין? כדי ליתן שכר למביאייהן. אמר להם מרגלית טובה היתה בידכם ובקשתם לאבדה ממני”

מה היתה כוונתו של רבי יהושע ”מרגלית טובה היתה בידכם וכו”?” כתב בספר משך חכמה עפ”י הגמ’ ירושלמי בסוף פ”ק דיבמות (ח, ב) ”ראה את רבי יהושע וקרא עליו (ישעיה כח) את מי יורה דעה. זכור אני שהיתה אמו מולכת עריסתו לבית הכנסת בשביל שיתדבקו אזניו בדברי תורה” לכן אמר ר’ יהושע ובקשתם לאבדה ממני, שלו יאות המאמר כמרגלית טובה לבעליה שגם אמו עשתה כן.

בספר ציוני תורה כתוב: המפרשים נתקשו במאמר חז”ל זה, שאם כוונת התורה היא כדי ליתן שכר למביאייהם בלבד, יכול היה לצוות שיביאו איתם עצים או אבנים, וגם אז יהיה שכר למביאייהם?

ועוד קשה, שהרי מביאייהם כבר מקבלים שכר על עצם ביאתם? והיה צריך לומר ”לכפול” שכר, שיקבלו שכר גם על מה שהביאו את הקטנים?

ואפשר לתרץ בדרך רמו, בהקדם מאמר חז”ל (מדרש רבה שיר השירים א, כג) ”בשעה שעמדו ישראל לקבל התורה, אמר להם (הקב”ה): אני נותן לכם תורת, הביאו לי ערבים טובים שתשמרוה ואתננה לכם. אמרו: אבותינו עורבים אותנו, אמר להם הקב”ה אבותים יש לי עליהם, אברהם יש לי עליו שאמר (בראשית טו) במה אדע, יצחק יש לי עליו שהיה אוהב לעשו ואני שנאתיו, שנאמר (מלאכי א) ואת עשו שנאתי. יעקב שאמר (ישעיה מ) נסתרה דרכי מה’. אלא הביאו לי ערבים טובים ואני נותנה לכם, אמרו לפניו: רבש”ע, נביאינו ערפין לנו, אמר להם: יש לי עליהם, שנאמר (ירמיה ב) והרועים פשעו בי וגו’, וכתבי (יחזקאל יג) ששועלים בחרבות נביאיך ישראל היו, אלא הביאו לי ערבים טובים ואתננה לכם, אמרו: הרי בנינו עורבים אותנו, אמר הקב”ה הא ודאי ערבים טובים, על ידיהם אתננה לכם,

הה”ד (תהלים ח) ”מפי עוללים ויונקים יסדת עוז”, ואין עוז אלא תורה שנאמר (שם כט) ה’ עוז לעמו יתן, בשעה שהלוח נתבע ואין לו לשלם מי תנפשו, לא הערב? הוי מה שנאמר (הושע ד) ותשכח תורת אלקיך אשכח בניך גם אני וכו”

גם כאן יש להבין מה הפשט ש”בנינו ערבים לנו”? אם כפשוטו שהקב”ה מענישם כשלא מתנהגים כדבעי, אז למה לא יכול להעניש את הנביאים בעבור זה, ולמה מיאן הקב”ה לקבלם כערבים? הרי מצינו שגדולי הדור אכן מסתלקים בעוון הדור. ואפשר לבאר, שדרך אנשים, כשהאדם בימי בחורותו, אין לו שום חשבון ומעצור לדרכיו, גם כשנושא אשה, עדיין אין לו מעצור להשיג הנאותו, אמנם, כשב”ה יש לו כבר צאצאים, והם מתחילים לגדול, מעתה יש לו ”שומר” על דרכיו, כל מה שעושה יודע שבנו רואה ולומד ממנו, ומי אינו רוצה שבנו יגדל לירא שמים? ועל כרחו נמנע מללכת למקומות שאינם הולמים, מלדבר דיבורים שאינם הגונים, ובכל מה שעושה מחשב עשרה פעמים מה ישוב בנו כשיראנונו...

ואולי זה הפשט, הקב”ה ביקש לדעת מי יהיה הערב שישמור שאכן נקיים את המצוות ולא קיבל שום הצעה שיוכל לסמוך על זה, שכן האבות אינם רואים כל הזמן וגם הנביאים, אבל כשאמרו ”בנינו ערבים לנו” מיד הסכים הקב”ה.

בפרשת הביכורים, כתוב ”וענית ואמרת” וברש”י מהגמ’ יש לומר בקול רם. מסופר שאצל אחד הצדיקים באו אצלו קהל גדול לראש השנה, והיה רעש גדול, פתח ואמר, שכעת מבין למה היה צריך לומר את פרשת הביכורים בקול רם כיוון שכשכולם באו להביא ביכורים, הרי לא נתראו כבר הרבה זמן ופטפטו הרבה והיה צריך לצעוק כדי שישמעו שאומר את פרשת הביכורים...

ולעניינינו, מצוות ”הקהל” היה אחת לשבע שנים, וכשנתראו שם אחרי כל כך הרבה זמן, היה צריך לשמוע את המלך שהוא קורא בתורה, ואיך ישמעו כשיהיה רעש כזה? והרי יכול האדם לבוא ולא ישמע ואז לא יקבל שכר? לכן אמרה התורה תביא איתך אף את הטף, ויהיה לך ”שומר” שישגיח שלא תדבר באמצע קריאת התורה של המלך, ותזכר להתעורר לתשובה, וכך תקבל שכר על ביאתך, וזהו אומרו ”ליתן שכר למביאייהם” ולא אמר ”לכפול”, כיוון שרצה שאתה תקבל את השכר ע”י שתאזין כדי שבינך יתלמד ממך האיך להתנהג...

ולמדה את בני ישראל שימה בפייהם (לא, יט)

בענין לימוד תורה לאחרים וחזרתם של ”מוכי הרבים”, מובא בספר ”בדרך עץ החיים” ח”ב:

רבי יצחק רוזנטל מנהל כולל ”מדרש בני ציון” בא פעם אל הגאון רבי איסר זלמן מלצר זצ”ל וסיפר לו שלאחרונה הוטב במקצת מצבו הכספי, ולכן הינו שואל את דעתו אולי כדאי שיתפטר מניהול הכולל כדי שיוכל להקדיש את רוב מרצו וזמנו להתעלות בתורה, הקשיב רבי איסר זלמן לדבריו בתשומת לב כדרכו תמיד, והשיב לו: עשה כפי הבנתך, אבל לפני שתחליט ברצוני לספר לך מעשה שהיה.

מעשה יהודי תלמיד חכם שהיה שד”ר (שלווחא דרבנן, משולח) שכל ישיבת סלוצק במשך שנים אחדות. הוא החליט להפסיק את עבודתו זו, ולקבל עליו משרת רבנות, לא היה נעים לו לשד”ר לשוחח אתו על כך, המשיר רא”ז וסיפר, ולכן נסע לדבר בענין עם ה”חפץ חיים”, הוא הסביר לו שבעבודתו כשד”ר הוא מתעייף מהליכתו במשך כל היום, קשה לו להתרכז בשעת התפילה, ולעתים אף קורה שבאמצע התפילה הוא חושב על נדיב פלוני או אלמוני, ואף אין באפשרותו ללמוד כפי שצריך, לכן ברצונו לכהן כרב באחד הכפרים כדי שיוכל להתפלל וללמוד כבשנים שעברו, לפני שקיבל עליו את התפקיד הקשה והמייגע של שד”ר..

ה”חפץ חיים” שמע את דבריו, והשיב לו ”שיהיה בהצלחה”. הודה לו השד”ר ופנה אל עבר הפתח. כאשר השד”ר הגיע לדלת קרא לו ה”חפץ חיים”, ושאל אותו, אולי ידוע לך כמה עולה זוג נעלים?

- אינני יודע מה הוא בדיק מחירי זוג נעלים היום, שכן עבר זמן רב מאז קניתי נעלים אחדות, אבל זמני שהמחיר הינו בערך כך וכך.

לאחר ששנה עומג על שאלתו זו, נפרד ממנו לשלום, ופנה פעם נוספת לעבר דלת היציאה. משהגיע לדלת, חזר ה”חפץ חיים” וקרא לו ושאל: איזו הוצאות יש לסנדלר על זוג נעלים ומה הרווח שנשאר בידו על כל זוג שהינו מייצר?

אין לי כל מושג, השיב השד”ר, הרי מעולם לא הייתי סנדלר.

בכל זאת, אמר לו ה”חפץ חיים”, אולי נאמוד ביחד, ננסה לשער כמה מרוויח הסנדלר על כל זוג נעלים שהוא מייצר, ומה הן הוצאות.

עמדו שניהם וחישבו במשוער את חשבון ההוצאה והרווח של הסנדלר על כל זוג נעלים. ולאחר מכן פנה השד”ר אל הדלת על מנת ללכת לדרכו. משהגיע לדלת, חזר ה”חפץ חיים” קרא לו ושאל אותו:

אמור נא לי בבקשה האם יש רק נעלים אשר מייצר הסנדלר או שישנן כאלה שמיוצרות אף ע”י אחרים?

אכן יש שמיוצרות על ידי סנדלרים ויש שמייצרים בבית החרושת, השיב השד”ר. ואיזה יקרות יותר? הוסיף ה”חפץ חיים” ושאל.

הנעלים שמיוצרות על ידי הסנדלר יקרות יותר מאלה אשר מיוצרות בבית החרושת. השיב השד”ר.

אם זוג נעלים שמייצר הסנדלר יקרות יותר מאלה המיוצרות בבית החרושת, הרי שהסנדלר צריך להיות עשיר יותר מבעל בית החרושת. האם אכן כך הוא המציאות? הוסיף ה”חפץ חיים” ושאל.

לא. השיב השד”ר, בעל בית החרושת עשיר יותר, הואיל ובבית החרושת מייצרים כמות נעלים גדולה פי כמה וכמה מאשר מייצר הסנדלר, ולכן בסופו של חשבון מרוויח הסנדלר פחות.

אם כך הוא הדבר, הסכת ושמע, אמר לו הסבא קדישא רבן של ישראל לשד"ר, אם הינך רוצה לעשות לעצמך - להפסיק את עבודתך כשד"ר ולחיות חיי שלווה, הרי אמת ונכון הדבר שראשך יהיה פנוי יותר והמחשבות הזרות המטריות בזמן התפילה יפחתו, תפילותיך תעמודנה בדרגה גבוהה יותר, ואף במעלות לימוד התורה תוכל לעלות יותר, אבל, אם תסתכל על עבודתך בגיוס כספים עבור הישיבה במבט רחב יותר, ותחשוב כמה בחורי ישיבה יכולים ללמוד ולהתפלל כהוגן בזכות עבודתך כשד"ר, אז תבין שבעבודתך הנוכחית הינך עושה הרבה יותר לתורה ויראת שמים מאשר בזמן שלימודך ותפילותיך יהיו בשקט ובשלווה, אמנם כל תפילה לעצמה תהא גדולה יותר, אבל היום בתפילת הרבים ובלימוד התורה של הרבים זכות גדולה ביותר, על כן מן הראוי והצוי שתמשיך בתפקידך כשד"ר, זכות הרבים תלויה בך, ושכרך מן השמים גדול.

וזה מה שאמר חז"ל והוי מחשב הפסד מצוה כנגד שכרה (אבות ב' א')
(חיים שיש בהם)

יחלקוהו ביניהם, ולא ידעו מה לעשות בהון העצום שנפל בחלקם, די והותר להם ולבניהם אחריהם! ובכל זאת, מעולם לא שמענו שיפנו לחבר רביעי ויציעו לו להתחלק עימם בזכיה, למרות שיש בה די לכולם.
אז מדוע, כשיש לאלף חסידים רבי -
והרבי הלא עסוק בשלו, בתפילותיו, ולימודו, התעלותו ודבקותו, כמה זמן יכול הוא להקדיש לכל אחד מהם -

למה שוקדים הם לצרף חסידים נוספים, להגדיל את החסידות? הלא מזיקים הם לעצמם, מטילים יותר עומס על רבם, ויהיה לו פחות פנאי עבורם!
בני החבורה שמעו בענין. מעולם לא חשבו על כך. אכן, שאלה!
המשיך הרבי ואמר: "אבל אגלה לכם את התשובה.

החסידים עצמם אינם בטוחים במעלת רבם. האומנם מורם מעם הוא, איש אלוקים קדוש, אשר רוח ה' דיבר בו ומלתו על לשונו. מבקשים הם חיזוקים, הסכמות. אם יצטרפו חסידים נוספים, יתנו גושפנקא לרבי, ואהיה בטוח שטוב

בחרתי...
שמע נא, וינגערמאן. אני מכיר את רבך מזה שנות דור. קבל את עידותי שהוא קדוש וטהור, מרומם ונשגב. יכול אתה לנסוע אליו בלב שקט, מבלי לצרף חסידים שיחזקו"ך...
ופני אותו חצוף חפו...

איני יודע האם הוציא את שנתו, היום ודאי אינו חי, והסיפור יפה, והתשובה כה נוקבת. אבל כמדומני שהתשובה האמיתית אחרת -
מדוע משתוקקים החסידים להגדיל את החסידות, הלא תהיה לכל אחד פחות תשומת לב מרבו. אמת ויציב. אבל לעומת זאת איזו התחזקות תהיה לו מעוצמת החבורה, מגודל העידה: מאוירת היחד, הליכוד, הגבוש. איזו חויה זו, איזו עוצמה!
וזה מעמד הקהל!

ילד שיחווה זאת, ילמד "ליראה את ה' כל הימים!"

"כל הימים", גם אם ישוב לעירו וישונו, גם אם יקלע לבדידות ויהיה לבדו, ידע שהוא חלק מציבור ענק ומלוכד, וזה יתן לו כח ועוצמה.

ואמרו בנובהרדוק, שזהו שאמרו (ברכות לא, ע"א) שהנפטר מחבירו אל יפטר אלא מתוך דבר הלכה. והגר"א היה רגיל לומר ממנו ההלכה שיחיד ורבים הלכה כרבים ("תורת גבריאל" ויצא, וכן הוא באוהב ישראל ליקוטים וכן ב"אגרא דפרקא" עיי"ש) והענין, שכשהיו שנים ויותר, היו חבורה וקל היה להתחזק. ועתה נפטר מחבירו והולך ביחידות, יזכור שהוא חלק מהחבורה, וימשיך להתחזק!
(הגדת)

אחת לשבע שנים נצטוונו במעמד "הקהל": כל ישראל, אנשים נשים וטף, עולים לבית המקדש לשמוע קריאת ספר דברים מפי המלך, "ולמדו ליראה את ה' אלקיכם כל הימים" (דברים לא, יב). ושאלו בגמרא (חגיגה ג, ב): אנשים באים ללמוד, נשים באות לשמוע טף למה באים, הלא אינם מבינים את הנאמר. ותרצו, כדי ליתן שכר למביאייהם. והשכר הוא שיהיה חינוכם קל, כי בכך ילמדו ליראה את ה' כל הימים (כביאור "אור החיים" הק'). ומדוע, וכיצד. אלא כשהאדם - אפילו ילד קטן - רואה ציבור כה עצום ורב, ויודע שהוא חלק ממנו, אין לנו מושג איזה חינוך זה נותן. וככתוב: ולמדו ליראה את ה' אלקיכם כל הימים" השראת יראה לכל החיים!

אספר סיפור ששמעתי בנעורי, ועוררני למחשבה.

כשהרבי מפשיסחא זצ"ל נפטר, התפלגה העידה. החלק הגדול נהא אחרי השרף מקוצק זצ"ל, לפיד האש ועמוד היראה, והחלק האחר הכתיר את הצדיק רבי יצחק מוורקא זצ"ל, ריעו וחבירו של השרף מקוצק, והנהגתו שונה בתכלית, בשובה ובנחת, סבלנות וננוחות.

יום אחד הלך הרבי מוורקא ברחוב, ועצרה לידו עגלה גדושה בחסידים נלהבים, הנוסעים לקוצק. אחד, עז פנים, הורה לעגלון לעצור. פנה אל הרבי בהתרסה: "רב איטשע, וואס מאכסטו זיך נארישע, שפילט זיך א רעבע - מה אתה משתטה, משחך את הרבי. פשוט את הגלימה ובוא איתנו לקוצק!"

הנוסעים נדהמו מהחוצפה, המתינו לתגובה.

אבל הרבי מוורקא נותר נייח כשהיה. בחיך ענה: "האמת, מעולם תמהתי -

שלושה חברים קנו כרטיס פיס במשותף, וזכו בפרס הגדול, מאה אלף רובלים -

בדרך הדורש

בדינינו וב"נמצוה על הדין" דהא אי אפשר לעשות דין בלי שבועה ודינים קא חשיב בו מצות ב"ג, ותירוין ב' דבאמת הם לא נצטוו על השבועה רק בעצמם הוסיפו שבועה על ז' מצוות, אבל הרמב"ם פסק דב"ג שהוסיף אחד מכל ז' מצוות חייב מיתה (ופירש הי"ת דלפי הרמב"ם לא קיים אברהם כל התורה כולה דהא אין רשאי להוסיף על ז' מצוות שלו), ומוכרח דשיטת הרמב"ם אינו אמת דהא איתא בגמ' קיים אברהם אבינו כל התורה והלא הי' ב"ג ואסור להוסיף להם על מה שלא נצטוו וגם אין שייך לומר שהתפלל דהא אסור להוסיף, והא"ש ב"ל לא יוכל לשאול הלכה אדם מישאל עד אימתי זמן תפלת שחרית דהיינו אומר ע"כ תפלות כנגד תמידן תקנו, דהא האבות אינם רשאים להוסיף וממילא דאין רשאי להתפלל אלא ע"כ כנגד תמידן תקנום והלכה כחכמים עד חצות, אבל השתא אתם נצבים כו' קשה קושיית המפורשים למה צריך לזכור ברית פעם שנית ואין לומר דבסיני כפה עליהם הר כנגיית ויכולין לטעון טענת אונס דהא הוי בשבועה ואין לומר דב"ג לא נצטוה על השבועה כנ"ל קשה הא מצונו שבועה שנשבוע אבימלך לאברהם אלא ע"כ צ"ל דהם הוסיפו מעצמם ממילא מוכח דמותר להוסיף והשתא י"ל דתפלות כנגד אבות תקנום וי"ל כנגד תמידן, ופריך שפיר הלכה וכו' ודו"ק:

וקם העם הזה וונה

אתם נצבים היום (כט, ט)
במדרש אתם נצבים היום, הלכה אדם מישאל עד אימתי זמן תפלת שחרית ועד אימתי זמן תפלת המנחה כך שנו חכמים זמן תפלת שחרית עד חצות כו' וזה תמוה האיך שאלה זו לאתם נצבים, ונ"ל דאיתא פלוגתא בגמרא ברכות רפ"ד ר"י ורבנן ר"י סבר תפלת שחרית עד ד' שעות ורבנן סברי עד חצות וטעמא דר"י דתמיד של שחר הי' קרב עד ד' שעות ורבנן סברי תמיד של שחר קרב עד חצות וזה הפלוגתא שייך דוקא לאותה דעה דס"ל דתפלות כנגד תמידן תיקנו אבל לאידך דעה דתפלות כנגד אבות תיקנו כ"ע לא פליגי דתפלת השחר עד חצות, המפורשים הקשו מאי הי' צריך לזכור ברית בערבות מואב מדכתוב אתם נצבים הלא כבר הי' כרת עמם ברית בהר סיני, ונ"ל דלק"מ דהא איתא בגמ' דשבת (דף פ"ח ע"א) ויתיצבו בתחתית ההר מלמד שכפה עליהם ההר כנגיית וכו' מכאן מודעה רבה לאורייתא ופריך התוס' הלא בתר הכי כרת עמם ברית בערבות מואב, לפ"ז קושיית המפורשים מתורץ, דהא צריך לזכור עמם ברית בערבות מואב כדי שלא יוכלו לומר אנוסים היינו, רק זה אינו דהא קיי"ל דבדבר שנאמר ונשבוע על כך אינו יוכל לטעון טענת אונס בשביל שנשבוע והקשה הר"א ממיין הלא איתא בגמרא ויתיצבו בתחתית ההר מלמד שכפה וכו' ומכאן מודעה רבה לאורייתא הלא הי' בשבועה, ונ"ל דלק"מ דבדאי דין זה אמת, אם נאנס על איזה דבר ונשבוע על כך אינו יוכל לטעון טענת אונס רק הכי שמצוה על שבועה, לאפוקי קודם מתן תורה לא היו מצווים על השבועה ושפיר קאמר מכאן מודעה רבה לאורייתא וכו' רק זה דוקא אי אמרינן דב"ג אינו מצוה על השבועה אבל אי אמרינן ב"ג מצוה על השבועה הדרא קושיית הר"א ממיין לדוכתי כנ"ל,

המפורשים הקשו דבו' מצות ב"ג לא חשיב שבועה ואעפ"כ מצונו באבימלך שנשבוע לאברהם וכן מצונו גבי פרעה שנשבוע, ותי' ב' תרוצים תירוין אחד השבועה נכלל

המפורשים הקשו דבו' מצות ב"ג לא חשיב שבועה ואעפ"כ מצונו באבימלך שנשבוע לאברהם וכן מצונו גבי פרעה שנשבוע, ותי' ב' תרוצים תירוין אחד השבועה נכלל

המפורשים הקשו דבו' מצות ב"ג לא חשיב שבועה ואעפ"כ מצונו באבימלך שנשבוע לאברהם וכן מצונו גבי פרעה שנשבוע, ותי' ב' תרוצים תירוין אחד השבועה נכלל

עלון שבועי מבית 'בני אמות' ובל מאמרים

פרשת נצבים וילך

מאוצרות אמונים

פניני אמן ותפלה בפרשה

מאה ברכות מגנות ממאה קלות

"אתם נצבים היום כלכם לפני ה' אלקיכם" (כט ט).

"למה נסמכה פרשה זו לפרשת קלות? לפי ששמעו ישראל מאה קלות חסר שתיים בפרשה זו, חוץ מארבעים ותשע שנאמרו בתורת הכהנים, מיד הריקו פניהם, ואמרו מי יוכל לעמוד באלו. מיד קרא אותם משה והיה מפיסן בדברים" (תנחומא א).
חדוש נפלא כתב רבנו החיד"א:

משה פיס את ישראל (ראה ספר הפנהגי בפתיה) בקב שתקו להם מאה ברכות שבכחו להציל את האדם מן הקלות. כפי שכתב הרוקח (ס' ט) שהמברך מאה ברכות נצול ממאה תוכחות: תשעים ושמונה המתובות בפרשת כי תבא, ושתיים נוספות שנגזרו בפסוק (לעיל כח א): "גם כל חלי וכל מכה" וגו'.

רמז לדברים נוכל למצא בפסוק בתהלים (טו ט): "לכן שמח לבי וגל כבודי אף בשרי ישיכן לבטח"; בזכות "לכן" (בגימטריה: מאה) ברכות אנצל מהקלות שבתוכחה, וממלא שמח לבי ובשרי ישיכן לבטח, ללא נגע ומחלה.
ר"ח חיים דרוש א'; 'חומת אגף' תהלים טז

כל ישראל עמדתו בבית

"אתם נצבים היום כלכם לפני ה' אלקיכם... כל איש ישראל" (כט ט) והלאו כבר נאמר "כלכם", מפני מה נאמר טוב: "כל איש ישראל"?

פרש רבה של ירושלים רבי צבי פסח פרנק:

בתפלת ראש השנה אנו מבקשים: "מלוך על כל העולם כלו כבכודך", ואף כאן נראית תבת 'כל' כמיתרת, אחר שפכך בקשנו: 'מלוך על כל העולם?' ברם פרש הט"ז (א"ח תכפ ג), שיש פעמים אנו אומרים 'כל' אך מותפנים לרב, שהרי רבו ככלו (הוריות ג א), על כן מדגישים אנו כי רצוננו שיתלך ה' על כל העולם כלו ממש.

לפי זה נפרש אף כאן, כי כונת התורה להדגיש לנו שכל בני ישראל ממש עמדתו בביתו של ה' ובשבועתו, ולא רק רבם.

'הר צב'

המתים מצטרפים לתפלת החיים

"כי את אשר ישנו פה... ואת אשר איננו פה עמנו היום" (כט ד) ואת אשר איננו פה עמנו היום - ואף עם דורות הגתידים להיות" (ר"ש).

דרש רבנו החתם סופר:

בעת כריתת ברית זו, לצד בני אותו דור התנצבו כל הנשמות העתידות להולד בדורות הבאים. ואין להתפלא על צרוף זה, שכן כבר קבלנו מרבותינו כי בכל שנה ושנה בראש השנה גבוים הפפירים מצטרפות נשמות אבותינו נוהן עזן להתפלל עמנו בבית הכנסת.

בקב נוכל לפרש את המובא בגמרא (ר"ה לב ב): "אמרו מלאכי השרת לפני הקדוש ברוך הוא: 'רבונו של עולם, מפני מה אין ישראל אומרים שירה לפניך בראש השנה וביום הכפורים?' אמר להם: 'אפשר מלך יושב על פסא דין וספרי חיים וספרי מתים פתוחין לפניו - וישראל אומרים שירה?' וילאו האמור אפשר לפרש כי 'ספרי מתים' הינו המתים המתפללים עמנו ביום הדין, שאף שרשאים הם להתפלל ותפלתם עושה

רשם, הרי אין הם רשאים לומר שירה עד זמן תחית המתים שאז יקום בהם (שע"ה כו ט): "הקיצו ורננו טכני עפר".
דרשות חתם סופר ח"ב, דרוש לפרשת נצבים עמ' 007

להשמור מן האיש

"והתברך בלבבו לאמר... כי בשררות לבי אלך" (כט י) אמר המשגיח רבי שלמה וולף:

בעת שעורך האדם את השבון נפשו ומוצא כי קמים פגמים רבים בתפלותיו, ברכותיו ולמודו, עלולה להתגב מחשבת איש בלבבו לאמר: וכי אי פעם אוכל להתפלל, לברך וללמד פראוי?!

שומה עליו לדעת כי מחשבת איש זו היא שתגרו לו להמשיך ולחטא, ועל כן פרש בתרגום יונתן את המילים: "והתברך בלבבו" - "ויתייאש בלביה", כלומר: האיחוש הוא הגורם לאדם להמשיך ללכת בשרירותו ולבו.
'אבני שלמה' עמ' כסח

חמרת הזלזול באמן

"הלא על פי אין אלקי בקרבי מצאוני הרעות האלה" (לא ז) תבת 'על' מנינה בגימטריה מאה, ותבות 'כי אין' הנו בגימטריה תשעים ואחת בגימטריה של 'אמן'. מכאן נוכל ללמד כי הפגעות מאמירת מאה ברכות וזלזול בעגית אמן, הן הגורמות ל: "מצאוני הרעות האלה", רחמנא ליצלן (ראה רוקח ס' שכ; זהר וילך רפה ב).

תכלית התשובה - 'עד ה' אלקיך'

"ושבת עד ה' אלקיך" (ב א) פתב הרמב"ם (תשובה ב ב): "ומה היא התשובה? הוא שיעזוב החוטא חטאו ויסירו ממחשבתו ויגמור בלבו שלא יעשה עוד... ויעיד עליו יודע תעלומות שלא ישוב לזה החטא לעולם".
הוסיף וכתב החיד"א כי לדברים אלו רמז הפתב שולפנינו: "ושבת עד ה' אלקיך"; 'עד' מלשון עדות, ללמד כי תשובה אמיתית היא כזו שאחריה יעיד עליך ה' אלקיך שלא תשוב לחטא לעולם.
'גמל קדומים'

מקור למנהג הטבילה קודם התפלה

"ושבת עד ה' אלקיך" (ב א) בטעם מצות הטבילה בערב יום הכפורים הביא המגן אברהם (תרו ח): "ויש אומרים שהטעם דטבילה משום תשובה...".
אמר האדמו"ר רבי ישכר דב מעבולאז: מדברי המגן אברהם נוכל ללמד סמך למנהג הטבילה במקנה בכל יום, שהרי שנינו (אבות ב טו): "ישוב יום אחד לפני מיתתך", וכיון שהאדם לא יודע את עתו, על כן עליו לשוב בתשובה בכל יום, וממילא עליו גם לטביל בכל יום - קדם שובו בתשובה.
ש"ת מ'שפט' ליעקב א"ח ס"י

אריכות ימים אמיתית מוהי?

"לאהבה את ה' אלקיך לשמע בקלו... כי הוא חייך וארך ימיה" (ל ל)

פסוק זה הוא המקור לגסח ברכת 'אהבת עולם' הנאמרת בתפלת ערבית: "כי הם חיינו וארך ימינו" (רוקח סי' עט), ויש להבין את פשר הפפילות - 'חיינו וארך ימינו'.

פרש המשגיח רבי חיים פרידלנדר:

כיון שתכלית חיינו היא למוד התורה ועבודת ה', לפיכך יש לומר כי אם בשבעים שנותיו עלי אדמות הסתפמה השקעת האדם בתורה ועבודת ה' במחצית השנה בלבד, הרי שחיייו ארכו רק מחצית השנה. וזהו שנאמר כאן: אהבת ה' וקיום תורתו "הוא חייך", ולפיכך כזמן התעסקותך בהם פן ימדד "אורך ימיה".

'שפת חיים' - 'צנת חיים', ברכות ק"ש דערבית

מפני מה איננו מברכים על כתיבת ספר תורה?

"ועתה כתבו לכם את השירה הזאת" (לא ט) בפסוק זה הצטוינו על מצות כתיבת ספר תורה. מפני מה איננו מברכים על קיום מצוה זו, כפי שאנו מברכים על שאר מצוות עשה?

פרש החתם סופר:

הלא כבר קבעו חכמים (קדושין א א) כי איננו בקיאים כיום בחסרות ויתרות. וכיון שספר תורה שחכמה בו אף אוח אחת אינו נחשב ספר תורה (מנחות לא א), לכן איננו יכולים לברך על כתיבתו.

אך הקשה הש"ד חמד: אם אכן אין לספר התורה שבדינו דין ספר תורה, כיצד יכולים העולים לתורה לברך על קריאתו?

תרוץ הגאון רבי חיים קניבסקי שליט"א:

יש לחלק בין ברכות התורה לברכות המצוות; ברכות התורה אינן מחייבות בספר תורה כשר, שהרי מברכים אנו אותן מדי בקר בסדר ברכות השחר מבלי לעלות לתורה, אף לגבי ברכת המצוות - אין אפשרות לברכה אם אין המצוה נעשית בתקנה. ש"ת חתם סופר א"ח נד; 'שדי חמד' ח"ד מע' ברכות א טז; 'ש"ח התורה' ח"א עמ' לט

'ביום ההוא' - סבת הסתר הפנים

"ומצאוהו רעות רבות וצרות ואמר ביום ההוא הלא על פי אין אלקי בקרבי מצאוני הרעות האלה; ואנכי הסתר אסתיר פני ביום ההוא" (לא ח-ה)

כיון שכבר הכירו ישראל שסבת צרותיהם היא "על פי אין אלקי בקרבי", מדוע ימשיך הקדוש ברוך הוא להסתיר את פניו מהם? פרש רבה של תל-אביב רבי יצחק ידידיה פרנקל:

כאשר מצוי האדם בתוך הצרה, נכנע לבו לפני בורא העולם ומבטיח הוא בכל לבו לשנות דרכיו, אלא שזמן מה לאחר שנושע שוכח הוא את הבטחותיו ונזכרו... על כן מדגישה כאן התורה: "ואמר ביום ההוא הלא על פי אין אלקי בקרבי מצאוני הרעות האלה"; כיון שתמיוו בסבת צרותיכם רק 'ביום ההוא' ולקחת תשכחו מכם, לפיכך ימשיך הקדוש ברוך הוא להסתיר פניו מכם.

'ספר הזקרון להגרי' פרנקל עמ' כסא

אמרו חכמינו זכרונם לברכה (ברכות מז א; ירושלמי ברכות ח ח):
"כל המאריך באמן - מאריך לו ימיו ושנותיו בטובה".
את משמעותה של אריכות זו באר ה'אור זרוע' (הל' סעודה כג): כי יש לענות 'אמן' במתינות, כשעור אמירת 'א-ל מלך נאמן', ובתוספות (שבת קיט ב ד"ה א"ר) הוסיפו שיש להרהר במלים אלו בשעת עגית אמן.

נקבל על עצמנו להאריך בעגית אמן ונזכה כלנו להכתב ולהחתם לאלתר לחיים טובים וארבים. אמן.

ברכת אהבה רבה (י)

הסבות שבגין אנו ראויים להגאל

במאמר הקודם התבאר כי הגאולה והשיבה לארץ הן תנאי לקיום התורה בשלמות, ועל כן עם סיום ברכת 'אהבה רבה' אנו מוסיפים בקשה על הגאולה: "מהר והבא עלינו ברכה ושלוש מהרה, מארבע כפפות כל הארץ".

עתה שומע עלינו להסביר מפני מה ראויים אנו ליכות בגאולה, ואנו תולים זאת בשתי סבות:
א. "כי א-ל פועל ישועות אמה".
ב. "ובגו בחרת מקל עם ולטון" וכו'.

בבאר הקשר בין סבות אלו לגאולה מצינו כמה הסברים בדברי המפרשים:
פי א-ל פועל ישועות אמה

א. בפרוש 'שיח יצחק' (הובא בסדר אשי ישראל) באר, כי יתכן אמנם שאינו צדק מצד מעשינו לגאולה, אף הלא הקדוש ברוך הוא מכנה א-ל - שכל הכחות כלם בידו, ובנוסף הנו 'פועל ישועות', כלומר, הוא בעצמו פועל את הישועות ואינו זקוק שיעשו בידו (ראה ישעיה נט טו), על כן אנו מבקשים ממנו שישוענו ונגאלנו אף אם איננו 'מוסייעים' לקב במעשינו.

ב. בגדר דרש באר הרבי בעל 'עשרת משה' מפתאונא (ענייני שבועות, עמ סלו):
הנה הקדוש ברוך הוא הנו כפליכול בגדר 'פועל' ביחס אליו, כלטון הכתוב בתהלים (מד ב): 'פעל פעלת... בימי קדם', וכפי שאנו אומרים בתפלת ראש השנה: 'ונדע כל פעול כי אתה פעלתו', כשם שבהלכות פועלים מצינו כי אף שגלגלה פועל יכול לחזור בו ממלאכתו בחצי היום (בי"מ א), מקל מקום בידך האבד אינו יכול לחזור בו (ש"ע ח"מ שלג ג-ה). וכך הוא לגבינו: אם חלילה יחזיר בו הקדוש ברוך הוא ממהבטחתו להושיענו, הרי מיד נאבד חלילה, ולכן אנו מבקשים: הושיענו "כי... פועל ישועות אמה" - והרי אנו כדבר האבד...

ג. באור נוסף בגדר רמז, כתב רבי חיים פלאנאי: הלכה היא כי אסור לאדם לצאת מארץ ישראל לחוץ לארץ, אולם אם פרנסתו בארץ דחוקה - התיר לו הדבר (ראה רמב"ם מלכים ה טו). לפיכך, לאחר שבשטנו: 'ותוליענו קוממיות לארצנו', מיד אנו מוסיפים בקשה על הפרנסה: 'כי א-ל פועל ישועות אמה' - ראשי תיבות 'פועל ישועות אמה' הם 'פא"י' הוסיים לפסוק 'פתחת את דף' (תהלים סמה טו). כי בכה שישמין לנו הבוהר יתברך את פרנסתנו ברוח, ועולם לא נצטרך עוד לעיוב את הארץ ('ארצות החיים', שער ח אות לג).

כאן המקום לצגן כי ראשי התיבות 'פועל ישועות אמה' הנם בגימטריה צ"א בגימטריה של 'אמן', רמז לכך שעגית אמן בכנה משפיעה וישועות (חל אינן תרומה).

ובגו בחרת מקל עם ולטון

סבה נוספת לגאולה היא: "ובגו בחרת מקל עם ולטון". נוכל להבין זאת על פי דברי הרמ"ק ב'תור דבנחה' (פ"א הפד"ה ה"א) כי אחת ממדות הרחמים של הקדוש ברוך הוא היא 'מימי קדם'. פרושה של מדה זו, שאף בעת שאין לישראל זכות חלילה, וזכר להם הקדוש ברוך הוא את אוהבה אהבה שראתה את אבותיהם מימי קדם, ובזכות אהבה זו הוא מושיעם. וזאת מבקשים אנו כאן: 'ובגו בחרת מקל עם ולטון' - וכך לנו ימים מקדם, עת בחרת בנו מקל עם ולטון, ועל ידי כך תגאלנו עתה אף שכל אינו לך זכות (שיח יצחק - אשי ישראל).

באור נוסף כתב הלח"מ רב: מקצרים אנו את העבודה שהקדוש ברוך הוא פועל ישועות בכל רגע ורגע לכל הבריות כלם, ובכל זאת, מבין כל האמות והשלשונות, רק אנו נבחרנו להודות לו על כך. וראיה היא זכות זו כדי שמתכה יחוס הבוהר יתברך עלינו ונגאלנו ברחמי הרבים.

פמים הפנים לפנים

מפרסקת היא השאלה: הלא 'אהבה רבה' הנה רגש המתעורר בלב האדם, וכיצד נתן לכפות את האדם לגאה את אלקיו?

תור הגאון רבי עקיבא איגר על פי לשון הפתוב במשלי (י כו): "פמים הפנים לפנים כן לב האדם לאדם", שאותו באר רש"י (טו): "לפי מה שאתם יודע שחברו אוהבו כן הוא מראה לו פנים".

כיון שאנו מכירים באהבה היתרה שאוהבנו הקדוש ברוך הוא, לפיכך נתן לצוותנו על אהבתו, שיהיו 'פמים הפנים לפנים', משעם זה מקדמים אנו לקריאת שמע את ברכת 'הבוהר בעמו ישראל באהבה' - בשחרית, ו'אוהב עמו ישראל' - בערבית, כי על ידי ההפכה באהבתו יתברך אליו, תתעורר בלבנו אהבתו 'פמים הפנים לפנים' (מלזי דחתי - ואמתה).

הוסיף רבי יצחק אליהו לנדא אב"ד וילנא ובאר שבהחירה' באדם מסתם: יכולה לקרות מחמת שני אפנים: או מחמת מעלה; ותהי שגמאא בו יותר מאחרים, או מחמת אהבה מיוחדת שרוחש הבוהר לנבחר - אהבה הנובעת ממעמקי הלב שאינה תלויה בסבה מיוחדת. ההבדל בין בחירת אלו הוא: בחירה מכח מעלה תלויה בקיום אותה מעלה, ובהעדרה מתבטל הבחירה, ואלה שחסד מחמת הנובעת מאהבה שאינה תלויה בדרך, אינה בטלה לעולם.

זאת אשר חותמים אנו בברכה זו: 'הבוהר בעמו ישראל באהבה' - לא מחמת מעשיהם שיוכלים להשתנות במהלך הדורות, אלא מתוך אהבה עמוקה שאינה תלויה בדרך, כלטון הפסוק (דברים ז ה-ז): "לא מרבכם מפל העמים חשק ה' בכם ויבחר בכם... כי מאהבה ה' אתכם", ומתוך שאהבה זו אינה תלויה בדרך - אין היא בטלה לעולמים (דובר שלום על סוד התפלה).

'הבוהר' בלשון הווה

את הטעם שאנו חותמים ברכה זו בגשח: 'הבוהר בעמו ישראל באהבה' בלשון הווה, באר הש"פ' אמת' (בלק תרמ"א): בכל יום ויום מתעוררת מחדש אהבה זו שרוחש הבוהר יתברך לעמו ישראל, אימתי - בשעה שהם מיחדים את שמו ומקבלים על מלכותו בקריאת שמע. כשם שבני ישראל מקבלים על עצמם על מלכותו בכל יום מחדש, כך מתעוררת אהבת ה' עליהם ובחירתו בהם בכל יום מחדש.

שתי נקישות משמים

מנהג נודע בקהלות ישראל, לכבד את הרב שיעבר לפני התבה בתפלת ועילה של יום הכפורים. כן נהגו מימי קדם גם בקהלות פראג הנוצרת לתפלה, ואף כשעלה הגאון רבי יחזקאל לנדא בעל ה'נוצדע ביהודה' על פסא הרבנות בקשו ראשי הקהל דפראג להמשיך במנהג זה.

דא עקא, והרב החדש שחנן במעלות רבות ושמו נודע לדורות כגאון וכפוסק מפלא, לא הצטיין כלל במקצוע השירה. וכך כאשר באחד מימי חדש אלול הראשון לכהנתו, התדפקה על דלתו משלחת כבודה מראשי קהלת פראג וחשובה, כדי לבשר לו על הפנהג הנהוג בקהלתם, הפתעו הם כאשר הרב סרב לקב, בציינו כי מעולם לא עלה על דעתו לטל על עצמו משרת חזנות, ומוטב להם שייחפשו מעמד מתאים יותר...

כיון שחשבנו הללו כי סרובו של הרב נובע מגדל ענותנותו היתרה, התעוררו להפציר בו יותר ויותר, ואף ציינו בדבריהם כי הצבור לא יהיה מוכן לוותר על קיום הפנהג.

וכך, ברית ברך נתן ה'נוצדע ביהודה' את הסכמתו.

מלבד סבת כבוד הצבור, עמדה סבה נוספת מאחורי הסכמתו של ה'נוצדע ביהודה' לקיים את הפנהג: היה זה בימים שבהם החלו ניצני ה'השכלה' לבצבץ בקרב היהדות הנאמנה. באותם ימים היו המשפילים אנשים שכלפי חוץ נראו כיראים ושלמים, כשהם רק מבקשים 'לתקן' אי אלו תקונים במנהגי ישראל שנגראים היו להם כמשיגים ואינם מתאימים למציאות העכשווית.

גדולי ישראל, עיני העדה, שצפו למרחוק והבינו את הספון הרב שמתווך בשיתם של 'משפילים' אלו, התגברו והתאמצו כנגדם, וכמסגרת זו הקדישו כח ומשאבים כדי להאביב, לבסס ולבצר את מנהגי ישראל העתיקים. למען ומשיכו לעמד כחומה בצורה שתגן על היהדות הנאמנה.

בפרט מקדו גדולי ישראל את מאמציהם בקרב פשוטי העם, אלו שהתקשו להבין בשכלם את חשיבותם של אותם מנהגים עתיקים; בקרב אלו רב היה החשש כי רפיון במנהג קל יגרום להם במהרה להתרפות בהלכות חמורות עד כדי פריקת על גמורה, כפי שאכן ארע לדאבון לב לרבים מגני אותו דור שהתבוללו ואבדו מקדם בית ישראל.

כאמור, דאגה זו עמדה אף היא לפני ה'נוצדע ביהודה' כשהסכים לבסוף להעתר לבקשתם - דרישתם של ראשי הקהל לעבר לפני התבה בשליח צבור לתפלת 'ועילה'.

כשנתלתה החמה בראש האילנות, נגש ה'נוצדע ביהודה' לפני העמוד לתפלת 'ועילה'. הוא התאמץ כמיטב יכולתו לשלב בתפלתו קטעי שירה כנהוג, אלא שבפעל יצאה נגינתו עמומה וחסרת טעם. אלמלא הכבוד הרב שהפך רחשו לו, וכבוד הראש הפובעי לשעה זו, יתכן והגחוז היה שוטף את המתפללים ומעלה חייד רחב על פניהם.

במקומו שבשול' בית הכנסת ישב 'ענקל-לצבן' ועקב כמו כלם אחר תפלתו של הרב. גם הוא התאפק מלנגח, אולם פמחו החלה להתרנס תכנית פלפלית יוצאת דופן...

יענקל זה שיעני ואביו היה, נודע בכשרו החקוי הפיחד שחנן בו. לפרנסתו היה מחזר על פתחי נדיבים ושויעי ארך, כשהוא מרומם את רוחם בתחוקיו המשעשעים, תמורת אי אלו פרוטות שהיו הללו ממציאים לו כטוב לבם.

עתה הבין יענקל את גדל ההזדמנות שנגרמה לפניו. הוא עקב בדריכות אחר נגויו של הרב והתאמץ לזכרם על כל פרטיהם ודקדוקיהם.

לא היו ימים טובים ליענקל' מידיענו כאותם ימים שבין יום הכפורים ללכות באותה שנה. יענקל' סובב בין בתיהם של גבירי פראג וחזר לפנייהם שוב ושוב על המכילל חיים' של הרב, תוך שהוא מחקה בדייק רב כל מו וכל נהוגה.

החקוי המדייק גרם לפרץ צחוק בקרב השומעים שלא אחרו מלתגמל בעין יפה את מבצעו. כך תוך זמן קצר הצליח יענקל' לאסוף סכום נאה שהיה בו כדי לכלכל את משפחתו הברוכה ברוח להוצאות כל חגי תשיר. לבו היה מלא שבח והודאה לקדוש ברוך הוא על ש'ברך' את הרב בכשרון נגינה שפכה...

לקראת ימי חול המועד בקש יענקל' לחדש את סגב ה'ופעותיו' בבתי העשירים. אלא שאז קפץ עליו רגזם של ראשי הקהל שראו בכך זלוזל והקלה בכבוד זרם הנערץ.

יענקל' שחשש לפרנסתו העומדת לרדת לטמיון, מהר לשים פעמיו לביחו של ה'נוצדע ביהודה', כדי לתנות בפניו את חששותיו. ברב תמימותו ספר הוא בפורטוט לרב על העבודה כי בני ביתו עתידים היו לרעב בימי החג אלמלא זמנו לו משמים את המכיללל חיים' של הרב. ועתה מבקשים ראשי הקהל לשלם את פרנסתו זו...

הרב הקשוב בסבלנות לבקשה התמוהה שהובאה לפניו, ולאחריה הוציא מכיסו פסת נייר, רשם על גבה אי אלו מלים ונתנה בידיו הרועדות של יענקל', תוך שהוא מורה לו להציג את פסת הנייר בכל מקום שאליו בא לנגן את המכיללל חיים' שלו.

"תעודה זו", הסביר לו הרב, "הנה ה'רשיון' שלך להמשיך ולנגן את המכיללל חיים' שלי בכל מקום שמתחפץ ולכמה זמן שתמצאה".

יענקל' הודה לרב מעמק לבו, בדרכו החוצה הביט בפסת הניר שב'ידו, סקרן לדעת מה כתב בה הרב...

שבוע מלים, בסוף הכל, היו רשומות עליה:

"יכול יענקל' לכלכל חייו במכיללל חיים' שלי..."

מקור ברוד' [לגנ"ב אפשטין] ח"ג פרק כב

איש לרעהו

לקט אמרות חז"ל
רעיונות, עובדות
והנהגות מגדולי
ישראל,
על מדות טובות
שמביאות לאהבת
הזולת הנלמדות
מפרשת השבוע

ליקוט ועריכה: יצחק בן אהרן
כל הזכויות שמורות למכון אהבת אמת
אסור להעתיק, לנצל ולהדפיס בלי רשות בכתב

מכון אהבת אמת – המרכז להעמקת ערכי אהבת הזולת

ע"ש ר' עבי יהודה דומוביץ ז"ל – רח' אבן עזרא 2 ירושלים 9242402

טל: 02-5671812 פקס: 077-7671812 דוא"ל: paypal: ahavemet@012.net.il

שבת קודש כה אלול תשע"ז: הדלקת נרות: ירושלים 6:09 תל-אביב: 6:25 חיפה: 6:16 מוצאי שבת: ירושלים: 7:32 תל-אביב: 7:22 חיפה: 7:22 ר"ת: 8:00

פרשת נעבים – וילך

אחדות ושלום

מאחדות לשלום...

פעם אחת נסע כ"ק האדמו"ר מאוסטרובצה – רבי מאיר יחיאל האלשטוק זצ"ל לעיירה פלונית כדי להשיב כבודו של המרא דאתרא. ויהי בהגיעו למבואות הישוב פגשו בו שני רבנים חשובים, שבאו גם הם למטרה זו אך לא הצליחו. אמרו לו: חבל על הטירחת. אין פה מה לעשות. כל אנשי העיירה בלא יוצא מן הכלל התאחדו יחדיו ללחום ברב.

חייך הרבי והשיבם: "אם כל אנשי העיירה מאוחדים ותמימי דעים כנגדו, הרי שוב אין פה מחלוקת... ובוודאי שכונה שרויה ביניהם... ואם יש כאן השראת השכינה, אפשר למצוא עצה מה לעשות בכדי שהכל על מקומו יבוא בשלום..."

ואכן כך הוה. הרבי מאוסטרובצה ישר את ההדורים. פייס בדברים נעימים את כל מי שצריך לפייס, ולא ארכה השעה עד שהלכו כולם ביחד עמו לבקש מחילה מאת הרב.

מרבנני תורה מעולם החסידות

"לשמור על רוח האחדות..."

בתשרי תרפ"ה נבחר הרכב חדש ל"ועד הקהילה" בפוניבז'. עם התכנס הוועד החדש לשיבתו הראשונה ביקש הגאב"ד הגאון רבי יוסף שלמה כהנמן זצ"ל בדברי ברכתו, לשמור על רוח האחדות ולהמנע מפירוד לבבות באשר "יש בה ערובה טובה להצלחת הפעולות המעשיות על הקהילה".

ואכן במהלך חודשי החורף הבאים, נכחו אנשי ועד הקהילה לראות עד כמה צדק הרב דמתא כשתבע מהם לשמור על האחדות. כי רק בכח המאוחד יכלו לעמוד כנגד כנופיה של בריונים מאנשי הצבא שהשתוללה בחוצות העיר והתכוונה לזרוע הרס בבתי המסחר היהודים, וע"י האחדות הצליחו לגבור עליהם.

הרב מפוניבז'

מעלה טובה לכל אדם מישראל להיות קשור ומאוחד עם הרבים!

נלמד מהפסוק: "אתם נעבים היום כולכם" ... (פרק כט-ט)

והובא בדת זקנים (לבעלי התוס'): [אמר משה רבינו לישראל] אימתי תהיה לכם הצבה והעמדה? היום כולכם, כשתהיו באגודה אחת כולכם. וכן אמרו חז"ל, אמר משה לישראל, אם אתם אגודה אחת, אתם נעבים היום. מה היום פעמים מאפיל, פעמים מאיר, אף אתם אעפ"י שאפילה לכם, הקב"ה עתיד להאיר לכם אור עולם... אימתי? כשתהיו באגודה אחת (מדרש לקח טוב)

נאמר בתהלים (כט-יא) "ה' עוז לעמו יתן ה' יברך את עמו בשלום". וביאר החיד"א זצ"ל (בספרו אהבת דוד): ידוע כי ישנם רמ"ח מצוות עשה כנגד רמ"ח אבריו של אדם. והקב"ה קידשנו במצוותיו. וצריך להבין: הרי במציאות לא יתכן שאיש ישראל יקיים את כל המצוות, שהרי ישנן מצוות המיוחדות לכהנים בלבד וישנן מצוות שאינם מגיעים לכדי קיום אצל כל אדם!!

אלא התשובה היא, שכאשר ישנה אחדות בין כל שבטי עם ישראל, הרי כולם נחשבים כאיש אחד! ונמצא שכל העם מקיים יחדיו את כל המצוות ולכל אחד מישראל יש חלק בכל המצוות שיקיים חברו.

הוא שאמר הכתוב: "ה' עוז לעמו יתן" - אין עוז אלא תורה (זבחים קטז). ואותה נתן לעמו. אך עדיין לא כל אחד יוכל לקיים את כל מצוות התורה, על כן ממשיך הפסוק: "ה' יברך את עמו בשלום". כלומר: רק אחרי שישורר שלום ואחדות בין כל חלקי העם וממילא יהיו נחשבים לגוף אחד, יוכלו כולם לקיים את כל המצוות, שכן לכ"א מישראל יהיה חלק במה שחברו מקיים.

כח האחדות חיוני גם להגן על צביון מצוות התורה ועל עיקרי היהדות. כפי שלמד זאת כ"ק האדמו"ר מגור בעל ה"אמרי אמת" מהפסוק בפרשת "ראה" "אחרי ה' אלוקיכם תלכו ואתו תיראו ואת מצוותיו תשמרו ובקולו תשמעו..." שנאמר בלשון רבים. ואילו בפרשת "עקב" נאמרו אותם דברים בלשון יחיד (=את ה' אלוקיך תירא אותו תעבוד...) מה פשר השינוי?

אלא מבאר הרבי מגור: אם בימים כתיקונם מסוגל כל יהודי לעבוד את ה' אפילו ביחידות, הרי בזמן שיש מסיתים ומדיחים בעולם, אין בכח היחיד לפעול מאומה. מוכרחים אז לגבש מכל היחידים כח מלוכד ומאוחד של רבים כדי להגן על היהדות.

לפיכך בפרשת ראה שמדברים על נביא שקר המסית ומדיח, מצווה הכתוב בלשון רבים, שכן אז מוכרחים היחידים להתלכד כאיש אחד, כדי לקיים "אחרי ה' אלוקיכם תלכו"...

"מכון אהבת אמת" ומערכת "איש לרעהו" מאחלים לקוראי העלון ולכל בית ישראל

כתיבה וחתימה טובה, שנת אהבה אחוה שלום ורעות

יעביר על מדותיו וימחול אף למי שהרבה להכעיסו!

נלמד מהפסוק: "אתם נעבים היום כולכם לפני ה' אלוקיכם" (פרק כט-ט)

וכתב רש"י (להלן יב): למה נסמכה פרשת "אתם נעבים" לקלות: לפי שעם ישראל הוריקו פניהם ואמרו מי יכול לעמוד באלו. התחיל משה מפיסם אתם נעבים היום, הרבה הכעסתם למקום ולא עשה אתכם כליה והרי אתם קיימים לפניו. עכ"ל. כי על כן, כך דרכו ומדותיו של הקב"ה, א-ל רחום וחנון, אך אפים ורב חסד, נושא עוון ופשע. וכמו שהאריך בביאור ענין זה הרמ"ק בספרו תומר דבורה (פ"א עיי"ש. א"כ, על האדם ללמוד מדרכיו ומדותיו של הקב"ה, כמו שדרשו חז"ל מהפסוקים "והלכת בדרכיו" ו"לדבקה בו" מה הוא רחום וכו' אף אתה. מה הוא סובל ומאריך אפו למכעיסיו, כן האדם יסבול רעותיו של חברו ויעביר על מדותיו היינו "שלא ידקדק למדוד מדה למצערים אותו, אלא מניח מדותיו והולך לו", (כלשון רש"י ר"ה יז).

ידועים דברי חז"ל בגמרא (ר"ה יז). "כל המעביר על מדותיו מעבירין לו על כל פשעיו". נמצא לפי"ז, כי כדאי לאדם לסבול את צער ההבלגה והיותו בשביל רווח עצום של מחילת פשעיו. וכדברי הראשית חכמה (שער הענוה פ"ג): "יראה בעין שכלו כי יותר ראוי לו לסבול צער מועט בשביל שכר מרובה, ולא להפסיד ברגע את כל המעלות הנזכרות, ויבוא לגרום הפסד מרובה, שנשמתו והשכינה מסתלקין ממנו [כשמצטער ומקפיד], ועד שישוב, כמה טורח צריך עד שיסתלק רוח הטומאה ממנו.

"משל למה הדבר דומה? לאדם שיש בידו קיתון של מים ונוד שמן אפרסמון, ובא לו איזה צער, וצריך בהכרח לוותר על אחד מהם שילך לאיבוד, הלא וודאי דרך השכל הוא שיפסיד הפסד קטן, שהוא הקיתון של מים, כדי להרוויח רווח גדול, שהוא שמן אפרסמון שבידו, ואם יעשה להיפך, וודאי לשוטה יחשב. כן הוא ענין הכעס וההקפדה על הזולת. אם יסבול האדם מלהשיב על חרפתו שימחול על כבוד גופו, שהוא הפסד מועט, שאינו הפסד כלל לפי עין השכל, ירוויח רווח גדול למעלת נשמתו, שיעבירו לו על כל פשעיו.

הגאון רבי יעקב ניימן זצ"ל היה אומר בשיחותיו בשם **החפץ חיים** (הובא בדרכי מוסר): איך אנו בדרגתינו השפלה נכין עצמינו לקראת ימי הדין הממשמשים ובאים, והרי בימינו קשה מאד לשוב בתשובה בלבב שלם. אלא העצה היא שלכל הפחות ישתדל כל אחד להעביר על מדותיו. להתפייס עם חבריו ולאהוב כל אדם, ובזכות זה הקב"ה יעביר על מדותיו ויעבור על כל פשעיו.

והיה אומר הגה"צ **רבי אליהו לופיאן** זצ"ל בענוותנות: "איני יודע אם מדת ה"קפדנות" מתוקנת אצלי, כי יתכן שמה שאיני מקפיד הוא משום שכל אחד מכבד אותי. אבל אילו באתי לידי נסיון אפשר שהייתי מקפיד. משל למה הדבר דומה? לגנב שלא מצא זמן או מקום מתאים לגנוב, כלום נאמר שתיקן את מדת חמדת הממוץ?"

והוסיף: מדת ה"וותרנות" ו"מעביר על מדותיו" נבחנות בביתו של אדם. שבו הוא הבעלים וחושב שכולם חייבים לקיים פקודתו. שם אפשר לבדוק כיצד הוא מצטיין במדה זו לפי איך שנוהג עם אנשי ביתו.

את הפסוק "טובים השנים מן האחד" (קהלת ד-ט) פירש הגרי"ש **אלישיב** זצ"ל: אם רואים אצל שני אנשים שהשלום והשלווה שוררים ביניהם, אין זאת אלא "מן האחד" - מאותו אחד שמעביר על מדותיו ומוותר לחברו! שאם לא כן, לא יתכן שהשנים יהיו טובים זה לזה....

"החלטתי לוותר על תביעתי..."

סיפר רבינו יוסף חיים מבגדד זצ"ל (בספרו 'בן יהודע' ב"מ ל): מעשה באדם שנסע מביתו לתקופה מסויימת, ובזמן זה ניצל שכנו את העדרותו ובחר לבנות ולהרחיב את דירתו על חשבון שכנו וגרם לו נזק בכמה דברים.

כשחזר האיש לביתו וראה את הנזקים שעולל לו שכנו, חרה לו הדבר על מאד וחמתו בערה בו. הוא הלך מיד להתלונן בבית הדין ולהזמין לדין תורה.

והנה לאחר זמן חזר האיש לביתו ונתברר שהתחרט מתביעתו ולא נכנס כלל לבית הדין... שאלוהו בני ביתו בפליאה רבה: מדוע חזר בו מתלוננתו על שכנו שכן עולל לו? השיב להם בעל הבית כדברים הבאים:

"כשהלכתי בדרכי לבית הדין, נזדמן לי לראות הלווית גביר גדול ומפורסם שנשא אותו לקברו. ידוע לי כי גביר זה עסק בארבע השנים האחרות בבניית בית גדול ומפואר לו ולמשפחתו, וממש בזמן האחרון הושלם הבית ועדיין לא הספיק לגור בו, והנה עתה מוליכין אותו לקברו אמה רוחב על שלוש אמות אורך ושוכב בתוך העפר. אמרתי אז לעצמי למה אתקוטט ואריב בשביל הדירה הזו שלמעשה אינה שלי... כי קניני העוה"ז הבל, ועיקר הקנינים הם של עולם הבא, ולכן החלטתי לוותר על תביעתי..."

מויתור רק מרוויחים...

כשדיברו פעם בנושא מעלת היותו, שאל תלמיד חכם את הגרא"ל **שטיינמן** שליט"א: "נניח שיש לי ישיבה, ואחד מהרמ"ם השתלב יפה שהוכיח עצמו כמצליח ממני, וברבות הימים השתלט על הישיבה לגמרי, האם גם אז יש לי לשתוק?"

השיב הרב שטיינמן: "כן! ואספר לך עובדה: **הסבא מסלבודקה** הזמין את הגאון **רבי איסר זלמן מלצר** זצ"ל לבוא להיות ראש ישיבה. אבל רא"ז חשש שחמותו תצטער שהוא הצעיר מקבל משרה לפני גיסו המבוגר יותר - **רבי משה מרדכי אפשטיין**. מה עשה? הציע שגם הוא יבוא עמו. ואכן שניהם הגיעו להרביץ תורה בישיבה.

ואולם ראו אז ששיטות הלימוד שלהם שונות זו מזו ואינם יכולים לתפקד יחד. קם רבי איסר זלמן ועזב והלך לסלוצק. ובסופו של דבר הרוויח מכך, כי הנה ספרו "אבן האזל" הוא ספר יסוד של כל עולם התורה, וכן זכה לחתן כמו הגאון **רבי אהרן קוטלר** זצ"ל שכל תורת לייקווד ממנו. **רבי אהרן לייב**

למה מנה כפולה?

לגאון מטפליק - רבי שמשון אהרן פולונסקי זצ"ל היה ידיד אישי, ד"ר מרדכי אליאש, שמסר לו בכל חודש סכומי כסף לחלקם לצדקה. הוא לא נהנה מהכספים, אף לא פרוטה אחת. כי אם חילק הכל לעניי ירושלים. היו שבאו אליו לביתו, והיו ששלח אליהם לביתם.

פעם הבחינו בני ביתו ששולח למשפחה פלונית מנה כפולה... שאלו אותו: מה ראה על ככה? השיב להם רבי שמשון: "להוי ידוע לכם שכאשר יצאתי מהפוגרומים ברוסיה לילך ארצה, רעבנו לחם. האיש הזה שאני שולח אליו כעת, היה אז גבאי צדקה, אך קפץ את ידו ממני. עכשיו התהפך הגלגל. אני המחלק צדקה והוא המקבל. ובכדי שלא להכשל ח"ו בשמירת טינה, הריני שולח לו במדה גדושה יותר, שלא יתבעוני ח"ו בעולם האמת, אולי נקמתי ונטרתי..."

מרבצי תורה מעולם החסידות

פתק הזכויות...

מעשה בת"ח שפגע בו אדם בצורה נוראה. לאחר כמה ימים, שלח לו אותו אדם שפגע בו, פתק, ובו הוא מבקש שימחל לו.

אותו ת"ח שהיה עדיין פגוע מאד עד עמקי נפשו, נתקשה מאד לסלוח לו, עד שביקש לקרוע את הפתק. אך כאן התערבה אשתו וביקשה ממנו שלא יקרע את הפתק אלא הציעה לו את העצה הבאה:

"קח את הפתק ותכניס אותו בין דפי הסידור שלך, וכשתעמוד בתפלת שמונה עשרה לפני הקב"ה, ותאמר "סלח לנו אבינו כי חטאנו" וכו' תעצור לרגע, תיטול את הפתק ותפתחנו למולך ותאמר בלבך: רבונו של עולם, כל כך קשה לי לסלוח ולמחול לאדם זה. אך בכל זאת, אני מתגבר על רגשותי ואני מוחל לו בלבב שלם. אנא רבש"ע, סלח ומחל לי גם אתה על עוונותי ופשעיי".

חשוקי חמוז

ללמד בטוב טעם ובסבלנות עד שיהיו הדברים ברורים ורהוטים בפי התלמידים!

נלמד מהפסוק: "ולמדה את בני ישראל שימה בפיהם" (פרק לא-יט)

ודרשו חז"ל: מנין שחייב אדם לשנות לתלמידו עד שילמדנו? שנאמר "ולמדה את בני ישראל" ומנין עד שתהא סדורה בפייהם? שנאמר "שימה בפייהם" (עירובין נד:). וכתב הרמב"ם (פ"ד מתלמוד תורה ה"ד): "הרב שלימד ולא הבינו התלמידים כראוי, מפני עומק הסוגיא, או מפני שהיתה דעתם קצרה, לא יכעוס עליהם ולא ירגז, אלא חוזר ושונה הדבר אפילו כמה פעמים עד שיבינו עומק ההלכה."

בגמרא (נדרים לח.) מבואר שמשה רבינו מצווה את התורה ומצוותיה לכל ישראל. עם זאת נאמר עליו שנהג טובת עין ונתנה לישראל, ועליו הכתוב אומר "טוב עין הוא יבורך". ושאלה הגמרא: אם מצווה ללמד לישראל משום שניתנה התורה גם לישראל, מהו "טוב-עין" שנהג בה משה? ותיצרה הגמרא, שמחלק ה"פלפולא" [=דרך ההבנה דבר מתוך דבר ודרכו החריפות ועומק החכמה והשכל שבתורה - עפ"י פירוש הראשונים] הוא שניתן רק למשה ובזה נהג טובת עין ונתנה משלו לישראל.

ובעלון איש לרעהו (פרשת בהעלותך שנה זו), הצענו בפני הקוראים הנכבדים ב' קושיות עפ"י גמרא זו וביקשנו שיואילו בטובם לתרצם. הקושיה האחת היתה על תרוצו של המהר"ל (בגור אריה) שתיירץ את קושית המפרשים: מדוע נקראו רק בני אהרן "תולדות משה" מפני שלימדן תורה, והרי לימד את כל ישראל בציווי ה' ובדין שיהיו הכל תולדותיו?!

ותירץ המהר"ל, שהתורה לא ניתנה למשה אלא רק כדי ללמדה לישראל ואלמלא ישראל לא היתה ניתנת לו, לכן לא שייך שישראל יהיו בניו בלמדו אותם [הסברא בזה מובנת, כי "תולדות" שייך כשנותן מעצמו מה ששייך לו, ולא שמוכרח בציווי ה' לתת לאחרים מה ששייך להם. ואינו דומה ללמד בן חברו תורה שנחשב "ילדו", שכן לימוד זה אינו שייך לתלמיד הזה שמלמדו, וגם אינו חייב ללמד דווקא אותו] מה שאין כן את בני אהרן לימד משה מעצמו יותר מישראל, ולכן נחשב כאילו ילדם. **ושאלנו:** הרי לפי המבואר בגמרא הנ"ל (נדרים לח.) נמצא שאין כל הבדל בין כל ישראל לבני אהרן שהרי לכולם נהג משה טובת עין ולימד מעצמו את חלק ה"פלפולא" שלא נצטוו ללמדם, וא"כ במה נחשבים בני אהרן "תולדות משה" יותר מבני ישראל?!

והיו מן הקוראים שתיירצו שאת בני אהרן לימד משה באופן פרטי יותר מאשר לימד את כל ישראל (ויש בזה השפעה יתירה על הבנת התלמיד), ומכיון שלא נצטוו ללמדם באופן כזה אלא עשה כן רק מנדבת לבו, לכן נקראו תולדותיו. ואולם תרוץ זה צ"ע, שהרי מפורש בגמרא (עירובין נד:) שמשה לימד באופן פרטי גם את אהרן אף יותר מבניו, וכן את הזקנים אף יותר מכל העם, וא"כ היה מן הדין שאף הם יקראו "תולדות משה" כמו בני אהרן?!

קושיה נוספת שאלנו על תירוץ המהר"ל שנראים דבריו (בגור אריה) סותרים למה שכתב הוא עצמו (בנתיבות עולם - נתיב התורה - ח") שבאופן שמלמד תורה את מי שכבר חכם בתורה ואינו אלא מוסיף לו על תורתו, בזה לא נחשב כאילו עשאו וילדו. וא"כ הכיצד נחשבים בני אהרן "תולדות משה" מפני שהוסיף ללמדם יותר, והרי כבר למדו קודם לכן את כל עיקר התורה עם כל ישראל, כמבואר בגמרא (עירובין נד:) והיו כבר חכמים בתורה?!

והנה מתוך שלל התרוצים שנשלחו לנו על ב' השאלות, שמחנו לקבל מאחד הקוראים הנכבדים הוא הרה"ג רבי אליהו עבוד שליט"א מספר תרוצים המנוסחים בטוב טעם ודעת ממקורות שונים, אך אולי מוקצר הבנתנו גם הם לא העלו ארוכה ליישב את ב' השאלות ששאלנו וכמו שנעיר להלן, ונתמצת כמה מהתרוצים בקצרה:

(א) את ה"פלפולא" לימד משה ישירות רק לאהרן ולבניו ולזקנים, והם חזרו ולימדו לכל העם (עפ"י ספר "זאב יטרוף"). ויש להעיר על תרוץ זה: הרי אין כל רמז בגמרא (נדרים לח.) על החילוק הזה? ועוד: א"כ, גם אהרן והזקנים היו צריכים להקרא "תולדות משה"? ויתרה מזו: אם אהרן ובניו והזקנים מסרו את ה"פלפולא" לכל ישראל, היו ישראל צריכים להקרא תולדותם, [או תולדות משה מצד "שלוחו של אדם כמותו"]. זאת ועוד: לפי המהר"ל (בנתיבות עולם) לא היו צריכים כלל להקרא "תולדות משה" שהרי כבר היו ת"ח ובני תורה מקודם לכן מצד שלימדם עיקר התורה?!

(ב) ישנם ב' אופני "ללמד" שבזה יחשב כאילו עשאו: 1) מלמד תורה לעם הארץ. 2) מלמד לחכם גדול ומשלימו בכך בדיעת התורה. והשלים משה את בני אהרן כאופן השני ולכן נקראו תולדותיו, (עפ"י "דברי חנינא"). וגם תרוץ זה צ"ע: וכי שייכת מציאות כזו "להשלים חכם בדיעת התורה" הרי אין גבול לחכמת התורה ולידיעתה וככל שיותר יעמלו בה ימצאו בה חידושי? זאת ועוד: מנין לחדש שאת אהרן והזקנים לא השלים?!

(ג) משה לימד את ה"פלפולא" רק לבני אהרן בפרטיות, והם, עפ"י ציווי משה, לימדוה לכל העם. ולכן רק הם נקראו "תולדות משה", וזה מגלה שגם כל התורה שלימדם היתה בעין טובה [גם אלמלא הציווי] ולכן נקראו "תולדות משה" ומיושבת גם הקושיה השניה) ואולם תרוץ זה גם צ"ע שהרי לא מסתבר שרק אותם ילמד משה בטובת עין ולא לאהרן ולזקנים. מלבד זאת הרי מפורש בגמרא שמשה לימד "פלפולא" את כל ישראל, ואין רמז שהיה זה רק "אגב" בני אהרן ובאמצעותם? ולכן כ"י עדיין צ"ע.

"אל תחזיק טובה לעצמך"...

נשאל הגאון רבי שמעון שקאפ זצ"ל, מה הניע אותו לקבל על עצמו מחדש, לעת זקנותו, את העול הכבד של הרבצת התורה כראש ישיבה בגרודנא?

נענה רבי שמעון ואמר: בזמן שבת המקדש היה קיים, נמצא כהן אחד, בן קמצר שמו, שידע לכתוב את שם השם בארבע אצבעותיו בבת אחת, והזכירו חז"ל (יומא לח.) את שמו לדראון, משום שסרב לגלות את סודו לאחרים, אם כן, אף אני שמחונן בכשרון מיוחד לחנך ולהרביץ תורה, חוששני מאד, שלא אהיה נמנה עם אותם ששמרו את הסוד לעצמם...

מריבצי תורה ומוסר

"כאילו ילדו"...

קיים כ"ק האדמו"ר מקלויזנבורג - רבי יקותיאל יהודה הלברשטאם זצ"ל את מאמר חז"ל: "כל המלמד בן חברו תורה כאילו ילדו". הוא היה נוהג בתלמידיו אבא רחימאי בילדיו "כנשר על גוזליו". ו"כאשר ישא האומן את היונק" ממש. בבקרים היה הולך האדמו"ר בעצמו אל חדריו הפנימיים להעיר את תלמידיו מן השינה וליטול את ידיהם כדת.

הוא היה מעורה בכל הבעיות והנושאים שהטרידו כל תלמיד. נערים פתחו סוגר ליבם והשיחו בפניו את כל דאגותיהם כבנים לאביהם. הוא השתדל בכל כוחו לבוא לעזרת התלמיד היתום ולפעול לרווחתו בכל העניינים.

כשנמצא לתלמיד זיווג הגון, היה הרבי משים עצמו "שושבין" להכניסו לחופה ולרקוד בחתונתו ריקוד מצוה, כאילו היה אביו מולידו, וסייע בידו להקים בית נאמן בישראל.

לפי האש

"ושננתם לבניך" - אלו התלמידים...

בישיבה שהיה הגאון רבי יהודה קרביץ זצ"ל ר"מ בה, התנהגו קבוצת תלמידים באופן שלילי ועשו מעשה שטות. אמר להם כי יש לו ספק אם מותר לו ללמדם תורה במצב כזה, ולכן רוצה לשאול על כך את החזון איש. הוא נכנס בערב שבת לשאול ואמר לו החזון איש שישב אחר השבת...

בשבת זו קיבל רבי יהודה עליה לתורה בפרשת קריאת שמע, בה הוזכר הפסוק "ושננתם לבניך" ופירש: "אלו התלמידים". ונזכר במעשה שאירע עם החפץ חיים כאשר רב התייעץ עמו אם לקבל רבנות מסויימת והשב לו שיכנס אחר השבת ובשבת קיבל חלה עליה ויצא לו לקרוא את הפסוק "מה יצא הדבר" והסיק שעליו לקבל את הרבנות והסכים עמו החפץ חיים.

חזר הרב קרביץ לביתו של החזון איש וסיפר לו המעשה עם הח"ח, ושחשב שגם כאן יש לו רמז בפסוק "ושננתם לבניך", והסכים עמו החזון איש.

מעשה איש

ומי כעמך ישראל

בין איש לרעהו – סיפורים בני זמננו

זהירות חוטפים! / הרב נפתלי וינברג

אלא שהכוחות החיצוניים מקבלים לידם "נשק רב עוצמה" - וכפי שהתבאר (עפ"י האריז"ל - שער היחוד).

* * *

נתבונן, כמה נכשלים בלשון הרע, רכילות, דיבור בחזרת הש"ץ, אונאת דברים ושאר דיבורים אסורים? וכעת ניקח בחשבון שאחרי המעשים הללו הם שוכחים לעשות תשובה, והולכים להתפלל או ללמוד - אוי! איזה כח יונקים אז הכוחות החיצוניים חלילה!

בל נשכח. גם בפתחה של השנה ה-5778 מאז שהאדם נלחם נגד היצר הרע, זה האחרון עדיין לא פשט את הרגלו! ב-50 השנים האחרונות התווספו עשרות אלפי ספסלים בבתי המדרש, אז חשבתם שהיצר הרע ישן? טעות בידכם. זה לעומת זה עשה אלוקים. על כל מתפלל נוסף, על כל לומד נוסף, הוא מתאמץ בכל כוחותיו להכשיל יותר בדיבורים אסורים וכך הוא "חוטף" לעצמו עוד אנרגיה ועוד כח להשחית! זה גם יכול להיות הסבר, אולי חלקי, לתופעת האלימות המוגברת בכל העולם ואף בתוכנו, מריבות, גירושין וכו' ל"ע, שהרי כוחות הטומאה יונקים מכל אלו שעוסקים בקדושה אחרי שחטאו ושכחו לחזור בתשובה.

* * *

מה הפתרון?

ראש לכל להימנע ככל האפשר מדיבורים אסורים. וכאשר כן נכשלים, לא להמשיך בשגרה. לעצור! לחזור בתשובה מיידית. ה"סלח לנו" וה"השיבנו" חייבים להיאמר שלוש פעמים ביום, מעומק הלב, בכל הכוונה, כדי לזכות "לטהר את הפה" ובכך למנוע מכוחות הרע לחטוף לנו את המצוות שלנו!

לפני הלימוד כדאי להרהר בתשובה, ואף להתוודות באמת בשלוש מילים "חטאתי. עויתי. פשעתי". זה לוקח שלוש שניות, ומרוויחים בכך עולמות!

בצעירותי זכיתי להסתופף במשך 15 שנה אצל מורי ורבי, המקובל הגה"צ רבי וועלוול חשין זצ"ל. הוא היה מברך אותי "שתהיה תמיד בתשובה". בשעתו עניתי "אמן", אך לא ירדתי לעומק דעתו. ברור שתמיד טוב להיות בתשובה... לקח לי שנים לרדת לעומקה של ברכה:

כשאתה תמיד בתשובה כל המעשים שלך הם לזכות. כאשר חלילה לא - הם "נחטפים" על ידי החיצונים כמבואר בזוהר הק' הנ"ל ובמקום לתקן אתה רק מקלקל!

חודש אלול. זמן ההתחדשות. ליצור קשר טהור חדש עם אבא שבשמים. קשר רציף, תמידי, כזה שאף "גורם זר" לא מתערב בו, ולא "משתלט" לנו על המצוות והמעשים טובים שלנו!

אם כלל המתפללים והלומדים יקדישו את השניות הספורות לחזרה בתשובה לפני עשיית המצווה והלימוד, אין ספק שמידת הדין בעולם תדעך, הנהגת החסד תתגבר ונזכה כולנו לשנה טובה ומתוקה וגאולה שלמה בקרוב!

הדפים האחרונים של לוח השנה אשר הולכים ונתלשים, מהווים הזדמנות מחייבת למעט התבוננות. על העולם הגדול שמסביבנו, ועל העולם הקטן שבתוכנו.

כולנו תקווה שמהרה יבוא גואל, אך עד אז עדיין מוטל עלינו להשתכשך עם מציאות שאיננה מתוקנת. מציאות של מעלות ושל חסרונות. אין חדש תחת השמש.

אמנם, בנקודה זו עלינו לעצור ולבחון האם החסרונות של אתמול הם החסרונות של היום, או שמא חלילה מתפתחת לה התדרדרות נוספת שאותה חובה לבלום, ובכל הכוח!

* * *

בימים אלו מעיינים עמך בית ישראל ב"הלכות ראש השנה" המתחילות בשולחן ערוך בסימן תקפ"א. סימנא מילתא היא שהסעיף האחרון של ס' תק"פ - הצמוד להלכות ראש השנה - דן בשיטה שיש לצום בימי שני וחמישי "על חורבן הבית, ועל התורה שנשרפה ועל חילול השם - ולעתיד לבוא יהפכם השם לששון ולשמחה". לצערנו הרב, החסרונות הללו בתוקפם, ובפרט חילול השם. מי העלה על דעתו בעבר שבבתי הכלא יהיה "אגף לשומרי מצוות" עם בית כנסת וכשרות מהודרת - האין זה תרתי דסתרי?... מה זה אם לא חילול-השם?!

לא נשפוט כאן את האסירים שברובם הינם מסכנים שלא עמדו בניסיון. נשתדל לשפוט אותם במבט חיובי, ולציין שלמרות הכל גם במקום מושבם הם משתדלים לשמור על יראת השמים. אבל החילול-השם חי וקיים, הן בארץ והן בתפוצות.

איך מסבירים את ההתדרדרות? אפשר לעשות זאת בכמה דרכים. הרי אפילו חז"ל כבר ניבאו זאת לפני מעל 2000 שנה, בכל מה שנכלל במושג "עקבתא דמשיחא". אך השאלה המעשית היא, האם ניתן לשפר את המצב? ואם-כן אז כיצד?

* * *

לפני שנציע תשובה לשאלה, נקדים לבאר בכמה מילים פשוטות מושג שמקורו בעולם הקבלה והחסידות. הכוחות "החיצוניים" מסמלים כידוע את כוחות הרע שבעולם, בעוד "הפנימיים" את הטוב.

מנין הם יונקים את מקור כוחם וחיותם? חוץ מהכוחות הטבעיים עצמן שיש להם, עלינו לדעת שהכוחות החיצוניים פועלים ללא הרף, ובכל הכוח, לאתר "פרצות" דרכן הם יכולים לחדור ולינוק מכוחות הטוב - "הפנימיים". אם הם מצליחים במשימה, מוזרק להם אנרגיה אדירה בכוחה הם יכולים לחולל הרס רב, נזקים ופורענויות.

דוגמא מבהילה לדבר מביא מרן החפץ חיים זי"ע (שער הזכירה פ"ז) בשם הזוהר הק' וי לו לאדם שמוציא מפיו דיבור אסור ולאחר מכן דיבור קדוש, שהרוחות הטמאות "חוטפות" את הדיבורים הקדושים ואינן מקבל עליהן שכר.

אך עלינו להבין שלא רק שהאדם לא מקבל עליהן שכר,

היית מעורב בסיפור שקשור לבין אדם לחבירו? שמעת ממקור ראשון?

ספר לנו עכשיו! פקס: 077-7671812 דוא"ל: ahavemet@012.net.il

כאיל תערוג

פנינים על פרשיות השבוע וליקוטי ענינא דיומא
מרבן של ישראל מרן הגרא"ל שטיינמן שליט"א

בס"ד | גליון 222 | שנה ד' | פרשת נצבים וילך | שנת תשע"ז

פניני הפרשה

ועד כדי כך רואים שבזמן שמשו רבינו כתב ס"ת ונתן לשבט לוי באו כל השבטים וטענו שגם הם רוצים ולמה רק שבט לוי. וכתב ס"ת לכל השבטים לכל שבט ושבת ס"ת. ועכ"פ רואים שיש ענין שיהי' ס"ת לציבור.

ומצד שני יש עוד דבר, הרי הקב"ה נתן למשה רבינו את עשרת הדברות חקוק בשני לוחות אבנים, וזה כבר לא כתוב שמחויבים לעשות. א' מפני שלא שייך שכל אחד יעשה לחות אבנים בעצם המצוה לא נאמרה רק לציבור שיהי' להם לחות אבנים וכן שס"ת שייך גם ביחיד כי זה כתיבה וזה יכול כל אחד לכתוב. אבל לוחות שהיו כתובים באצבע אלקים "חרות על הלחות", והיינו שהי' חקוק בלחות, וזה אי אפשר לבן אדם לעשות. ועוד יותר שהרי מ"מ וסמ"ך שבלחות "בנס" היו עומדים וזה דבר שלא שייך כלל שכן אדם יעשה ולכן זה לא שייך ביחיד. אבל בציבור הי' גם דבר כזה, שהי' לוחות. והלוחות האלה היו במשכן ובבהמ"ק כל זמן בית ראשון, ובבית שני נחסרו.

ומצינו בחז"ל (ברכות ה, ב) שאומרים כי זקן ששכח תלמודו צריך לנהוג בו כבוד מפני שלחות ושברי לחות מונחין בארון. ומה היו השברי לחות, משמע שאע"פ שכבר נשברו, בכל זאת חקיקה אי אפשר שתתבטל כי אמנם כתיבה כמו אם ח"ו נשרף ס"ת לא נשאר אותיות, אבל חקיקה של הלחות תמיד נשאר. וזה צריך ג"כ להישאר בכלל ישראל שיהי' חקוק על הלב שלהם הלוחות, ומי מנצל את זה בעיקר, חזק! אלו התלמידי חכמים שחקוק על הלב שלהם את התורה. ולכן אומרים חז"ל שאפי' שכח תלמודו מחמת אונסו צריך לנהוג בו כבוד, מפני שהחקיקה הזאת צריכה להישאר לעולם ועד. וממילא אפי' אם ח"ו שכח תלמודו מ"מ הוא כמו שברי לחות. שנשאר עדיין חקוק בלב שלו. יוצא שכן אדם צריך לדעת שכמו שיש מצוה לכתוב ס"ת יש גם מצוה שתהי' התורה חקוקה על לבו. וזה ע"י קיום המצות. וע"י לימוד התורה. ולא יוצאים ידי חובה במה שכתובים ס"ת, אף שזה בודאי מצוה גדולה. בכל זאת חוץ מזה רואים מחז"ל שכל יהודי צריך להיות בבחינת "חקוק על הלב שלו התורה, עד שאפי' אם ח"ו הגיע מצב שהם לא ראוים כ"כ משום איזה אונס אבל הקדושה נשאת כי לוחות ושברי לוחות מונחין בארון. החקיקה הזאת לא תתבטל!

וזה צריך כל אחד ללמוד מזה שהקב"ה נתן לנו את הלוחות חקוקים, כדי ללמד אותנו שצריך להיות חקוק על כל לבו של כל יהודי והיינו שצריך להיות ת"ח גדול שחקוק על לבו את כל התורה ואף שבלוחות הי' רק עשרת הדברות כבר כתוב בספרים שבעשרת הדברות כלול כל התורה כולה וכן לומדים מהלוחות שכל יהודי צריך להיות חקוק על לבו כל התורה כולה. וזה צריך להמשיך לא רק מה שמכניסים ס"ת אלא כל אחד צריך לדאוג להכניס בלב שלו כל התורה כולה וכל אחד ישתדל בכל הכח שלו ללמוד וללמד לשמור ולעשות כי לא מספיק ללמוד אלא צריך גם לקיים. והקב"ה יעזור שכל אחד מאתנו ישתדל בזה לעשות שיהי' חרות על לבו כל התורה כולה.

בקשת רחמים

הנה בימי הרחמים והסליחות שאנו מתפללים אל תשליכנו מלפניך ורוח קדשך אל תקח ממנו, וביאר גדול מרן הגאון ר' ברוך בער זצ"ל הדכונה ברוח קדשך, שזה הולך על גדולי הדור שרוח קדשו של הקב"ה שורה עליהם, וע"ז מתפללים שלא יקח מעמנו גדולי ישראל.

גיטל רבנו אהרן יהודה ליב בן גיטל פיגא שליט"א בבריאות גופא ונהורא מעליא, ונזכה לראות בביתא משיח צדקנו במהרה בימינו אמן.

ונביא כאן א' ממכתבי רבנו שליט"א בשנים עברו לקרובי משפחתו לרגל השנה החדשה:

לקראת השנה החדשה הממששת ובהה הנהגו בזה לאחל לכם כתיבה וחתימה טובה בספרן של צדיקים גמורים, לאתלר לחיים טובים ולשלו. יה"ר שיהי' סוף וקץ לצרות עמנו, תחילה וראש לפדיון נפשנו, ונזכה לראות וליראות בשלש פעמי רגלינו בשמחה ובששון עת ירחם ה' עמו וישבו בנים לגבולם.

א.ל שטיינמן ומשפ'

גליונות ר"ה יו"כ סוכות ובראשית

ניתן יהיה להשיג
רק דרך קובצי הגליונות
או לקבל בדואר במחיר סמלי ע"י
מערכת פרינט מיל בטלפון מספר
03-6888823 הרשומה שלנו היא 616

הגליון נתרם לזכות

יחיאל בן חוה. הניה בת ברכה. יפה
דבורה בת הניה. אשר בן הניה.
שירה בת הניה

להצלחה בכל העניינים בנחת
ובבריאות, לשנה טובה ומתוקה
ולכתיבה וחתימה טובה

חטא שוגג

ושבת עד ה' אלקיך ושמעת בקלו ככל אשר אנכי מצוך היום אתה ובניך
בכל לבבך ובכל נפשך. (נצבים ל, ב)

שח הגרא"י קוק שליט"א: עיין רמב"ם הלכות שגגות פ"ב ה"י ורמב"ן בשער הגמול שחטאו של השוגג הוא שהיה צריך לבדוק טוב יותר את מעשיו ואז לא היה נכשל, וכמו שהשיב רבנו ראש הישיבה הגרא"ל שטיינמן שליט"א לשואל ששאל מה אשם השוגג ואמר לו קורים בעולם הרבה מקרים שאנשים נותנים בטעות לשני סכום כסף לא מדויק לפעמים יותר מן המגיע לו ולפעמים פחות מן המגיע לו.

מבדיקה שעשו בעולם הוכיחה כי מצויים יותר אנשים הטועים לזכותם מאשר אנשים הטועים לחובתם.

ורואים כי למרות שהדבר נעשה בחוסר מחשבה, אבל דבר שלחובתו שבעומק לבו אינו חפץ בו הוא מגיע פחות לטעויות מאשר בדבר שלזכותו שבעומק הלב הוא חפץ בו וירא שמים לא יטעה גם בדברים שהם לזכותו כי חושש מאוד מאיסור גזל.

הרמב"ם (הל' תשובה פ"ו ה"ד) כתב אמרו חכמים מקום שבעלי תשובה עומדין אין צדיקים גמורין יכולין לעמוד בו כלומר מעלתן גדולה ממעלת אלו שלא חטאו מעולם מפני שהן כובשים יצרים יותר מהם. העירו דבסוכה (נ"ב א') אמרינן כל הגדול מחבירו יצרו גדול ממנו, וא"כ היצר של הצדיקים יותר גדול. ונראה שאין זה סתירה, דהכונה שאצל צדיקים זה כמו נסיון של אחרים על דברים קטנים, אבל מ"מ הצדיקים לא צריכים לכופ את יצרים כבעלי תשובה.

בקידושין (ל"ט ב') איתא דהמצוות השנויות בפ"ק דפאה שאדם אוכל פירותיהן בעוה"ז וכו', אם הי' שקול מחצה עונות ומחצה זכויות ויש לו אחד ממצות אלו זה מכריע אותו לכף זכות.

נסתפקו למאי דאמרינן (שם מ' א' בסוף העמוד) דעון חילול השם מכריע לחובה, מה יהא כשיש לאחד זכות מצוה מהמצוות האלו שמכריעים לכף זכות, ומצד שני יש לו חטא של חילול השם שמכריע לחובה, מה יכריע.

ויתכן שחילול ה' יכריע, כיון שזה חטא חמור מאוד, וכמ"כ רבינו יונה בשערי תשובה (ש"ג מ"ה) וחלול השם ענשו למעלה מכל העברות וכו', והחפץ חיים זצ"ל התייחס לעיון זה כדבר החמור ביותר. (אילת השחר קידושין לט, ב)

מה דאיתא בקידושין (ל"ט ב') ישב ולא עבר עבירה נותנים לו שכר כעושה מצוה (כשבא דבר עבירה לידו ונמנע) יל"ע אם הכונה שיש לו רק שכר כעושה מצוה, או שנחשב שעשה מצוה, ונ"מ כששוקלין הזכויות והחובות של אדם זה, אם עבירות אלו שנמנע מעשייתן יכנסו למנין זכויותיו. ובמה שאמרו נותנים לו שכר כעושה מצוה, יל"ע כמו על איזה מצוה יקבל שכר, ואולי יקבל שכר כמו אילו הי' מצוה לעשות העבירה שלא עבר. (שם)

הרמב"ם (הל' תשובה פ"א ה"א) כתב דעל כל עבירה כשעושים תשובה ושבים חייבים להתודות וכו', והנה בשבת לא מתודים על חטא, וכן במוצ"ש עד חצות (מובא בשערי תשובה או"ח סי' ש') והרי רוצה לחזור בתשובה וכו' אין זה כפיקוח נפש, וע"כ שיש דרגת תשובה גם בלי וידוי וזה הרי אפשר גם בשבת.

ביומא (פ"ו א') אמרינן כל המזכה את הרבים אין חטא בא על ידו מ"ט כדי שלא יהא הוא בגיהנם ותלמידיו בגן עדן וכו' וכל המחטיא את הרבים אין מספיקין בידו לעשות תשובה שלא יהא בגן עדן ותלמידיו בגיהנם וכו'. צריך להבין מה בכך שיהא חילוק בינו לתלמידיו, דאם חטא צריך להיענש ואם עושה תשובה למה לא יהא בגן עדן.

באבן שלמה (פ"א אות ב') כתב עיקר חיות האדם הוא להתחזק תמיד בשבירת המדות ואם לאו למה לו חיים.

וצ"ב דאע"פ שזה דבר גדול, מ"מ אם מקיים תורה ומצוות, למה אם לא מתחזק בשבירת המדות למה לו חיים.

שיחת רבנו שליט"א בהכנסת ס"ת לביהכ"נ חניכי הישיבות בסנהדריה המורחבת אור לכ"ח אב תשס"ב

ועתה כתבו לכם את השירה הזאת ולמדה את בני ישראל שימה בניהם למען תהיה לי השירה הזאת לעד בבני ישראל. (ולך לא יט)

הכנסת ספר תורה ידוע בכל תפוצות ישראל בכל הדורות איזה שמחה שהי' בשעת הכנסת ס"ת. ובאמת כל יהודי הרי מחוייב לכתוב ס"ת, ובכל זאת מצינו שיש ג"כ ענין שיהי' לציבור ס"ת. חוץ ממה שיש חיוב לכל יחיד.

הכנה ליום הדין - עצות לזכות בדין

נביא כאן כמה עצות לזכות בדין משיחותיו של מרן רבנו שליט"א. וראה קונטרס מזקנים אתבונן עניני אלול באריכות.

שבירת המדות

במסכת ר"ה ט"ז א' איתא אמר רבי אבהו למה תוקעין בשופר של איל?

אמר הקב"ה תקעו לפני בשופר של איל כדי שאזכור לכם עקידת יצחק בן אברהם, ומעלה אני עליכם כאילו עקדתם עצמכם לפני ותקיעת שופר שהוא להזכיר זכות אבות.

צריך לחיות בבחינת כפופין וכל הענין דכפופין שבר"ה אדם צריך להגיע לדרגת כפופין או גם השופר צריך להיות כפוף כדי לרמוז לאדם מה רוצים ממנו, דהא זה לא מצד השופר לעצמו דמאי נ"מ מצד המצווה אם זה כפוף או לא, אלא המכוון בשביל שהאדם יהא כפוף ולזה מרמזין לו לתקוע כשופר כפוף כיון שזה בא לתפילה ורחמים מוכרחים להתכופף אמנם לעמוד בפנים כפופות עדיין לא מספיק האדם יכול לעמוד כפוף לארץ ולהישאר כעל גאוה וכשאר מידותיו הרעים, אלא המכוון שהאדם יהא בבחינה של פניו כבושין בארץ דכמו שצורת השופר צריך להראות על גוף האנשים כך הגוף צריך להראות על כל מהות האנשים להיות כפוף נמצא דחוץ ממה שצריך להרבות בתשובה תפילה וצדקה צריך כזה גדר שהאדם מרגיש שעבד על מידותיו ששברם וזה גדר של עקידה.

ולכן ארו"ל מעלה אני עליכם כאילו עקדתם עצמכם לפני וכלא כלום לא יתכן להיות שנחשב כאילו עקדתם עצמכם לפני אלא רק ע"י שהקב"ה מחשיב כן כמידת החסד לאדם המכניע את עצמו ועובד על מידותיו להתגבר להיות כייף הוא יכול להגיע לבחינה של עקדתם עצמכם לפני אבל בלי זה כנראה שהסכנה נוראה דאע"פ שעשה תשובה על חטאיו אבל אם לא מגיע למדרגת כייף מי יודע, וזה מעין עקידה לשבור מידות רעות שיש באדם דאין אדם שיש לו רק מידות טובות וכשואדם יהא כבחינת עקדתם אפשר לזכות ליום הדין דכלל עניני המידות שמרגיש שצריך תיקון והוא שורם זה קשה כמותו. וכמו שרואים אדם שצריך לבקש מחילה מאדם זה קשה כקריעת ים סוף אם סתם עשה לו דבר הוא מבקש מחילה אבל אם באמת עשה לו רע זה מאד קשה לבקש וכן בעוד ענינים שקשה לפרט ואומרים בשם הגר"ם זצ"ל דיותר קל לדעת את הש"ס מאשר לתקן איוה מידה, צריך לעבוד על זה כל החיים ובזה כמה דכייף איניש עדיף טפי ומצוה לתקוע בשופר של איל בשביל לזכור את עקידת יצחק ומעלה אני עליכם כאילו עקדתם וזה עושים ע"י כייף והקב"ה יעזור לכל אחד שיוכה (ספר ימלא פי תהלתך אלול מתוך שיחה מעלה אני עליכם כאילו עקדתם עצמכם לפני)

מעביר על מידותיו

אחת מהעצות לזכות בדין מה דמצינו בגמ' במסכת ר"ה דף י"ז ע"א דרב הונא בריה דרב יהושע נחלש ונטה למות ונכנס רב פפא לבקרו ואמר שיכינו לו תריכין ואח"כ עמד מחליו ואמר דבאמת ב"ד של מעלה עליו מיתה אבל הקב"ה אמר דכיון שהוא מעביר על מידותיו יעבירו לו על פשעיו דכל המעביר על מידותיו ומעביר לו על כל פשעיו והנה אפשר לתאר מה נחשב חטא אצל אמורא קדוש זה? אבל מ"מ לפי מדרגתו הגדולה היה נחשב לו לחטא.

אמנם צ"ב דממ"נ אם עשה תשובה למה ניצל רק בזכות שהיה מעביר על מידותיו? ואם לא עשה מספיק תשובה מה מועיל דהעביר על מידותיו? וי"ל דלהגיע לדרגת תשובה כזאת שהחטא ימחק לגמרי ולא ישאר רושם שום כתם צריך דרגת תשובה גדולה מאד ועד אז צריך לזכות נוספת וצדיק כזה שהיה תביעה שהגיע לעונש מיתה ניצל רק בתוספת זכות זו משום שהיה מעביר על מידותיו. והנה אנו עומדים עם לפני יוה"כ"פ ובאמת קשה לדבר לבני תורה ה' אצל לב יודע מרת נפשו לך ה' הצדקה ולנו בושת הפנים איך אפשר להכנס ליום הדין כדלים וכרשים נתחזק בלימוד התורה שזה כולל הכל בזיכוי הרבים ובמעביר על מידותיו שזה גם עצה להתמסר לתורה דהעמידה על המידות מפריע דלזכות לתורה צריך לעבוד על המידות

ובבל שיותר מתגברים אפשר לזכות יותר לתורה ואז יותר מאושרים בין ברוחניות ובין בגשמיות והקב"ה יעזור שכל אחד מאתנו יתחזק בתורה תפילה ומידות טובות וכל כלל ישראל יזכו לכתובה וחתימה טובה. (ספר ימלא פי תהלתך אלול מתוך שיחה זיכוי הרבים מונע מחטא ומסייע לתשובה).

הנהגת חסד מיוחדת במשפט הציבור

במסכת ע"ז דף ד' ע"כ אמרין א"ר יוסף לא ליציל אינש צלותא דמוספי בתלת שעי קמייתא דינא בשעת חרון בינא קמא דריש שתא דילמא כיון דמפקיד דינא דלמא מעייני בעובדיה ודחפו ליה מידח' אי הכי דציבור נמי דציבור נפישא זכותיה אי הכי דיחיד דצפרא נמי לא כיון דאיכא ציבורא דקא מצלו לא קא מדחי.

וצ"ב הרי דנים כל יחיד בפני עצמו ומה מועיל שמתפלל עם הציבור ועוד דדין זה נאמר לכל אדם ולא דוקא אם הוא חוטא והציבור אינם חוטאים וא"כ מה מועיל הציבור הרי יתכן דבציבור יש חוטאים יותר גדולים ממה שיש לו' אלא משמע שהנמצא בציבור הקב"ה מתנהג כחסד גדול דכשנב כל יחיד מהציבור הוא משתכל על הצד הטוב והזכות שבציבור ולא לצד החובה. אבל המתפלל מוסף דר"ה ביחיד נמצא בסכנה גדולה שידחווה וכדפרש"י בדמוסף דר"ה מתוך שהוא מתפלל מלכיות זכרונות שופרות מפקד דינא טפי, דכשמעיינים בעומק הדין לו סכנה והדברים הטובים שצריכים להביא טובה יכולים להיות סיבה שיעיינו יותר בדינו, דאע"פ שהקב"ה יודע הכל מ"מ הרבה פעמים אינו נכנס לדון בכל העומק לפי שאם ידון בכל העומק מי יצדק לפניו בדין ובציבור הקב"ה מיקל ולכן לא יתפלל ביחיד.

ועכ"פ צ"ב דגמג' זו רואים טוב להיות נידון עם הציבור והנה אם צריכים להיות בציבור הרי פשוט דכשביל להיות בציבור אי אפשר להיות אדם שמעשיו סותרים זכות הציבור אלא צריך לעשות מעשים לתועלתם וככל דבר צריכים לחשוב שמא ח"ו גורמים מכשול לרכים א"כ כל עבירה שאדם עושה ויכולים ללמוד ממנו הוא בגדר מחטיא הרבים וצריכים להתכונן כזה שהרי נמצאים בין אנשים ובכל דבר ובפרט כדבורי לה"ר בדברים בטלים וזולול כתפילה נחשב מחטיא הרבים וכמו האוכל בלי לברך דלא כתוב שאוכל בפני אלפי אנשם, אלא אפילו יושב בביתו ואוכל בלי ברכה, וכרגיל אנשים יודעים שלא מברך כבר נחשב למחטיא הרבים, א"כ כשואדם עושה עבירה חוץ מעצם העבירה אם הוא נמצא במקום שיכול לצאת ממעשיו איזה קלקול יש גם חשבון של מחטיא הרבים וח"ו המכשיל ציבור אינו יכול להנצל בזכות הציבור דמה שאמרו דציבור נפיש זכותי בזכות זו יכול להשתמש רק מי שאינו מכשיל הרבים, וכל אחד צריך להתבונן ולראות אם עשה דברים בציבור שלא כהוגן הדמולזל בת"ת תפילה ובשאר דברים משפיע על אחרים וחוף מחטא דמכשיל הרבים הוא מפסיד זכות הרבים ובשאין זכות הרבים מפסידים החסד המיוחד שיש לנידון עם הציבור, ובלי חסד מי יזכה לפנים בדין והדרך היחידה הוא להתחזק ויהא לתועלתו וגם יזכה להיות מזכה הרבים וכפי כמה שיהא יותר מזכה הרבים יש יותר סיכויים הדגורם זכות לציבור מגיעו זכות הציבור דיש לו חלק בזה.

והלומד בהתמדה בודאי משפיע על אחרים ובשרבים לומדים בהתמדה ממילא זה משפיע רוח תורה ושקידה ויראת שמים והבא לתפילה ומתפלל בראוי משפיע על אחרים, ואם ח"ו להיפך מי יודע והסכנה גדולה והנה אנו כבר עומדים סמוך לר"ה ולביאור הכוכבי אור הרי מקדימים לדון את הבא תחילה ומי יודע היכן אנו עומדים וצריכים להתחזק בכל הענינים הרוחניים ובכל שמתחזקים חוף מעצם המצוה כשמעיינים בדינו רואים שרצונו להיות עבד ה' ולהתקרב אליו יש לו גם זכויות הציבור במדה מרובה והקב"ה יעזור שנתחזק בתורה תפילה גמ"ה ומידות שהם עמודי העולם ויהא שייכות לזכות הציבור ונזכה כולנו לכתובה וחתימה טובה. (ספר ימלא פי תהלתך ח"ג מתוך שיחה הנהגת חסד מיוחדת במשפט).

זכות הציבור

במסכת ע"ז דף ד' ע"ב אמרין: א"ר יוסף לא ליציל איניש צלותא דמוספי בתלת שעי קמייתא

דינא קמא דריש שתא ביחיד דלמא כיון דמפקיד דינא דלמא מעייני בעובדיה ודחפו ליה מידחי. דהיינו שלא יתפלל אדם בשלש שעות ראשונות של היום דאולי יעיינו במעשיו וידחפוהו, ואע"פ דבלא"ה מעיינים במעשיו דיש השגחה להסתכל על מעשיו שעשה במשך השנה אעפ"כ לא דנים כ"כ בתוקף ועומק הדין, אבל אם יתפלל ביחידות יעיינו יותר עמוק במעשיו.

והגמ' מקשה אי הכי דציבור נמי? ומתמצת הגמ' דציבור נפישא זכותיה. והגמ' מקשה אי הכי דיחיד דצפרא נמי לא שגם לא יתפלל תפילת שחרית בל' שעות ראשונות, ומתמצת הגמ' כיון דאיכא צבורא דקא מצלו שחרית בכל מקומות לא קא מדחי ורש"י מפרש דמוספי כל השנה הן שבח וסיפורי מעשה אבל מוסף ראש השנה מתנהן שהוא מתפלל מלכיות זכרונות שופרות מפקד דינא טפי ואל יפרוש אדם עצמו מן הצבור. הרי רואים דבר נורא דהנה רצון ה' שיאמרו מלכיות זכרונות ושופרות וחז"ל קבעום לחובה, והגמ' מדברת גם על המתפלל ומשים לב לתפילתו ומכוון בה ומשתדל בכל כוחותיו לקיים שתמליכוני עליכם, ואעפ"כ דוקא באמירת דברים אלו יש סכנה דידחווה ומה זה גרוע ממוספי כל השנה שהם שבח, והרי מסברה היו מבינים דאדרבה יש בזה מעלה שהאדם להקב"ה ומתקרב באמירת מלכיות זכרונות ושופרות, אבל בגמ' כתוב להיפך דאז גללה הסכנה שיעיינו במעשיו, וגם אצל צדיק כיון שאינו צדיק אשר יעשה טוב ולא יחטא אם ידונו ויעיינו במעשיו בכל העמקות יהא נורא וידחווה ח"ו.

והנה בעיקר דברי הגמ' דאמרו דלמא מעייני בעובדיה, צ"ב למה אמר דלמא הרי בודאי כולם נידונים על מעשיהם? אלא הביאור דבאמת הכל גלוי לפניו ית' וכתוב היוצר יחד לבם המבין אל כל מעשיהם אלא דמצד הדין צריך להיות דבל מעשה ידונו בעמקות הגדולה ביותר, אבל יש הנהגה במידת הרחמים שלא לדון בעמקות גדולה אע"פ שהעמקות גלויה לפניו ית' והנהגת המשפט היא דבציבור דנפיש זכותיה לא מעיינים כ"כ בעומק אע"פ שהקב"ה צופה נסתרות ביום דין משא"ב אם ידונו אותו כשמתפלל ביחידות, והנה חז"ל נתנו עצה לזה שיתפללו בציבור או בזמן שהציבור מתפללים.

וצ"ב במה עדיף הציבור? הרי לא מדובר דוקא כשאנשי הציבור יותר צדיקים ממנו, אלא ע"כ דיש חסד מיוחד בזמן שהקב"ה דן את האדם הנמצא בציבור מבחינת החשבון לדינו הפרטי של כל אדם רק את זכויות הציבור שסייעו לו ולא את חובות הציבור ולכן כשמתפלל בציבור לא יעיינו על מעשיו כ"כ בעומק וזוכה להנהגת רחמים מיוחדת.

והנה הרוצה להשתמש בזכויות הציבור לא יתכן שיהא הוא גורם להיפך מזכויות, ולכל הפחות צריך לראות שלא להזיק את הציבור, ובודאי עדיף אם יזכה את הציבור הדגורם למעט זכויות הציבור איך יסתייע ע"י זכויות הציבור, א"כ למי שיש לחשוש בו דמויק הציבור לא יועיל עצה זו ואם מעיינים במעשיו זה חמור וא"כ צריכים להתבונן דחוץ מהחשבון הפרטי הרי כל אחד במקום שנמצא יכול להיות מזכה הציבור ויכול להיות לחיפך ח"ו דמעשיו משפיעים על סביבתו ואם מתחזק בלימוד ובתפילה מעשיו משפיעים לטובה על סביבותיו, ואם להיפך ח"ו משפיעים לרעה וא"כ זה מהדברים העיקריים שצריכים להטיל כובד המשקל לתקנם לראות שח"ו לא יצא מחמתו מכשול לציבור דאז א"א להשתמש בזכויותיהם, ובגמ' משמע דאז המצב דדוחים אותו ח"ו ובפרט הנמצאים בבישה יראו בכל מעשיהם שלא ישפיעו רעה על אחרים והמתפרה בת"ת ובתפילה ובכל עניני רוחניות מרפה אחרים והמתחזק מחוק את האחרים.

והנה הדברים ידועים אבל בכל זאת ככל שמתרחקים הדורות אימת הדין נחלשת מאד, והרי אפילו כשמקיימים צוות ומע"ל רואים בחז"ל שאם מעיינים בדינו מי מה לפחד, וכמו שאומרים "לגולה עמקות בדין להוגה דעות בדין" וגם אם לא ידונו בעמקות הכי גדולה מי יודע אם אפשר לזכות ומוכרחים לרחמים ולזכויות הציבור. (ספר ימלא פי תהלתך אלול מתוך שיחה אם יתקע שופר בעיר ועם לא יחרדו) [וע"ע בס' הנ"ל מה שסידר את הדברים].

נתבלבל הש"ץ | סיפר א' לרבנו שהש"ץ במעריב התבלבל והתחיל ברוך אתה וכו' ושכח לומר ברכו. ואמר רבנו שבכה"ג א' מן הציבור יכול לומר ברכו, אבל להש"ץ אסור כיון שהתחיל בברכה. וסיפר המספר שלמעשה עצר הש"ץ ואמר ברכו. והוסיף המספר שהש"ץ היה תלמיד חכם. ואמר רבנו קורה שמתבלבלים.

זמן תפילת מעריב | בדרך כלל נוהג רבנו להתפלל מעריב כ-45 דקות אחרי השקיעה, ופ"א הורה בתענית ציבור שאחרי 35 דקות אפשר כבר להתפלל. ואמר רבנו דהרי החזון איש התיר למול בשבת היכא גנולד 35 דק' אחרי השקיעה, וכ"ש שמועיל לענין זה.

ברכה על ק"ש שעל המטה | תוס' בחולין (ק"ה א' ד"ה מים ראשונים) כתבו ובהלכות גדולות פירש דראשונים שהם מצוה משום סרך תרומה טעונים ברכה, אבל אחרונים שהם לצורך אדם משום מלח סדומית אין טעונין ברכה, ומכאן כתב רבינו יהודה בפי' במה מדליקין בתוספת' שאין לברך על קריאת שמע שלפני מטתו אשר קדשנו במצותיו וצונו לקרות שמע עכ"ל.

העירו וכי לולא סברא זו היו מברכים על ק"ש שעל המטה, הרי בברכות (ה' א') איתא דאם ת"ח הוא אין צריך לומר ק"ש, ומשמע שאין זה חיוב גמור.

וי"ל דכיון דאיתא שם אביי אמר אף ת"ח צ"ל פסוק אחד דרחמים כגון בידך אפקיד רוחי, גם משום זה ה' מקום להצריך לברך.

שיעור במוציא שבת | אמר רבנו, הנה בפרקי דר"א פרק מ"ו איתא רבי יהושע בן קרחה אומר ארבעים יום עשה משה בהר קורא מקרא ביום ושונה במשנה בלילה ומכאן למוד תורה שבכתב רק ביום אבל איסור אין. [עיי' שער הציון סימן רל"ח ס"ק א'].

והמהרי"ל זצ"ל ה' אומר שיעור בפרשת השבוע במוצ"ש, ויתכן דכשלומודים בעיון להבין המקראות הרי זה כלימוד תורה שבע"פ. (אילת השחר משפטים כה, יח) וסיפר רבנו שהמהרי"ל גם בריסק היה למד פרשת שבוע במוצ"ש.

תהלים בלילה | נשאל רבנו האם אפשר לומר תהלים בלילה דהרי אין לומדים מקרא בלילה. [עיי' שער הציון סי' רל"ח מדברי חז"ל]

והשיב "הסטיפלר" היה אומר תהלים בקבלת קהל בין איש לאיש שהיו מגיעים אליו בלילה, ואמר הרי זה לא איסור, וללמוד אני לא יכול אז לכה"פ אני יאמר תהלים. ורבנו שליט"א אמר הצעה למי שאומר תהלים בלילה. "שיאמר עם פרשי" ואז נחשב כתורה שבע"פ. [עיי' ברכ"י אור"ח סי' רל"ח].

ורבנו עצמו ג"כ אומר לפעמים תהלים בלילה. **שינה יחידי** | אמר רבנו: מרן החזון איש הקפיד לא לישון יחידי בחדר, אפילו שהסטיפלר היה גר באותו בית, בכל זאת מיד דאג שישנו איתו בחורים, והי' תקופה שהג"ר שלמה ברמן ישן אצלו, וכן יבלחט"א הג"ר מאיר צבי ברגמן שליט"א. ועיי' אילת השחר שבת קנא, ב דכ' בשעה"צ סי' רל"ט ס"ק י"ז פסק דאם חדרו פתוח לחדר שיש שם עוד אנשים אין חשש, ואם דלוק נר בחדר סומכים רבים על מה שאמרו בברכות דף מ"ג ב' אבוקה כשנים, וסוברים שמועיל גם לזה והחזון איש חשש ולא רצה לסמוך על הסברות להקל.

ונראה דבאשה אין חשש כלל שתישן יחידית דלילית גורם לטומאה שאינו שייך באשה.

א"ה, וראה בקו' אליבא דהלכתא ל"ט עמ' ע"א שכ' בזה, המ"ב סי' רל"ט מקי" כ' אמרו חז"ל הישן בבית יחידי והינינו בלילה אוחזו לילית מסתימת דברי המ"ב משמע שאפי' אם יש אור בחדרו ל"מ לזה וכן החזון איש היה מחמיר על כך. אך יש שהקילו באם יש אור בחדר בשו"ע הרב הלכות שמירת הגוף והנפש בקו"א סק"ד כ' דע"פ הירושלמי משמע שרק בבית אפל הקפידו וכ"כ הא"א מבוטשאטש דעיי' נר חשיב כשיש עמו ב' אנשים וכן בכה"ח ועוד פוסקים מקילים בזה. ובארחות רבנו ח"א עמ' צ"ח דהסטיפלר היה מיקל בזה, ושמעתי גם בשם מרן הגרא"ל שנימנן שליט"א מנכדו ידירי הרב

אי"ש שטיינמן שליט"א שמיקל בזה, ובצירוף שבמאירי בשבת קנ"א כ' אסור לישון בבית יחידי וכן בכל שהוא מביא עצמו ליד נסיון של פחד אסור והכל לפי טבעו, ומ"מ אם יאירע לו כן יחזק את עצמו בבטחון בשם ויתעסק בכל לבו בדברי תורה, על דרך מה שאמרו במס' ברכות כל הקורא את שמע על מטתו כאלו אוחז חרב פיפות כדו הקורא את שמע על מטתו כאלו אוחז בידים עכ"ל משמע מדבריו שכל הענין הוא משום הפחד בלילה, ואם יש אור א"כ הוא לא מפחד וצ"ל לפי"ז שהאוחזו לילית היינו מחמת הפחד שהוא מפחד בלילה, ולא שבצעם השניה ביחידי סתם גורם לכך].

ברכת המפיל | הקם באמצע הלילה על דעת שלא לחזור לישן ואח"כ נמלך לחזור לישן מסתבר שלא מברך עוד פעם ברכת המפיל (עיי' ח"י אדם כלל ח' סעיף ו' לענין ברכת המעביר שינה שאם קם באמצע הלילה על דעת שלא לישן עוד ובירך ואח"כ תקפה עליו שינה א"צ לחזור ולברך) ועל שינת חצי שעה מברכים המפיל.

נזכר שלא התפלל | בשו"ע (סי' רל"ט סעיף א') איתא ואין אוכלים ושותים ולא מדברים אחר ק"ש שעל מטתו וכו', ועיי' משנה ברורה (ס"ק ד') ואם תאב לשתות או לדבר איוזה ענין נחוץ נראה שמותר אך יחזור ויקרא פרושת שמע, אכן אם כבר אמר ברכת המפיל יזהר בזה כי יפסיק בין הברכה לשינה.

והנה מי שבירך המפיל ונזכר שלא התפלל מעריב, נראה שצריך להתפלל אע"פ שמפסיק בין המפיל לשינה, ואשה שנזכרה שלא התפללה צ"ע אם תפסיק (שהרי איתא במשנה ברורה סי' ק"ו ס"ק ד' שהנשים לא קיבלו על עצמם להתפלל ערבית ורובן אין מתפללין).

בנוסח חתימת ברכת המפיל צ"ב למה חותמין בא"י המאיר לעולם כולו בכבודו, ולא מעין הפתיחה בא"י המפיל חבלי שינה.

ברכת המפיל | מטיח משמיה דהחזון איש שאמר שמי שבירך המפיל ועשה צרכיו אינו יכול לברך אשר יצר דהוי הפסק בין הברכה לשינה. (ועיי' דינים והנהגות פ"ח סי' ח')

אמר רבנו כשאומר המפיל ולא נרדם עד עלות השחר צריך להשתדל לישון, אפי' שלא נרדם כמה שעות, ומה"ט מצד המשנ"ב (סי' רל"ט סק"ב) לומר את הפסוקי דרחמי קודם המפיל, וחזינון שיש להקפיד על סמיכות המפיל לשינה.

הגרי"ח והגרי"ז לא בירכו אף פעם המפיל, מחשש שמא לא ירדם. והפעם היחידי שבירך הגרי"ז המפיל הוא ביימו האחרון, ואז כבר לא קם. [על החזון איש מספרים שפעם מצאוהו שוכב על הארץ לפני מטתו, ואמר שתמיד משער שישאר לו כח עד שיגיע למטתו ועתה טעה בחישוב ונפל לפני המטה].

רבנו שליט"א העיד על עצמו שרוב פעמים כשמברך המפיל אינו נרדם, ואז קשה מאד, לפי שצריך להשתדל לישן עד הבוקר, וללמוד בדבור אסור משום הפסק, ואף בהרהור י"ל דאסור, לפי שברכת התורה של היום שעבר היא עד שמברך המפיל. והמשנ"ב (שם סק"ז) כתב שאפשר להרהר בד"ת, ואפשר דלא ס"ל כהגרי"א שעל הרהור בד"ת צריך לברך.

ברכת הגומל | פ"א נשאל רבנו בא' שבאו כמעט להרגו האם עליו לומר ברכת הגומל?

ואמר רבנו שאם יכול לצאת ברכת הגומל מבן אדם אחר שחזר מטיסה מחו"ל וכדו' עדיף, כיון שאלו שבאו להורגו היו בעלי בחירה ויתכן שהם היו חוזרים בהם ברגע האחרון.

ניהיה בסגול | רבנו נוהג לברך שהכל ניהיה בדבריו בסגול. [עיי' מג"א סי' ר"ד סק"י, ובמעשה רב או' ע"ו. ובחיי אדם כלל מ"ט ס"א. ועיי' מג"א סי' קס"ז סק"ח ובשו"ע הגר"ז סי' ר"ד ס"ח ובהגהות חת"ס שם שנהגו לומר בקמץ].

כשבא אורח לאכול פת עכו"ם | איתא בשו"ע אור"ח סי' קס"ח ה' אם בעה"ב נזהר מפת עכו"ם וישראל אורח שאינו נזהר בכך מיסב עמו על השולחן כיון דמצוה מוטלת על בעה"ב לבצוע ולהוציא את האחרים בברכותו כדי שיבצע בעין יפה יבצע מן היפה של פת עכו"ם, וכיון שהותר לבצוע הותר להמשיך לאכול פת עכו"ם כל הסעודה ומפ'

המשנ"ב מפני כבוד האורח עיי' שם.

ומפי הגרא"ל שטיינמן שליט"א שמענו שהכוונה שכיון שנתון לאורח מפת עכו"ם אם הוא עצמו לא יאכל ממנו יש בזה פגיעה באורח שבעה"ב לא אוכל ממנו שאינו כשר כ"כ ורק האורח שהוא כביכול נחות בדרגה יכול לאכול ממנו. (לקט הלכות הגרי"א דינר)

בדין נמלך בברכת המוציא כשיש פת בביתו | מעשה במשפחה שקנו מנות פלאפל לפי מנין הנפשות שבבית, וחשבו מראש שכל אחד מבני המשפחה יאכל מנה אחת, אמנם כשישבו לאכול אחד מבני המשפחה לא היה, ובניתים נשארה מנתו באמצע, ולבסוף שהגיע אותו אחד אמר שאינו רוצה לאכול פלאפל, ונתנו את מנתו לאחד מבני המשפחה שכבר סעד מלכתחילה עם כולם.

ויל"ע אם אותו אחד שקיבל את מנת חבריו צריך לברך שוב ברכת המוציא אף שכבר בירך מלכתחילה, שהרי מתחילה מנה זו לא עמדה לבוא אליו ולא בירך עליה.

והנה במ"ב (סי' קע"ד סק"ח) כתב בשם הט"ו דאם קנה לעצמו לחם אחד ואחר שגמר לאכול נתאוה לאכול עוד לחם, ושלח לקנות לו עוד לחם, כשבא לאכול החלם שקנה בפעם השניה, צריך לחזור ולברך המוציא, ואין לחם זה נפטר בברכת המוציא הראשונה, אבל אם היה לו בבית לחם והוא חתך פרנסה אחד כדי לאוכלו, ואחר שגמרה רוצה לאכול עוד פרוסה, א"צ לחזור ולברך על הפרוסה השניה, כיון שחתך ולברך על הפרוסה השניה, כיון דאף שחתך בראשונה רק פרוסה אחת אין הוא נמלך משאר הלחם שבביתו דפעמים שאדם חושב מתחילה שמשפיק לו פרוסה אחת ולבסוף רואה שאין נספיק לו ולוקח עוד לחם, משא"כ באופן שקנה רק לחם אחד מעשיו מוכיחים שאין דעתו אלא ללחם זה ואינו רוצה עוד לחם, דאם היה רוצה עוד לחם זה היה קונה מתחילה יותר, וממה שלא קנה מוכח שאינו רוצה עוד לחם והוא נמלך, ולכן כשרוצה שוב לאכול עוד צריך לברך שוב המוציא ואינו נפטר ברכה הראשונה.

ומעתה יל"ע במעשה הנ"ל דהפלאפל היה כבר בבית אבל כל א' חשב שאינו שלו ולא עמד לבוא אליו, האם נידון כנמלך וצריך לברך שוב או דסוף סוף הפלאפל היה בבית ושוב א"צ לברך דנפטר בברכות הראשונה. ופסק מרן הגרא"ל והגר"ג דאין צריך לחזור ולברך, דכיון שהפלאפל היה בבית, ושייך שיהיו שינויים כמה רוצה לאכול, אין כאן נמלך, ואינו דומה ללחם שנמצא בחנות, דעליו אין כוונת ברכה כלל. (שלמי תודה אילת השחר או' ז)

ברכה בעמידה באמצע השיעור | פ"א שמעו ברקים ורעמים באמצע השיעור והבחורים בירכו בישיבה את הברכות ואח"כ שאלו את רבנו ואמר שהמקור לעמוד זה מסידוטר יעבץ והיה משמע שבתוך שיעור שזה גורם לביטול תורה יכולים לברך בישיבה. (רשימות הרה"ג ר' סיני פ' שליט"א)

בקביעות סעודה | שאלוהו האם מברכים ברכת המזון על בורקס היכא שקבעו ע"ז את האורחת צהרים ואמר שאינו יודע מה זה. ואחר שהסבירו למה מה זה. הורה שיברכו ע"ז ברכת המזון. (שם)

*

בעת שרבנו מברך ברכה דרכו להגביה את קולו באמירת שם ה'. (שם)

*

בעת שקורא ק"ש מניח אצבעו בתוך הסידור לעורר הכונה. (שם)

טנא מלא ברכה

להרה"ג ר' משה סחייק שליט"א

לרגל הוצאת הקונטרס 'מוזקנים אתבונן' ר"ה ויוה"כ ליקוטים והדרכות ממרן רבנו שליט"א יזכו ה' בהגלות תורה ולהאדירה לפרטים להשגת הקונטרס בטל 0504156909

ישיבת תורה בתפארתה

הישיבה הוקמה ע"י מרן רבנו שליט"א בחודש טבת תשע"ד, והעמיד בראשה את הגאון ר' יעקב סטפנסקי שליט"א. והמשיגה הגו"צ ר' נח פאלי שליט"א עם שאר רבני הישיבה שליט"א. בניהולו של איש אמונו הרב יעקב וירזבינסקי שליט"א וזכתה בס"ד להיות לאבן פינה לבני הישיבות המצוינים שבארץ ישראל.

שיחת הפתיחה של רבנו בהיכל הישיבה באשדוד טבת תשע"ד

אתם זוכים היום לעשות דבר שמקוים להקב"ה שיהיה לנצח. זהו מקום תורה, שילמדו בו תורה בקדושתה ובטהרתה, בלי שום עקמומיות. לדאבונינו יש מקומות שזה קצת סוטה מהדרך האמיתית שהקב"ה רוצה. אתם זוכים להיות בונים מקום "תורה בתפארתה", זה אושר גדול שאדם יכול לזכות כל זמן שהוא חי, אחרי זה אי אפשר לזכות, ואתם זוכים לזה.

יהי רצון מהקב"ה שתזכו כמו שמשנה רבינו אמר: יהי רצון שתשרה שכונה במעשה ידיכם. תזכו לאור הגנוז שאין כל מלאך ובריה יכול לזכות לזה, ותזכו להיות מאושרים. תלמדו ברצון חזק לעבוד את הקב"ה, ותזכו לדברים שאף אחד לא יכול לראות, כמו שאומרים חז"ל... כל הנביאים לא נתנבאו אלא למשיא בתו לתלמיד חכם וכו', אבל תלמיד חכם עצמו עין לא ראתה אלקים וזולתך יעשה למחכה לו, ואתם זוכים לזה. ותזכו לכל טוב ברוחניות ובגשמיות, אתם וכל בני ביתכם וכל משפחתכם, ותהיו מאושרים כל החיים - חיי עולם הזה וחיי עולם הבא, ותזכו לכל טוב סלה.

היום הזה האתם זוכים, כל החיים תהיו מאושרים מהיום הזה. הקב"ה יעזור שזכה כולנו לביאת המשיח ולחיי העולם הבא, ויקוים הפסוק יראה אל אלקים בציון, ונזכה לחיי נצח ונצחים, ולמה שכתוב עין לא ראתה אלקים וזולתך יעשה למחכה לו.

ולאחר מכן אמר רבינו לתלמידים היקרים הערה אחת בפרק ארבעה אבות שסוקן בו: הגמ' אומרת בב"ק דף ב' ע"ב מאי שנא גבי אדם דכתיב כי יגח ומאי שנא גבי בהמה דכתיב כי יגוף, אדם דאית ליה מזלא כתיב כי יגח, בהמה דלית לה מזלא כתיב כי יגוף, ומלתא אגב אורחיה קמ"ל דמועד לאדם הוי מועד לבהמה ומועד לבהמה לא הוי מועד לאדם. ומפרש רש"י דאית ליה מזלא שיש לו דעת לשמור את גופו. ובשבת דף ג"ג א' פירש דמזלא היינו מלאך. כי לכל נברא יש מלאך, והמלאך של האדם לא נותן לו להינזק. ובשיטה מביא אדם שיש לו מזל שמציל אותו הוא בורח, וצ"ב איך מה הפשט דמחמת זה את הבהמה אפשר להזיק, אבל האדם בורח. וצ"ב איך מה הפשט דמחמת זה מועד לבהמה לא הוי מועד לאדם ומועד לאדם הוי מועד לבהמה, הרי המכה שמכה לבהמה זה אותו הדבר כמו אדם, רק שהבהמה אין לה שכל לברוח, והאדם יש לו שכל לברוח, ממילא אם הוא הזיק אדם שיש לו שכל לברוח, אנו אומרים שהוא מועד להזיק גם לבהמה שאין לה שכל לברוח, ולמה זה תלוי אם יכול לברוח. בשלמא אם היה חילוק בחזק המכה שהיה צריך מכה פחות ממה שלאדם, היה שייך לומר שהמכה שנותן לבהמה לא מועיל לעשותו מועד לאדם, כי לאדם צריך לתת מכה יותר חזקה, אבל אם זה שלא יכול להזיק לאדם זה בגלל שהוא בורח, מה זה שייך לענין מועד לבהמה לא הוי מועד לאדם, הרי אותה המכה שנותן לבהמה מועיל גם לאדם, רק שהאדם בורח, מפני שיש לו שכל, איך למה זה סיבה שנאמר דמועד לאדם הוי מועד לבהמה ומועד לבהמה לא הוי מועד לאדם, הרי מועד לבהמה צריך להיות ג"כ מועד לאדם, ואף שהאדם יכול לברוח, אבל כשהוא לא בורח זה אותו הדבר? וכאן הרי מדברים שכן הזיק, זאת אומרת שלא ברח, ואם לא ברח, מה יועיל מה שיכול לברוח, וממילא למה לא יועיל מה שהוא מועד לבהמה.

ולסיום אמר: לא צריך להאריך, אי"ה הרבנים יגידו את השיעורים ואתם תעלו ותעלו מאד מאד, אתם יכולים להיות גדולים בתורה ויראה, רק אם תשימו לב לכל דבר מה שלומדים, לא לרוץ על זה כמו חותה על חולים, רק לך דבר להבין. והקב"ה יעזור לכם שתעלו ותזכו כולכם להיות גדולי תלמידי חכמים אמן סלה.

מעמד הסיום

ביום ראשון ז"ך ניסן תשע"ד התקיים מעמד מפואר ומרגש של סיום מסכת ב"ק ע"י תלמידי הישיבה בהשתתפות כל רבני הישיבה"ק, ואלה הדברים שאמר שם רבנו: יש בעולם דברים גשמיים ודברים רוחניים, ודברים גשמיים לא שייך שכן אדם יעשה בשביל השני. למשל אחד יגיד אתן לך כסף ותאכל בשבילי, או תישן בשבילי, כל הדברים הגשמיים לא שייך שאחד יעשה בשביל השני, אלא כל אחד צריך לאכול, והוא צריך בעצמו לישון, וכך כל הדברים האלה שכן אדם צריך. אבל ברוחניות מצוינו כן דברים שאחד יכול לעשות בשביל השני, אך לא הכל, למשל אחד לא יכול להגיד לחבירו תניח תפילין בשבילי, אני יתן לך חצי מהכסף כמה עולה זוג תפילין כך וכך, תניח תפילין בשבילי ואני יתן לך חצי אשתתף במצוה, זה שום דבר! אבל יש דבר שכן שייך, בתורה, כתוב שייך הסכם יששכר וחבולון, שאחד יכול לתמוך בזה שלומד תורה, ויקבל שכר כמו זה שלומד.

אמנם זה רק ברוחניות! זאת אומרת שהקשר שיש בין אדם לחבירו, קשור יותר ברוחניות ממה שבגשמיות, בגשמיות לא שייך בשום אופן, שאדם יאכל בשביל השני, יהי נחשב שהוא אכל.. אבל ברוחניות כן, אחד יכול ללמוד בשביל השני.

אי"כ צריך לדעת שרוחניות זה דבר כזה ששייך כן מאדם לחבירו, וגם זה מוגבל לא הכל, למשל תפילין לא מועיל, אבל דברים כאלו כמו לימוד התורה, היות שכל העולם נברא רק בשביל תורה, זה עיקר החיים, אז על העיקר,

התורה עושה שיהי קל להגיע, לא יהיה כל כך קשה, וכל אחד יזכה לדבר זה, אחרת מה יעשה בן אדם שלא יודע כל כך ללמוד, לכן צריך לעשות שיהי לו אפשרות להשתתף.

וגם סיום בנוי על סמך זה, האיך שייך להשתתף בסיום, האם הוא גמר, הרי הוא לא למד, הנה גומרים עכשיו מסכתא בבא קמא, האם האנשים כולם שנמצאים כאן, באולם גמרו מסכת בבא קמא? לא, אלא שבתורה שייך להצטרף גם מי שלא למד.

אם כן צריך לדעת איך להעריך רוחניות במדה אחרת לגמרי מגשמיות, יש דברים שבכלל אי אפשר להשוות, ורוחניות זה דבר אחר לגמרי מאשר גשמיות, כי עיקר התכלית זה הרוחניות. ואמנם אי אפשר בלי גשמיות, בלי שיאכל בלי שישתה בלי שיעשה פעולה מעשית אי אפשר, ממילא מוכרחים לעשות גם את זה, אבל התכלית הוא "רוחניות", זה הדבר היחיד שחשוב אצל הקב"ה, וכל מה שאדם עולה ברוחניות, נחשב אצל הקב"ה.

ומה שלא מועיל אם הניח תפילין בשביל השני, הגם שזה רוחניות, אבל זה קשור עם גשמיות קצת, אבל דברים כאלה שהם רק רוחניות, כן אפשר לעשות כל אחד בשביל השני, כל מה שהדבר ברוחניות יותר, הוא רחוק מגשמיות, ויש קשר. ממילא צריכים לדעת, כאן בסיום על אף שלא כולם סיימו, יש כאן ברוך השם הרבה אנשים ולא כולם סיימו בבא קמא, אבל זה נחשב, למה? כי ברוחניות צריך להיות קשר חזק מאד אחד עם השני, וזה עושה נחת רוח להקב"ה בעיקר מהבריאה. ועליו ללמוד מזה לכל דבר עד כמה להעריך את הדברים הרוחניים.

ונזכה שכל הבחורים שלמדו בבא קמא, אי"ה ילמדו עוד מסכתות ועוד עד שיהיו תלמידי חכמים, והולכי שיהיו בקיאים בש"ס. הקב"ה יעזור שיע"ז כל עם ישראל יתרום למדרגה גדולה, עד שיזכו לגאולה האמיתית במהרה בימינו אמן סלה.

דברי רבנו בליל ב' דר"ח אולול תשע"ד

בליל בדר"ח אולול בא רבינו לחנוך את משכנה החדש של ישיבת "תורה בתפארתה" בעיר אלעד יצ"ו, ונשא את הדברים דלהלן: אנחנו עומדים כבר בחודש אולול, ידוע שחודש אולול זה זמן שצריך כבר לחשוב על ימים נוראים, בדורות הקודמים היו עושים חיזוק גדול בחודש אולול, ובדורות האחרונים נחלש, אבל בכל זאת משהו הרי צריך לעשות להתחזק. והעיקר מה שאדם צריך להתחזק, "אין לך דבר יותר גדול מלימוד התורה", לימוד התורה אין דבר יותר גדול מזה. בדורות האחרונים, מצד אחד יש ישיבות, יש מקומות תורה, אבל בכל זאת צריך חיזוק. ואנחנו מקוים שהאלול הזה יתן לנו כח לעמוד, להתחזק בתורה, ולהוסיף תורה.

וברוך השם הוסיפו מקום תורה, הקב"ה יעזור בזכות זה נזכה באמת שיהיה שנה טובה, אם יהיה הגאולה השלימה עוד יותר טוב, אבל עכ"פ נראה להתחזק הרבה בלימוד התורה, ביראת שמים, בתפילה, ונקוה שכאן גם כן המקום הזה ישמש תועלת גדולה לעליה גדולה ברוחניות, כל הבחורים יעלו מאוד ויתעלו, וילמדו בחשק, בודאי לא לעשות יותר מהכוחות אבל כמה ששייך ללמוד. וזה ישיפע על כל העולם, כתוב בגמרא כשאדם עושה מצוה מכריע את כל העולם לכף זכות, ממילא כן זה מקום חדש מצד אחד.. ונקוה שיתרבה כבוד שמים ולימוד התורה כאן, ועי"ז נזכה לעלות את כל כלל ישראל בכל מקום שהוא, נזכה ליראת שמים, ונזכה עי"ז לשנה טובה, כתיבה וחתימה טובה.

בימי החנוכה תשע"ה הגיע רבנו שוב לישיבה ואמר

מה אני צריך להגיד לכם שאתם לא יודעים כמוני, רק אומר דבר אחד. כתוב שאדם הראשון אכל מעץ הדעת, ולכן נגזר לכל הדורות לא טוב, בשביל חטא "אחד" שחטאו אדם וחוה שאכלו מעץ הדעת.

והנה הגוף של אדם הראשון ברא הקב"ה מכל העולם [כמבואר בסנהדרין דף ל"ח ע"ב], הראש כתוב [ברמב"ם....] שנברא ממקום המזבח, ושאר האיברים ממקומות אחרים בעולם. וממילא כשחטא בעץ הדעת היות וכל האברים נהנו מהחטא, לכן עכשיו הגוף שנברא מכל העולם, כל העולם צריך להיות תיקון לחטא.

ומקום המזבח אין מה להוסיף שם תיקון, אבל מקומות אחרים עשה הקב"ה שכל אלה שהיו שייכים לחטא יתקנו. ומהו התיקון, ללמוד תורה, לעשות חסד, לקיים מצוות.

יש תרי"ג מצוות שהקב"ה זיכה אותנו, כמו שכתוב רצה הקב"ה לזכות את ישראל לפיכך "הרבה" להם תורה ומצוות, יש הרבה תורה ומצוות. ולהבדיל בני נח יש להם רק קצת מצוות, ואם חושבים שזה טוב, אדרבה זה לא טוב כל כך, כי יש להם רק שבע מצוות, וגם העיקר זה רק לא תעשה, לא לרצוח לא לגנוב, ועוד כאלה דברים, אבל לנו הקב"ה העניק חסד שיש לנו במה לתקן. וכתוב בחז"ל שכל מקום שגזר אדם הראשון שיהיה ישוב נעשה ישוב, וזה התיקון שיש למקום על החטא של אז, ובמה מתקנים, בתורה, מצוות, חסד. וברוך השם כלל ישראל מקיימים את זה, ולהבדיל אומות העולם אין בהם תורה ולא חסד, יש להם רק תאות, כל תאות העולם הזה, אבל לנו הקב"ה העניק חסד שאנחנו יכולים לתקן את המקום, שבו היה קצת שייכות לחטא, כל חלק של העולם השתתף בדבר שהקב"ה אמר לא לעשות, במה שאמר לא לאכול מעץ הדעת. וכל מקום שלומדים תורה ומקיימים מצוות, זה תיקון. ואנחנו מקוים שהמקום כאן כלל ישראל משתדלים לעשות בו תיקון, לקיים תורה ומצוות. ובפרט שיש כאן ב"ה ישיבות, זה תיקון.

הקב"ה יעזור שבזכות זה כל היהודים ובגמא שיש כאן יזכו באמת לתורה, לבני חיי ומוזני, ויזכו לכל טוב ברוחניות ובגשמיות אמן סלה.

סיפורים נפלאים פרשת נצבים וילך

"אם יהיה נדחך בקצה השמים" (ל, ד)

פרש רבי יחזקאל לוינשטיין זצ"ל, שיחזיקו לפחות בקצה של הרוחניות, במשהו.

בספרים הקדושים אמרו שלפיכך נשארנו מהגוף עצם קטנה, הלזו, שאינה כלה לאחר המוות, כדי שממנה ישוב ויבנה בתחיית המתים, שלפחות משהו יישאר, ואז: "משם יקבצך ה' אלקך, ומשם יקחך" (ל, ד)

אשרינו מה טוב חלקנו ומה נעים גורלנו ומה יפה ירושתנו. עם כל חסרונותינו, עם כל מגרעותינו, עם מועקותינו וזעזענו על מצבנו הרוחני, "בקצה השמים" אוחזים אנו! כשאנו משווים עצמנו לאחינו שבשדות, לאובדים ולנדחים, כמה יש לנו לתת שבח והודיה על חלקנו!

מעשה בשני רבנים שנסעו להרצות ב"יום שכולו תורה" בחיפה. על אם הדרך התחיל הרכב לקרטע. הנהג סרב להמשיך ולנסוע, נכנס למוסך שליד קבוץ מעברות. התענינו, והודיעו שהתיקון יארך כשעה וחצי. הנה אומר, לא פחות משלש שעות.

אמר האחד לחברו: "בא ונסייר בקבוץ".

ראו ילדים משחקים. שאלו: "ילדים, מי שבר את הלוחות?" ענו במקלה: "לא אנחנו!" תמהו. המשיכו בדרכם וראו כמה מבוגרים בפלחה. "אמרו לנו בבקשה, אלי אתם יודעים מי שבר את הלוחות?" משכו בכתפיים: "לא ראינו", והמשיכו בעיסוקם. זה כבר מקומם, בורות שכזו. נכנסו למזכירות, והתקבלו בנימוס: "כן!" "תראה, לא נעים, אבל פגשנו ילדים ושאלנו מי שבר את הלוחות, ואמרו: לא אנחנו. שאלנו מבוגרים, ואמרו: לא ראינו. מה זה פה כך אתם מחנכים!?" שמע המזכיר, והרגיע: "אל תעשה מזה עסק. תביא קבלה, ואני מאשר תשלום"...

כואב הלב. איך מחברים אותם, ולו ל"קצה השמים" (והגדת)

"ואתה תשוב ושמעת בקול ה'" (ל, ח)

אחת הדרכים המובילות באופן ישיר אל התשובה, היא ההליכה בדרכי הענווה. אדם שאינו מתגאה ואינו מתפאר על אחרים, שערי התשובה פתוחים בפניו.

וכבר המליצו ואמרו על כך, שהמילה 'אלול', מכילה את המילים 'לא' ו'לו', ללמדנו שאם תהיה 'לא', כלומר שלא תאחז מעצמך יותר מדי, אזי תהיה שייך 'לו', להשי"ת. וכמה שתהיה יותר 'לא', תהיה יותר שייך 'לו'.

ר' אברהם יעקב בולימובסקי ז"ל, היה נוהג לספר פעמים רבות מעשה שהיה בימיו של רבי בונם מפשיסחא, והדברים הותירו רושם רב. וכך סיפר: בפשיסחא גר יהודי שהתפרסם כחייט מוכשר, וכמי שמוציא בגדים נאים מתחת ידיו. רבים מאנשי הקהילה היהודית וגם בכירי האצולה מבין הגויים הזמינו אצלו חליפות, והכל יצאו מרוצים, ושיבחו את מעשי ידיו.

יום אחד חזר הפריץ מביקור ממושך במדינות זרות, והביא משם בד יקר-ערך, ועז היה חפצו לתפור מנד זה חליפה יוקרתית, בה יופיע רק באירועים חגיגיים. יועציו אמרו לו שכדאי להזמין אליו את החייט היהודי, שאין כמוהו בכל האזור מי שיידע להפיק את המרב והמיטב מהבד היקר. שמע האציל לעצתם, והזמין את

"ושבת עד ה' אלקך ושמעת בקולו" (ל, ב)

בימים אלו ניתנת לנו הזדמנות מיוחדת, ורבי שמשון פינקוס זצ"ל, הסביר את ההזדמנות המיוחדת הזאת באופן נפלא: לקהילה אחת לא היה בית כנסת להתפלל. הם השתוקקו בכל ליבם ובכל נפשם להקים בית של קבע לתורה ולתפילה, לרווחת כל בני הקהילה, לכבוד השי"ת. הם התאמצו לגייס תרומות, למצוא תורמים - אך הדבר לא עלה בידם.

בסופו של דבר הם החליטו להקים קרוואן. פועלים הכינו את התשתית להנחתו עם משאית ענקית, 'א באמבע', הביאה אותו. מנוף ענק החל להרים את הקרוואן באוויר.

מהמשאית יצאו שלשה פועלים בריונים, ג'לובערס', שהחלו לכוון את הקרוואן בצורה כזאת שהוא "ישב" באופן מדויק על התשתית שהוכנה מראש: סובבו אותו קצת ימינה, קצת שמאלה, כמה סנטימטרים אחורה, כמה סנטימטרים קדימה, ושוב ימינה, שמאלה, קדימה, אחורה... לקח להם עשרים דקות עד שהושיבו את הקרוואן על מקומו ושחררו אותו מהמנוף. המנוף התקפל והמשאית נסעה לדרכה.

במקום נוכחו החשמלאי, האינסטלטור ושאר בעלי המלאכה, שהחלו מיד במלאכתם, ברגע שהקרוואן הונח במקומו.

אה! ברוך השם! הקרוואן עומד על תילו, לשם לתהילה ולתפארת! א גיוואלדיגע שמחה (שמחה עצומה)! לפתע! שוד ושבר! נורא ואיום! זעקה אדירה נשמעה! התברר כי הקרוואן הונח הפוך! הצד בו עומד ארון הקודש - הונח בצד מערב! א מוירדיגע מעשה (דבר נורא)! מה עושים? כולם עמדו במקומם כשהם אובדי עצות...

עמד שם בחור אחד ותמה: "רבנות! מה הבעיה? יש לי עצה פשוטה! בא נרים את הקרוואן ונסובב אותו..." אמרו לו: "השתגעת? הרי הקרוואן שוקל כמה טונות..."

השיב להם הבחור: "מה זאת אומרת? הרי ראינו מקודם ששלשה אנשים הצליחו לסובב אותו ימינה ושמאלה, קדימה ואחורה, אם כן גם אנחנו נצליח! אמנם לא בעזרת שלשה אנשים אבל בעזרת שלושים - יכול נוכל..."

"אוי! טיפש שכמותך!" - הסבירו לו - "כשהקרוואן היה באוויר, והמנוף אחז אותו - היה עוד אפשר לסובב, להזיז, לשנות... אבל עכשיו... אי! אי! עכשיו, כשהקרוואן כבר מונח על מקומו - מאוחר מידי מכדי לשנות!"...

מורי ורבתי! הדברים נוקבים ויורדים עד התהום! באלול הכל עוד באוויר, שום דבר עוד לא כתוב וחתום... אפשר עוד לשנות! אחרי אלול כבר יהיה מאוחר, לא תהיה אפשרות לשנות! רק באלול יש לנו את ההזדמנות...

רבנות! שהדברים האלו לא יהיו "סתם דיבורים". שהדברים האלו יהיו "למעשה"! שכל אחד ואחד מאתנו יראה מה עליו לתקן! שכל אחד יתחזק בדקדוק הלכה, ובקיום המצוות בשלימות, בשמחה, בווארמקייט (חמימות). והשם יתברך יהיה בעזרנו, שהרי "הבא ליטרה - מסייעים אותו".

(יחי ראובן)

סיפורים נפלאים פרשת נצבים וילך

הדרה. 'בדיוק לחליפה כזו ציפית', אמר בהתפעלות, ושילם לו על כך בטבין ובתקילין.

עכשיו חזר החייט אל בית מדרשו של הרבי, ושאלו לאמר, 'למדנו רבינו מה שונה החליפה הראשונה מן השנייה? השיב לו הרבי: הפסוק אומר 'ולענווים יתן חן', לכן בחליפה הראשונה שתפרת, והתגאית בה בפני כל חבריך ומכריך, והוצאת את העיניים לכולם, לא מצאת חן בעיני הפריץ, וממילא גם חליפתך לא מצאה חן בעיניו, והוא סילק אותך בבושת פנים. ברם, כאשר נפשך היתה שפלה, והתנהגת בענווה, ובצורה זו תפרת לו את החליפה. הרי שהקב"ה נתן את חינוך בעיניו, והסוף היה טוב. וזו גם הדרך לתשובה... (עלינו לשבח)

"בפיך ובלבבך לעשותו" (ל, יד)

מעשה והגיע חסיד אחד אל הרה"ק רבי משה מקוברין זיע"א ותינה בפניו את צערו: חברי ואני, שנינו יש לנו בתי מסחר באותו הרחוב ממש, זה מול זה, ושנינו מחזיקים באותה הסחורה, והנה חנותו של השני עמוסה בקונים מבוקר ועד ערב, ואילו אל חנותי כמעט ולא נכנס איש ופרנסתי בדוחק ובדלי דלות. ענה הרבי: סגולה טובה אתן לך, ואם כדברי תעשה, יתפחו בפניך שערי הפרנסה, בכל פעם כאשר אתה רואה קונה נכנס לחנותו של חברך, תן תודה לה' ותאמר בלב שלום: "ברוך אתה ה' ומפרנס לכל המשפיע פרנסה בריווח לפלוגי בן פלוני, חברי וידידי". וכיצד אוכל לעשות כן, אמר החסיד והרי עיני רואות וכלות? אמר הרבי: תחילה הרגל את עצמך לומר כן בפיך, וסופו של הלב שיצטרף אחר כך אל הדיבור, כמו שנאמר בפסוק "בפיך" בתחילה, ואחר כך "ובלבבך", והעיקר קודם כל "לעשותו".

"כי תמצאן אתו רעות רבות וצרות" (לא, כא)

המגיד מדובנא המשיל משלו: לעת ערב, כשהרוכל עם סליו בשוק כבר מכר את מרכולתו, ולא נותרו לו אלא שאריות בלבד, והוא נחפו הביתה, הריהו נוטל את מעט האגסים שבסל האחד, ואת מעט השזיפים שבסל השני, ואת מעט התפוחים שבסל השלישי ומערבם ביחד, נותנם בערימה אחת, ומוכרם בחצי מחיר - שהוא רוצה להיפטר מהם מהר ככל האפשר. ולפיכך - "והיה כי תמצאנה אותו רעות רבות וצרות", כשאתה רואה ערבוביה של צרות שונות ומשונות באות ויורדות על ישראל - סימן הוא, שכבר כלתה כל הסחורה, וכבר מגיעים אל השאריות, וזה הקץ ממש, עקבתא דמשיחא, וכבר נחפזים לחזור הביתה.

ורבי שמחה בונם מפשיסחא היה מסיח לבו לפני ריבונו של עולם: הבטחת לנו על ידי רבותינו ש"אין בן דוד בא אלא בדור שכולו זכאי או בדור שכולו חייב". והרי גלוי וידוע לפניך, שאם נצטרך חלילה לחכות לכולו זכאי, מי יודע אם אי פעם נגיע לכך! ובכן, ברי, שבסופו של דבר, על כורחה תבוא הגאולה בדרך האחרת "בדור שכולו חייב". ואם אף דרך זו מתמשכת כל כך, הרי זה ודאי משום שעוד מצויים בכל עיר כמה יהודים יראים ושלמים, שלא הגיעו עדיין חלילה למדרגה של כולו חייב, ובגללם הגאולה מתעכבת. ושואל אני ממך, ריבונו של עולם: מה איכפת לך, שעדיין מצויים מעט יהודים יראי שמים, ומפני מה תהיה מעכב בגללם את הגאולה? (ע' פנים לתורה)

היהודי לארמונו, הראה לו את הבד המיוחד, וביקשו שיתפור ממנו חליפת-אצולה יוקרתית.

היהודי שב לביתו שבפשיסחא וכולו קורן מאושר, על הזכות שנפלה בחלקו לתפור חליפה לפריץ בעצמו ובכבודו. הוא לא היה מסוגל להתאפק, וסיפר זאת לכל מי שבא עמו במגע, ברחוב ובבית הכנסת, כל מי שנכנס לחדר העבודה שלו בשבועות שבהם היה עסוק במלאכת התפירה, שמע ממנו אודות ההזמנה המיוחדת של הפריץ.

והחייט אכן השקיע במלאכה זו את כל מרצו וכישוריו, ותפר לפריץ חליפה מהודרת ומיוחדת במינה.

והיה כאשר סיים את המלאכה, ארז את החליפה בצורה מהודרת, ויצא לארמונו הפריץ, ושוב - כשכולו קורן מאושר, והפעם בגלל הכסף הרב שיכנס עוד מעט-קט לכיסו. הוא מתדפק על שערי הארמונו, ומוזמן להיכנס אחר-כבוד ללשכתו של הפריץ, ובתנוחת גאוה בלתי-מוסרית שלף את החליפה מתוך הארזיה. אך הנה שוד ושבר; הפריץ מתבונן בחליפה, ופניו מצביעות על אי שביעות רצון מוחלטת מהיצירה של החייט היהודי. עיניו יוצאות מחוריהן מרוב כעס, עד שהוא נשמע צועק: 'תתבייש לך, זו החליפה שתפרת לי מהבד היקר שהפקדתי בידך?! האם זו נקראת בעיניך יצירה מלכותית?! הרי אין בחליפה זו מאומה מן היופי, מן החן וההדר, שציפית לראות בה! ועכשיו עוד הרסת לי את הבד, ותצטרך לשלם לי את מחירו המלא! היהודי לא ידע את נפשו מרוב תדהמה, ולא ידע מה דופי מצא הפריץ בחליפה זו. הוא רצה לשאול את הפריץ על איזה פגם הוא מדבר, אבל זה השליך את החליפה מידי מרוב כעס, עד שהיהודי נאלץ לעזוב את הארמונו בבושת פנים, והחליפה בידו...

עם שובו לביתו, נכנס החייט למרה שחורה, ושכב במיטתו ללא נוע. הדיכאון העמוק פגע בו בהעלותו על לוח-לבבו את הבושה שתהיה לו עתה מכל אלה שסיפר להם על 'התפירה המלכותית'. מה יענה עכשיו לכל מכריו וקרוביו שיבקשו לדעת מה עלה בגורל החליפה? אבל, כאשר הפרנסה הציקה לו, קם היהודי והחליט לשאול בעצת הרבי מפשיסחא, ולהיוועץ בו ובפקחותו הנודעת. אולי הוא יידע את דבר-הפגם שמצא הפריץ בחליפה! הרבי שומע את הדברים, מליט את ראשו בכפות ידיו כמי ששוקע במחשבה עמוקה, ולאחר כמה דקות הוא אומר לחייט: בוא ואיעצך עצה טובה. קח את החליפה שהפריץ החזירה לך, תפרום אותה לחלוטין, ותתפור חליפה חדשה מאותו בד, ובדיוק באותה גיזרה שתפרת את הראשונה, ותביא אותה שוב לידי הפריץ.

החייט הביט ברבי ולא יכול היה להאמין שהוא שומע את הדברים יוצאים מפיו. הוא כבר היה בטוח שגם הרבי שוחק למשבתו... אבל הרבי חזר על דבריו בשנית. 'לך ועשה כדבריי ותראה שלא תפסיד', אמר. בלית ברירה חזר החייט לביתו, ועשה כדבריו של הרבי, ובתוך ימים אחדים הביא את החליפה 'המחודשת' לארמונו של הפריץ.

וראה זה פלא, כדבריו של הרבי כן היה. הפריץ התלהב עד מאוד מהחליפה, ולא גמר לשבח את החייט היהודי על כישוריו המיוחדים. ואף קרא לאשתו ולבניו ביתו שיראו את החליפה ברוב

ליקוטים נפלאים פרשת נצבים וילך

לוקח את הצדיקים כדי להגן על הדור. וזהו "והיה בשמעו את דברי האלה", שישמע את הדברים הנאמרים בעל פה ולא נכתבו בתורה - זה מיתת צדיקים, "והתברך בלבבו" שהקב"ה יקח את הצדיקים שיכפרו ו"שלום יהיה לי". לכן אמר, אל תדמה בנפשך להמלט מן העונש, אלא "ורבצה 'בו' כל האלה 'הכתובה'" - שיבואו עליו האלות שכן נכתבו בתורה. (גן רווה)

"לא בשמים היא" (ל, יב)

מרגלא בפומיה של הגאון רבי יוסף שלמה כהנמן זצ"ל מפוניבז' משמו של ה"חפץ חיים" זצ"ל: מסופר במדרש (ריש קהלת רבה) רבי חנינא בן דוסא ראה בני עירו מעלין נדרים ונדבות לירושלים, אמר הכל מעלין לירושלים ואני איני מעלה דבר? יצא למדבריה של עירו, וראה שם אבן אחת, ושבבה וסיתתה ומירקה, ביקש לשכור לו פועלים (להעלותה) אמרו תן לנו חמשה סלעים. ולא נמצא בידו דבר. לשעה, זימן לו הקב"ה חמשה מלאכים, והסכימו להעלותו ואמרו לו "ובלבד שתתן ידך ואצבעך עמנו", נתן ידו ואצבעו עמהם (וברגע עפו ופרחו) ונמצאו עומדים בירושלים. לכאורה, שאל ה"חפץ חיים", תמוה הדבר: מפני מה עיב הקב"ה עד שחיפש לשכור אנשים, ולא שלח לו המלאכים תיכף בתחילת העניין? ומה פשר התנאי שהעמידו המלאכים לרבי חנינא בן דוסא "ובלבד שתתן ידך ואצבעך עמנו"? "אין זאת" המשיך "אלא ללמדנו שהאדם מחויב לפעול בכל מצב שהוא, ולעשות מצדו את כל מה שניתן לעשות אפילו אם בדרך הטבע המשימה שלו נראית כבלתי אפשרית, ולא מסתבר כלל שייסיף לבצע מחשבתו רק אז שולח לו הקב"ה עזרתו מקודש בדרך נס. רק אחרי שעשית מצדך את כל מה שיכולים לעשות יבוא הסיוע ממעל".

"סייעתא לדבריננו", הוסיף הח"ח, "מוצאים אנו בפרשת נצבים: "לא בשמים היא" ובפירש"י "שאלו היתה בשמים היית צריך לעלות אחריה וללמדה" ואין אמר "היית צריך לעלות" הרי אפילו אם נעשה אלף סולמות לא נגיע לשמים? משמע אם כן, שאנחנו מצדנו חייבים לעשות ממש כל מה שביכולתנו לעשות, אפילו אם ברור מראש שאין בכח עשייתנו להשיג את המטרה, כי אז הקב"ה עוזר לנו מחוץ לדרך הטבע".

("מאוצרותיהם של צדיקים" בשם ספר "הרב מפוניבז'") ומן העניין לציין בזה למובא בס' "תולדות החפץ חיים" לבנו הג"ר לייב ז"ל, כי החפץ חיים היה נאנח ואומר כי אילו היו יוצאים להילחם נגד מפירי ברית רשעי ישראל שברוסיה בחרב ובחנית כחשמונאים בשעתם מבלי הבט על היות הלוחמים למען קדשי ישראל המעטים והחלשים ודאי שהיו מנצחים עיי"ש. ה' יגמור בעדי... מעשי ידך אל תרף (תהלים קלח ח).

"בפיך ובלבבך לעשתו" (ל, יד)

אמר רבי יוחנן (ירושלמי ברכות פ"א ה"ב): "הלמד שלא על מנת לעשות - נוח לו אילו נהפכה שלייתו על פניו ולא יצא לעולם". עד כדי כך?! אולם נראה שאין כאן קללה או תוכחה חמורה, אלא היות שהאדם כשהוא בבטן אמו לומד את כל התורה כולה, וכיון שבא לאוויר העולם בא מלאך וסוטר על פיו ומשכחו כל התורה

"אתם נצבים היום לפני ה' אלקיכם" (כט, ט)

מתי תזכו להיות נצבים ועומדים? כשתהיו אגודה אחת, וזהו שנאמר "כולכם" (ילקוט)

מעשה בזקן אחד שהיה נוטה למוות רח"ל, קרא לכל בניו ואמר להם הביאו לי אגודה של קנים לחים, הביאו לו את האגודות, נתן את האגודה לכל אחד מהם ושאל אותם, האם אתם יכולים לשבור את הקנים האלו? נטל כל אחד מהם האגודה, והתאמץ בכל כוחו לשבורה ולא היה יכול. אמר להם הזקן, עכשיו תראו כיצד אני שובר, תמהו הבנים והיו מסתכלים זה בזה בתמיהה. נטל הזקן האגודה והתחיל מוציא קנה אחר קנה ושוברה.

אמר להם הזקן מזה תלמדו לקח, כל זמן שתהיו באגודה אחת אין אדם יכול להזיק לכם, אבל אם תהיו בפירוד ובמחלוקת תישברו אחד אחד.

וזהו שאמר משה לישראל, אם תהיו היום כולכם כאיש אחד, אין אחד יכול לשלוט בכם. (מעם לועז)

"אתם נצבים היום" (כט, ט)

מדרש אגדה, למה נסמכה פרשת אתם נצבים לקללות, לפי ששמעו ישראל מאה קללות חסר שתיים, חוץ ממ"ט שבתורת כהנים הוריקו פניהם ואמרו מי יוכל לעמוד באלה (רש"י) יש להבין ענין של מאה חסר שתיים, ומ"ט קללות, ולמה הוריקו פניהם.

ויש לומר, שאם מזהירים מישהו שיקבל מכות בלי לפרט את מספר המכות, או שקוראים במספר עגול חמשים או מאה, יש להניח שהמספר אינו מדויק, לשון גוזמא, ואין קץ וגבול להורדה ולויתור, אבל אם נוקבים במספר לא עגול, ניכר שהוא מדוקדק וקבוע, ולכן כיון ששמעו מאה חסר שתיים ומ"ט קללות, ראו שזה מספר מדויק, לכן הוריקו פניהם. (דברי שאול)

"את אשר ישנו פה עמנו עמד היום ואת אשר

איננו אתנו" (כט, יד)

אמרו חז"ל שבעת הדין לעתיד לבוא הגוף יכול לטעון שאיננו אשם כיון שבלי הנשמה אינו יכול לעשות כלום, ואילו הנשמה יכולה לטעון שבלי הגוף לא היתה חוטאת, לכן יחזיר הקב"ה את הנשמה לגוף וידין את שניהם יחד.

לכן אמר משה שהוא עושה הברית עם שניהם יחדיו "את אשר ישנו פה עמנו עמד" - הוא הגוף שעומד בפנינו, "ואת אשר איננו אתנו" - היא הנשמה שאינה נראית. (מלא העומר)

"והיה בשמעו את דברי האלה הזאת והתברך

בלבבו לאמר שלום יהיה ליי" (כט, יח)

יש לדקדק, וכי מפני שישמע את דברי האלה לכן יתברך בלבבו, להיפך זה צריך להביא עליו פחד. וגם תיבת "דברי" מיותר, די שיכתוב "את האלה הזאת".

ויש לומר דהנה על הפסוק: "גם כל חלי וכל מכה אשר לא כתובה בספר התורה הזאת" דרשו חז"ל: "זו מיתת צדיקים", דהקב"ה

ליקוטים נפלאים פרשת נצבים וילך

וענה המלאך: "עתה באתי" - על ביטול תורה הנרמזת במילים "עתה" כדכתיב בפרשתינו "ועתה כתבו לכם את השירה הזאת", עד כאן דברי התוספות.

ושאל הרב מפוניבז' ז"ע: אם בשאלה רמז המלאך את לימוד התורה בפסוק: "תורה צווה לנו", למה א"כ בתשובה, רמז המלאך את לימוד התורה בפסוק אחר, "ועתה כתבו לכם"? אלא ענה ותירץ תירוץ נפלא: המלאך ענה ליהושע לא רק שבאתי לרמז לכם על ביטול תורה, אלא באתי לרמז לכם איך הגעתם לכך, למצב הזה: נכון שאם אתם מסתכלים על התורה בתור "ציווי" - "תורה צווה", אז יכול להיות שיש לכם קשיים ותירוצים של מלחמה, אבל אם הייתם מסתכלים על התורה כמו "שירה" - "ועתה כתבו לכם את השירה הזאת", כשזה שירה ועונג לא מבטלים מהתורה! אין שום קשיים, הכל תענוג!!

"כי ידעתי את יצרו" (לא, כא)

ובתהלים ק"ג "כי הוא ידע יצרנו". והחכם מכל אדם קורא אותו מלך זקן וכסיל (קהלת ד, יג). והכוונה הוא, לא שהוא בעצמו כסיל, כי להפך אנו רואים, כי יש בכוחו ללכוד ברשתו אף את החכם היותר גדול ואין אדם צדיק בארץ וגו', אלא הכוונה, שהוא נקרא ע"ש מלאכתו, כמו שהסנדלר נקרא מי שעושה נעלים, ומי שתופר בגדים נקרא חייט, וכן היצר נקרא "כסיל" בשביל שמלאכתו היא "להכסיל" את בני האדם, הוא עושה את הכל לכסילים. (חפץ חיים על התורה)

"ועתה כתבו לכם את השירה הזאת ולמדה את בני ישראל שימה בפייהם למען תהיה לי השירה הזאת לעד בבני ישראל" (לא, יט)

ולכאורה לאחר שאמר הכתוב 'ולמדה את בני ישראל' מדוע צריך לחזור ולומר 'שימה בפייהם'. אלא הרי לא יתכן שאדם אחד יקיים את כל מצוות התורה שהרי חלקם נאמרו בכוהנים וחלקם בלוויים, ועוד. אכן העצה לכך היא שילמדו את ההלכות של המצוות, ובעת ההיא יכווין בליבו שאם יבואו מצוות אלו לידו יקיים למעשה, ובכל עת ימתין מתי יבואו לידו ויקיים, ובזה נחשב כאנוס והבא לעשות מצוה ונאנס ולא עשאה מעלה עליו הכתוב כאילו עשאה. זהו שאמר הכתוב 'שימה בפייהם' דהיינו שצורת קיום של 'ולמדה את בני ישראל' יהיה על ידי כך שיכוונו לקיים את אותן המצוות כשיבואו לידם, ובכך תחשב המצוה ל'שימה' דהיינו שנתקיימה למעשה בעודה 'בפייהם' דהיינו בעת לימודה. לכך סיים הכתוב 'למען תהיה לי השירה הזאת לעד בבני ישראל', שבכך יש עדות שאם תבוא המצוה לידם בוודאי יקיימוה.

כולה (נדה ל.). אם כך מה יתרון לאדם שיצא מבטן אמו אם אופן לימודו הוא כאותו אופן שלמד בבטן אמו - ללמוד שלא ע"מ לעשות? משום כך "נוח לו" - באמת מוטב לו לאותו אדם "אילו נהפכה שלייתו על פניו ולא יצא לעולם" אלא יישאר שם ללמוד עם המלאך... (מעלות התורה)

"הסתר אסתיר פני ביום ההוא" (לא, יח)

שאל הגה"ק בעל הכתב סופר ז"ע - אם אותו אדם חדור אמונה בהשגחה הפרטית ומאמין, שכל הרעות האלה מצאוהו, על כי אין אלוה בקרבו, מפני מה לא יהיה הקב"ה מוחל לו, ומפני מה בא עליו, גם לאחר דברי וידוי אלה, העונש הכבד, "ואנוכי הסתר אסתיר פני ביום ההוא על כל הרעה אשר עשה"? אלא ההסבר הוא - ענה הכתב סופר, משום שהוא אמר את הדברים "ביום ההוא" בלבד, ביום שבאה אליו הרעה, אבל משנחלץ ממנה, הריהו שוכח את שאירע לו ביום אתמול ואת אשר אמר...

"ואנוכי הסתר אסתיר פני" (לא, יח)

מדוע כופל הכתוב "הסתר אסתיר"? מובא בשם ה"בעל שם טוב" הקדוש, שלפעמים מרגיש האדם רחוק מהקב"ה, והוא עושה מאמצים להתקרב. אולם, צרה גרועה יותר מזו היא כאשר הקב"ה מסתיר מן האדם את ההרגשה שהקב"ה רחוק ממנו, וכך הוא משוכנע שהוא קרוב, על אף שהוא בעצם מרוחק מאוד... וזהו "הסתר אסתיר" - הקב"ה יסתיר מעם ישראל גם את הסתר הפנים בעצמו, והם לא ידעו כלל וכלל שהם רחוקים. עונש כזה הוא גרוע הרבה יותר, שכן לא ניתן להתמודד אתו, משום שהאדם אינו משקיע מאמצים על מנת להתקרב לבוראו. (הבעש"ט)

"ועתה כתבו לכם את השירה הזאת ולמדה את בני ישראל" (לא, יט)

בספר יהושע (ה, י"ג-י"ד) כתוב: "ויהי בהיות יהושע ביריחו (יחד עם בני ישראל) וישא עיניו וירא והנה איש עומד לנגדו וחרבו שלופה בידו וילך יהושע אליו ויאמר לו הלנו אתה אם לצרינו, ויאמר לו כי אני שר צבא ה' עתה באתי". ומדוע בא המלאך עם חרב שלופה ליהושע ומה היה המשא ומתן ביניהם? מסבירה הגמרא (מגילה ג ע"א) שהמלאך האשים אותם בשני דברים: ראשית, אתמול ביטלתם קרבן תמיד של בין הערביים. ושנית, עכשיו בלילה אתם לא נלחמים, והיה לכם א"כ לעסוק בתורה. שאל אותו יהושע: ועל איזה מהם באת כעת? ענה המלאך: "עתה באתי" - על העוון של עכשיו - ביטול תורה. וקשה, איך משמע בפסוקים עצמם כל ה'משא ומתן' הזה שהגמרא למדה? ומסביר התוספות: המילה "לנו" - היא קיצור הפסוק "תורה צווה לנו". וזה ששאלו המלאך: האם באת "לנו" - על ביטול תורה, "אם לצרינו" - או האם באת על זה שלא הקרבנו קרבן התמיד שמציל אותנו מצרינו.

לעי"נ

הרה"צ פנחס בן ר' בנימין בינוש
רוזנבוים זצוק"ל - כ"ו בניסן

פניני פרשת השבוע

נושא השבוע: ההכנה הראויה

פרשת נצבים וילך

בס"ד | גיליון מס' 147

כיצד מברג קטן הצליח להציל מפעל ענק?

במוצאי מנוחה קידמנוך תחילה...

ונחקרה, היכן נוכל לשפר את התפילה שלנו, בציבור, במניין, בשלמות. נעקוב אחר סדרי הלימוד שלנו, עד כמה הם קבועים, רציניים, רצופים וסדירים. נעמיק מבט אל מעשי החסד שלנו, האם אנו מרבים לעשות חסד, עד כמה החסד תופס נתח מכובד ביום יום שלנו, וגם נבדוק את שמירת העיניים והפה, ועוד...

אחת הדרכים הטובות והמבטיחות לעשות את בדק הבית האישי הזה, היא להתחבר לספר מוסר או התעוררות, לעיין בו, להתחזק בו, לצעוד בעקבות הנחיותיו. בימים אלו, הלימוד בספרי התעוררות מועיל ביותר, כי הם מסייעים לנו לבצע את המעקב אחר הטעון שיפור, למצוא את המקומות בהם נוכל להיטיב את מעשינו, וגם מעניקים לנו עצות מעשיות לעשות זאת.

בימים אלו נעשה 'סקירה כללית', נבדוק מה טעון שיפור, היכן טעון חיזוק. נחפש את המקומות הללו ונפעל לשפרם, כדי לכבס את לבבנו ולנקות את עצמנו, למען נגיע לרגעי המלכת המלך נקיים וזכים, מצוחצחים ורעננים, כי 'רצוננו לראות את מלכנו!'

אורח לרגע שגילה את הפגע...

את כל הונו ואונו, השקיע ר' יצחק ד., תושב מודיעין עילית, במפעל הבקבוקים הענק שהקים בצרפת. הוא השקיע כסף רב, שכר את טובי המומחים להקמת מפעלים, כשבחזונו - הקמת מפעל הבקבוקים המשוכללים ביותר באירופה. המכונות המשוכללות עבדו במרץ 24 שעות ביממה, ייצרו כ-800 בקבוקים מדי שעה, וכל זאת על בסיס תפעול אלקטרוני בלבד, משוכלל ומתקדם במיוחד. אך ר' יצחק לא הסתפק בכך, וחיפש כל דרך להגדיל עוד את כושר הייצור של המפעל.

בהשקעה אדירה של כסף, הבאת מהנדסים מהמזרח הרחוק ושיפור ושכלול כל המכונות במפעל, הצליח ר' יצחק יותר מלשלוש את קצב הייצור, מכ-800 בקבוקים לשעה לכ-3,000 בקבוקים לשעה. עתה היה ר' יצחק מרוצה: המפעל עובד בתפוקה מלאה, ההשקעה מניבה פירות. המפעל עומד בחזית הטכנולוגיה העילית, וקצב הייצור בו משביע רצון, וגם ריווחי במיוחד...

כמה שנים חלפו, ולפתע הבחין ר' יצחק כי החלה ירידה ברמת הייצור. לפרקים היו המכונות המשוכללות מייצרות רק 2,900 בקבוקים, לפעמים אפילו פחות. המצב לא נראה מבשר טוב, קצב הייצור הלך וירד, ור' יצחק הזעיק את טובי המהנדסים והטכנאים, לפשפש בקרבי מכונות הענק ולמצוא את הסיבות לירידה בקצב הייצור.

אלו יוצאים ואלו באים, הכרטיס האלקטרוני הוחלף, גם המשאבה. המנוע תוקן, המדחס שוכלל, הסרט הנע נבדק לעומק. אפס, כל אלו לא הצליחו לעצור את הירידה בקצב הייצור, לא הצליחו להשיב את המפעל לתפוקה המלאה כמקדם. בכל יום שחלף הביט ר' יצחק בעיניים כלות בקצב הייצור ההולך ופוחת, עד שעמד כבר על פחות מ-2,000 בקבוקים לשעה, אך אין לאל ידו להושיע...

הרגעים הגדולים קרובים מתמיד. כל לב יהודי כבר רוטט בהתרגשות, בכל נשמה יהודית כבר נעים המיתרים העמוקים. בעוד ימים ספורים יהפכו התכונה והדריכות לעובדה בשטח: כרטיסי ה'שנה טובה' יפתחו, יהודים ילחצו ידיים לחבריהם בידידות באיחולי שנה טובה, יגיוני הרגש יכבשו כל פינה, התפוח ייטבל בדבש כאות לשנה מתוקה...

ואז, בבוקרו של יום ראש השנה, ימהר כל יהודי לבית הכנסת. בעיניים נוצצות, בהתלהבות נרגשת, בשמחה שאין לתארה. כל אחד מאיתנו יפתח את המחזור ויחל בתפילה, ואז יישמע קולו של החזן מנעים בשירה הפותחת: 'אהה, אהה, אהה', רגע לפני שאבוקת זעקה תפרוץ בהתרגשות מפני כולנו, זעקה הבוקעת מעומק הלב ומתשתית הנפש: ה-מ-ל-ך!

ולא זעקה בלבד יש כאן, אלא משהו עמוק, נוקב, אהב ומתרפק עד אין קץ. זעקת 'המלך' היא הרגע הנשגב בו אנו מקבלים על עצמנו מחדש את עול מלכותו, ושומחים להכריז מחדש כי אנו נאמנים לו. זעקת 'המלך' היא המעמד המרגש ויוצא הדופן, בו אנו מחליטים מחדש כי ה' הוא מלכנו ולו אנו עבדים, ואנו גאים להיות כפופים למרותו של אבינו מלכנו!

ואין יהודי שלא זכאי להשתתף במעמד הזה, אין יהודי שאין לו את הכבוד והעונג להיות שותף למעמד המלכת המלך. הרי מי שמבקש מאיתנו כי נמליך אותו - הוא המלך בעצמו, 'אמרו לפניי מלכויות - כדי שתמליכוני עליכם'. המלך מזמין אותנו למעמד המלכתו, פונה לכל יהודי ויהודי, ומבקש את השתתפותו האישית במעמד הגדול בו נשוב ונמליכו כמלך העולם...

כשנערכים לרגע כזה, למעמד כה נשגב כמו המלכת המלך, מתארגנים מראש. נכון, אם בן המלך יבוא בבגדים מזהומים למעמד המלכת אביו - כנראה יאשרו לו להיכנס בשל היותו בן המלך, אבל זה יהיה לו מאוד לא נעים... כל בר דעת מבין: לאירוע של המלכת המלך באים לבושים בקפידה, נקיים וזכים, מצוחצחים ומבריקים!

כשנתבונן באותו מעמד נשגב העומד לפנינו, נבין כי זהו בדיוק הזמן להתארגן. להתנקות, להיטהר, להזדכך. עכשיו הזמן להתלבש בבגדים מכובדים, לנקות כל כתם, להסיר כל בדל אבק, לסלק כל לכלוך. אנו נערכים לאירוע של המלכת המלך, ועלינו להגיע אליו מוכנים וערוכים, לבושים כדבעי ומבהקים בניקיון!

לכן ניתנו לנו במתנה ימי הסליחות, הם ימי ההכנה הקרובים כל כך למעמד הגדול. אלו השעות והרגעים בהם אנו מכבסים את עצמנו, את הלבוש הרוחני שלנו. אלו ימי ההתארגנות, בהם אנו מסירים כל אבק, מנקים כל לכלוך, מכבסים כל כתם. אלו ימים שניתנו לנו במתנה, בהם נוכל להתכבס, להיטהר, להגיע לרגעי המלכה מצוחצחים ונקיים.

כל המוטל עלינו, הוא לעצור את מירוץ היום, למצוא דקות ספורות בהן נחפש את הכתמים החבוים בליבנו, המודחקים מתחת מטלות היום יום שלנו. נחפשה דרכינו

ההכנה הטובה לראש השנה!

הגאון רבי חיים שמואלביץ זצ"ל - ראש ישיבת מיר, פגש פעם בערב ראש השנה את אחד מתלמידיו ששימש כראש כולל. ראש הישיבה פנה אליו ושאל: 'אמר לי מר, במה את מתכוונן לקראת ראש השנה?'

נענה ראש הכולל במבוכה מה: 'מתחזק... לומד... מתפלל...', 'פה מאוד', השיבו רבו, 'ובכל זאת, במה אתה מתחזק ביותר? במה אתה מתכוונן בעיקר?'

חייך ראש הכולל במבוכה, והבין כי רבו רוצה להשיב לו. ואז השיבו רבי חיים שמואלביץ: 'נראה לי, כי ההכנה הטובה ביותר לראש השנה, היא לעמוד לעזרת רעייך. הרי ראש השנה חל בשנה זו בימי חמישי ושישי, ובוודאי רעייך נחפזת ולחוצה לערוך סעודות מכובדות לשלושת הימים - שני ימי החג והשבת שאחריהן...'

על כן, עצתי לך להתכונן כראוי לראש השנה. היא לעמוד לימינה, להיות לה לעזר. צא ובדוק במה אתה יכול לסייע לה, אולי תוציא את הילדים לטיול קצר... תנסה לעזור לבני ביתך להכין את החג, תעמוד להם לסייע. זו ההכנה הטובה ביותר לראש השנה!'

הסיפור, המופיע בספר 'האמנות ואדברה', מלמד אותנו: גם השנה ראש השנה יחול בערב שבת. ברוב בתי ישראל כרוכה הכנת החג והשבת כשירחה רבה ועבודה מאומצת, וגם אחר כך - במהלך החג - יש לא מעט עבודה. הבה נזכור כי חסד הוא הכנה טובה ליום הדין, נרבה בעשיית חסד גם בתוך הבית פנימה, למען נזכה להתכונן כראוי ליום הגדול ולהתברך בו בשנה טובה ומבורכת!

לעילוי נשמת

ר' שלמה פרץ ז"ל בן מאיר הלוי גולדשמיט (אריאלי)

ביום מן הימים, הגיע אחד מידידיו, גם הוא תושב מודיעין עילית, לביקור בצרפת. הלה הוזמן לביקור במפעל של ר' יצחק, והגיע בדיוק כשיצא מהמפעל עוד מומחה עולמי, שגבה את שכרו היקר, אך פכר ידיו בייאוש. האורח הבחין בפניו המאוכזבות של ר' יצחק, שפיר לו בקצרה את הסיפור המוזר: המפעל ייצר בקצב אדיר, ולפתע חלה ירידה. איש אינו מבין מדוע ולמה, כל המומחים אינם יודעים את הפיתרון לתעלומה, וקצב הייצור ממשיך ויורד...

'אולי אני אכנס לנבכי המכונה כדי להבין מה הבעיה?' - התנדב האורח. 'ור' יצחק גיחך לעומתו: 'מה אתה מבין בבקבוקים, במפעלים, בהנדסה מתקדמת, בטכנולוגיה עילית?, טובי המומחים היו פה, איש לא פתר את הבעיה. מה יש לך להועיל?'

אך דווקא התשובה הזו - היא שיצרה לאורח אתגר. 'מה יש לך להפסיד?' - ניסה לדבר על לבו של ר' יצחק, 'תן לאורח לרגע למצוא כל פגע. אולי אני אצליח להבין מה קורה פה?', ר' יצחק השיב בשלילה: 'אני אוהב אותך ידידי, וגם מכבד את דעתך, עד נושא שאתה מבין בו פחות מכלום. עזוב, זה לא בשבילך...'

אך האורח לא הרפה, והוסיף להתווכח, עד שר' יצחק נכנע לנוכח עקשנותו, והשביח עבודתו את המכונה כליל. האורח נכנס, שהה בפנים דקה או שתיים, ולפתע ביצבץ ראשו החוצה. 'תן לי בבקשה מברג' - ביקש מר' יצחק, שכמעט התפוצץ מצחוק. 'תגיד לי, אתה רציני? הרי פה טובי המקצוענים, גלאי תקלות המתקדמים בעולם. מברג? זה מה שיושיע את המפעל שלי?'

שוב התחנן האורח לקבל מברג, ור' יצחק נכנע לבסוף, רק כדי שחברו יפסיק להתחנן לו בתוך המכונה, ויאפשר למפעל לשוב ולייצר... האורח נבלע בטבור המכונה עם המברג, כשר' יצחק כבר ממתין שיתייאש וייצא...

דקה ועוד דקה חולפת, ולאחר כעשרים דקות יצא האורח מצידה השני של מכונת הענק, פניו מחויכות וידי שחורות כפחם. 'תפעיל את המכונה, יצחק. תפעיל. נראה לי שהכל בסדר עכשיו...'

'ר' יצחק חשב כי חברו מהתל בו. היעלה על הדעת שעכשיו הכל בסדר? בזכות מה? בזכות חבר שלא מבין דבר ומברג קטן?! הוא שב והפעיל את המכונה, והמתין שעה, בדיוק. כסימנה הופתע לגלות:

המכונה ייצרה 3,022 בקבוקים, תוך שעה! בדיוק קצב הייצור המבוקש, זה שהוא עמל לחזור אליו כבר כמה חודשים!

'זה לא יכול להיות', גמגם ר' יצחק חליפות והחל להתנצל על הזלזול בדעת רעהו, 'זה פשוט לא יתכן... נבדוק עוד שעה מה קורה...', אך אחרי שעה, שב המספר וחזר על עצמו. יותר מ-3,000 בקבוקים, תוך שעה! קצב הייצור החלומי חזר לאיתנו, מי היה מאמין!

ר' יצחק התהלך במפעל כחולם, לא מאמין למראה עיניו. הוא ספר שוב ושוב את הבקבוקים, ולא האמין... על אתר ניגש לחברו הטוב, טפח על כתפו בידידות והודה לו בחום. 'תספר לי, אתה חייב. מה היה שם? מה תיקנת? מה עשית? מה גילית שלא גילו טובי הטכנאים? מה תיקנת שלא הצליחו לתקן גדולי המומחים?'

חיך האורח חיוך מסתורי, והשיב תשובה גאוונית בפשטותה:

'תשמע. כשסיפרת לי את הסיפור המלא, חשבתי לעצמי מה יכולה להיות הסיבה. את התשובות החכמות של הטכנאים אינני יכול לדעת, אלו כבר בדקו את המנועים, הכרטיסים האלקטרוניים, המשאבות וכל היתר... אמרתי לעצמי שהבעיה טמונה במקום אחר, אולי הכי פשוט ושגרת...'

כשנכנסתי לקרבי המכונה, לא חיפשתי משהו מסוים, אלא פשוט הבטתי סביבי לראות אם הכל תקין, אולי קרה משהו בשנים החולפות. ראיתי שחלק מהברגים התרופפו, הרעידות הרבות של המכונה שחררו את הידוקים החזק, והסקת שכנראה המכונה הולכת ורועדת יותר כל העת, ובעקבות זאת הברגים מוסיפים להתרופף, והתוצאה הבלתי נמנעת היא - שהמכונה מייצרת פחות...

ביקשתי מברג, ועברתי בורג אחר בורג, למלאו אורך, גובה ורוחב המכונה. חיזקתי אותם אחד אחד, בחריצות, בעקביות. לא ויתרתי לאף בורג, גובה או רחוק - הגעתי אליו, סובבתי אותו, הידקתי אותו כמקדם. ואת התוצאה - עיניך הרואות...'

ר' יצחק לחץ את ידו, והודה לו בחום. בשבוע שאחרי גם שלח לו מתנה ענקית. הן הוא שהיה לימינו להושיעו, ופעולתו - היא שהצילה את תפוקת הייצור במפעל...

את הסיפור שמענו ממקור ראשוני, זה לא משל אלא סיפור אמיתי, אך המסר שבו מאיר כברק:

ימים אלו, כל יודי מבקש להתחזק. אך לא פעם, המחשבה שאנו נדרשים לעשות מהפכות אדירות מאיטה את צעדינו, החשיבה כי עלינו להיכנס לנבכי עניינים מורכבים ולטפל בהם משורשם - גורמת לנו להירתע, לחשוב שזה לא שייך אלינו. אך האמת היא, שלא צריך לעשות מהפכות גדולות, אלא פשוט לחזק את הברגים, לחזק את בדיקי הנפש...

לעקוב אחר הלימוד שלנו, לראות מה אפשר לשפר, מה ניתן להוסיף. לבחון את תפילתנו, לראות היכן ניתן לחזקה, להופכה ליותר ראויה, למושלמת. לוודא כי אנו עושים חסד כראוי, להבטיח שאנו שומרים על טהרת העיניים, האוזניים והפה. פשוט לעבור נושא אחר נושא, ולראות מה ניתן להוסיף בו, כיצד ניתן לחזקו, איך מהדקים את ברגיו...

וכך אומר המדרש בפרשת בהר, הכוונה לשב בתשובה: 'אם היה רגיל לשנות פרק אחד - ישנה שני פרקים, אם היה לומד דף אחד - ילמד שני דפים'. לא צריך להלך בגדולות, לא צריך לחפש מהפכות. צריך רק לחפש את הפעולות הפשוטות, היזומיות, ולבדוק כיצד ניתן לחזקן ולשפרן.

עכשיו הזמן לבחון, להתעמק. לראות מה התרופף, מה טעון חיזוק. עכשיו זו ההזדמנות השנתית לחזק את קיום רצון ה' בכל נימי נפשנו. להשיב את המפעל הרוחני שלנו לקצב הייצור המלא, להגיע לראש השנה כשהכלים הרוחניים שלנו מתפקדים כנדרש. הבה נתחזק לבחון את מעשינו ודרכינו, ונזכה להיכנס לשנה החדשה זכים ונקיים, לעשות רצון הבורא תמיד!

עשרה יהודים שאינם מניין?

מונסי שבארצות הברית, ליל ב' של סליחות, 10:3 לפנות בוקר. ר' פנחס השכים לקום כבר בשעה זו, ביקש לשים את פעמיו לאמירת הסליחות בבית המדרש של רבו, הרה"ק רבי חיים זאנוויל מריבניץ ז"ע, שנודע כצדיק נשגב בקדושתו. ידוע ידע כי הרבי מקפיד לומר תיקון חצות בשעת חצות במשך שעות ארוכות, ומיד אחריו הוא פותח באמירת הסליחות, בתנאי שיש מניין. ולא תמיד היה בשעת לילה כה מאוחרת... לפיכך, בדרכו לבית המדרש, עבר ר' פנחס דרך בית נכנסת מקומי, חיפש אולי יש עוד מישהו שיכול להצטרף. מיד בכניסתו, הבחין ביהודי היושב בירכתי בית הנכנסת, וספר הסליחות פתוח לפניו. בדיוק בדף הראשון... 'רבי יהודי! צהל ר' פנחס לעומתו, 'מה לך אומר סליחות ביחידות, הרי בקושי התחלת! בוא עמי וניסע יחדיו לומר את הסליחות עם הרבי, אני אסייע אותך הלך וחזור...'

על אתר קפץ האיש ועלה לרכב, והשניים הגיעו לבית המדרש. הם גילו כי אכן יש בבית המדרש שמונה יהודים חוץ מהם, הם אלו שמשלימים את המניין, הרבי יוכל לגשת לעמוד ולהתחיל בסליחות. הרבי הבחין מיד כי המניין כבר התכנס, התעסף בטליתו, וכשפניו להבים ניגש אל עמוד התפילה, פתח את ספר הסליחות, ו...
כלום! - - -

הרבי לא הצליח לפתוח בתפילה, לא הצליח לומר סליחות! הוא הביט אנה ואנה, נשא מבטיו אל היהודים שמסביב, ומצחו נחרש קמטים. הוא לא מצליח לומר סליחות! מבקש הוא לפתוח 'אשרי יושבי ביתך', אך משהו בעייתי, הוא לא מסוגל להתחיל...

בית המדרש שקט. כולם מביטים במתח, לא מבינים את פשר העיכוב. הרבי ניגש שוב ומנסה לפתוח, ואומר את המילה הראשונה אך עוצר מיד. הוא מסתובב לעבר הקהל, סוקר את כולם במבט חד, וכל הנוכחים מסמיקים ומחויירים חליפות. מי הוא זה ואיזה הוא שבשלו הסער הגדול הזה?

דקות ארוכות של מתח חולפות עוברות, כולם מביטים ברבי בעיניים תמהות ומבולבלות, ואף הרבי מביט בהם שוב ובוחר אותם אחד לאחד. הוא ניגש שוב אל העמוד, מנסה להתחיל מחדש, אך ניכר כי משהו מעכב בעדו, והוא לא מתחיל!

מה קורה כאן? אימה וחרדה נופלות על כל המשתתפים במניין. מה קרה? למה הרבי לא יכול לפתוח באמירת הסליחות?

לפתע, שב הרבי והיטיב את פניו אל הקהל, ושאל בקצרה: 'יש כאן מישהו שכבר אמר סליחות?' - כולם נהגו בראשם לשלילה...

הרבי הוסיף והתעטף בשרעפים, ניסה שוב להתחיל, ומשלא עלה הדבר בידו - פנה שוב לקהל: 'אולי יש מישהו שכבר אמר היום סליחות?', כולם החליפו מבטים. לא! אין כאן איש שכבר אמר סליחות!

לפתע הררה האורח: 'אולי הכוונה אליי? הרי אמרתי כמה פסוקים ראשונים...', וכשראה כי הרבי מוסיף להתעכב, ניגש אליו ולחש: 'אני כבר התחלתי, אמרתי רק כמה פסוקים ראשונים...'

'אכן נודע הדבר!' - אמר הרבי, 'עכשיו הבנתי הכל... אין לנו מניין של אנשים שלא אמרו סליחות!'

'אין מניין?!' - תמהו כולם לעומתו. 'הרי ניצבים כאן עשרה יהודים שלא אמרו סליחות! וכאן חשף הרבי סוד טמיר: 'אכן נמצאים כאן עשרה יהודים, אך אחד מהם כבר התחיל לומר סליחות, והוא כבר מוצב במקום אחר לחלוטין, שונה מכל חברי המניין. כי כשיהודי רק מתחיל באמירת הסליחות, ולו אם אמר כמה פסוקים בודדים - הרי הוא כבר מרוצה לה' ומפויס עמו שבעתיים, הוא לא נמצא איתנו באותו מצב!'

מדהים, כמה גדולה היכולת של פסוקים אחדים מתוך הסליחות, לאן הם מובילים אותנו. הצדיק, בחושי הרוחניים החדים, חש בכך, הרגיש כי יש כאן מישהו שכבר שקפץ מדרגה, שהתקדם צעד לקראת אביו שבשמים, הודות לכמה פסוקים בלבד שאמר!

מסיפור זה, המופיע בקונטרס 'לב שומע', מתברר שבימים אלו, כל פסיעה, כל התקדמות, כל רצון, כל פסוק, כל תפילה - הם מקפצות רבות עוצמה, והם המפעילים מנועי התקרבות אמיתית וזכה לאבא שבשמים. הבה נצל את ימי הסליחות, הבה נעריך אותם כראוי. אלו ימי הזדמנות בהם כל פעולה קטנה, כל מעשה טוב, כל תפילה - הם שינוי דרמטי, משרדגים את מעמד האדם וקירבתו לאלוקי שבעתיים!

הבה נעריך את המתנה היקרה הזו, את מתנת הסליחות. הבה נתרכז בכוונה בכל מילה בהן, הבה נאמץ את התפילות והפיוטים, נשקיע בהם מחשבה וכוונה, נאמרם בהתלהבות ובדבקות. כי כל שורה, כל פסוק וכל מילה - הם התקרבות רבה והתפרקות עזה על אבא שבשמים, בשונו אליו לחדש אהבה כקדם!

גיליון מס' 247-248 נצבים וילך-ראש השנה
תשע"ז-ח שנה חמישית

גליון זה לע"נ
אריה לייב בן יוסף
נלב"ע כ"א אלול
תנצב"ה

דברי שי"ח

ממרן שר התורה הגר"ה קניבסקי שליט"א

ביאורים בתפילת ראש השנה

מסוד חכמים ונבונים ומלמד דעת מבינים אפתחה פי בתפלה ובתחנונים. צ"ב מהו סוד חכמים ונבונים. ו"ל דבע"ז ז' ב' פליגי ר"א אומר שואל צרכיו ואח"כ יתפלל ר' יהושע אומר יתפלל ואח"כ שואל צרכיו וחכ"א שואל צרכיו בשו"ת או בבקשות הקודמות ומסיק שכן הלכה כחכמים, וזהו מסוד חכמים ונבונים שקבעו שתחלה יתפלל שבח ואח"כ יבקש בקשותיו אפתחה פי בתחלה בתפלה ואח"כ בתחנונים.

כבדת רועה עדו מעביר צאנו תחת שבתו. פי' כבעה"ב שמעביר מעשר בהמה תחת שבתו כמש"כ מעביר צאנו תחת שבתו וכמ"ש בר"ה י"ז א' בר"ה כל באי עולם עוברין לפניו כבני מרון כבני אימרנא פירש"י של מעשר בהמה והעשירי סוקרו בשבט לסימן כך כל מי שנגזר עליו אפשר להכיר וכמ"ש בהוריות י"ב א' ואף שהאדם שנגזר עליו אין יודע כלום כמו שהכבש אין יודע שסקרו עליו וכ"כ בשם האריז"ל שאפשר להכיר מי שנגזר עליו.

ותשובה ותפלה וצדקה מעבירין את רוע הגזרה. בר"ה ט"ז ב' חשיב ד' דברים ומוסיף שם שינוי השם והכא לא חשיב לי' משום שזה לא תלוי בעצמו אלא באחרים.

היום הרת עולם. פי' כמו בהריון וכמו ששם יכול הקב"ה להפך מזכר לנקבה כמו שהי' בדינה (עי' ברכות ס' א') כן בכל הגזרות שנגזר בר"ה אפשר להפך, וכמ"ש בר"ה י"ז ב' הרי שהיו ישראל צדיקים גמורים כו' הרי שהגזרה מתקיימת אלא שנהפכת ע"ש.

כתב מהר"ל (מובא בד"מ א"ח ס"ס תקפ"ב ושו"ע שם) בשם הירושלמי מאן דדמיך בריש שתא דמיך מזלי' וכן מובא בדרשות ר"י בן שועיב דרשה לר"ה בשם הירושלמי (ולפנינו חסר זה בירושלמי). והנה תיבת דמיך הוא תרגום שכיבה עי' ב"ר פע"ב ס' ג' לכן ישכב עמך הלילה עמך הוא דמיך עמי לית הוא דמיך אלא שחז"ל השתמשו בלשון מושאל ע"ז גם על שינה ומיתה כידוע, ומדקאמר כאן מאן דדמיך ולא אמר מאן דניים י"ל דדוקא בשוכב לישן יש קפיידא אבל המתנמנם בישיבה וכי"ר ב' אין קפיידא בזה. וכן מש"כ הרמ"א יושב בטל כישן דמי דוקא יושב דהיינו בקביעות.

(טעמא דקרא)

עלי שי"ח

"ותשובה ותפילה וצדקה"

בימים אלו באים לרבינו מכל גוונים הקשת יהודים מארבע כנפות הארץ, כשבפי כולם בקשה אחת: ברכנו רבינו, לשנה החדשה, שתכלה שנה וקללותיה, תחל שנה וברכותיה. כל יהודי והקללות שאצלו רח"ל, ומיידל לברכות האישיות שלו, ורבינו בסבלנות אין קץ מאזין לכל אחד ומברך איש לפי רוחו.

אחד מהנכנסים בימים האחרונים היה יהודי מכוונו, שנכנס כולו שפוף ודואג, ותינה בפני רבינו את הצרות שלי"ע יש לו, הן מצד חינוך הבנים שרח"ל אין לו הרבה נחת מהם, הן מצד 'לשדך הבנות' שהמצב אצלו לא שפיר, בלשון המעטה, ועוד כהנה וכהנה צרות שה' ירחם, והוא הולך שבור ורצוץ כל הימים, אין לו יום ולא לילה מצער. והלימוד קשה עליו מאוד וכל שכן שאר הדברים בסדר היום שהולך קשה מאוד, ומי שעבר מעט מסבל של חינוך הבנים יודע היטב כי הוא מהדברים הקשים ביותר שיש בעולמנו.

ורבינו פונה ואומר לו בקיצור, כדרכו: תשובה ותפילה וצדקה מעבירים את רוע הגזירה, אין זה נוסח של תפילה בעלמא, זה מציאות!! ואי"ה תזכה שישתנה לטובה גזר דינך.

ונסיף כאן כי הנה כמה שאמרו 'תשובה ותפילה וצדקה מעבירין את רוע הגזירה' יש להבין מדוע הקדימו את התשובה, ואחרי זה תפילה, ולבסוף צדקה, וביאר בזה רבינו (מובא במחזור סדר תפלתנו): שתשובה נכתב הראשון כי אחרי שעושים תשובה, אז התפילה והצדקה מתקבלת (עי' מטה משה חלק ה' סימן תת"ח).

והוסיף רבינו, כי באמת מצד הגזירה, מספיק או תשובה או תפילה או צדקה כדי להעביר רוע הגזירה, ואין צריך כל השלוש, והקב"ה יזכנו שאבינו מלכנו יקרע רוע גזר דיננו. ונזכה כולנו להכתב ולהחתם בכתיבה והתימה טובה.

בהזדמנות זו, כאן המקום להביע את התנצלותנו בפני מאות הקוראים החשובים שיחיו, שטורחים להגבי בהערות והארות על הנכתב בגליון, אנו קוראים את הכל ויש בכל דבר תועלת גדולה, אלא שלא על הכל ניתן להגיב מעל גבי הגליון מחמת צמצום המקום, ונקווה שנוזכה תמיד להגדיל תורה ולהאדירה בלי שום מכשול.

בברכת שבת שלום כתיבה וחתימה טובה
יצחק יצחק

לשנה טובה תכתבו ותחתמו

אי"ה בליל א' דראש השנה, אחרי גמר תפילת ערבית יקבל רבינו, את רבבות עמך בית ישראל לברכת שנה טובה, בבית הכנסת לדרמן (ק"ב), ולאחמ"כ בסמוך לביתו ברחוב רשב"ם 23.

קבלת הקהל בערך בין השעות:
20:30 ועד 21:30

בליל שני של ראש השנה, יקבל בבית המדרש לדרמן (ק"ב), בגמר תפילת ערבית, את כל הקהל לברכה ולגוט יר"ט.

תחילת ערבית: 19:40

לקט בעניני אמירת הסליחות

- טוב יותר לומר הסליחות עם הציבור ואף שהם אמרים במהירות קצת, מאשר במתינות ביחידות.
- טוב לעמוד בשעת אמירת הסליחות, אכן זקן או מי שהוא עייף מאד ובפרט אותם האומרים הסליחות מוקדם בבוקר, ומתחילים לפני עלות השחר וכד', יכול לשבת, אבל יש לו לעמוד בשעת אמירת "אל מלך יושב" ו"ג מדות, ובשעת אמירת הוידוים חייב לעמוד.
- יש שכתבו שכשאומרים בסליחות אותם הפסוקים של השתחויה (אחר "לך ד' הצדקה"), ראוי להשתחוות לצד מזרח, כי אם אינו משתחוה ואומר אשתחוה, הרי הוא כדובר שקרים לפני המקום, וכתב רבינו שליט"א דהוא כמו שמצינו ב"עלינו" שכשאומרים "ואנחנו כורעים ומשתחוים", שיש להשתחוות.
- בנוסח "אל מלך יושב" אומרים "זכור לנו היום ברית וכו' ובהרבה נוסחאות כתוב "וזכור" עם ו"ו החיבור, וכתב רבינו שליט"א, "וכן ראוי על פי הדקדוק", ועוד כתב "שו"ו החיבור עושה את זה לזכירה מעליא".
- שוחין קצת בתיבות "ויעבור ד' על פניו", ובתיבת ויקרא מגביהין ראשם, ונוהגין שבשני השמות שבי"ג מדות ד' ד' אין שוחין.
- נוהגים לומר הפיוט "שחר קמתי", אף אם קם לאחר עלות השחר, וכתב רבינו שליט"א "והכל כמנהג המדינה".
- ואף אם אומר את הסליחות בחצות, וכתב רבינו שליט"א "מחצות כבר תחילת הבוקר".
- אם בעת שהתחילו ה"ג מדות היה מנין, ובאמצע יצאו מקצתן, כתב רבינו שליט"א "שיתכן שמותר לסיים".
- אם התאספו עשרה רק בסוף הסליחות, יש להם לומר סליחה אחת לפחות כדי שיוכלו לומר קדיש עם תקבל.
- האומר את הסליחות במתינות, ואינו מספיק לסיים עם הציבור, והציבור כבר אומרים "ג מדות, יש לו להפסיק באמצע הסליחה כדי לומר עמהם "ג מדות, ואח"כ ימשיך ממקום שבו פסק.
- מי שאיחר לבוא לסליחות, יאמר עם הציבור הסליחה שהם אומרים עכשיו, וישלים אח"כ מה שחיסר.
- שאלו לרבינו שליט"א למה לא רואים למעשה שמקפידים כל כך לחפש מי שיש בו המעלות הכתובות בהרמ"א, וכתב רבינו שליט"א: "שהרמ"א מייירי כשכולם שוין לטובה, וכולם יכולים להיות ש"ץ, אז יש ענין לחפש את מי שיש לו יותר 'מעלות', אבל מתי שלא כולם שוין, ולא כולם יכולים להיות ש"ץ, יכולים לשלוח לפני התיבה להתפלל הסליחות מי שיכול להיות חזן טוב".
- בישיבות קטנות, הבחורים יכולים להתפלל סליחות לפני העמוד, אף שרובם עדיין לא נתמלא זקנם, ורק בתענית ציבור יש להקפיד.
- בשבת אין ראוי לש"ץ להכין את עצמו ולעבור על הסליחות וכו', כדי שיוכל להתפלל לפני העמוד.
- מותר לכל אחד ואחד להתעטף בטלית שלו לפני סליחות ולא לברך, ולאחר הסליחות, יפשיטנו, ויברך עליו.
- אם נזדמן לו לשמוע "ג מדות קודם שבירך ברכת התורה, יש מקום להקל לענות עם הציבור.
- לא נהוג לעשות נפילת אפיים אם אין ספר תורה.

(האלולים קודש לה)

דברים שאירעו בראש השנה והביאם רבינו שליט"א בספרו "למכסה עתיק"

- בר"ה הקריבו קין והבל (בראשית ד, ג) ז"ח (ל"ג, ב)
אברהם נימול בר"ה. (בראשית יז, כג) פס"ר (פמ"א ו') [ולע"ע לא מצאתי].
נולד יצחק. (בראשית כא, ב) זזה"ק (ח"ג ש"ב ב'), וכל"ה בזו"ח תולדות, דיצחק נולד בר"ה. אכן בגמ' ר"ה יא, א איכא פלגותא.
עקידה היתה בר"ה. (בראשית כב, א) פס"ר פמ"א ו', ובברייתא שמובאת במחזור וטרי עמ' יד אי' שהיה בתקופת תשרי.
[וציין במהדורה חדשה לשקל הקודש הל' קידשה"ח פ"ט ה"ד בבה"ל ד"ה תקופת].
ברכת יצחק ליעקב. (בראשית כז, א) בזוה"ק (אמור צט, ב בר"מ).
יום הולדת פרעה. (בראשית מ, כ) בעלי התוס' החדש.
יצא יוסף מבית האסורים. (בראשית מא, ח) ר"ה י, ב. ועי' טעמא דקרא שם.
מעשה דחנה. (שמואל א, ד) זזה"ק פנחס רלא, א דכל מקום שנא' ויהי היום זה ר"ה.
ויהי היום ויאמר יונתן בן שאול אל הנער נשא כליו לכה ונעברה אל מצב פלשתים אשר מעבר הלז ולאביו לא הגיד.
(שמואל א' יד, א). ולפ"ד הזוה"ק פנחס רלא, א הוי בר"ה, וצ"ע אם אפשר לאמרו כאן. וצ"ל דאין למדין מהכללות.
[למכסה עתיק שמואל א, ד ועי' טעמא דקרא שם]
ביאת דוד לבית של נבל. (שמואל כה, ח) רש"י שם, וכן מבואר בר"ה יח, ב זזה"ק וארא כג, ב.
ויהי היום ויעבר אלישע אל שונם. (מלכים ב ד, ח). זזה"ק (פנחס רלא א').
ויהי היום ויבא שמה. (שם יא) זזה"ק ריש בא וריש בשלח.
ויגדל הילד ויהי היום ויצא אל אביו אל הקצרים. (שם יח). וצ"ע דלפ"ד הזוה"ק פנחס רלא, א הוי בר"ה, וצ"ל דאין למדין מהכללות. [למכסה עתיק שמואל א, ד, ועי' טעמא דקרא שם]
ביום ההוא יתקע בשופר גדול (ישעיהו כז, יג) ואז גם יצאו מהגוים. רוקח פר' בהר.
ויהי היום ויבאו בני האלקים להתיצב על ה' ויבוא גם השטן בתוכם. (איוב א, ז) תרגום, וכל"ה בזוה"ק פנחס רלא, א.
הריגת גדליה. (ירמיהו מא, א) ט"א ר"ה יח, ב יט, א בשם הירושלמי דהיה בב' תשרי. [ועי' בלמכסה עתיק מלכים ב' כה, כה]

לקבלת הגליון ניתן לשלוח בקשה במייל: 0573145900@okmail.co.il או בפקס: 077-2092005

נשמח לקבל הערות והארות וכן עובדות ושו"ת מרבינו

להנצחות ולתרומות: 053-3145900 כתובת: ר' יהודה הנשיא 52 בני-ברק